

JULES VERNE

CESTA KOLEM SVĚTA ZA OSMDESÁT DNÍ

KAPITOLA PRVNÍ,

v níž Phileas Fogg a Proklouz přijímají jeden druhého, jeden jakožto pán, druhý jakožto sluha

V roce 1872 obýval dům číslo 7 na Saville Row v londýnské čtvrti Burlington Gardens – dům, v němž zemřel anglický dramatik a politik Sheridan roku 1814 – urozený pán Phileas Fogg, který byl nejpodivínštější a nejnápadnější z členů Londýnského reformního klubu, i když si zřejmě vytkl za úkol nedělat nic, co by mohlo budit pozornost.

Nástupcem jednoho z největších řečníků, kteří dělají čest Anglii, byl tedy tento Phileas Fogg, záhadná osobnost, o níž se nevědělo nic, než že je to velice způsobilý muž a jeden z nejhezčích džentlmenů v anglické vznešené společnosti.

Říkalo se o něm, že vypadá jako Byron – jen co se týkalo hlavy, protože nohy měl v bezvadném pořádku –, ale jako Byron s kníry a s licousy, jako Byron zbavený citu, schopný žít tisíc let a nezestárnout při tom.

Phileas Fogg byl zcela jistě Angličan, je však možné, že nebyl Londýňan. Nikdo ho nikdy neviděl ani na Burze, ani v Anglické bance, ani v žádné kanceláři londýnské City. Ani do londýnských rejd nebo doků nevplula nikdy žádná loď, jejímž majitelem by býval byl Phileas Fogg. Tento džentlmen nebyl členem žádné

správní rady. Jeho jméno se nikdy neozvalo v žádném sboru právníků, ani v Templu, ani v Lincoln's Innu, ani v Gray's Innu (*Temple, Lincoln's Inn, Gray's Inn – tři ze čtyř tzv. Inns of Court, což jsou dobrovolná sdružení pro výchovu právníků, rozhodující mj. o připuštění k advokátní praxi.*). Nikdy nevystoupil jako obhájce před Kancléřským dvorem ani před Královním dvorem, před Finančním soudem nebo před Církevním soudem. Nebyl ani průmyslník, ani velkoobchodník, ani kupec, ani statkář. Nebyl členem Královské společnosti Velké Británie, ani Londýnského institutu, ani Institutu uměleckých řemesel, ani Russelova ústavu, ani Západního literárního institutu, ani Právního institutu, ani Institutu věd a umění, stojícího pod přímou patronací Jeho královské Milosti. A konečně, nebyl členem žádné z těch četných společností, jimiž se to hemží v hlavním městě Anglie, od Společnosti Armonica po Entomologickou společnost, založenou hlavně za účelem hubení škodlivého hmyzu.

Phileas Fogg byl členem Reformního klubu, a to bylo vše.

Bude-li se někdo divit, že takový záhadný džentlmen byl členem tohoto sdružení, řekneme mu, že se jím stal na doporučení bratří Baringů, u nichž měl otevřený účet. Měl tedy jistou „tvář“ díky tomu, že jeho šeky bývaly pravidelně propláceny z jeho běžného účtu, který zůstal nezměnitelně aktivní.

Byl Phileas Fogg bohatý? Nepochybně byl. Ale jak k svému jmění přišel, nemohli říci ani nejlépe zpravení lidé a pan Fogg byl poslední, na koho bylo vhodné se obrátit, aby se to zjistilo. Rozhodně nebyl v žádném ohledu marnotratný, nebyl však zase ani skrblík, neboť všude, kde se nedostávalo prostředků na nějaký šlechtný, prospěšný nebo vznešený účel, poskytl je vždy mlčky, a dokonce bez udání jména.

Zkrátka, těžko si představit člověka méně sdílného, než byl tento džentlmen. Mluvil co nejméně a nemluvnost ho činila v očích lidí ještě záhadnějším. Se svým životem se přitom nijak netajil, ale prováděl s takovou matematickou přesností stále totéž, že

neuspokojená obrazotvornost lidí hledala za tím vším ještě něco navíc.

Byl scestovalý? Pravděpodobně byl, protože nikdo neměl mapu světa v malíku tak jako on. Nebylo končin, třeba sebezapadlejších, aby se neukázalo, že je zvláště dobře zná. Občas uvedl na pravou míru tisíceré dohady o osudu pohřešovaných nebo zbloudilých cestovatelů, kolující v klubu, avšak jen několika stručnými a jasnými slovy. Naznačil, jaká je skutečně pravděpodobnost, a často se zdálo, že mu jeho slova napovídá nějaký druhý zrak, protože nakonec jim rozuzlení věci vždycky dalo za pravdu. Byl to člověk, který patrně procestoval kdekerou zemi – aspoň v duchu.

Jedno však bylo v každém případě jisté: že se Phileas Fogg už řadu let nehnul z Londýna. Ti, kdo měli čest znát ho lépe než ostatní, ujišťovali, že nikdo nemůže říci, že by ho byl kdy viděl jinde než na cestě, po níž se denně ubíral ze svého domu rovnou do klubu. Jeho jedinou zábavou bylo číst noviny a hrát whist. V této tiché hře, tak dobře se hodící k jeho povaze, často vyhrával, ale výhry se nikdy neoctly v jeho peněžence a tvořily značnou položku jeho výdajů na dobročinné účely. Ostatně je třeba poznamenat, že pan Fogg zřejmě hrál pro hru, nikoli pro výhru. Hra, to pro něho byl boj, zápas s nějakou nesnází, ale zápas, při němž se není třeba pohybovat nebo měnit místo, zápas, který neunavuje, a to vyhovovalo jeho povaze.

Phileas Fogg neměl ženu ani děti, což se může přihodit i nejpočetnějšímu člověku, ani příbuzné a přátele, což je vskutku vzácnější. Phileas Fogg žil sám ve svém domě na Saville Row, kam nikdo nepronikl. O vnitřku tohoto domu se nikdy nemluvalo. K obsluze mu stačil jediný sluha. Obědval a večerel v klubu v přesně stanovenou hodinu, v téže místnosti, u téhož stolu, a s ostatními se vůbec nebavil. Nikdy nikoho cizího nepozval a vracel se domů, aby přesně o půlnoci ulehl ke spánku, aniž kdy použil pokojů vybavených vším pohodlím, které Reformní klub nabízí svým členům. Z dvaceti čtyř hodin trávil deset ve svém domě jednak spánkem, jednak péčí o svůj zevnějšek. Jestliže se procházel, procházel se vždycky jen a jen odměřeným krokem po vstupní síni

s umělecky vykládanou parketovou podlahou nebo po kruhové galerii, nad níž se klene modře zasklená kupole, podpíraná dvaceti iónskými sloupy z červeného porfyru. Při večeři nebo při obědě mu kuchyně, špižírna, skladiště, rybárna a mlékárna klubu dodávaly na stůl část svých hojných zásob; klubovní sluhové, vážné osoby v černém fraku a ve střevících s plstěnou podešví, nosili mu jídla ve zvláštním porcelánu na ubrus z podivuhodně jemného saského plátna, v klubovních křišťálových sklenkách vzácných tvarů mu přinášeli jeho sherry, portské nebo bordeauxské se skořicí a s hřebíčkem, a konečně klubovní led – led dovážený velkým nákladem z amerických jezer – udržoval jeho nápoje v uspokojivém stavu svěžesti. Znamená-li život v takových podmínkách výstřednictví, pak být výstředníkem není zlé!

Dům na Saville Row nebyl nijak honosný, ale skýtal největší pohodlí. Při neměnných zvycích domácího pána se v něm obsluha omezovala na skromnou míru. Phileas Fogg vždycky vyžadoval od svého jediného sluhy mimořádnou přesnost a pravidelnost. Právě toho dne, 2. října, dal Phileas Fogg výpověď Jamesi Forsterovi – hoch se provinil tím, že mu přinesl na holení vodu teplou 84° Fahrenheita (asi 29° Celsia), a nikoli 86° – a Phileas Fogg očekával jeho nástupce, který se měl přijít představit mezi jedenáctou a půl dvanáctou.

Phileas Fogg, zabořen do svého křesla, nohy přitisknuté k sobě jako voják o přehlídce, ruce položeny na kolenou, se vzpřímeným tělem a pozdviženou hlavou, pozoroval, jak postupuje ručička kyvadlových hodin, složitého přístroje, ukazujícího hodiny, minuty, vteřiny, dny týdne, dny měsíce a roky. Úderem půl dvanácté měl pan Fogg podle svého každodenního zvyku vyjít z domu a odebrat se do Reformního klubu.

Vtom někdo zaklepal na dveře salónku, v němž Phileas Fogg pobýval.

Objevil se zapuzený James Forster.

„Nový sluha,“ řekl.

Vešel asi třicetiletý mládenec a pozdravil.

„Vy jste Francouz a jmenujete se John?“ zeptal se ho Phileas Fogg.

„Jean, když pán ráčí dovolit,“ odpověděl příchozí, „Jean Proklouz. Toto příjmení mi zůstalo a opravňuje mě k němu má schopnost pomoci si z každé nesnáze. Myslím si, pane, že jsem poctivý mládenec, ale abych pravdu řekl, vystřídal jsem už vícero povolání.

Byl jsem pouličním zpěvákem, cirkusovým krasojezdcem, skákal jsem přes koně jako Léotard a tančil na provaze jako Blondin, pak jsem se stal profesorem tělocviku, abych lépe uplatnil své nadání, a nakonec jsem byl četařem pařížského požárního sboru. Však mám také ve svém rejstříku některé znamenité požáry. Ale už před pěti

lety jsem opustil Francii, a protože jsem chtěl okusit domácí život, stal jsem se komorníkem v Anglii. A když jsem teď byl bez místa a dověděl jsem se, že pan Phileas Fogg je nejpřesnější a nejusedlejší člověk ve Spojeném království, přišel jsem se pánovi představit a doufám, že zde budu žít v klidu a zapomenu na všechno, i na to své jméno Proklouz...“

„Proklouz mi vyhovuje,“ odpověděl džentlmen. „Byl jste mi doporučen. Mám o vás dobré informace. Znáte mé podmínky?“

„Ano, prosím.“

„Dobrá. Kolik máte hodin?“

„Jedenáct hodin, dvaadvacet minut,“ odpověděl Proklouz, když vytáhl z hlubin své kapsy obrovské stříbrné hodinky.

„Pozdí se vám,“ řekl Mr. Fogg.

„Nechť mi pán promine, ale to je nemožné.“

„Zpozdíly se vám o čtyři minuty. To nevádí. Stačí zjistit rozdíl. Tak tedy od tohoto okamžiku, od jedenácti hodin dvaceti devíti minut dopoledne ve středu 2. října 1872, jste v mých službách.“

Když to Phileas Fogg dořekl, vstal, levou rukou vzal klobouk, nasadil si ho na hlavu pohybem automatu a bez dalšího slova zmizel.

Proklouz slyšel, jak se domovní dveře zavřely poprvé: to vycházel z domu jeho nový pán – a potom podruhé: to odcházel jeho předchůdce, James Forster.

Proklouz zůstal v domě na Saville Row sám.

KAPITOLA DRUHÁ,

v níž je Proklouz přesvědčen, že konečně našel svůj ideál

Na mou věru, řekl si Proklouz, který byl zpočátku poněkud zmaten, u paní Tussaudoové jsem poznal chlapíky, kteří byli asi stejně živí jako můj nový pán!

Zde je třeba poznamenat, že „chlapíci“ paní Tussaudoové jsou voskové figuríny, na něž se v Londýně chodí dívat mnoho lidí a kterým vskutku chybí jen promluvit.

Proklouz za těch několik okamžiků, co hovořil s Phileasem Foggem, prozkoumal svého příštího pána rychle, ale pečlivě. Byl to člověk, kterému mohlo být okolo čtyřicítky, ušlechtilé a krásné tváře, vysoké postavy, jíž mírná tělnatost nijak neubírala na kráse, měl plavé vlasy a licousy, rovné čelo bez nejmenší stopy vrásek, obličej spíš bledý než růžový a nádherné zuby. Zdálo se, že má v nejvyšší míře to, čemu fyziognomové říkají „činný klid“, schopnost společnou všem, kdo nadělají víc práce než hluku. Byl klidný, nevyrušitelný, měl jasný pohled a nehybné zřítelnice; byl to dokonalý typ chladnokrevného Angličana, s jakými se dost často setkáváme ve Spojeném království a jejichž poněkud akademické vzezření dovedla obdivuhodně zpodobovat svým štětcem Angelica Kauffmannová. Tento džentlmen ztělesňoval různými svými životními zvyky představu bytosti správně vyvážené a stejně dokonalé jako chronometr od Leroye nebo od Earnshawa. Phileas Fogg byl vskutku vtělená přesnost, což bylo jasně vidět z „výrazu jeho nohou a rukou“, neboť u člověka, stejně jako u zvířat, údy jsou právě orgány, které prozrazují vášně.

Phileas Fogg patřil k lidem matematicky přesným, kteří nikdy nespíchají, a přece jsou vždy připraveni, kteří šetří kroky a pohyby. Nikdy neudělal o krok víc, než bylo třeba, a chodil vždycky nejkratší cestou. Nevyplýtl ani jediný pohled na pozorování stropu. Nedovolil si nikdy ani jediné nadbytečné gesto. Nikdo ho nikdy neviděl dojatého nebo vzrušeného. Byl to člověk,

kteřý měl ze všech nejméně naspěch, vždycky však všude přicházel včas. Nicméně lze pochopit, že žil sám a tak říkajíc mimo všecken společenský styk. Věděl, že se život neobejde bez třenic, a protože tření zdržuje, neotíral se o nikoho.

Co se týče Jeana, řečeného Proklouz, pravého Pařížana z Paříže, hledal marně celých pět let – od té doby, co přijel do Anglie a začal pracovat v Londýně jako komorník – pána, k němuž by byl mohl přilnout.

Proklouz rozhodně nebyl z těch Frontinů nebo Mascarillů (*Frontin, Mascarillo – typy šibalských a pletichářských komorníků ze starých francouzských komedií 17. a 18. století*) se zdviženými rameny, větřícím nosem, sebejistým pohledem a suchým okem, kteří nejsou nic jiného než směšní drzouni. Ne. Proklouz byl hodný hoch příjemného zevnějšku, se rty poněkud vyšpulenými, stále ochotnými něco ochutnávat nebo něco laskat, mírný a úslužný tvor s dobráčkou kulaťoučkou hlavou, jakou rádi vidíme na ramenou přítele. Měl modré oči, živou pleť a v obličeji byl tak buclatý, že mohl vidět jablíčka vlastních tváří; měl široký hrudník, byl silný v pase, měl mohutné svalstvo a herkulovskou sílu, podivuhodně vyvinutou cvičením v mládí. Jeho hnědé vlasy byly trochu vzpurné. Jestliže tvůrci antických soch znali osmnáct způsobů úpravy Minervina účesu, Proklouz znal jen jediný způsob, jak nakládat se svými vlasy: stačil mu trojí dotek řídkým hřebenem a byl učesán.

Nejzákladnější opatrnost nám nedovoluje říci, zda se průbojná povaha tohoto chlapce snese s povahou Philease Fogg. Bude Proklouz takovým veskrze přesným sluhou, jakého jeho pán potřebuje? To se teprve pozná. Po letech mládí, dosti roztoulaných, jak víme, zatoužil po klidu. Když uslyšel vychvalovat anglickou metodičnost a příslovečný chlad džentlmenů, šel hledat štěstí do Anglie. Prozatím mu však osud pramálo přál. Nikde nemohl zapustit kořeny. Sloužil už v deseti domech. Všude nacházel lidi podivínské, nevyrovnané, dobrodruhy nebo světoběžníky, což už nemohlo být Proklouzovi po chuti. Jeho poslední pán, mladý lord Longsferry, člen parlamentu, trávil noci v

„ústřicových bufetech“ na Senném trhu a příliš často se pak vracíval domů na ramenou strážníků. Proklouz, který chtěl mít k svému pánu především úctu, odvážil se mu říci několik zdvořilých poznámek, ale pán je špatně přijal, a tak dal Proklouz výpověď. Mezitím se dověděl, že urozený pán Phileas Fogg hledá sluhu. Vypstal se na tohoto džentlmena. Osoba, která žije takovým pravidelným životem, nezůstává nikdy přes noc mimo dům, necestuje, nikdy neodjíždí ani na jediný den, mohla se mu jen zamlouvat. Šel se představit a byl přijat za okolností, které již známe.

Odbilo tedy půl dvanácté a Proklouz v domě na Saville Row osaměl. Ihned se dal do jeho prohlídky. Proběhl jej od sklepa až po půdu. Čistý, spořádaný, přísný, puritánský dům, z hlediska obsluhy dobře zařízený, se mu líbil. Připadal mu jako hezká hlemýžďí ulita, jenže osvětlovaná a vytápěná plynem, neboť svítiplyn zde stačil krýt všechnu potřebu světla i tepla. Proklouz snadno našel v druhém poschodí pokoj určený pro něho. Vyhovoval mu. Elektrickými zvonky a trubkovými telefony byl spojen s místnostmi v mezipatře a v prvním poschodí. Elektrické hodiny na římse krbu byly spojeny s hodinami v ložnici Philease Fogg a oboje ukazovaly v témž okamžiku touž vteřinu.

To se mi líbí, to se mi líbí! říkal si Proklouz.

Ve svém pokoji si všiml také papíru upevněného nad hodinami. Byl to rozvrh denní služby. Obsahoval všechny podrobnosti obsluhy od osmé hodiny ranní, v kteroužto dobu Phileas Fogg pravidelně vstával, do půl dvanácté, kdy odcházel z domu na oběd do Reformního klubu: čaj a topinky v osm hodin třiaadvacet minut, voda na holení v devět hodin třicet sedm, česání v devět hodin čtyřicet, a tak dále. Potom od půl dvanácté dopoledne do půlnoci, v kteroužto hodinu uléhal ten metodický džentlmen k spánku, bylo všechno vypsáno, vypočítáno, stanoveno. Proklouzovi působilo radost uvažovat nad tímto programem a vrývat si do paměti jednotlivé jeho body.

Co se týče pánova šatníku, byl bohatě zásoben a kupodivu úplný. Každé kalhoty, kabát nebo vesta byly opatřeny pořadovým číslem,

zaneseným v zásobníku zároveň s udáním dne, kdy se mají které šaty podle ročního období nosit. Stejně to bylo zařízeno s obuví.

Dům na Saville Row, který podle všeho býval za časů slavného, ale nedbalého Sheridana pravou svatyní nepořádku, byl vybaven pohodlným nábytkem, svědčícím o blahobytném životě. Nebyla tu žádná knihovna ani knihy, které ostatně? Mr. Fogg nepotřeboval, neboť v Reformním klubu se mu nabízely dvě knihovny, jedna věnovaná krásnému písemnictví, druhá právům a politice. V ložnici pana Foggova stála pokladna střední velikosti, jejíž konstrukce poskytovala ochranu před požárem i před krádeží. V domě nebylo jediné zbraně, jediného kusu loveckého nebo vojenského náradí. Všechno tu hovořilo o nejmírumilovnějších zvycích.

Když si Proklouz dopodrobna prohlédl toto obydlí, zamnul si ruce, široká tvář se mu rozjasnila a radostně si opakoval:

„To se mi líbí! To je něco pro mne! S panem Foggem si budeme dokonale rozumět! Takový domácí a přesný člověk! Pravý automat! Nu což, já se nehněvám, že mám sloužit automatu!“

KAPITOLA TŘETÍ,

v níž se zapřede rozhovor, který může Phileasi Foggovi přijít draho

Phileas Fogg vyšel ze svého domu na Saville Row v půl dvanácté, a když pětsetpěťasedmdesátkrát položil pravou nohu před levou a pětsetšestasedmdesátkrát levou nohu před pravou, došel k Reformnímu klubu, rozlehlé budově, tyčící se na Pall Mallu, jejíž stavba stála ne méně než tři milióny.

Phileas Fogg se ihned odebral do jídelny, jejíchž devět oken vedlo do zahrady se stromy pozlacenými už podzimem. Tam zaujal místo u svého obvyklého stolu, kde pro něho již bylo prostřeno.

Jeho oběd se skládal z předkrmu, z vařené ryby, okořeněné prvotřídní omáčkou „Reading sauce“, z temně rudé hovězí pečeně na houbách, z moučniku s rebarborovou a angreštovou nádivkou a z kousku chesterského sýra – a to vše bylo svlažováno několika šálky výtečného čaje, zvláště dováženého pro zásobárnu Reformního klubu.

Ve dvanáct hodin čtyřicet sedm minut se náš džentlmen zvedl a zamířil do velkého salónu, honosné síně, zdobené obrazy v bohatých rámech. Tam mu sluha podal nerozřezaný výtisk deníku *Times*, jehož pracné rozřezání provedl Phileas Fogg jistou rukou, prozrazující, že je této nesnadné operaci zvyklý. Četba novin zaměstnávala Philease Foggga do tří hodin čtyřiceti pěti minut, a četba *Standardu*, která následovala potom, trvala až do večere. Večere se podávala stejně jako oběd, až na to, že byla doplněna omáčkou zvanou „Royal British sauce“.

V pět hodin čtyřicet se náš džentlmen znovu objevil ve velkém salóně a zahloabal se do četby listu *Morning Chronicle*.

Po půlhodině se začali scházet různí členové Reformního klubu a přistupovali ke krbu, v němž hořel olejový plamen. Byli to obvyklí partneři pana Philease Foggga, stejně jako on zuřiví hráči whistu: inženýr Andrew Stuart, bankéři John Sullivan a Samuel Fallentin, podnikatel Thomas Flanagan, Gauthier Ralph, jeden z členů správní rady Anglické banky – bohatí lidé, vážení i v tomto klubu, který počítá mezi své členy průmyslové a finanční špičky.

„No tak, Ralphe,“ zeptal se Thomas Flanagan, „jakpak to vypadá s aférou kolem té krádeže?“

„Nu, banka na to doplatí,“ odpověděl Andrew Stuart.

„Já naopak doufám,“ řekl Gauthier Ralph, „že pachatele krádeže dopadneme. Policejní inspektoři, velmi obratní lidé, byli vysláni do Ameriky i do Evropy, do všech hlavních přístavů, kde se dá vstoupit na loď nebo z lodi vystoupit, a uniknout jim nebude pro onoho pána snadné.“

„Tak tedy popis zloděje je znám?“ otázal se Andrew Stuart.

„Za prvé to není zloděj,“ poznamenal vážně Gauthier Ralph.

„Jak? To že není zloděj, to individuum, které odcizilo padesát pět tisíc liber v bankovkách (1 milión 375 000 franků)?“

„Ne,“ odpověděl Gauthier Ralph.

„Je to snad podnikatel?“

„*Morning Chronicle* tvrdí, že je to džentlmen.“

Tuto odpověď neproněsl nikdo jiný než Phileas Fogg, jehož hlava se v tu chvíli vynořila ze záplavy papíru, nakupené kolem něho. Phileas Fogg zároveň pozdravil své kolegy a ti jeho pozdrav opětovali.

Příhoda, o níž se mluvilo a kolem níž vedly zanícené rozepře různé listy ve Spojeném království, udála se o tři dny dříve, 29. září. Se stolku hlavního pokladníka Anglické banky byl ukraden balík bankovek, představující obrovskou sumu padesáti pěti tisíc liber.

Koho udivovalo, že taková krádež mohla být spáchána tak snadno, tomu místogovernér banky Gauthier Ralph neodpověděl nic víc, než že pokladník byl právě v tom okamžiku zaměstnán zapisováním stvrzenky na tři šilinky a šest pencí a že člověk nemůže mít oči všude.

Tu je však třeba pro snazší pochopení této příhody poznamenat, že oné podivuhodné instituci zvané Bank of England záleží, jak se zdá, nejvíc na tom, aby důstojnost jejích návštěvníků ničím neutrpěla. Žádní strážci, žádní hlídači, žádné mřížoví! Zlato, stříbro, bankovky jsou tu vystaveny volně a tak říkajíc na milost každému, kdo přijde. Banka by nedovedla žádného přichozího podezírat z nepoctivosti. Jeden z nejlepších pozorovatelů anglických způsobů vypráví dokonce tuto příhodu: V jedné ze síní banky, kam kdysi přišel, chtěl si ze zvědavosti prohlédnout zblízka zlatý prut, vážící sedm až osm liber, který ležel volně na pokladníkově stolku. Vzal prut do ruky, prohlédl si jej, podal svému sousedu a ten zase dalšímu, takže prut šel z ruky do ruky, dostal se až na konec temné chodby a vrátil se na své původní místo teprve za půl hodiny, aniž pokladník vůbec zvedl hlavu.

Dne 29. září se však všechno zběhlo zcela jinak. Svazek bankovek se nevrátil, a když velkolepé hodiny, zavěšené nad „drawing office“ (tj. místnost, v níž se vystavují bankovní stvrzenky), o páté

ohlásily, že se úřadovny zavírají, nezbylo Anglické bance než zapsat padesát pět tisíc liber na účet ztráty a zisku.

Když byla krádež řádně a náležitě zjištěna, byli vysláni agenti, detektivové vybraní z nejschopnějších lidí, do hlavních přístavů, do Liverpoolu, do Glasgowa, do Le Havru, do Suez, do Brindisi, do New Yorku atd., a pro případ úspěchu jim byla slíbena prémie dvou tisíc liber (50 000 franků) a pět procent z částky, která bude nalezena. Zatímco tito strážci čekali na bližší údaje, k nimž mělo dopomoci vyšetřování ihned zahájené, měli za úkol bedlivě si všímat všech cestujících, přijíždějících i odjíždějících.

Neboť přesněji řečeno, jak napsal *Morning Chronicle*, dalo se právem předpokládat, že pachatel krádeže nepatří k žádné ze zlodějských tlup v Anglii. Onoho dne, 29. září, byl zpozorován dobře oblečený džentlmen bezvadného chování a distingovaného vzezření, přecházející sem a tam pokladním sálem, v němž byla krádež spáchána. Vyšetřování umožnilo získat jeho dosti zevrubný popis a tento popis byl okamžitě rozeslán všem detektivům ve Spojeném království a na evropské pevnině. Některé dobré duše – a k nim patřil i Gauthier Ralph – věřily tedy v oprávněnost své naděje, že zloděj neunikne.

Jak si lze domyslet, byla tato příhoda na pořadu dne v Londýně i po celé Anglii. Lidé se navzájem přeli a náruživě předpovídali policii hlavního města úspěch nebo neúspěch. Nebylo tedy nic divného, když o této otázce mluvili i členové Reformního klubu, tím spíše, že mezi nimi byl jeden místogovernér Anglické banky.

Ctihodný Gauthier Ralph nehodlal pochybovat o výsledku pátrání a soudil, že nabídnutá prémie musí zvláště povzbudit horlivost a důvtip agentů. Jeho kolega Andrew Stuart však byl dalek toho, aby sdílel jeho důvěru. Zatím tedy pokračovala diskuse, vedená džentlmeny, kteří zasedli ke karetnímu stolku. Stuart proti Flanaganovi a Fallentin proti Phileasi Foggovi. Hráči při hře nemluvili, ale vždycky mezi dvěma partii se přerušný hovor rozproudil co nejživěji.

„Tvrším,“ řekl Andrew Stuart, „že okolnosti jsou příznivé zloději, který přece musí být schopný člověk.“

„Ale jděte,“ odpověděl mu Ralph, „vždyť nemá jedinou zemi, kam by mohl utéci.“

„To snad přece ne!“

„A kam chcete, aby utíkal?“

„To nevím,“ odpověděl Andrew Stuart, „ale svět je konec konců veliký.“

„Býval kdysi...“ řekl polohlasně Phileas Fogg. „Sejměte, pane,“ dodal a položil karty před Thomase Flanagana.

Za hry byl rozhovor přerušen. Brzy jej však Andrew Stuart zahájil znovu.

„Jak to, kdysi? Cožpak se snad zeměkoule zmenšila?“ řekl.

„Nepochybně,“ odpověděl mu Gauthier Ralph. „Jsem téhož názoru jako pan Fogg. Zeměkoule se zmenšila, protože se po ní teď jezdí desetkrát rychleji než před sto lety. A to právě urychlí pátrání v případě, o kterém tu hovoříme.“

„A usnadní to také zloději útěk!“

„Teď je řada na vás, pane Stuarte,“ řekl Phileas Fogg.

Nedůvěřivý Stuart však nebyl ještě přesvědčen, a když dohráli partii, začal znovu:

„Je třeba uznat, pane Ralphe, že se vám povedl dobrý vtíp, když jste řekl, že se zeměkoule zmenšila. A tak tedy, protože se dnes dá objet za tři měsíce...“

„Za pouhých osmdesát dní,“ řekl Phileas Fogg.

„Opravdu, pánové,“ dodal John Sullivan, „za osmdesát dní, od té doby, co byla zahájena doprava na úseku trati Great Indian Peninsular Railway mezi Rothálem a Alláhábádem, a zde je výpočet, který sestavil *Morning Chronicle*:“

*Z Londýna do Suezu přes Mont Cents a Brindisi,
železnicí a lodí 7 dní*

Ze Suezu do Bombaje, lodí 13 dní

Z Bombaje do Kalkaty, železnicí 3 dní

Z Kalkaty do Hongkongu (Čína), lodí 13 dní

Z Hongkongu do Jokohamy (Japonsko), lodí 6 dní

Z Jokohamy do San Franciska, lodí 22 dní

*Ze San Franciska do New Yorku, železnicí 7 dní
Z New Yorku do Londýna, lodí a železnicí 9 dní
Celkem 80 dní*

„Ano, osmdesát dní!“ zvolal Andrew Stuart, který z nepozornosti přebil hlavní kartu. „Ale nepočítaje v to špatné počasí, protivítr, ztroskotání, vykolejení vlaku atd.“

„Se vším všudy,“ odpověděl Phileas Fogg, pokračuje ve hře, neboť tentokrát už rozhovor whistů neustoupil.

„I když Indové nebo Indiáni vytrhávají koleje,“ zvolal Andrew Stuart, „i když zastavují vlaky, vylupují poštovní vozy a stahují cestujícím kůži s hlavy?“

„Se vším všudy,“ odpověděl Phileas Fogg, vyložil karty na stůl a dodal: „Dva hlavní trumfy.“

Andrew Stuart, který měl nyní rozdávat, sebral karty se stolu a řekl:

„Teoreticky vzato, máte pravdu, pane Foggu, ale v praxi...“

„V praxi také, pane Stuarte.“

„To bych vás rád viděl.“

„To záleží jen na vás. Pojďme spolu.“

„Ani nápad!“ zvolal Stuart. „Ale vsadil bych se o čtyři tisíce liber (100 000 franků), že taková cesta, konaná za těchto podmínek, je nemožná.“

„Naopak, je docela dobře možná,“ odpověděl pan Fogg.

„Dobrá, tak ji tedy vykonajte!“

„Cestu kolem světa za osmdesát dní?“

„Ano.“

„Souhlasím.“

„A kdy?“

„Hned.“

„To je šílenství,“ zvolal Andrew Stuart, kterého spoluhráčova umíněnost začínala znepokojovat. „Poslyšte, pojďme raději hrát!“

„Dávejte tedy znovu,“ řekl Phileas Fogg, „protože je špatně rozdáno.“

Andrew Stuart vzal znovu karty chvějící se rukou a potom je nenadále položil na stůl.

„Nu tak dobrá, pane Foggu,“ řekl, „budiž, sázím se o čtyři tisíce liber!“

„Můj milý Stuarte,“ řekl Fallentin, „uklidněte se. To přece nemyslíte vážně.“

„Když řeknu, že se sázím,“ odpověděl mu Andrew Stuart, „myslím to vždycky vážně.“

„Budiž,“ řekl pan Fogg, a obrací se ke kolegům, pokračoval:

„Mám dvacet tisíc liber (500 000 franků) uložených u bratří Baringových. Rád se o ně vsadím...“

„Dvacet tisíc liber!“ zvolal John Sullivan. „Dvacet tisíc liber, o které vás může připravit nějaké nepředvídané zdržení!“

„Nic nepředvídaného neexistuje,“ odpověděl mu prostě Phileas Fogg.

„Ale pane Foggu, ta doba osmdesát dní je počítána jen jako minimální čas!“

„Dobře využití minimum postačí na všechno.“

„Aby se však nepřekročilo, je nutno skákat s matematickou přesností z vlaků na parníky a z parníků na vlaky!“

„Budu tedy skákat s matematickou přesností.“

„Žertujete!“

„Správný Angličan nikdy nežertuje, když jde o tak vážnou věc, jako je sázka,“ odpověděl Phileas Fogg. „Sázím se o dvacet tisíc liber proti komukoli, že vykonám cestu kolem světa za osmdesát dní nebo méně, to jest za tisíc devět set dvacet hodin neboli za sto patnáct tisíc dvě stě minut. Přijímáte?“

„Přijímáme,“ odpověděli pánové Stuart, Fallentin, Sullivan, Flanagan a Ralph, když se předtím mezi sebou dohodli.

„Dobrá,“ řekl pan Fogg, „vlak do Doveru odjíždí v osm hodin čtyřicet pět minut. Tím pojedou.“

„Ještě dnes večer?“ zeptal se Stuart.

„Ještě dnes večer,“ odpověděl Phileas Fogg. „To znamená,“ řekl, nahlížeje do kapesního kalendáře, „poněvadž dnes je středa 2.“

října, že musím být zpátky v Londýně, v tomto salóně Reformního klubu, v sobotu 21. prosince v osm hodin čtyřicet pět minut večer; jinak dvacet tisíc liber, které mám nyní uloženy na svém účtě u bratří Baringů, bude právoplatně náležet vám, pánové. Zde je šek na onu částku.“

Byl pořízen zápis o sázce a na místě podepsán všemi zúčastněnými. Phileas Fogg zůstal klidný. Jistě se nesázel proto, aby vyhrál, a vsadil oněch dvacet tisíc liber – polovinu svého jmění – jen s vědomím, že bude moci vynaložit druhou polovinu na to, aby se zhostil nesnadného, nechceme-li říci neproveditelného úkolu. Zdálo se, že jeho soupeři jsou rozrušeni ne vyšší sázky, nýbrž proto, že zápas za takových podmínek jim je jaksi proti mysli.

Odbilo sedm hodin. Navrhli panu Foggovi, že přeruší partii whistu, aby mu umožnili vykonat přípravy k odjezdu.

„Já jsem vždycky připraven,“ odpověděl jim chladnokrevný džentlmen, a rozdávaje karty, dodal:

„Obracím káro. Vynášíte, pane Stuarte.“

KAPITOLA ČTVRTÁ,

v níž Phileas Fogg ohromí Proklouze, svého sluhu

V sedm hodin dvacet pět minut, když měl Phileas Fogg vyhráno ve whistu dvacet guinejí (*Guinea – kdysi zlatá mince; nyní guinea znamená 21 šilinků, tj. jednu libru a jeden šilink. V guinejích se počítají honoráře, ceny uměleckých děl apod.*), rozloučil se se svými ctihodnými kolegy a odešel z Reformního klubu. V sedm hodin padesát odemkl domovní dveře a vrátil se do svého bytu.

Proklouz, který svědomitě prostudoval svůj denní rozvrh, byl překvapen, když zjistil, že se pan Fogg dopustil nepřesnosti a objevil se v tak neobvyklou hodinu. Podle psaného rozvrhu se měl pán domu na Saville Row vrátit teprve přesně o půlnoci.

Phileas Fogg vyšel nejprve nahoru do svého pokoje a zavolal: „Proklouzi!“

Proklouz neodpověděl. Toto zavolání nemůže patřit jemu, není k tomu přiměřená hodina.

„Proklouzi,“ opakoval Mr. Fogg, aniž zesílil hlas.

Proklouz vešel do pokoje.

„Volám vás už podruhé,“ řekl pan Fogg.

„Ale není půlnoc,“ odpověděl Proklouz s hodinkami v ruce.

„Vím,“ ozval se Phileas Fogg, „a nic vám nevytýkám. Za deset minut odjíždíme do Doveru a do Calais.“

Francouzova kulatá tvář se celá sešklebila. Bylo vidět, že dobře nepochopil.

„Pán odjíždí?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděl Phileas Fogg. „Pojedeme na cestu kolem světa.“

Proklouz s vytřeštěnými očima, se zvednutými víčky a obočím, s bezvládně visícími pažemi a skleslým tělem dával najevo všechny příznaky údivu stupňujícího se až k ohromení.

„Cesta kolem světa!“ vykoktal ze sebe.

„Za osmdesát dní,“ dodal Mr. Fogg. „To znamená, že nesmíme ztratit ani okamžik.“

„Ale co zavazadla...?“ zeptal se Proklouz, mimoděk pokyvuje hlavou ze strany na stranu.

„Bez zavazadel. Jen cestovní vak. Do něho dvě vlněné košile, tři páry punčoch. Totéž pro vás. Budeme nakupovat po cestě. Sneste dolů můj nepromokavý plášť a cestovní příkrývku. Vezměte si dobré boty. Ostatně, pěšky budeme chodit málo nebo vůbec ne. Jděte.“

Proklouz chtěl něco odpovědět. Nemohl. Opustil pokoj pana Fogg, šel do svého pokojíku, tam klesl na židli a řekl si, používaje dosti drsného rčení své země: Je to silný tabák, jen co je pravda! A já jsem si přál užívat klidu...!

A mechanicky se začal chystat k odjezdu. Cesta kolem světa za osmdesát dní! Má co činit s bláznem? Ne... Je to žert? Pojede se do Doveru, dobrá. Do Calais, budiž. Ostatně, to nemohlo být výslovně proti mysli našemu dobrému chlapci, který za uplynulých pět let

nevkročil na půdu své vlasti. Možná že se pojedje dokonce až do Paříže a on by byl věru rád zase uviděl to veliké město. Ale pán, který tak šetří svými kroky, dojistá se tam zastaví... Ano, o tom nemůže být pochyby, nicméně však je pravda, že tento džentlmen, doposud tak usedlý, odjíždí, vydává se na cesty!

V osm hodin měl Proklouz připraven skromný vak, obsahující jeho a pánovu garderobu. Potom, stále ještě se zmatkem v duši, vyšel ze svého pokoje, pečlivě za sebou zamkl a šel za panem Foggem. Mr. Fogg byl připraven. Pod paží si nesl knihu „Bradshaw's Continental Railway Steam Transit and General Guide“ (Bradshawův tranzitní a kontinentální průvodce po železnicích a paroplavbě), která mu měla poskytnout všechny potřebné cestovní údaje. Vzal Proklouzovi z rukou vak, otevřel jej a vsunul do něho tlustý svazek oněch bankovek, které jsou v oběhu po celém světě.

„Nezapomněl jste na nic?“ otázal se.

„Ne, prosím.“

„Můj nepromokavý plášť a přikrývka?“

„Jsou zde.“

„Dobrá, vezměte vak.“

Mr. Fogg podal vak Proklouzovi.

„A dávejte na něj pozor,“ dodal. „Je v něm dvacet tisíc liber (500 000 franků).“

Vak málem vyklouzl Proklouzovi z rukou, jako by těch dvacet tisíc liber bylo ve zlatě a jako by byly bůhvíjak těžké.

Pán a sluha pak sešli dolů a domovní dveře byly uzamčeny na dva západy.

Stanoviště nájemných povozů bylo na konci Saville Row. Phileas Fogg a jeho sluha nastoupili do drožky, která rychle zamířila k nádraží Charing Cross.

V osm hodin dvacet minut zastavila drožka před mřížovým plotem nádraží. Proklouz seskočil. Pán učinil totéž a zaplatil kočímu.

V tom okamžiku přistoupila k panu Foggovi ubohá žebračka s dítětem, stojící bosýma nohama v blátě, na hlavě rozedraný klobouk, z něhož viselo žalostné péro, otrhaný šál přehozen přes cary pod ním, a poprosila o almužnu.

Mr. Fogg vytáhl z kapsy dvacet guinejí, které předtím vyhrál ve whistu, podal je žebračce a řekl:

„Tu máte, milá ženo, jsem rád, že jsem vás potkal.“

Pak vykročil.

Proklouz cítil něco jako vlhko kolem oční duhovky. Pán vstoupil do jeho srdce.

Mr. Fogg a Proklouz vešli ihned do velké nádražní dvorany. Tam Phileas Fogg přikázal Proklouzovi, aby koupil dvě jízdenky první třídy do Paříže. Poté, když se otočil, spatřil svých pět kolegů z Reformního klubu.

„Odjíždím, pánové,“ řekl, „a vízová razítka, otištěná v cestovním pasu, který si za tím účelem vezu s sebou, umožní vám po mém návratu zkontrolovat průběh mé cesty.“

„Ó, pane Fogg,“ odpověděl zdvořile Gauthier Ralph, „toho není třeba. V tom se spoléháme na vaši džentlmenkou čest!“

„Bude to tak lepší,“ řekl Mr. Fogg.

„Nezapomněl jste, že se máte vrátit...“ poznamenal Andrew Stuart.

„Za osmdesát dní,“ dopověděl za něho Mr. Fogg, „v sobotu 21. prosince 1872, v osm hodin čtyřicet pět minut večer. Na shledanou, pánové.“

V osm hodin čtyřicet Phileas Fogg a jeho sluha zaujali místa v témž cestovním oddíle. V osm hodin čtyřicet pět se ozval hvizd píšťalky a vlak se dal do pohybu.

Noc byla tmavá. Padal drobný déšť. Phileas Fogg seděl opřen ve svém koutě a nemluvil. Proklouz, dosud jako omámený, mechanicky k sobě tiskl vak s bankovkami.

Vlak však ještě nedojel ani do Sydenhamu, když Proklouz ze sebe vyrazil pravý výkřik zoufalství.

„Co je vám?“ zeptal se Mr. Fogg.

„Totiž... já jsem... v tom spěchu... ve zmatku... zapomněl jsem...“

„Co?“

„Zhasnout plynovou lampu ve svém pokoji!“

„Nu dobrá, milý hochu,“ odpověděl mu chladně Mr. Fogg, „hoří na váš účet.“

KAPITOLA PÁTÁ,

v níž se na londýnské burze objeví nová hodnota

Když Phileas Fogg opouštěl Londýn, bezpochyby ani netušil, jak široký ohlas jeho odjezd vyvolá. Zpráva o uzavření sázky se rozšířila nejprve po Reformním klubu a způsobila mezi členy ctihodného kroužku pravé vzrušení. Toto vzrušení se pak z klubu přeneslo prostřednictvím reportérů do novin a z novin do londýnské veřejnosti a do celého Spojeného království.

„Otázka cesty kolem světa“ byla komentována, probírána a rozpitvávána s takovou vášní a zápalem, jako by šlo o novou aféru *Alabamy*. (*Aféra Alabamy – Za americké občanské války dodala Anglie silám Konfederace válečnou loď Alabama. Za válečné škody způsobené touto lodí musela Anglie po vítězství sil Unie zaplatit na základě usnesení rozhodčího soudu náhradu ve výši tři miliónů liber.*) Jedni se stavěli na stranu Philease Fogg, druzí – a brzy jich byla povážlivá většina – se vyslovovali proti němu. Vykonat takovou cestu kolem světa jinak než teoreticky a na papíře v onom minimálním čase skutečně používanými dopravními prostředky, to je prý nejen nemožné, to je proti zdravému rozumu!

Times, Standard, Evening Star, Morning Chronicle a dvacet dalších velmi rozšířených deníků se vyslovilo proti Mr. Foggovi. Jediný *Daily Telegraph* se ho do jisté míry zastával. O Phileasi Foggovi se vesměs psalo jako o člověku posedlém utkvělou myšlenkou, jako o šilenci, a jeho kolegům z Reformního klubu se kladlo za vinu, že přijali sázku, svědčící o ochabnutí duševních schopností člověka, který ji vymyslel.

O otázce byly otiskovány krajně rozvášněné, avšak logické články. Je známo, jaký zájem budí v Anglii všechno, co se týká zeměpisu. Však také nebylo jediného čtenáře, ať náležel ke kterékoli společenské třídě, aby nehltal sloupce věnované případu Philease Fogg.

Několik odvážných duchů, hlavně žen, stálo v prvních dnech při něm, zvláště když *Illustrated London News* otiskl jeho podobiznu podle fotografie uložené v archívu Reformního klubu. Jistí džentlmeni se odvažovali říkat: „Ale, ale, proč by ne, konec konců? Viděli jsme přece už pozoruhodnější věci!“ Byli to hlavně čtenáři *Daily Telegraphu*. Brzy však bylo patrné, že i tento deník začíná polevovat.

Opravdu rozsáhlá stať se objevila 7. října v *Bulletinu Královské zeměpisné společnosti*. Pojednávala o otázce ze všech hledisek a jasně dokazovala šílenost podniku. Podle tohoto článku stálo všechno proti cestovateli – překážky lidské i

překážky přírodní. Má-li se prý plán zdařit, museli bychom připustit možnost zázračného souladu mezi hodinami odjezdů a příjezdů, souladu, který neexistuje, který nemůže existovat. V Evropě, kde jde jen o překonávání středních vzdáleností, se dá snad v nejlepším případě počítat s příjezdem vlaků ve stanovenou hodinu, ale potřebují-li k cestě napříč Indií tři dni a k cestě napříč Spojenými státy sedm dní, je možno budovat na přesnosti základní prvky takového problému? A což poruchy strojů, vykojení, srážky, nepřízeň počasí, sněhové závěje – nestaví se to všechno proti Phileasi Foggovi? Nebude v zimním období na lodích vydán napospas větrům a mlhám? Cožpak je tak vzácné, že nejlepší lodi zaoceánských linek připlouvají se zpožděním dvou až tří dnů? Vždyť jedno zpoždění, jedno jediné, stačí, aby byl řetěz spojů nenávratně přerván. Zmešká-li Phileas Fogg odjezd některého parníku třeba jen o pár hodin, bude muset čekat na příští loď a už jen tím bude úspěch jeho cesty nenapravitelně zmařen.

Článek vzbudil veliký rozruch.

Téměř všechny denní listy jej přetiskly a akcie Philease Foggovy poklesly zvláště hluboko.

V prvních dnech po džentlmenově odjezdu se kolem osudu jeho podniku rozvinuly značné obchody. Je známo, co v Anglii znamená svět sázkařů, duchaplnější a ušlechtilější než svět hráčský. Sázky patří k anglickému temperamentu. A tak nejenže

různí členové Reformního klubu uzavírali značné sázky pro Philease Foggga nebo proti němu, ale i celá veřejnost se zúčastnila tohoto hnutí. Phileas Fogg byl zapsán v sázkařské listině jako dostihový kůň. Stal se i burzovní hodnotou, kterou ihned začala zaznamenávat londýnská burza. Vznikala poptávka a objevovaly se nabídky „Philease Foggga“ na pevno nebo na prémii a dělaly se obrovské obchody. Avšak pět dní po jeho odjezdu, po otištění článku v *Bulletinu Královské zeměpisné společnosti*, začaly se nabídky hrnout. Phileas Fogg poklesl v ceně. Nabízely se ho celé balíky. Nejdříve se bral po pěti, pak po deseti a potom už jen po dvaceti a po padesáti, po stu proti jedné.

Zbýl mu jediný zastávce. Byl to starý paralytik lord Albermale. Ctihodný džentlmen, připoutaný k svému křeslu, byl by dal celé své jmění, kdyby byl mohl vykonat cestu kolem světa, třeba za deset let, a vsadil pět tisíc liber (100 000 franků) na Philease Foggga. A když mu někdo dokazoval, že je to pošetilý a zároveň neúčinný podnik, spokojoval se s touto odpovědí: „Jestliže je to věc proveditelná, je dobře, že první, kdo ji provede, bude Angličan!“

Bylo tomu tedy tak, že přívrženci Philease Foggga byli čím dál vzácnější a kdekdo se stavěl proti němu, nikoli bez důvodu. Nikdo ho už nebral jinak než za sto padesát, dvě stě proti jedné, když tu sedmý den po jeho odjezdu jistá zcela neočekávaná příhoda způsobila, že ho přestali brát vůbec.

Stalo se, že toho dne v devět hodin večer dostal policejní ředitel v hlavním městě telegrafickou zprávu tohoto znění:

Suez do Londýna.

Rowan, policejní ředitel, ústřední správa, Skotské náměstí.

Sleduji bankovního zloděje Philease Foggga. Pošlete bezodkladně zatýkáací rozkaz do Bombaje (Britská Indie).

Fix, detektiv.

Účinek telegramu se projevil okamžitě. Ctihodný džentlmen zmizel a na jeho místo nastoupil zloděj bankovek. Byla prozkoumána jeho fotografie, uložená v Reformním klubu mezi

fotografiemi všech jeho klubovních kolegů. Zpodobovala do všech rysů člověka, jehož popis byl zjištěn při vyšetřování. Bylo vzpomenuťo všeho, co bylo na životě Philease Fogga záhadného, jeho osamělosti, jeho náhlého odjezdu, a zdálo se zřejmé, že tato osobnost, která si vzala za záminku cestu kolem světa a na posílení této záminky uzavřela nesmyslnou sázku, nesledovala jiný cíl než svést anglické policejní agenty z pravé stopy.

KAPITOLA ŠESTÁ,

v níž policejní agent Fix projeví velmi oprávněné znepokojení

Podívejme se, za jakých okolností byl odeslán onen telegram, týkající se váženého pana Fogga.

Ve středu 9. října byl v Suezú očekáván o jedenácté hodině příjezd lodi *Mongolia*, patřící Poloostrovní a východní společnosti, parníku se železnou konstrukcí, s lodním šroubem a s horní palubou, o výtlačku dva tisíce osm set tun, vybaveného stroji o síle pěti set koní. *Mongolia* konala pravidelné plavby z Brindisi do Bombaje Suezským průplavem. Byla to jedna z nejrychlejších lodí Společnosti a vždycky překračovala předepsanou rychlost, totiž deset mil za hodinu mezi Brindisi a Suezem a devět celých padesát tři setiny míle mezi Suezem a Bombají.

Dva muži, očekávající příjezd *Mongolie*, procházeli se po nábřeží mezi davem domorodců i cizinců, sjíždějících se do tohoto města, kdysi větší vesnice, jemuž veliké dílo pana de Lessepse, stavitele Suezského průplavu, zajišťuje skvělou budoucnost.

Jeden z těchto dvou mužů byl konzulární agent Spojeného království, usazený v Suezú, který přes mrzuté předpovědi britské vlády a přes chmurné věštby inženýra Stephensona denně vídal, jak průplavem projíždějí anglické lodi, zkracující si tak dřívější cestu z Anglie do Indie kolem mysu Dobré naděje o polovinu.

Druhý byl hubený človíček s dosti inteligentním obličejem, nervózní, stahující s pozoruhodnou rychlostí své nadoboční svaly. Pod dlouhými řasami se mu blýskalo velmi živé oko, jehož žár však dovedl tlumit podle své vůle. V této chvíli dával najevo jisté známky netrpělivosti, přecházel sem a tam a nedovedl setrvat na místě. Tento člověk se jmenoval Fix a byl to jeden z detektivů, neboli anglických policejních agentů, vyslaných do různých přístavů po krádeži spáchané v Anglické bance. Fix měl co nejbedlivěji střežit všechny cestující, kteří budou projíždět Suezem, a bude-li se mu některý z nich zdát podezřelý, měl ho sledovat a čekat na zatýkáací rozkaz.

Právě před dvěma dny dostal Fix od policejního ředitele v hlavním městě popis domnělého pachatele krádeže. Byl to popis uhlazeného a dobře oděného muže, který byl upozorován v pokladních síních banky.

Detektiv, zřejmě silně navnaděn bohatou prémieí, slíbenou pro případ úspěchu, čekal tedy na příjezd *Mongolie* s netrpělivostí, kterou lze snadno pochopit. „A vy říkáte, pane konzule,“ ptal se už podesáté, „že loď se nemůže opozdit?“

„Nemůže, pane Fixi,“ odpověděl konzul. „Včera byla hlášena na zeměpisné šířce Port Saidu a sto šedesát kilometrů průplavu pro takovou rychlou loď nic neznamena. Opakuji vám, že *Mongolia* vždycky získala prémieí pětadvaceti liber, kterou vláda poskytuje za každých čtyřiaadvacet hodin předstihu proti předepsanému času.“

„Parník přijíždí rovnou z Brindisi?“ otázal se Fix.

„Rovnou z Brindisi, kde vzal náklad pro Indii, z Brindisi, odkud vyplul v sobotu v pět hodin odpoledne. Mějte tedy strpení, nemůže se s příjezdem opozdit. Opravdu však nevím, jak podle popisu, který jste dostal, dokážete rozeznat svého muže, je-li na palubě *Mongolie*.“

„Pane konzule,“ odpověděl mu Fix, „takové lidi člověk spíš ucítí, než pozná. K tomu je třeba mít čich a čich je samostatný smysl, s nímž soutěží sluch, zrak a chuť. Za svého života jsem zatkl

nejednoho z těchto džentlmenů, a je-li můj zloděj na palubě, říkám vám, že mi neuklouzne.“

„Přál bych si to, pane Fixi, protože jde o tak pozoruhodnou krádež.“

„O velkolepou krádež,“ odpověděl nadšeně agent. „Padesát pět tisíc liber, to se tak honem nenajde! Zlodějské řemeslo je dnes v úpadku. Pokolení pověstných lupičů Sheppardů zakrnělo a lidé se teď dávají všet pro pár šilinků.“

„Pane Fixi,“ řekl konzul, „mluvíte tak, že vám ze srdce přeji úspěch, ale opakuji vám, bojím se, že to při vašich podmínkách bude těžké. Víte přece, že podle popisu, který jste dostal, vypadá zloděj jako zcela počestný muž.“

„Pane konzule,“ odpověděl policejní inspektor dogmaticky, „velcí zloději vždycky vypadají jako počestní lidé. Chápete přece, že lidem se šibalskou tváří zbývá jen jedno – zůstat poctiví, jinak by jim hrozilo, že budou zatčeni. Poctivé fyziognomie je třeba mít na mušce především. Je to práce těžká, to připouštím, a ne práce řemeslná, nýbrž umělecká.“

Jak je vidět, řečenému Fixovi nechyběla jistá dávka ješitnosti.

Zatím nábřeží postupně ožívalo. Hrnuli se sem námořníci různých národností, obchodníci, zprostředkovatelé, nosiči i egyptští drobní rolníci, zvaní feláhové. Doba příjezdu se zřejmě blížila. Bylo dost hezky, ale vzduch byl chladný, protože vál východní vítr. Nad městem se rýsovalo několik minaretů v bledých paprscích slunce. K jihu se v délce dvou kilometrů táhla přístavní hráz jako paže chránící suezskou rejdou. Po hladině Rudého moře plulo několik rybářských bárek a lodí, obstarávajících pobřežní dopravu, z nichž některé nám ve svém tvaru uchovaly elegantní vzor starověké galéry. Fix kroužil uprostřed davu a zkoumal mimojdoucí rychlými pohledy, jak byl při svém povolání zvyklý.

Bylo právě půl jedenácté.

„Ale vždyť ten parník nepříjede!“ zvolal, když zaslechl odbíjení přístavních hodin.

„Už nemůže být daleko,“ odpověděl konzul.

„Jak dlouho se zdrží v Suezu?“ otázal se Fix.

„Čtyři hodiny. Tolik, kolik potřebuje k naložení uhlí. Ze Suezu do Adenu, na druhý konec Rudého moře, se počítá třináct set deset mil (*Míle – v tomto případě míle anglická, tj. 1609 m*), a proto je třeba nabrat zásobu paliva.“

„A ze Suezu pluje loď rovnou do Bombaje?“ otázal se Fix.

„Rovnou, bez jediné vykládky zboží po cestě.“

„To znamená,“ řekl Fix, „že použil-li zloděj této cesty a této lodi, musí ve svém plánu počítat s tím, že v Suezu vystoupí na břeh, aby se pak jinou cestou dostal do holandských nebo francouzských držav v Asii. Musí přece vědět, že v Indii, která je anglickým územím, nebyl by v bezpečí.“

„Ovšem, pokud to není zvlášť silný člověk,“ odpověděl konzul. „Vždyť víte, že anglický zločinec je v Londýně skryt vždycky lépe než v cizině.“

Po této úvaze, která začala agentovi vrtat hlavou, vrátil se konzul do své úřadovny, umístěné nedaleko odtud. Policejní inspektor osaměl, zmítán nervózním neklidem, v poněkud zvláštní předtuše, že zloděj, po němž pase, musí být na palubě *Mongolie*. A vskutku, jestliže zlosyn opustil Anglii s úmyslem dostat se do Nového světa, musel dát přednost cestě přes Indii, méně strážené nebo méně strážitelné, než je cesta přes Atlantik.

Fix nebyl ponechán svým úvahám dlouho. Ostré hvizdy lodní píšťaly ohlásily příjezd parníku. Celá tlupa nosičů a feláhů se vrhla k nábřeží ve zmatku ohrožujícím poněkud údy a oděv ostatních. Asi deset člunů odrazilo od břehu a vyplulo *Mongolii* vstříc.

Brzy bylo možno spatřit obrovskou skořáčku *Mongolie*, plující mezi břehy průplavu, a odbíjelo právě jedenáct hodin, když parolod' zakotvila v přístavní rejdě, zatímco pára unikala s hlučným sykotem výfukovým potrubím.

Na palubě bylo značné množství cestujících. Někteří zůstali na horní palubě a prohlíželi si malebné panoráma města, většina jich však nastoupila do člunů, které přiřazily k *Mongolii*.

Fix si svědomitě prohlížel všechny, kdo vkročili na pevninu.

Vtom jeden z nich přistoupil k němu, když předtím rázně odbyl feláhy útočící naň nabídkami služeb, a otázal se ho velmi zdvořile,

zda by mu mohl ukázat kancelář anglického konzulárního agenta. A zároveň cestující vytáhl pas, který si bezpochyby přál mít opatřen britským vízem.

Fix, veden svým pudem, vzal pas a rychlým pohledem přelétl popis osoby, který v něm byl uveden.

Málem by sebou byl bezděčně škulbl. List se mu roztrásl v ruce. Popis osoby v cestovním pase se shodoval s popisem, který Fix dostal od londýnského policejního ředitele.

„To není váš pas?“ zeptal se.

„Ne,“ odpověděl cestující, „to je pas mého pána.“

„A váš pán?“

„Zůstal na palubě.“

„Ale musí se přece dostavit do úřadovny konzulátu osobně, aby mohla být ověřena jeho totožnost,“ ozval se znovu agent.

„Jakže, je to nutné?“

„Nezbytné.“

„A kde je kancelář?“

„Tam, na rohu náměstí,“ odpověděl inspektor, ukazuje na dům vzdálený dvě stě kroků.

„Půjdu tedy pro svého pána, ale nebude se mu ani dost málo líbit, že se musí vyrušit z klidu.“

Nato cestující pozdravil Fixe a vrátil se na palubu parníku.

KAPITOLA SEDMÁ,

*kteřa znovu dokazuje zbytečnost cestovních pasů, má-li
člověk co dělat s policií*

Inspektor sestoupil opět na nábřeží a rychlými kroky zamířil ke konzulově kanceláři. Na naléhavou žádost byl k němu ihned uveden.

„Pane konzule,“ řekl mu bez jakéhokoliv dalšího úvodu, „mám pádné důvody k domněnku, že náš člověk se vydal na cestu na palubě *Mongolie*.“

A Fix vyložil, co se zběhlo mezi ním a oním sluhou s cestovním pasem.

„Dobrá, pane Fixi,“ odpověděl mu konzul, „nebudu se hněvat, když uvidím tvář toho dareby. Možná však, že se do mé kanceláře nedostaví, je-li skutečně tím, za koho jej máte. Zloděj za sebou nerad zanechává stopy svého průjezdu, a ostatně, povinnost předkládat cestovní pasy byla již zrušena.“

„Pane konzule,“ řekl na to agent, „jestliže je to silný člověk, jak musíme předpokládat, pak přijde.“

„Aby si dal potvrdit svůj průjezd v cestovním pase?“

„Ano. Cestovní pasy jsou jen k tomu, aby působily trampoty počestným lidem a aby darebákům usnadňovaly útěk. Ujišťuji vás, že tento pas bude v pořádku, ale doufám, že naň své vízum nedáte.“

„A proč ne? Je-li cestovní pas v pořádku,“ odpověděl konzul, „nemám právo udělení víza odmítnout.“

„Ale pane konzule, musím zde přece zdržet toho člověka do té doby, než dostanu z Londýna zatýkácí rozkaz.“

„Ó, pane Fixi, to je vaše věc,“ odpověděl konzul, „ale já, já nemohu...“

Konzul nedořekl, protože v tom okamžiku někdo zaklepal na dveře pracovny a kancelářský zřízenec uvedl dovnitř dva cizince, z nichž jeden byl právě onen sluha, který předtím hovořil s detektivem.

Byli to vskutku pán a sluha. Pán předložil svůj cestovní pas a stručně požádal konzula, aby jej laskavě opatřil svým vízem.

Konzul vzal pas a pozorně jej pročítal, zatímco si Fix z kouta pracovny prohlížel cizince, nebo lépe řečeno hltal ho očima.

Když konzul dočetl, otázal se:

„Vy jste pan Phileas Fogg?“

„Ano, pane,“ odpověděl džentlmen.

„A tenhle člověk je váš sluha?“

„Ano. Je to Francouz, jménem Proklouz.“

„Přijíždíte z Londýna?“

„Ano.“

„A jedete...“

„Do Bombaje.“

„Dobrá, pane. Víte, že tyhle vízové formality jsou zbytečné a že už nevyžadujeme, aby se nám cestovní pas předkládal?“

„Vím to, pane,“ odpověděl Phileas Fogg, „ale vašim vízem chci prokázat, že jsem projížděl Suezem.“

„Budiž, pane.“

A konzul vepsal do cestovního pasu datum a svůj podpis a přitiskl naň razítko. Pan Fogg vyrovnal poplatek za vízum a po chladném pozdravu odešel, následován svým sluhou.

„Nu, tak co?“ zeptal se inspektor.

„Nu, tak tedy,“ odpověděl konzul, „vypadá jako dokonale poctivý člověk.“

„To je možné,“ řekl Fix, „ale o to vůbec nejde. Nezdá se vám, pane konzule, že se tento lhostejný džentlmen navlas podobá zloději, jehož popis mi byl zaslán?“

„To připouštím, ale víte, všechny tyhle popisy...“

„Řeknu vám, co si o tom myslím,“ ozval se Fix. „Sluha mi nepřipadá tak nerozluštitelný jako jeho pán. Nadto je Francouz, a tak si nebude moci odpustit, aby povídal. Na shledanou, pane konzule.“

Po těchto slovech agent odešel a dal se do pátrání po Proklouzovi. Zatím pan Fogg vyšel z konzulární budovy a zamířil k nábřeží. Tam dal svému sluhovi několik příkazů, potom nastoupil do člunu, vrátil se na palubu *Mongolie* a odebral se do své kajuty. Pak vzal do ruky zápisník, v němž byly tyto poznámky:

Odjezd z Londýna ve středu 2. října v 8 hodin 45 minut večer.

Příjezd do Paříže ve čtvrtek 3. října v 7 hodin 20 minut ráno.

Odjezd z Paříže ve čtvrtek v 8 hodin 40 ráno.

Příjezd do Turína přes Mont Cenis v pátek 4. října v 6 hodin 35 minut ráno.

*Odjezd z Turína v pátek v 7 hodin 20 ráno.
Příjezd do Brindisi v sobotu 5. října ve 4 hodiny odpoledne
Nástup na Mongolii v sobotu v 5 hodin odpoledne.
Příjezd do Suez v úterý 5. října ve 4 hodin dopoledne.
Celkový počet hodin: 158 ½ to jest dní: 6 ½ dne.*

Mr. Fogg zapsal tyto údaje do cestovního plánu, rozděleného ve sloupec, z něhož se za dobu od 2. října do 21. prosince daly vyčíst měsíc, datum, den týdne, příjezd podle jízdního řádu a skutečná hodina příjezdu do každého z hlavních bodů – Paříž, Brindisi, Suez, Bombaj, Kalkata, Singapur, Hongkong, Jokohama, San Francisco, New York, Liverpool, Londýn – a podle něhož se dal vypočítat dosavadní zisk nebo utrpená časová ztráta v každém z míst, jimiž má projíždět.

Tento metodický cestovní plán tak zachycoval všechno a Mr. Fogg vždycky věděl, má-li náskok nebo zpoždění.

Ve středu 9. října si tedy zapsal příjezd do Suez, který souhlasil s příjezdem podle jízdního řádu a neznamenal pro něho ani zisk, ani ztrátu.

Pak si dal přinést oběd do kajuty. Co se týká prohlídky města, neměl na ni ani pomyslení, neboť byl z rodu Angličanů, kteří na prohlídku měst, jimiž projíždějí, posílají svého sluhu.

KAPITOLA OSMÁ,

v níž Proklouz mluví snad o trochu víc, než by se slušelo

Fix se na chvíli přidal na nábřeží k Proklouzovi, který chodil bez cíle a díval se, aniž se domníval, že je povinen nic nevidět.

„Nu tak, příteli,“ řekl Fix, přistupuje k němu, „už máte vízum v pase?“

„Ach, to jste vy,“ řekl Francouz. „Děkuji pěkně. Je to s námi v naprostém pořádku.“

„A tak si tedy prohlížíte zemi?“

„Ano, jenže my jedeme tak rychle, že se mi zdá, jako bych cestoval ve snu. Tak to jsme tedy v Suezů?“

„V Suezů.“

„V Egyptě?“

„V Egyptě, zcela správně.“

„A v Africe?“

„V Africe.“

„V Africe!“ opakoval Proklouz. „Ani se mi tomu nechce věřit. Jen si představte, pane, že jsem nepočítal s delší cestou než do Paříže, a zatím jsem viděl to slavné město právě jen od sedmi hodin dvaceti minut ráno do osmi čtyřiceti minut cestou ze Severního nádraží na Lyonské okny drožky a za hustého lijáku! Jak je mi to líto! Tak rád bych byl znovu uviděl hřbitov Pere Lachaise a cirkus na Elysejských polích!“

„To tedy máte hodně naspěch, že?“ zeptal se policejní inspektor.

„Já ne, ale můj pán. Ostatně, musím si někde koupit ponožky a košile. Odjeli jsme bez zavazadel, jen s jedním cestovním vakem.“

„Zavedu vás na bazar, kde najdete všechno, co potřebujete.“

„Jste opravdu velice laskav, pane,“ odpověděl Proklouz.

A oba se vydali na cestu. Proklouz povídal v jednom kuse.

„Hlavně si musím dát dobrý pozor,“ řekl, „abych nezmeškal loď.“

„Máte čas,“ odpověděl mu Fix, „vždyť je teprve poledne!“

Proklouz vytáhl své bachraté hodinky.

„Poledne?“ řekl. „Co vás to vede? Je devět hodin dvaapadesát minut!“

„Hodinky vám jdou pozdě,“ řekl na to Fix.

„Moje hodinky! Hodinky, které se dědí v naší rodině a které pocházejí od mého pradědečka! Ty se neopzdí ani o pět minut za rok. To je pravý chronometr.“

„Už vím, jak to je,“ odpověděl mu Fix. „Nechal jste si londýnský čas, který je asi o dvě hodiny pozadu za suezským. Musíte dbát na

to, abyste si hodinky nařídil vždycky podle místního času každé země.“

„Já! Sáhnout na své hodinky!“ vykřikl Proklouz. „Nikdy!“

„Nu dobrá, ale pak vám nebudou souhlasit se sluncem.“

„Dobře slunci tak. Potom půjde slunce špatně.“

A dobrý hoch zasunul vznešeným gestem hodinky zase do kapsy.

Po chvíli mu Fix řekl:

„Tak to jste tedy odjeli z Londýna nenadále?“

„To bych řek! Minulou středu v osm hodin večer se pan Fogg proti svému zvyku vrátil z klubu a za tři čtvrtě hodiny nato jsme odjeli.“

„A kampak má namířeno váš pán?“

„Pořád rovně za nosem! Podniká cestu kolem světa!“

„Cestu kolem světa?“ zvolal Fix.

„Ano, za osmdesát dní. Sázka, říká. Ale mezi námi, já tomu nevěřím ani za mák. To by nemělo vůbec žádný smysl. Bude v tom něco jiného.“

„Ach, ten pan Fogg je tedy nějaký divný člověk?“

„To si myslím.“

„Bude asi bohatý, že?“

„Bohatý zřejmě je a veze s sebou hezkou sumu peněz v docela nových bankovkách. A po cestě nijak penězi nešetří. Vidíte, tak například strojníkovi na *Mongolii* slíbil náramnou odměnu, přijedeme-li do Bombaje se slušným náskokem.“

„A znáte svého pána už dlouho?“

„Já? Nastoupil jsem k němu do služby zrovna v den našeho odjezdu,“ odpověděl Proklouz.

Lze si snadno představit, jak asi tyto odpovědi působily na mysl policejního inspektora, beztak už nadmíru vzrušenou.

Náhly odjezd z Londýna hned po spáchání krádeže, velká částka peněz, kterou pan Fogg veze s sebou, spěch, s jakým se snaží dostat do vzdálených zemí, výmluva na výstřední sázku, to všechno utvrzovalo a muselo utvrzovat Fixe v jeho myšlence. Nechal Francouze mluvit ještě dál a nabyl jistoty o tom, že hoch svého pána vůbec nezná, že pán žil v Londýně osaměle, že se o něm říkalo, že je bohatý, aniž kdo znal původ jeho bohatství, že je

to člověk neproniknutelný atd. Zároveň však Fix mohl mít za jisté, že Phileas Fogg rozhodně v Suezu neopustí loď a že vskutku jede do Bombaje.

„Je to daleko do Bombaje?“ zeptal se Proklouz.

„Dost daleko,“ odpověděl agent. „Cestou tam budete muset strávit na moři ještě deset dní.“

„A kde vlastně leží ta Bombaj?“

„V Indii.“

„V Asii?“

„Přirozeně.“

„Hrom do toho! Totiž, abych vám řekl... trápí mě jedna věc... ta moje lampa!“

„Jaká lampa?“

„Plynová lampa, kterou jsem zapomněl zhasnout a která hoří na můj účet. Vypočítal jsem si totiž, že mě stojí dva šilinky za každých čtyřiaadvacet hodin, přesně o šest pencí víc, než kolik si vydělám, a jistě chápete, že když se cesta jen trošku protáhne...“

Pochopil Fix celou záležitost s plynem? Je to málo pravděpodobné. Neposlouchal už a rozhodoval se. Došli s Francouzem na bazar. Fix tam zanechal svého společníka, aby si obstaral nákupy, doporučil mu, aby nezmeškal odjezd *Mongolie*, a sám se v největším spěchu vrátil do kanceláře konzulárního agenta.

Nyní, když Fix dospěl k rozhodnutí, vrátila se mu všechna jeho chladnokrevnost.

„Pane, nemám už ani nejmenší pochybnosti,“ řekl konzulovi.

„Mám svého člověka. Vydává se za výstředníka, který chce vykonat cestu kolem světa za osmdesát dní.“

„To je tedy lišák,“ odpověděl konzul. „Počítá, že se vrátí do Londýna, až svede z pravé stopy všechnu policii dvou světadílů.“

„Však uvidíme,“ řekl Fix.

„Ale nemýlíte se?“ otázal se konzul ještě jednou.

„Nemýlím.“

„Proč tedy zloději záleželo na tom, aby dostal vízum na důkaz, že projíždí Suezem?“

„Proč...? O tom nemám tušení, pane konzule,“ odpověděl detektiv, „ale poslechněte si, co vám povím.“

A v několika slovech zopakoval hlavní body svého rozhovoru se sluhou řečeného Fogga.

„Vskutku,“ řekl konzul, „všechny domněnky se obracejí proti tomu člověku. A co hodláte podniknout?“

„Poslat do Londýna telegram s naléhavou žádostí, aby mi byl do Bombaje zaslán zatýkácí rozkaz, nalodit se na *Mongolii*, sledovat milého zloděje až do Indie a tam, na anglickém území, zdvořile ho oslovit se zatýkáčím rozkazem v ruce a s rukou na jeho rameni.“

Když agent chladně pronesl tato slova, rozloučil se s konzulem a odebral se do telegrafní kanceláře. Odtud odeslal londýnskému policejnímu řediteli depeši, jejíž obsah známe.

Za čtvrt hodiny poté Fix s lehkým zavazadlem v ruce a dobře zásoben penězi vstoupil na palubu *Mongolie* a brzy plul rychlý parník plnou parou po vodách Rudého moře.

KAPITOLA DEVÁTÁ,

***v níž se Rudé moře a Indický oceán ukáží příznivé záměrům
Philease Fogga***

Vzdálenost mezi Suezem a Adenem měří přesně třináct set deset mil a plavební řád Společnosti povoluje osobním parníkům k jejímu překonání dobu sto třiceti osmi hodin. *Mongolia*, na níž byl oheň pod kotli vydatně podporován, plula tak, aby předstihla stanovenou dobu příjezdu.

Cílem většiny cestujících, kteří nastoupili na loď v Brindisi, byla Indie. Jedni směřovali do Bombaje, druzí do Kalkaty, avšak přes Bombaj, neboť od té doby, co železnice protíná napříč celý Indický poloostrov, není už třeba obeplouvat špičku Cejlonu.

Mezi cestujícími na *Mongolii* byli různí úředníci a důstojníci všech hodností. Jedni patřili k vlastní britské armádě, jiní veleli domorodým jednotkám spahiů, a všichni byli výborně placeni, i v tehdejší době, kdy vláda již převzala práva i závazky bývalé Indické společnosti – poddůstojníci po 7000 franků, brigádní velitelé po 60 000, generálové po 100 000.

Dobře se tedy žilo na palubě *Mongolie* ve společnosti úředníků, mezi něž se vmísilo několik mladých Angličanů, jedoucích s miliónem v kapse zakládat obchodní kanceláře v dalekých krajích. „Purser“ (*Purser – ten, kdo střeží peněžní hotovost, na lodi nižší důstojník zastávající funkci hospodáře*), člověk požívající důvěry Společnosti a postavený na roveň palubnímu kapitánovi, zařizoval všechno přepychově. Při snídani, při obědě ve dvě hodiny, při večeři v půl šesté a při druhé večeři v osm hodin se stoly prohýbaly pod mísami čerstvě upraveného masa a příkrmů, dodávaných lodním řeznictvím a zásobárnami. Dámy, jichž bylo na lodi několik, převlékaly se dvakrát za den. Hrála hudba, a dokonce se i tančilo, pokud to moře dovolovalo. Rudé moře je však velice rozmarné a velmi často bývá zlé jako všechny takové úzké a dlouhé zálivy. Když váł vítr, ať už od asijských břehů nebo od břehů Afriky, *Mongolia*, dlouhé vřeteno poháněné lodním šroubem, se v bočním náporu větru strašně kymácela. Tu dámy vždycky zmizely, klavíry zmlkly, písně a tance rázem ustaly. A přece parník plul přes prudké nárazy větru, přes rozbouřené moře, hnán svým mohutným strojem, bez zpoždění k úžině Báb el Mandeb.

Co dělal celou tu dobu Phileas Fogg? Řekli byste, že byl neustále plný neklidu a obav, že se zabýval každou změnou větru, překážející lodi v plavbě, zmítavými pohyby vln, které mohly způsobit poruchu na stroji, a konečně všemi možnými nehodami, jež mohly donutit *Mongolii*, aby si odpočinula v některém přístavu, a ohrozit tak jeho cestu?

Vůbec ne, anebo – pokud náš džentlmen na tyto možnosti myslel – nedával to na sobě nikterak znát. Byl to člověk trvale necitlivý vůči okolí, neochvějný člen Reformního klubu, kterého nemohla

překvapit žádná příhoda nebo nehoda. Zdálo se, že není o nic vzrušenější než palubní chronometry. Zřídka kdy ho bylo vidět na palubě. Nestál příliš o pozorování Rudého moře, tak bohatého upomínkami na minulost, dějiště prvních historických výjevů lidstva. Nechodil rozpoznávat podivná města, rozsetá po jeho březích, jejichž malebné obrysy občas vyvstávaly na obzoru. Ani ve snu nepomyslel na nebezpečí Arabského zálivu, o němž staří dějepisci, Strabon, Arien, Arthemidoros a El Edrisi, vždycky mluvili s hrůzou a na nějž se kdysi plavci neodvažovali, dokud neposvětili plavbu smiřující oběti.

Co tedy dělal tento zvláštní člověk, uvězněný na *Mongolii*? Především jedl čtyřikrát denně, aniž příčné nebo podélné kymácení lodi mohlo kdy zmást takový báječně uspořádaný stroj. Kromě toho hrál whist.

Ano, našel spoluhráče stejně zuřivé, jako byl sám: výběrčího daní, který jel na své místo do Goy, jednoho pastora, důstojného pána Decima Smitha, který se vracel do Bombaje, a brigádního generála anglické armády, který se ubíral za svou jednotkou do Banárasu. Tito tři cestující měli stejnou vášeň pro whist jako Mr. Fogg a hrávali celé hodiny stejně mlčelivě jako on.

Co se týká Proklouze, netrpěl mořskou nemocí ani v nejmenším. Byl ubytován v kajutě na přídi a jedl rovněž svědomitě. Je třeba říci, že cesta, konaná za takových podmínek, rozhodně mu už nebyla proti mysli. Smířil se s ní. Dobře jedl, dobře bydlel, viděl cizí země a kromě toho se v duchu ujišťoval, že celé to fantastické putování skončí v Bombaji.

Nazítří po vyplutí ze Suez, 10. října, pocítil jistou radost, když se na horní palubě setkal s oním ochotným člověkem, na něhož se obrátil po vystoupení na břeh v Egyptě.

„Nemýlím se,“ řekl, obraceje se k němu se svým nejroztomilejším úsměvem, „jste to přece vy, ten pán, který mi tak ochotně dělal průvodce v Suez, že ano?“

„Opravdu,“ odpověděl detektiv, „poznávám vás. Vy jste sluha toho podivínského Angličana...“

„Tak jest, pane...“

„Fix.“

„Pane Fixi,“ dopověděl Proklouz. „Těší mě, že se s vámi setkávám na palubě. A kampak vlastně jedete?“

„Nu, přece stejně jako vy, do Bombaje.“

„To je báječné! Jel jste tudy už dřív?“

„Několikrát,“ odpověděl Fix. „Jsem agentem Poloostrovní společnosti.“

„To tedy znáte Indii, že?“

„Ale... ano...“ odpověděl Fix, který se nechtěl pouštět příliš daleko.

„A je ta Indie zajímavá?“

„Velice zajímavá! Mešity, minarety, chrámy, fakírové, pagody, tygři, hadi, bajadéry! Ale doufám, že budete mít čas prohlédnout si zemi, ne?“

„Také doufám, pane Fixi. Jistě chápete, že člověk se zdravým rozumem nemůže strávit celý život skákáním z parníku na železnici a ze železnice na parník pod záminkou, že podniká cestu kolem světa za osmdesát dní! Ne. Celý ten tělocvik skončí v Bombaji, o tom nemusíte pochybovat.“

„A pan Fogg se cítí dobře?“ otázal se Fix nejpřirozenějším tónem.

„Velmi dobře, pane Fixi. Já ostatně také. Jím jako vyhladovělý lidožrout. To dělá ten mořský vzduch.“

„Ale vašeho pána nikdy nevidím na horní palubě.“

„Nikdy. On není zvědavý.“

„Víte, pane Proklouzi, že by se za tou domnělou osmdesátidenní cestou mohlo skrývat nějaké tajné posláni... například diplomatické?“

„Na mou věru, pane Fixi, musím se vám přiznat, že o tom nic nevím, a věřte, že bych nedal ani půl koruny, abych se to dověděl.“

Od tohoto setkání spolu Proklouz a Fix hovořivali často. Policejnímu inspektorovi záleželo na styku se sluhou pana Fogg. Při některé příležitosti mu to mohlo být prospěšné. Zval ho tedy často do barové místnosti na *Mongolii* na pár skleniček whisky nebo světlého piva, což náš dobrý hoch přijímal bez velkých okolků a oplácel rovným dílem, aby nezůstal nic dlužen, při čemž poznával, že pan Fix je vcelku velmi počestný džentlmen.

Parník zatím rychle pokračoval v cestě. 13. října se cestující seznámili s Mokkou, která se objevila obklopena pásem pobořených hradeb, nad nimiž se tyčilo několik zelenajících se datlových palm. V dálce, v horách, se prostírala rozlehlá kávovníková pole. Proklouz byl okouzlen pohledem na toto proslavené město, a dokonce přišel na to, že se podobá se svými kruhovými hradbami a se zbořenou pevností, rýsující se jako ucho, obrovskému kávovému šálku.

Příští noc proplula *Mongolia* úžinou Báb el Mandeb, jejíž arabské jméno znamená Brána slz, a nazítří, čtrnáctého, přistala u Steamer Pointu na severozápadním konci adenské přístavní zátoky. Tam se měla zásobit palivem.

Vytápění lodních kotlů v takové vzdálenosti od míst, kde se těží uhlí, je vážná a významná věc. Jen pro samu Poloostrovní společnost znamená roční výdaje, které činí osm set tisíc liber (20 miliónů franků). Bylo totiž nutno zřídit sklady v několika přístavech a na těchto vzdálených mořích přijde uhlí na osmdesát franků za tunu.

Mongolii zbývalo urazit ještě šestnáct set padesát mil do Bombaje a měla se zdržet na Steamer Pointu čtyři hodiny, aby si naplnila podpalubní skladiště uhlím.

Toto zdržení však nemohlo žádným způsobem ohrozit program Philease Fogg. Počítal s ním. Ostatně, *Mongolia*, místo aby dorazila do Adenu teprve 15. října ráno, připlula tam už čtrnáctého večer. Znamenalo to zisk patnácti hodin.

Mr. Fogg a jeho sluha vystoupili na břeh. Džentlmen si chtěl dát potvrdit cestovní pas. Fix ho nenápadně sledoval. Po splnění vízových formalit se Phileas Fogg vrátil na palubu, aby pokračoval v přerušené partii.

Proklouz se podle svého zvyku potloukal mezi davem Somálců, Banianů, Pársů, Židů, Arabů a Evropanů, z nichž se skládá pětadvacetitisícové obyvatelstvo Adenu. Obdivoval opevnění, které z tohoto města činí Gibraltar Indického oceánu, a velkolepé

nádrže, na nichž dosud pracují angličtí inženýři – dva tisíce let po inženýrech krále Šalomouna.

Zajímavé, velmi zajímavé, říkal si Proklouz, vrací se na palubu. Vidím, že cestování není bez užitku, chce-li člověk vidět něco nového.

V šest hodin večer rozvířila *Mongolia* lopatkami svého lodního šroubu vody Adenské zátoky a brzy se rozběhla po hladině Indického oceánu. Na cestu mezi Adenem a Bombají měla povoleno šedesát osm hodin. Toto indické moře jí ostatně bylo příznivé. Vanul severozápadní vítr. Plachty přispívaly páře na pomoc.

Lod' byla teď lépe podepřena a kymácela se méně. Dámy ve svěžích toaletách se zase objevily na horní palubě. Znovu začal zpěv a tanec.

Cesta se tedy konala za nejlepších podmínek. Proklouz byl nadšen roztomilým společníkem, kterého mu opatřila náhoda v osobě pana Fixe.

V neděli 20. října k polednímu bylo už možno rozeznat indické pobřeží. Dvě hodiny poté vstoupil na palubu *Mongolie* lodivod. V pozadí na obzoru se proti obloze ladně rýsovaly pahorky. Brzy se rychle rozevřely řady palem, které do té chvíle skrývaly město. Parník vplul do zátoky, tvořené ostrovy Salcettou, Kolabou, Elefantou a Butcherem, a v půl páté přirazil k bombajskému nábřeží.

Phileas Fogg právě dohrával třiatřicátou partii od rána a díky odvážnému manévru zakončil se svým spoluhráčem po třinácti zdvích tuto krásnou plavbu nádherným „šlemem“.

Mongolia měla připlout do Bombaje teprve 22. října. Připlula však už dvacátého. To tedy znamenalo od odjezdu z Londýna náskok dvou dní, které Phileas Fogg pečlivě zapsal ve svém cestovním plánu do sloupce zisků.

KAPITOLA DESÁTÁ,

v níž je Proklouz převelice šťasten, že vyvázl jen se ztrátou střevíců

Každý ví, že Indie, veliký obrácený trojúhelník, jehož základna leží na severu a vrchol na jihu, prostírá se na ploše čtrnácti set tisíc čtverečních mil (*Čtvereční míle – asi 2,59 km².*), nerovnoměrně osídlená sto osmdesáti milióny obyvatel. Britská vláda vykonává skutečnou moc nad jistou částí této nesmírně rozlehlé země. Má svého generálního guvernéra v Kalkatě, guvernéry v Madrásu, v Bombaji, v Bengálsku a místogovernéra v Ágře.

Vlastní anglická Indie však zaujímá pouze plochu sedmi set tisíc čtverečních mil a má sto až sto deset miliónů obyvatel. Už z toho je vidět, že značná část území se dosud vymyká královnině moci, a vskutku, některým indickým knížatům – rádžům –, divokým a krutým, je dosud ve vnitrozemí ponechána naprostá nezávislost.

Od roku 1756 – od té doby, co byl založen první anglický podnik na místě, kde nyní stojí město Madrás – až do roku, kdy vypuklo velké povstání spahiů, tj. příslušníků domorodých jednotek, byla známá Indická společnost všemocná. Přisvojovala si postupně různé provincie, kupované od rádžů za důchody, které vyplácela jen zřídka nebo vůbec ne, jmenovala generálního guvernéra a všechny jeho civilní i vojenské zaměstnance. Nyní však už neexistuje, a anglické državy v Indii podléhají přímo koruně.

A tak vzhled, mravy a národopisné rozdělení poloostrova mají snahu měnit se den ze dne. Kdysi se tam cestovalo všemi starověkými dopravními prostředky, pěšky, na koni, na dvoukolce, na trakaři, na nosítkách, na zádech, v kočáře atd. Nyní plují po Indu a po Ganze parníky velikou rychlostí a železnice, která protíná Indii v celé šíři a cestou se větví, přibližuje Bombaj ke Kalkatě na pouhé tři dny cesty.

Trať této železnice nevede přímo napříč Indií. Vzdušnou čarou to není víc než tisíc až jedenáct set mil a vlaky, i kdyby jezdily jen

průměrnou rychlostí, nepotřebovaly by k překonání této vzdálenosti ani celé tři dny. Vzdálenost se však prodlužuje nejméně o třetinu obloukem, jež opisuje železnice vedoucí až přes Iláhábád v severní části poloostrova.

Hlavní body trati Great Indian Peninsular Railway jsou zhruba tyto: trať vychází z ostrova Bombaj, vede přes Salcettu, vstupuje na pevninu proti Tanně, překonává řetěz Západních Ghát, běží k severovýchodu až do Burhánpúru, brázdí téměř nezávislé území Bundélkhandu, vede vzhůru až do Iláhábádu, pak se zatáčí k východu, setkává se s Gangou v Banárasu, mírně se od ní vzdaluje, klesá k jihovýchodu přes Bardhamán a francouzské město Čandarnagar a končí v Kalkatě.

Bylo půl páté odpoledne, když cestující z *Mongolie* vystoupili v Bombaji na břeh, a vlak do Kalkaty odjížděl přesně v osm.

Mr. Fogg se tedy rozloučil se spoluhráči, opustil parník, dal sluhovi podrobné příkazy k nákupům, které má obstarat, výslovně mu doporučil, aby byl na nádraží před osmou hodinou, a svým pravidelným krokem, který vyťukával vteřiny jako kyvadlo astronomického orloje, zamířil do pasové kanceláře.

Ani mu tedy nenapadlo dát se do prohlížení bombajských divů – radnice, velkolepé knihovny, pevností, doků, trhu na bavlnu, bazarů, mešit, synagóg, arménských kostelů nebo nádherné pagody na Malabar Hillu, ozdobené dvěma věžemi mnohoúhelníkového půdorysu. Nehodlal prohlížet veledíla na ostrůvku Elefantě v Bombajské zátocy, ani její tajemné podzemní hrobky, ukryté na jihovýchod od zátoky, ani Kanherijské jeskyně na ostrově Salcettě, nádherné pozůstatky buddhistické architektury.

Ne, nic. Když Phileas Fogg vyšel z pasové kanceláře, odebral se klidně na nádraží a tam si poručil večeři. Vrchní číšník se domníval, že mu mezi jinými jídly musí doporučit „zadělávaného králíka po místním způsobu“, na něhož pěl samou chválu.

Phileas Fogg si dal přinést zadělávaného králíka a svědomitě jej ochutnával, ale přes silně kořeněnou omáčku zjistil, že chutná odporně.

Zazvonil na číšníka.

„Pane,“ řekl, dívaje se mu upřeně do očí, „toto že je králík?“

„Ano, mylord,“ odpověděl drze taškář, „králík z džungle.“

„A nemňoukal ten králík, když ho zabíjeli?“

„Mňoukat! Ach, mylord! Králík! Přisahám vám...“

„Pane vrchní,“ pronesl klidně Mr. Fogg, „nepřisahaňte a pamatujte si toto: kdysi byly v Indii kočky považovány za posvátná zvířata. To byly zlaté časy.“

„Pro kočky, mylord?“

„Možná že i pro cestující.“

Po této poznámce večeřel Mr. Fogg klidně dál.

Několik okamžiků po panu Foggovi vystoupil agent Fix rovněž z *Mongolie* na břeh a rozběhl se za bombajským policejním ředitelem. Prokázal se mu jako detektiv, oznámil, jakým posláním byl pověřen a v jakém je postavení vůči domnělému pachateli krádeže. Došel z Londýna zatýkácí rozkaz?... Nepřišlo nic. A vlastně, rozkaz odeslaný po Foggově odjezdu ještě ani dojít nemohl.

Fixe to značně přivedlo z míry. Žádal, aby mu ředitel vydal zatýkácí rozkaz na pana Fogg. Ředitel to odmítl. Záležitost se týká policie v hlavním městě a jen ta může podle zákona vydat rozkaz k zatčení. Toto přísné zachovávání zásad a svědomité dodržování zákonných předpisů se dá zcela vysvětlit anglickými mravy, které v otázkách osobní svobody nepřipouštějí žádnou libovůli.

Fix už dále nenaléhal a pochopil, že se musí smířit s dalším čekáním na zatýkácí rozkaz. Byl však rozhodnut neztrácet ani na okamžik z očí svého záhadného zločince po celou dobu jeho pobytu v Bombaji. Netušil, že se zde Phileas Fogg nezdrží – a jak víme, bylo to i Proklouzovo přesvědčení –, a myslel, že zatýkácí rozkaz zatím bude moci dojít.

Avšak Proklouz po posledních rozkazech, které mu udělil pán při odchodu z *Mongolie*, přece jen pochopil, že v Bombaji tomu bude stejně jako předtím v Suez a v Paříži, že cesta zde neskončí, že bude pokračovat přinejmenším do Kalkaty a snad ještě dál. A začal

se v duchu ptát sám sebe, není-li Foggova sázka míněna naprosto vážně a nedonutí-li ho osud vykonat cestu kolem světa za osmdesát dní, jeho, který si přál užít klidu.

Když nakoupil několik košil a několik párů ponožek, procházel se bombajskými ulicemi, čekaje na dobu odjezdu. Sešlo se tu množství rozmanitého lidu, mezi jinými Evropané všech národností, Peršané ve špičatých čepicích, Bunhijové v kulatých turbanech, Sindhové v kostkovaných čepcích, Arméni v dlouhých šatech, Pársové v černých mitrách. Byl právě svátek, který slavili Pársové neboli Gebrové, přímí potomci příslušníků Zarathuštrovy sekty, nejsnaživější, nejcivilizovanější a nejpřísnější z hindů; je to rod, k němuž nyní patří bohatí bombajští domorodí obchodníci. Toho dne slavili jakýsi náboženský karneval s průvody a zábavami, při nichž vystupovaly bajadéry oděné růžovým gázem, zlatě a stříbrně protkávaným, které za zvuku viol a rachotu tamtamů tančily nádherně a mimochodem řečeno naprosto cudně.

Je zbytečné zdůrazňovat, že Proklouz pozoroval tyto zajímavé obřady, že otvíral oči a uši dokořán, aby viděl a slyšel, a že svým vzezřením, svou fyziognomií, připomínal nejčerstvější novorozeně, jaké si lze představit.

Naneštěstí pro něho i pro jeho pána, jehož cestu by byl málem ohrozil, zavedla ho zvědavost dále, než se slušelo. Když se totiž Proklouz vynadíval na pářský karneval, zamířil k nádraží; pojednou však, když kráčel kolem podivuhodné pagody na Malabar Hillu, dostal neblahý nápad prohlédnout si ji zevnitř.

Nevěděl dvě věci: za prvé, že křesťanům je vstup do jistých hindských pagod výslovně zakázán, a za druhé, že sami věřící tam mohou vstoupit, jen když nechají střevíce u vchodu.

Zde je třeba poznamenat, že anglická vláda z rozumných politických důvodů ctí místní náboženství až do nejmenších podrobností, budí úctu k němu a přísně trestá každého, kdo ruší jeho obřady.

Proklouz vstoupil dovnitř bez jakéhokoliv zlého úmyslu, jako obyčejný turista, obdivoval uvnitř Malabar Hillu oslňující pozlátko

bráhmanské výzdoby, když tu byl znenadání sražen na posvátné dlaždice. Tři kněží s rozezlenými pohledy se na něho vrhli, stáhli mu z nohou střevíce a ponožky a začali ho zasypávat ranami, vyražejíce přitom divoké výkřiky.

Silný a hbitý Francouz se rychle zvedl. Ranou pěsti a kopnutím povalil dva z protivníků, kteří se důkladně zamotali do svých dlouhých plášťů, rozběhl se k východu, co mu nohy stačily, a brzy unikl třetímu hindovi, který mu běžel v patách a volal na pomoc zástup lidu.

Pět minut před osmou, pouhých pár minut před odjezdem vlaku, dostal se Proklouz na nádraží bez klobouku, bos a bez balíku s nákupy, který ztratil v tahanici.

Fix byl zde, na nástupišti. Sledoval pana Fogga až na nádraží a pochopil, že ničemník má v úmyslu opustit Bombaj. Okamžitě se rozhodl, že ho bude sledovat do Kalkaty nebo ještě dál, bude-li třeba. Proklouz nezpozoroval Fixe, který se držel ve stínu, Fix však vyslechl dobrodružný příběh, jak jej Proklouz několika slovy vypověděl svému pánu.

„Doufám, že se vám to víckrát nestane,“ odpověděl prostě Phileas Fogg, nastupuje do vagónu.

Ubohý hoch, bos a celý zmatený, následoval pána bez jediného slova.

Fix se chystal nastoupit do jiného vozu, když vtom ho jakýsi nápad zadržel a náhle změnil jeho rozhodnutí.

Ne, zůstanu zde, řekl si. Přečin spáchaný na indické půdě... Mám svého muže v hrsti.

V tom okamžiku lokomotiva mocně zahvízdl a vlak zmizel v noční tmě.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ,

v níž Phileas Fogg koupí jezdecké zvíře za pohádkovou cenu

Vlak vyjel ve stanovenou hodinu. Vezl jistý počet cestujících, několik důstojníků, úředníků a obchodníků s opiem a s indigem, jedoucích za obchodem do východní části poloostrova.

Proklouz zaujal místo v témž oddíle jako jeho pán. Třetí cestující byl usazen v koutě proti němu. Byl to brigádní generál sir Francis Cromarty, jeden ze spoluhráčů pana Foggga na cestě ze Suezu do Bombaje, který se vracel ke svým jednotkám, rozmístěným poblíž Banárasu.

Sir Francis Cromarty, vysoký, světlovlasý, asi padesátiletý muž, se velmi vyznamenal za poslední vzpoury spahiů a byl by si věru zasloužil být označen za domorodce. Žil v Indii od mládí a ve své rodné zemi se objevoval jen zřídka. Byl to člověk dobře obeznámený s místními poměry, který by byl ochotně podal informace o zvycích, o dějinách, o zřízení země hindů, kdyby Phileas Fogg byl člověk, který by ho o ně byl žádal. Náš džentlmen však nežádal o nic. On necestoval, on jen opisoval jistý kruh. Bylo to pevné těleso, obíhající kolem zeměkoule podle zákonů rozumové mechaniky. V této chvíli v duchu přepočítával hodiny vynaložené na cestu od chvíle odjezdu z Londýna a byl by si zamnul ruce – kdyby bylo v jeho povaze dělat zbytečné pohyby.

Sir Francis Cromarty si nemohl nevšimnout zvláštní povahy svého spolucestujícího, třebaže ho zkoumal jen s kartami v ruce a mezi dvěma partii. Měl teď důvod ptát se sám sebe, zda pod tímto chladným obalem tepe lidské srdce, zda Phileas Fogg má duši vnímavou pro krásy přírody, pro mravní tužby. Pro něho to byla otázka. Ze všech zvláštních lidí, s nimiž se brigádní generál do té doby setkal, ani jediný se nedal srovnat s tímto „produktem“ exaktních věd.

Phileas Fogg se před sirem Francisem Cromartym nikterak netajil se svým plánem cesty kolem světa ani s okolnostmi, za jakých ji

koná. Brigádní generál viděl v jeho sázce pouhou výstřednost bez jakéhokoliv užitečného cíle, které rozhodně chybí ono *transire benefaciendo* (*Transire benefaciendo – chodit a konat dobro (lat.)*), jímž se má řídit každý rozumný člověk. Ve vlaku, jímž podivínský džentlmen jede, zřejmě „nebude dělat nic“ ani pro sebe, ani pro jiné.

Hodinu po odjezdu z Bombaje projel vlak po viaduktech napříč ostrovem Salcettou a vjel na pevninu. U stanice Kaliján zanechal po pravé straně odbočku, vedoucí přes Kandalu a Púnu do jihovýchodní Indie, a dorazil do stanice Pauvel. Na tomto místě vjel do silně rozčleněného pohoří Západních Ghát, horských řetězů, jejichž základem je trap a čedič a jejichž nejvyšší vrcholky jsou pokryty hustými lesy.

Sir Francis Cromarty a Phileas Fogg si spolu čas od času vyměnili pár slov a v této chvíli brigádní generál, ožívuje rozhovor, který často umlkal, řekl:

„Pane Foggu, před několika lety byste byl v těchto končinách zažil zpoždění, které by bylo pravděpodobně ohrozilo váš cestovní plán.“

„Jak to, sire Francisi?“

„Železnice končila na úpatí těchto hor a bylo nutno dát se přenést na nosítkách nebo na hřbetě ponyho až do stanice Randala, ležící na odvráceném svahu.“

„Takové zdržení by nijak nerušilo mé výpočty a můj program,“ odpověděl Mr. Fogg. „Musel jsem počítat s možností, že po cestě vyvstanou nějaké překážky.“

„Zatím, pane Foggu,“ ozval se znovu brigádní generál, „jste se vydal v nebezpečí, že budete mít na krku šeredné opletačky kvůli dobrodružství toho chlapce zde.“

Proklouz s nohama zabalenýma do cestovní příkrývky spal hlubokým spánkem a ani se mu nesnilo, že se o něm mluví.

„Anglická vláda je krajně přísná, když jde o přečiny tohoto druhu, a plným právem,“ promluvil znovu sir Francis Cromarty. „Záleží jí nejvíc na tom, aby náboženské zvyky hindů byly respektovány, a kdyby byl váš sluha dopaden...“

„Máte pravdu, kdyby byl dopaden, sire Francisi,“ odpověděl Mr. Fogg, „byl by odsouzen, odpykal by si trest a pak by se klidně vrátil do Evropy. Nevidím, jak by taková věc mohla zdržet jeho pána!“

A poté rozhovor umlkl. V noci vlak zdolal Ghátské pohoří, dojel do Násiku a příštího dne, 21. října, řítil se poměrně rovinatou krajinou, územím Khandejše. Dobře vzdělávaný kraj byl poset městečky, nad nimiž minaret pagody nahrazoval zvonici evropského kostela. Četné potůčky, většinou přímé nebo vedlejší přítoky řeky Gódávarí, zavlažovaly úrodnou oblast.

Proklouz už byl vzhůru, díval se a nemohl uvěřit, že projíždí zemí hindů ve vlaku Great Peninsular Railway. Zdálo se mu to nepodobné pravdě. A přitom nic nemohlo být skutečnější! Lokomotiva, řízená rukou anglického strojvůdce a vytápěná anglickou naftou, vyfukovala kouř do bavlníkových, kávovníkových, muškátových, hřebíčkových a pepřovníkových plantáží. Pára se převalovala ve spirálách okolo skupin palem, mezi nimiž se zjevovaly malebné bungalovy, jednopatrové domy obklopené verandami, občas pak viháry, jakési opuštěné kláštery, a nádherné chrámy, okrášlené nevyčerpatelným množstvím ozdob indické architektury. Dále, kam až oko dohlédlo, rýsovaly se nesmírně rozlehlé džungle, v nichž nechyběli hadi ani tygři, které lekal rachot vlaku, a konečně lesy, prořezané železniční tratí, dosud obývané slony, kteří se dívali zamyšleným okem, jak se kolem nich žene rozbouřený vlak.

Onoho dopoledne projížděli cestující za stanicí Maligam neblaze proslulým územím, které tak často skrápěli krví vyznavači bohyně Kálí. Nedaleko odtud se tyčila Élóra se svými podivuhodnými pagodami a dále Aurangábád, sídlo strašlivého hindustánského vládce Auranga Zéba, nyní obyčejné hlavní město jedné z provincií odtržených od nizámského království. V těchto končinách vládl Feringea, vůdce Thugů, král škrtičů. Tito vrahové, sdružení v tajném spolku, rdousili na počest bohyně Smrti lidské oběti různého věku, aniž kdy prolili krev, a byly doby, kdy se našla nějaká mrtvola pokaždé, kdykoli se prohledal některý kout

zdejšího kraje. Anglické vládě se sice podařilo zamezit do jisté míry toto vraždění, strašný spolek však dosud existuje a provozuje svou činnost.

O půl jedné vlak zastavil ve stanici Burhánpúr a tam se Proklouzovi naskytla příležitost opatřit si za cenu zlata pár papučí, zdobených falešnými perlami, a obul si je s pocitem zřejmé marnivosti.

Cestující narychlo poobědvali a pokračovali pak v cestě až do stanice Asurgúr, když předtím nejdříve nějakou chvíli jeli podél břehu Táptí, menšího toku, vlévajícího se do Khambhátského zálivu poblíž Súratu.

Je na místě prozradit, jaké úvahy zaměstnávaly mysl Proklouzovu. Až do chvíle, kdy přijeli do Bombaje, se domníval, a mohl se domnívat, že tím bude všechno odbyto. Nyní však, když ujížděl plnou parou napříč Indií, nastal v jeho mysli obrat. Kvapem se mu vracela jeho přirozenost. Znovu nacházel fantastické nápady z dob svého mládí, začínal brát záměry svého pána vážně, věřil, že sázka skutečně existuje, a proto uvěřil i v onu cestu kolem světa a v ono maximum času, které nesmí být překročeno. Dokonce ho již znepokojovala možnost zdržení a nehod, které by se mohly cestou přihodit. Měl pocit, že je účastníkem sázky, a zachvěl se při pomyšlení, že minulého dne ji mohl svou neodpuštělnou zvědavostí ohrozit. Protože nebyl ani zdaleka tak netečný jako Mr. Fogg, byl také mnohem víc znepokojen než on. Počítal a přepočítával uplynulé dny, proklínal zastávky vlaku, vytýkal mu, že jede pomalu, a v duchu se horšil na pana Foggga, že neslibil strojvůdci zvláštní odměnu. Náš dobrý hoch nevěděl, že co je možné na parníku, není možné na železnici, kde mají vlaky rychlost přesně stanovenou.

Kvečeru vjeli mezi hřebeny Sutpúrských hor, které od sebe oddělují území Khandejše a Bundélkhandu.

Příštího dne, 22. října, Proklouz na otázku sira Francise Cromartyho vzal na potaz své hodinky a odpověděl mu, že jsou tři hodiny ráno. A vskutku, slavné hodinky, stále nařízené podle greenwichského poledníku, který byl od nich téměř o sedmdesát

sedm stupňů na západ, musely jít pozadu, a skutečně také pozadu šly – o čtyři hodiny.

Sir Francis tedy opravil Proklouzův časový údaj a pronesl k němu stejnou připomínku, jakou Proklouz vyslechl už dříve od Fixe. Pokusil se mu vysvětlit, že se musí řídit podle každého nového poledníku, a poněvadž jede neustále na východ, to jest slunci vstříc, dny se krátí tolikrát o čtyři minuty, kolik stupňů zeměpisné délky přejede. Bylo to zbytečné. Ať už tvrdohlavý hoch poznámku brigádního generála pochopil nebo ne, umínil si, že hodinky kupředu neposune, že je nechá, děj se co děj, nařízeny podle londýnského času. Byla to ostatně nevinná mánie, která nemohla nikomu škodit...

V osm hodin ráno zastavil vlak patnáct mil za stanicí Rothál uprostřed rozlehlé mýtiny, vroubené několika bungalovy a chatrčemi pro dělníky. Průvodčí vlaku kráčel podle řady vagónů a volal:

„Všichni cestující vystupovat!“

Phileas Fogg se podíval na sira Francise Cromartyho, který, jak se zdálo, vůbec nechápal, co znamená tato zastávka uprostřed tamaryškového a chažurového lesa.

Proklouz, neméně překvapen, vyběhl na trať a vzápětí se vrátil s výkřikem:

„Pane, trať končí!“

„Co tím chcete říci?“ zeptal se sir Francis Cromarty.

„Chci říci, že vlak dál nejede.“

Brigádní generál ihned vystoupil z vagónu. Phileas Fogg ho beze spěchu následoval. Oba se obrátili na průvodčího:

„Kde to jsme?“ zeptal se sir Francis Cromarty.

„Na zastávce Kholby,“ odpověděl průvodčí.

„Zdržíme se tu?“

„Bezpochyby. Železnice není vůbec ještě dostavěna...“

„Jakže, není vůbec ještě dostavěna?“

„Ne, zbývá zbudovat ještě kousíček, asi padesát mil, od tohoto místa do Iláhábádu, kde trať zase začíná.“

„Ale v novinách bylo přece oznámeno, že byl zahájen provoz na celé trati!“

„To se asi, pane generále, noviny zmýlily.“

„A vy vydáváte jízdenky z Bombaje do Kalkaty?“ ozval se znovu sir Francis Cromarty, který se začal dostávat do varu.

„Ovšem,“ odpověděl průvodčí, „ale cestující přece vědí, že se musí dát přepravit z Kholby do Iláhábádu.“

Sir Francis Cromarty zuřil. Proklouz měl chuť srazit k zemi průvodčího, který za nic nemohl. Netroufal si pohledět svému pánu do očí.

„Sire Francisi,“ řekl Mr. Fogg prostě, „je-li vám libo, pojďme uvažovat o dopravním prostředku, jakým se dostaneme do Iláhábádu.“

„Pane Foggu, znamená to takové zdržení, které úplně zmaří vaše zájmy?“

„Ne, sire Francisi, počítal jsem s tím.“

„Jakže? Věděl jste, že trať...“

„Vůbec ne. Věděl jsem však, že nějaká překážka dříve nebo později na cestě vyvstane. A tak nic není ohroženo. Mám náskok dvou dnů, který mohu obětovat. Parník z Kalkaty do Hongkongu vyjíždí pětadvacátého v poledne. Dnes máme teprve dvaadvacátého a budeme tedy v Kalkatě včas.“

Na slova pronesená s takovou jistotou nedalo se nic říci.

Bylo až příliš pravda, že práce na stavbě železniční trati uvázly na tomto místě. Noviny jsou jako hodinky, které se tvrdošijně předbíhají, a ohlásily dokončení trati předčasně.

Cestující většinou o přerušení trati věděli a hned po vystoupení z vlaku se zmocnili všech možných vozidel, která se v osadě našla, čtyřkolových vozů zvaných palkigari, vozíků tažených párem zebu, což je jistý druh hrbatého skotu, cestovních kočárů, které se podobaly pojízdným pagodám, krytých nosítek zvaných palankiny, ponyů atd. Tak se stalo, že Mr. Fogg a sir Francis Cromarty prohledali celou osadu a vrátili se, aniž co našli.

„Půjdu pěšky,“ řekl Phileas Fogg.

Proklouz, který přišel za pánem, významně se ušklíbl, když si vzpomněl na své nádherné, ale nevhodné papuče. K velkému štěstí se předtím vydal sám na objevnou cestu a nyní váhavě řekl:

„Pane, myslím, že jsem našel dopravní prostředek.“

„Jaký?“

„Slona! Slona patřícího Indovi, který bydlí sto kroků odtud.“

„Pojďme se podívat na slona,“ řekl na to Mr. Fogg.

O pět minut později Phileas Fogg, sir Francis Cromarty a Proklouz došli k chatrči, sousedící s uzavřenou ohradou z vysokých kůlů. V chatrči byl Ind a v ohradě slon. Na jejich žádost uvedl Ind pana Fogga s jeho dvěma společníky do ohrady.

Tam se octli ve společnosti zvířete napolo ochočeného, které jeho majitel cvičil nikoli v nošení nákladů, nýbrž pro sloní zápasy. Za tím účelem začal přetvářet povahu zvířete, od přírody mírnou, takovým způsobem, aby je postupně dovedl až k vrcholu zuřivosti, kterému se v řeči hindů říká „muč“, a to tím, že ho hodlal po tři měsíce krmit cukrem a máslem. Snad se zdá, že tato procedura nemůže vést k takovému výsledku, nicméně cvičitelé jí používají s úspěchem. K velkému štěstí pro pana Fogga byl slon, o něhož šlo, podroben tomuto režimu zcela krátkou dobu a „muč“ se u něho ještě neprojevoval ani v nejmenším.

Kijúni – to bylo jméno zvířete – vydržel tak jako všichni příslušníci jeho rodu dlouho kráčet rychlým pochodem a Phileas Fogg se z nedostatku jiného jezdeckého zvířete rozhodl, že ho použije.

Cena slonů je však v Indii vysoká, neboť tam začínají být vzácní. Po samcích, kteří jediní se hodí k zápasům v cirku, je nesmírná poptávka. Jsou-li tato zvířata nucena žít v zajetí, množí se jen zřídka, tak zřídka, že vlastně si je lze opatřit jen lovem. Jsou také předmětem nejvyšší péče, a když se Mr. Fogg otázal Inda, zda by mu byl ochoten zvíře pronajmout, Ind hladce odmítl.

Mr. Fogg na něho naléhal a nabídl mu za zvíře přemrštěnou cenu, deset liber (250 franků) za hodinu. Zamítnuto. Dvacet liber? Zase zamítnuto. Čtyřicet liber? Nové odmítnutí. Proklouz sebou při každém zvýšení nabízené ceny škubl. Ind se však nedal zvíkat.

A přece to byla slušná částka. Připustíme-li, že slon by potřeboval k cestě do Iláhábádu patnáct hodin, vynesl by svému majiteli šest set liber (15 000 franků).

Tu Phileas Fogg, aniž se vzrušil, navrhl Indovi, že od něho zvíře odkoupí, a nabídl mu nejprve tisíc liber (25 000 franků).

Ind nechtěl prodat! Snad ten divný člověk věřil báječný obchod.

Sir Francis Cromarty vzal pana Fogg stranou a snažil se ho přimět, aby si všechno rozvážil, než se pustí dál. Phileas Fogg svému společníku odpověděl, že nemá ve zvyku jednat neuváženě, že konec konců je v sázce dvacet tisíc liber, že slona nutně potřebuje, a že slona dostane, i kdyby za něho měl zaplatit dvacateronásobnou cenu.

Mr. Fogg se vrátil k Indovi, jehož drobná očka, planoucí ziskuchtivostí, jasně prozrazovala, že mu jde jen o výši ceny. Phileas Fogg mu nabízel postupně dvanáct set liber, pak patnáct set, potom osmáct set a konečně dva tisíce (50 000 franků).

Proklouz, obvykle červený v tváři, vzrušením zbledl.

Při dvou tisících liber se Ind vzdal.

„Při mých papučích,“ zvolal Proklouz, „ten vyhnal cenu sloního masa pěkně vysoko!“

Když byl obchod uzavřen, šlo už jen o to, najít průvodce. To bylo snazší. Mladý Párs s inteligentní tváří jim nabídl své služby. Mr. Fogg ho přijal a slíbil mu pořádnou odměnu, která musela jeho inteligenci zdvojnásobit.

Slon byl přiveden a osedlán bez prodlení. Párs ovládal řemeslo „mahuta“ neboli řidiče slonů dokonale. Přehodil slonovi přes hřbet houni a z obou stran mu zavěsil na boky jakási sedátka, dost málo pohodlná.

Phileas Fogg zaplatil Indovi bankovkami, které vytáhl ze známého vaku. Vypadalo to vskutku tak, jako by je vytahoval Proklouzovi z útroby. Poté Mr. Fogg nabídl siru Francisu Cromartymu, že ho dopraví na stanici v Iláhábábu. Brigádní generál jeho nabídku přijal. Jeden cestující navíc nemohl obrovité zvíře unavit.

Zásoby byly nakoupeny v Kholby. Sir Francis Cromarty zaujal místo na jednom sedátku, Phileas Fogg na druhém. Proklouz se

usadil rozkročmo na houni mezi svého pána a brigádního generála. Párs se vyškrábal slonovi za krk a v devět hodin opustilo zvíře osadu a vnořilo se rovnou do hustého palmového lesa.

KAPITOLA DVANÁCTÁ,

v níž se Phileas Fogg a jeho společníci odvážně pustí napříč indickými lesy, a co z toho vzejde

Průvodce, aby si zkrátil vzdálenost, kterou bylo třeba překonat, nechal trasu rozestavěné železniční trati vpravo. Tato trať, již se zhusta stavěly v cestu svéhlavé hřbety Vindhijských hor, nesledovala nejkratší cestu, kterou se hodlal ubírat Phileas Fogg. Najatý Párs se výborně vyznal v cestách a stezkách kraje a tvrdil, že pustí-li se přímo napříč lesem, ušetří dvacet mil cesty, a ostatní se na něho spolehli.

Philease Fogg a sira Francise Cromartyho, zabořené do sedátek až po krk, mocně natřásal drsný klus slona, kterého mahut nutil do rychlého pohybu. Snášeli však své postavení s nejbritstější lhostejností a hovořili spolu málo, protože jeden na druhého sotva viděli.

Co se týče Proklouze, usazeného na hřbetě zvířete a přímo vystaveného nárazům a protinárazům, dával si na doporučení svého pána dobrý pozor, aby držel jazyk za zuby, protože jinak by si ho byl v tu ránu překousl. Dobrý hoch, kterým to házelo hned na krk slona, hned zase zpátky na hřbet, udržoval rovnováhu jako cirkusový šašek na pérovém můstku. Žertoval však, smál se uprostřed toho kapřího mrskání a čas od času vytáhl z vaku kousek cukru, který si inteligentní Kijúni bral koncem chobotu, aniž na okamžik přerušil svůj pravidelný klus.

Po dvouhodinové jízdě zarazil průvodce slona a poskytl mu hodinu odpočinku. Zvíře požíralo větve a keře, když předtím

uhasilo žízeň v blízké louži. Sir Francis Cromarty neměl nic proti této zastávce. Byl jako rozlámaný. Mr. Fogg se zdál svěží, jako by byl právě vstal z lůžka.

„Ten musí být ze železa!“ řekl brigádní generál, pozoruje ho s obdivem.

„Z kutého železa,“ odpověděl Proklouze, zaměstnaný přípravou jednoduchého oběda.

V poledne dal průvodce znamení k nástupu na další cestu. Brzy začal kraj nabývat divokého vzhledu. Husté lesy vystřídalo tamaryškové mlázi a trpasličí palmy, potom rozlehlé pusté pláně, ježící se řídkými křovinami a poseté obrovskými syenitovými balvany. Celá tato část horního Bundélkhandu, zřídka navštěvovaná cestovateli, je obývána fanatiky, zatvrzele udržujícími nejkrutější zvyky hindského náboženství. Angličané nebyli s to zřídit pravidelnou vládu na území podrobeném vlivu rádžů a těžko dostupném mezi neschůdnými srázy Vindhijských hor.

Několikrát spatřili tlupy divokých hindů, kteří dělali zlostné posunky, když viděli, jak se kolem nich žene rychlý čtvernožec. Párs se jim ostatně vyhýbal, pokud to šlo, neboť měl za to, že se s nimi není radno setkávat. Tento den bylo vidět málo zvířat, až na několik opic, které prchaly s tisícerým pitvořením a šklebením, což Proklouze velice pobavilo.

Jedna myšlenka mezi mnoha jinými našeho hochy znepokojovala. Co udělá Mr. Fogg se slonem, až dojedou do železniční stanice v Iláhábádu? Vezme ho s sebou? To je nemožné! Kdyby připočetl výlohy za jeho dopravu k ceně, za kterou ho získal, přivedlo by ho to zvíře na mizinu. Prodá ho tedy, nebo ho pustí zase na svobodu? Úctyhodný živočich by si zasloužil, aby se s ním nakládalo ohleduplně. Kdyby mu ho Mr. Fogg náhodou chtěl dát darem, uvedlo by to Proklouze do značných rozpaků. Tyto věci mu nedávaly ani chvilku pokoje.

V osm hodin večer překročili cestovatelé hlavní hřbet Vindhijských hor a zastavili se na úpatí severního svahu u rozbořeného bungalovu.

Vzdálenost, kterou urazili za den, činila zhruba dvacet pět mil, a právě tolik jim ještě zbývalo, aby dostihli železniční stanice v Iláhábádu.

Noc byla chladná.

Párs zažehl uvnitř bungalovu oheň ze suchých větví, jehož teplo si velice pochvalovali. Večeře se skládala ze zásob nakoupených v Kholby. Cestovatelé jedli, jako jí utrmácený a rozlámaný člověk. Rozhovor, začatý několikrát přerušovanými větami, brzy skončil zvučným chrápáním. Průvodce bděl u Kijúniho, který usnul vstoje, opřen o kmen silného stromu.

V noci se nepříhodilo nic zvláštního. Tu a tam rušil ticho občasný řev gepardů a panterů, do něhož se mísil řezavý chechtot opic. Masožravci se však spokojili jen řevem a neprojevili nijak své nepřátelství vůči obyvatelům bungalovu. Sir Francis Cromarty spal tvrdě jako statečný voják, zmožený únavou. Proklouz si začal v neklidném spánku opakovat přemety z uplynulého dne. Co se týče pana Fogga, odpočíval tak spokojeně, jako by byl ve svém tichém domě na Saville Row.

V šest hodin ráno se vydali na cestu. Průvodce doufal, že dorazí na stanici v Iláhábádu ještě téhož dne večer. Mr. Fogg by tak ztratil jen část osmačtyřiceti hodin ušetřených od začátku své cesty.

Sestoupili z posledních svahů Vindhijských hor. Kijúni se zase rozběhl rychlým klusem. K polednímu objel průvodce vesnici Kalendžer, ležící při Kani, jednom z vedlejších přítoků Gangy. Vždycky se vyhýbal obydleným místům a cítil se bezpečnější v opuštěných pláních, kterými se vyznačují první nížiny v povodí veletoku. Stanice v Iláhábádu byla necelých dvanáct mil na severovýchod. Zastavil se pod skupinou banánovníků, jejichž plody, stejně výživné jako chléb a „stejně šťavnaté jako smetana“, jak říkají cestovatelé, jim přišly nanejvýš vhod.

Ve dvě hodiny vjel průvodce pod koruny hustého lesa, jímž bylo třeba projet několik mil. Cestoval raději takto, pod ochranou

stromů. Zatím ještě nezažili žádné nemilé setkání a zdálo se, že cesta asi skončí bez nehody, když tu se slon náhle zarazil a začal jevit jisté známky nepokoje.

Byly právě čtyři hodiny.

„Co se děje?“ zeptal se sir Francis Cromarty a zvedl hlavu z hloubi svého sedátka.

„Nevím, pane generále,“ odpověděl Párs, naslouchaje zmatenému hluku, který se ozýval pod hustým větvovím.

Za chvílku se dal hluk už lépe rozpoznat. Znělo to jako koncert lidských hlasů a kovových nástrojů, zatím ještě hodně vzdálený.

Proklouz měl oči na stopkách a bystřil sluch. Mr. Fogg čekal trpělivě bez jediného slova.

Párs seskočil na zem, přivázal slona ke stromu a ponořil se do nejhustších křovin. Za několik minut se vrátil a řekl:

„Průvod bráhmanů (*Bráhmani – příslušníci nejvyšší indické kasty, původně kněžské, odvozující svůj původ od stvořitele Bráhmy*), který míří sem. Bude-li to možné, nedejme se spatřit.“

Průvodce odvázal slona, zavedl ho do houští a doporučil cestujícím, aby vůbec nesestupovali na zem. Sám byl připraven rychle nasednout, kdyby bylo třeba dát se na útěk. Domníval se však, že průvod věřících přejde, aniž je upozoruje, neboť husté listí je úplně krylo.

Neladné zvuky hlasů a nástrojů se blížily. Jednotvárné zpěvy se mísily do zvuku bubnů a činelů. Brzy se pod stromy objevilo čelo průvodu, asi na padesát kroků od místa, kde byl ukryt Mr. Fogg se svými společníky. Skulinami ve větvích mohli snadno rozeznat podivné účastníky náboženského obřadu.

V první řadě kráčeli kněží s vysokými čepicemi, odění v dlouhé zdobené řízy. Byli obklopeni muži, ženami a dětmi, pějícími jakési pohřební žalmy, přerušované v pravidelných intervalech údery tamtamů a činelů. Za nimi, na voze s velikými koly, jejichž paprsky a loukotě představovaly svíjející se hady, objevila se příšerná socha, tažená dvěma páry zebu v bohatých čabrákách. Socha měla čtvero paží, tělo tmavorudě zbarvené, vytřeštěné oči, vlasy v pletencích, vyplazený jazyk a rty zbarvené henou a betelem.

Kolem krku se jí vinul náhrdelník z lidských lebek, kolem boků pás z uťatých rukou. Stála na trupu skoleného obra, jemuž chyběla hlava.

Sir Francis Cromarty tu sochu poznal.

„Bohyně Kálí,“ zašeptal, „bohyně lásky a smrti.“

„Smrti, to připouštím, ale lásky – nikdy!“ řekl Proklouz. „Taková ohyzda!“

Párs mu dal znamení, aby byl zticha.

Kolem sochy se zmítala, škubala a svíjela v křečích skupina starých fakírů, pomalovaných žlutými pruhy a posetých řeznými ranami v podobě kříže, z nichž jim unikala krev po kapkách. Byli to pošetilí fanatikové, kteří se podnes při velkých hindských slavnostech vrhají pod kola Džagannáthova vozu. (*Džagannáthův vůz – v Purí, posvátném místě s chrámem boha Džagannátha, který je jedním z převtělení boha Višnu, se schází tisíce poutníků ke každoročním náboženským slavnostem. Při nich bývá socha tažena v procesí na ohromném voze, pod jehož kola se vrhali náboženští fanatici, vířící, že touto smrtí dosáhnou věčné blaženosti.*)

Za nimi několik bráhmanů ve vši nádheře orientálních oděvů vleklo ženu, která se sotva držela na nohou.

Žena byla mladá a bílá jako Evropanka. Hlavu, krk, ramena, uši, paže, ruce a kotníky měla ověšeny šperky, náhrdelníky, náramky, sponami a prsteny. Šat, protkávaný zlatem a pokrytý lehkým mušelinovým přehozem, obepínal obrysy její postavy.

Za mladou ženou – jaký příkrý protiklad pro oko! – šli strážci, ozbrojení šavlemi bez pochev, zastrčenými za pás, a dlouhými pistolemi, vykládanými stříbrem, a na nosítkách nesli mrtvolu.

Byla to mrtvola starce, oblečeného do honosného šatu rádži, tak jako zaživa měl na hlavě turban vyšíváný perlami, na sobě roucho utkané z hedvábí a ze zlata, kašmírový pás posázený démanty a nádherné zbraně indických knížat.

Hudebníci a zadní voj fanatiků, v jejichž křiku chvílemi zanikal i ohlušující hřmot nástrojů, uzavírali průvod.

Sir Francis Cromarty pozoroval celý ten obřad pohledem plným zvláštního smutku a pak se obrátil k průvodci.

„Satí!“ řekl.

Párs kývnutím přisvědčil a položil si prst na ústa. Průvod se zvolna pohyboval pod korunami stromů a poslední jeho řady brzy zmizely v hloubi lesa.

Zpěv postupně zanikal. Ještě se ozvalo několik vzdálených výkřiků a konečně po všem tom hluku zavládlo hluboké ticho.

Phileas Fogg zaslechl slovo pronesené sirem Francisem Cromartym, a sotva průvod zmizel, zeptal se:

„Co je to satí?“

„Satí, pane Foggu,“ odpověděl brigádní generál, „je lidská oběť, ale oběť dobrovolná. Žena, kterou jste před chvílí viděl, bude zítra v časných ranních hodinách upálena.“

„Ach, ti ničemové,“ vykřikl Proklouz, který nedovedl potlačit výbuch rozhořčení.

„A co ta mrtvola?“ otázal se Mr. Fogg.

„To je mrtvola knížete, jejího manžela,“ odpověděl průvodce, „nezávislého rádži z Bundélkhandu.“

„Jakže,“ ozval se znovu Phileas Fogg, jehož hlas neprozradil sebemenší vzrušení, „takové barbarské zvyky se ještě v Indii udržují a Angličané je nedokázali vymýtit?“

„Na většině území Indie,“ odpověděl sir Francis Cromarty, „se tyto oběti už nekonají, ale na divoké končiny, a hlavně na oblast Bundélkhandu, nemáme vůbec žádný vliv. Celý severní svah Vindhijských hor je dějištěm neustálých vražd a loupeží.“

„Nešťastnice,“ řekl tiše Proklouz, „být upálena zaživa!“

„Ano,“ promluvil znovu brigádní generál, „upálena. A kdyby se nedala upálit, nevěřili byste, do jakých béd by ji příbuzní uvrhli. Oholili by jí vlasy, krmili by ji sotva hrstkou rýže denně, odevšad by ji vyháněli, byla by považována za nečistého tvora a nakonec by zemřela někde v koutě jako prašivý pes. Však také ty nešťastnice žene vstříc mukám vyhlídka na takový strašný život mnohem víc než láska nebo náboženské zanícení. Někdy je však oběť přece jen opravdu dobrovolná, a má-li se jí zabránit, je třeba energického zákroku vlády. Tak před několika lety, když jsem žil v Bombaji,

přišla jistá mladá vdova požádat guvernéra o svolení, aby se mohla dát upálit s mrtvolou svého chotě. Guvernér odmítl, jak si můžete myslet. Vdova tedy odjela z města, uchýlila se k jednomu z nezávislých rádčů a tam tuto oběť podstoupila.“

Průvodce za generálova vyprávění pokyvoval hlavou, a když skončilo, řekl:

„Oběť, která bude přinesena zítra za svítání, není dobrovolná.“

„Jak to víte?“

„Je to příběh, který zná v Bundélkhandu kdekdo,“ odpověděl průvodce.

„A přece se nezdálo, že by se nešťastnice nějak bránila,“ poznamenal sir Francis Cromarty.

„To je tím, že ji omámili kouřem z konopí a z opia.“

„A kam ji vedou?“

„K pagodě v Piládží, dvě míle odtud. Tam stráví noc čekáním na hodinu oběti.“

„A kdy bude oběť vykonána?“

„Zítra, při prvním rozbřesku dne.“

Po této odpovědi vyvedl průvodce slona z hustých křovin a vyšvihl se zvířeti na krk. Avšak v okamžiku, kdy se je chystal popohnat zvláštním zahvízdnutím, Mr. Fogg ho zadržel a řekl, obraceje se na sira Francise Cromartyho: „Což kdybychom tu ženu zachránili?“

„Zachránit tu ženu, pane Foggu?“ zvolal brigádní generál.

„Mám ještě dvanáct hodin k dobru. Mohu je na to obětovat.“

„Vida, vy máte srdce na pravém místě!“ řekl sir Francis Cromarty.

„Někdy,“ odpověděl Phileas Fogg prostě. „Když na to mám čas.“

KAPITOLA TŘINÁCTÁ,

v níž Proklouz znovu dokáže, že odvážnému štěstí přeje

Záměr to byl smělý, hrozící množstvím nesnází, a dokonce snad i neproveditelný. Mr. Fogg dával v sázku život nebo přinejmenším svobodu, a tím i zdar svých plánů, ale nezaváhal. Nadto našel v siru Francisi Cromartym odhodlaného pomocníka.

Co se týká Proklouze, byl připraven a čekal jen na rozkazy. Pánův nápad ho nadchl. Vycítil pod ledovým obalem srdce, duši. Začínal mít Philease Fogg rád.

Zbýval průvodce. Na čí stranu se v této věci přikloní? Nebude zaujat pro hindy? Kdyby odmítl svou pomoc, bylo by třeba zajistit si aspoň jeho neutralitu.

Sir Francis Cromarty se ho na to zeptal rovnou.

„Pane generále,“ odpověděl mu průvodce, „jsem Párs a toto je párská žena. Poroučejte tedy.“

„Správně,“ řekl na to Mr. Fogg.

„Ale přece jen mějte na paměti,“ ozval se znovu Párs, „že nám hrozí nejen ztráta života, ale i strašlivé mučení, budeme-li dopadeni. S tím tedy počítejte.“

„Počítáme,“ odpověděl Mr. Fogg. „Myslím, že musíme vyčkat noci, než začneme jednat, ne?“

„Myslím si to také,“ řekl průvodce.

Statečný hind jim pověděl některé podrobnosti, týkající se oběti. Byla to Indka proslavená svou krásou, z párského kmene, dcera bohatého bombajského obchodníka. V Bombaji se jí dostalo úplného anglického vzdělání a podle jejích způsobů a vzdělanosti by byl každý soudil, že je to Evropanka. Jmenovala se Auda.

Jako sirotka ji proti její vůli provdali za starého rádžu z Bundélkhandu. Za tři měsíce poté ovdověla. Protože věděla, jaký osud ji čeká, uprchla, vzápětí však byla dopadena a rádžovi příbuzní, kteří měli zájem na její smrti, vydali ji této popravě, před níž, jak se zdálo, nebylo pro ni úniku.

Toto vyprávění mohlo jen utvrdit pana Fogg a jeho společníky v jejich šlechetném rozhodnutí. Bylo dohodnuto, že průvodce zavede slona k pagodě v Piládží a že se k ní přiblíží co nejdříve.

Po půl hodině zastavili v houštině, na pět set kroků od pagody, kterou nebylo vidět. Výkřiky fanatiků se však daly zřetelně rozeznat.

Hovořili nyní o způsobu, jak se dostat k oběti. Průvodce znal pagodu v Piládží, v níž podle jeho tvrzení byla mladá žena uvězněna. Dá se do ní vniknout některým vchodem, až celá tlupa bude pohřížena v opilý spánek, nebo bude nutno probourat zeď? To se dalo rozhodnout teprve v daném okamžiku na místě samém. Nebylo však nejmenší pochybnosti o tom, že únos musí být proveden ještě téže noci, a nikoli až za svítání, kdy bude oběť vedena na hranici. V té chvíli už ji žádný lidský zásah nezachrání.

Mr. Fogg a jeho společníci čekali, až nastane noc. Jakmile se k šesté hodině večerní setmělo, rozhodli se propátrat okolí pagody. Poslední výkřiky fakírů umlkaly. Indové byli asi podle svého zvyku zmoženi těžkou opilostí z „hangu“, tekutého opia smíšeného s odvarem z konopí. Snad bude možné proklouznout mezi nimi až k chrámu.

Párs, následován panem Foggem, sirem Francisem Cromartym a Proklouzem, postupoval nehlukně mezi stromy. Po deseti minutách plížení pod větvemi dospěli k břehu říčky a ve svitu železných svícňů, na jejichž hrotech hořela pryskyřice, spatřili hromadu nakupených polen. Byla to hranice ze vzácného santálového dříví, nasáklá již vonným olejem. Na ní spočívalo nabalzamované tělo rádži, které mělo být upáleno zároveň s jeho vdovou. Na sto kroků od hranice se tyčila pagoda, jejíž minarety prorážely v šeru nad koruny stromů.

„Pojďte,“ řekl tiše průvodce.

A následován svými společníky, začal se dvojnásob opatrně plížit vysokým býlím. Ticho bylo rušeno už jen šuměním větru ve větvích.

Brzy se průvodce zastavil na okraji mýtiny. Ozařovalo ji několik pochodní. Půda byla poseta skupinami spáčů, přemožených

opilstvím. Vypadalo to jako bojiště plné mrtvol. Muži, ženy, děti, všechno v jediné směsici. Několik opilců tu a tam ještě chroptělo. V pozadí se mezi hustým stromovým zvedal jako v mlhách piládkový chrám. K velkému průvodcovi zklamání však ráždžova stráž bděla v mihotavém svitu pochodní a přecházela sem a tam s tasenými meči. Dalo se předpokládat, že kněží uvnitř rovněž bdí. Párs dále nešel. Poznal, že je nemožné vynutit si přístup do chrámu násilím, a vedl své společníky zpět. Phileas Fogg a sir Francis Cromarty pochopili stejně jako on, že z této strany se nelze o nic pokoušet. Zastavili se a tiše spolu hovořili. „Počkejme ještě,“ řekl brigádní generál, „je teprve osm hodin. Možná že stráž také zdolá spánek.“ „Opravdu, to je možné,“ odpověděl Párs. Phileas Fogg a jeho společníci tedy ulehli u kmene stromu a čekali.

Jak pomalu se jim vlekl čas! Průvodce je chvílemi opouštěl a chodil zkoumat okraj lesa. Ráždžovy strážce stále bděly ve světle pochodní a okny pagody prorážel mdlý přísvit.

Čekali tak do půlnoci. Situace se nezměnila. Tam na druhé straně byli stále stejně bdělí. Bylo zřejmé, že s usnutím strážců se nedá počítat. Podle všeho zůstali ušetření opilosti z „hangu“. Bylo tedy nutno jednat jinak a vniknout do pagody otvorem proraženým ve zdi. Zbývalo zjistit, zda kněží bdí u své oběti stejně svědomitě jako strážci u chrámových dveří.

Po poslední rozpravě průvodce prohlásil, že je hotov vyrazit. Mr. Fogg, sir Francis Cromarty a Proklouz ho následovali. Šli značnou oklikou, aby se dostali k zadní stěně pagody.

Okolo půl jedné dospěli k úpatí zdi, aniž se s kým setkali. Z této strany nebyla pagoda střežena, zato však zde nebylo vůbec žádné okno ani dveře.

Noc byla tmavá. Měsíc v poslední čtvrti se sotva zvedl nad obzor, stíněn temnými mraky. Pod vysokými stromy byla tma ještě hustší.

Ale nestačilo dostat se ke zdi, bylo ještě třeba prorazit v ní otvor. Phileas Fogg a jeho společníci k tomu neměli jiné nástroje než kapesní nože. K velkému štěstí byly zdi chrámu zbudovány ze směsi cihel a dříví, která se dala snadno probourat. Jakmile byla odstraněna první cihla, ostatní se už uvolnily snadno.

Dali se do těžké práce, snažíce se působit co nejméně hluku. Párs z jedné strany a Proklouz z druhé strany pracovali na uvolňování cihel, aby vznikl otvor široký asi dvě stopy.

Práce pokračovala, když tu se uvnitř chrámu ozval výkřik a téměř vzápětí mu odpověděly jiné výkřiky zvenčí.

Proklouz s průvodcem ustali v práci. Byli prozrazení? Byl vyhlášen poplach? Nejzákladnější opatrnost jim přikazovala, aby se vzdálili, což učinili, stejně jako Phileas Fogg a sir Francis Cromarty. Znovu se přikrčili pod ochranu lesa a čekali, až poplach – byl-li to poplach – utichne, připraveni pak pokračovat v práci.

Avšak v této osudově nepříhodné chvíli se u zadní zdi pagody objevily stráže a rozmístily se tam tak, že jim znemožnily jakýkoli přístup.

Bylo by těžké vypsát zklamání čtyř mužů vyrušených z díla. Jak nyní zachrání oběť, když se k ní nemohou dostat? Sir Francis Cromarty se hryzl do zaťaté pěsti. Proklouz zuřil a průvodce měl co dělat, aby ho uklidnil. Chladnokrevný Fogg čekal, aniž dal najevo své city.

„Snad nám už nezbývá než odejít,“ řekl brigádní generál tichým hlasem.

„Nezbývá nám než odejít,“ potvrdil průvodce.

„Počkejte,“ řekl Fogg. „Stačí, když budu v Iláhábádu zítra před polednem.“

„Ale v co ještě doufáte?“ otázal se sir Francis Cromarty. „Za pár hodin začne svítat a...“

„Příležitost, která nám uniká, může se naskytnout v poslední chvíli.“

Brigádní generál se snažil číst v očích Philease Fogg.

Načpak spoléhá ten chladný Angličan? Chce se v okamžiku oběti vrhnout k mladé ženě a přímo ji vyrvat katům z rukou?

To by bylo šílenství, a jak by bylo možno připustit, že tento člověk je do té míry šílený? Nicméně sir Francis Cromarty se uvolil vyčkat rozuzlení toho strašlivého výjevu. Průvodce však nenechal své společníky na místě, kam se uchýlili, a zavedl je na okraj mýtiny, kde se ukryvali předtím. Tam, chráněni skupinou stromů, mohli pozorovat hloučky spáčů.

Proklouz, usazený na nižších větvích stromu jako na hřadě, přemítal zatím v hlavě nápad, který mu zprvu projel myslí jako blesk, a nakonec se mu pevně usadil v mozku.

Zpočátku si říkal: Takové bláznovství! a nyní si v duchu opakoval: A konec konců, pročpak ne? Je to přece jen možnost, třebaš jediná, a oni jsou tak zpitomělí!

Bud' jak bud', Proklouz svůj nápad jinak nevyslovil, nemeškal však a sklouzl jako had na nejnižší větve stromu, jejichž konce se skláněly až k zemi.

Hodiny plynuly a brzy několik světlejších odstínů ohlásilo blížící se den. Přitom však tma byla ještě hluboká.

Nadešla pravá chvíle. Spící dav jako by vstával z mrtvých. Skupiny se začaly hýbat. Ozvaly se údery tamtamů. Znovu se rozlehl zpěv a křik. Pro nešťastníci nastala hodina smrti.

Vskutku, vrata pagody se otevřela. Zevnitř zasvitla jasnější zář. Mr. Fogg a sir Francis Cromarty zahlédli v plném světle oběť, kterou dva kněží vlekli ven. Dokonce se jim zdálo, že se nešťastnice snaží uniknout svým katům, stršásajíc ze sebe v krajním pudu sebezáchovy opilou strnulost. Siru Francisu Cromartymu se sevřelo srdce, a když křečovitým pohybem stiskl ruku Phileasi Foggovi, ucítil, že tato ruka drží otevřený nůž.

V tom okamžiku se dav zavlnil. Mladá žena upadla znovu do mrákot, vyvolaných dýmem z konopí. Kráčela zástupem fakírů, kteří ji vyprovázeli svým nábožným pokřikem.

Phileas Fogg a jeho společníci se vmísili mezi poslední řady zástupu a šli za ním. Za dvě minuty došli na břeh řeky a stanuli na necelých padesát kroků od hranice, na níž ležel mrtvý rádža. V polotmě viděli oběť, zcela netečnou, ležící vedle manželovy mrtvolky.

Pak byla přinesena pochodeň a dřevo nasáklé olejem v mžiku vzplanulo.

V tu chvíli sir Francis Cromarty s průvodcem zadrželi Philease Fogg, který se v nerozumném návalu šlechtivosti vrhl k hranici... Phileas Fogg je však již od sebe odstrčil, když se scéna nenadále změnila. Ozval se zděšený křik. Celý zástup se v hrůze vrhl k zemi.

Starý rádža zřejmě nebyl mrtev, neboť bylo vidět, jak se náhle vztyčil jako přízrak, zvedl v náručí mladou ženu a seskočil z hranice uprostřed oblaků dýmu, v nichž vyhlížel jako duch.

Fakírové, strážci, kněží, zachváceni náhlým děsem, leželi zde tváří k zemi, neodvažující se zvednout oči a popatřit na zázrak.

Bezvládná oběť spočívala na silných pažích, které ji nesly, aniž, jak se zdálo, cítily její váhu. Mr. Fogg a sir Francis Cromarty se zarazili. Párs sklonil hlavu a Proklouz asi nebyl ohromen o nic méně...

Zmrtvýchvstalý došel až k místu, kde zůstali Mr. Fogg a sir Francis Cromarty, a krátce řekl:

„Zmizme odtud!“

Byl to sám Proklouz, který se v hustém dýmu připlížil až k hranici. Byl to Proklouz, který využil zatím ještě hluboké tmy a vyrval mladou ženu z náruče smrti. Byl to Proklouz, který hrál svou úlohu s pocitem odvážného štěstí, když procházel středem všeobecného zděšení.

Za okamžik zmizeli všichni čtyři v lese a slon je odtud unášel rychlým klusem. Avšak výkřiky, povyk a kulka, která Phileasi Foggovi provrtala klobouk, daly jím na srozuměnou, že lest byla prohlédnuta.

A vskutku, na planoucí hranici se rozpadalo tělo starého rádži. Kněží, kteří se vzpamatovali z hrůzy, pochopili, že šlo o únos.

Ihned se vrhli do lesa. Strážci je následovali. Zahájili střelbu, ale únosci prchali rychle a za pár okamžiků se octli mimo dosah střel a šípů.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ,

v níž Phileas Fogg projede celým překrásným údolím Gangy, aniž mu napadne, aby se na ně podíval

Odvážný únos se zdařil. Ještě hodinu poté se Proklouz smál radostí nad svým úspěchem. Sir Francis Cromarty stiskl nebojácnému hochovi ruku. Pán mu řekl: „Dobře,“ což se z úst tohoto džentlmena rovnalo vysokému uznání. Proklouz odpověděl, že všechna čest v tomto ohledu náleží jeho pánu. Co se jeho samého týká, dostal prý jen ten „směšný“ nápad, a teď se smál při pomyslení, že on, Proklouz, bývalý učitel tělocviku a četař požárního sboru, byl na pár okamžiků zesnulým chotěm půvabné ženy, starým nabalzamovaným rádžou.

Mladá Indka neměla tušení o tom, co se zběhlo. Zabalena do cestovních přikrývek, spočívala na jednom z obou sedátek.

Slon, vedený Pársem s naprostou jistotou, běžel zatím lesem, dosud temným. Za hodinu poté, co vyrazil od pagody v Piládži, pustil se napříč nesmírnou plání. V sedm hodin se zastavili. Mladá žena byla stále ještě ve stavu úplné vyčerpanosti. Průvodce jí dal napít několik doušků vody s pálenkou, zdálo se však, že omamné účinky, které ji zbavují sil, ještě nějakou dobu potrvají.

Sir Francis Cromarty, který znal následky opilosti vyvolané vdechováním výparů z konopí, nijak se o ni nestrachoval.

Jestliže zotavení mladé Indky neznepokojovalo mysl brigádního generála, byl méně klidný, pokud šlo o budoucnost. Neváhal říci Phileasi Foggovi, že zůstane-li paní Auda v Indii, upadne nevyhnutelně do rukou svých katů. Tito zaslepenci jsou roztroušeni po celém poloostrově a bezpochyby by se dokázali navzdory anglické policii zmocnit své oběti znovu, ať už v Madrásu, v Bombaji nebo v Kalkatě. A na dotvrzení svých slov uvedl sir Francis Cromarty podobnou příhodu, k níž došlo přednedávnm. Řekl, že podle jeho názoru nebude mladá žena v opravdovém bezpečí, dokud neopustí Indii.

Phileas Fogg na to odpověděl, že bude mít jeho úvahy na paměti a že mu podá zprávu.

K desáté hodině oznámil průvodce, že se blíží ke stanici v Iláhábádu. Tam zase začínala přerušovaná železniční trať, jejíž vlaky zdolávají za necelý den a noc vzdálenost dělicí Iláhábád od Kalkaty.

Phileas Fogg mohl tedy být na místě včas, aby nastoupil na osobní parník, vyjíždějící teprve v poledne příštího dne, 25. října, do Hongkongu.

Mladou ženu uložili do pokoje, který najali na nádraží. Proklouz dostal rozkaz nakoupit pro ni různé toaletní potřeby, šaty, šál, kožešiny atd., všechno, co najde. Pán mu otevřel neomezený úvěr.

Proklouz ihned odešel a pustil se do městských ulic. Iláhábád je město nejuctívanějšího indického boha, protože je vystaven na soutoku dvou posvátných řek, Gangy a Džamny, jejichž vody vábí poutníky z celého poloostrova. Je ostatně známo, že podle legendárního indického eposu Rámájany pramení Ganga v nebi, odkud z Bráhmovy milosti stéká na zemi. I při obstarávání nákupů zhlédl Proklouz brzy město, kdysi chráněné mohutnou pevností, proměněnou nyní ve státní věznici. V tomto městě, kdysi průmyslovém a obchodním, nebylo ani obchodu, ani průmyslu. Proklouz marně hledal obchod s galanterním zbožím, jako by byl někde na Regent Street, pár kroků od obchodu firmy Farmer a spol. Teprve u vetešníka, starého tvrdohlavého Žida, našel věci, které potřeboval, šaty ze skotské látky, široký plášť a honosný vydří kožich, za nějž neváhal zaplatit sedmdesát pět liber (1875 franků). Pak se vítězoslavně vrátil na nádraží.

Paní Auda začala přicházet k vědomí. Účinky, vyvolané u ní kněžimi v Piládží, pozvolna mizely a její krásné oči nabývaly zase veškeré své indické něhy.

Když Ysaf Ydol, král básníků, oslavuje půvaby královny z Ahmédnagaru, vyslovuje se o nich takto:

„Její lesknoucí se vlas, přesně rozdělený vedví, lemuje ladné obrisy jemných bílých tváří, zářících hladkostí a svěžestí. Ebenové obočí má tvar a mohutnost oblouku zasvěceného Kamovi, bohu lásky, a

pod jejími dlouhými hedvábnými řasami, v černé zřítelnici velkých čistých očí, plují nejryzejší odlesky nebeského světla jako v posvátných jezerech Himálaje. Jemné, stejnoměrné bílé zuby se třpytí mezi usmívajícími se rty jako krůpěje rosy v pootevřeném lůně granátového květu. Její drobná ouška se souměrnými závití, její narůžovělé ruce, její oblé nožky, něžné jako lotosové poupě, září leskem nejkrásnějších cejlonských perel, nejkrásnějších golkondských démantů. Útlý a pružný pas, který lze obejmout jednou rukou, zdůrazňuje půvabnou křivku jejích zaoblených boků a bohatost jejího poprsí, v němž kvetoucí mládí vystavuje svůj nejcennější poklad pod hedvábnými záhyby tuniky; zdá se vymodelována z ryzího stříbra božskou rukou Vikrakarmy, věčného sochaře.“

Stačí však říci bez jakékoli básnické nadsázky, že paní Auda, vdova po rádžovi z Bundélkhandu, byla půvabná žena v plném evropském smyslu tohoto slova. Mluvila anglicky velmi čistě a průvodce nijak nepřeháněl, když tvrdil, že vzdělání učinilo z mladé párské ženy jiného člověka.

Vlak se zatím chystal k odjezdu z iláhábádské stanice.

Párs čekal.

Mr. Fogg mu vyplatil smlouvenou mzdu a nezvýšil ji ani o čtvrt pence. To poněkud udivilo Proklouze, který věděl, zač za všechno má jeho pán co děkovat průvodcově oddanosti. Párs dal vlastně v Piládží dobrovolně v sázku svůj život, a kdyby se to hindové později dověděli, sotva by unikl jejich pomstě.

Zbývala otázka, co s Kijúnim. Co udělat se slonem, tak draze koupeným?

Phileas Fogg však už byl rozhodnut.

„Pársi,“ řekl průvodci, „byl jsi úslužný a oddaný. Zaplatil jsem ti za služby, ne však za oddanost. Chceš tohoto slona? Je tvůj.“

Průvodci zazářily oči. „Vaše důstojnost mi dává celé jmění!“ zvolal.

„Vezmi si ho,“ řekl Mr. Fogg, „a ještě zůstanu tvým dlužníkem.“

„Výborně!“ vykřikl Proklouz. „Ber, příteli! Kijúni je dobré a statečné zvíře!“

Přistoupil k slonovi a podal mu několik kousků cukru.

„Tu máš, Kijúni, tu máš, tu máš!“

Slon několikrát spokojeně zamručel. Pak uchopil Proklouze v pase, ovinul chobot kolem něho a zvedl jej až nad hlavu. Proklouz se nijak nepolekal, polaskal zvíře, které ho měkce postavilo zpátky na zem, a na stisk chobotu dobrého Kijúniho odpověděl mocný stisk ruky dobrého chlapce.

Za chvíli Phileas Fogg, sir Francis Cromarty a Proklouz, pohodlně usazení v železničním voze, v němž paní Auda zaujímal nejlepší místo, ujížděli plnou parou k Banárasu. Nanejvýš osmdesát mil dělí toto město od Iláhábádu a tato vzdálenost byla zdolána za dvě hodiny. Během cesty se mladá žena vzpamatovala úplně, omamné páry z konopí se rozplynuly.

Jaký byl její údiv, když zjistila, že sedí ve vlaku, v oddíle ověšeném evropskými kusy oděvu, mezi cestujícími, které vůbec nezná!

Zprvu ji její společníci zahrnovali péčí a povzbuzovali troškou likéru, potom jí brigádní generál vyprávěl, co se událo. Zdůraznil jednak obětavost Philease Fogg, který neváhal dát v sázku život, aby ji zachránil, a jednak závěr dobrodružství, o který se zasloužila Proklouzova smělá obraznost.

Mr. Fogg ho nechal domluvit, aniž řekl slovo. Proklouz, celý zahanbený, opakoval: „Vždyť to nestálo za řeč!“

Paní Auda vřele poděkovala svým zachráncům, více slzami než slovy. Její krásné oči tlumočily vděčnost lépe než její rty. Pak se v duchu přenesla zpátky k výjevům „satí“, znovu spatřila indickou zemi, kde na ni číhá ještě tolik nebezpečí, a roztřásla se hrůzou.

Phileas Fogg chápal, co se děje v mysli paní Audy, a aby ji upokojil, nabídl jí, ostatně velmi chladně, že ji doprovodí do Hongkongu, kde bude moci zůstat, dokud celá věc nevymizí lidem z paměti.

Paní Auda jeho nabídku vděčně přijala. Právě v Hongkongu žije jistý její příbuzný, Párs jako ona, jeden z největších obchodníků v městě, které je úplně anglické, přestože leží na výběžku čínského pobřeží.

V půl jedné zastavil vlak na stanici v Banárasu. Bráhmanské legendy tvrdí, že toto město leží na místě někdejšího Kásí, které

bylo zavěšeno v prostoru mezi nadhlavníkem a nadírem jako hrobka Mohamedova. Avšak v této realističtější době Banáras, kterému orientalisté říkají indické Atény, stál zcela prozaicky na zemi a Proklouz na okamžik zahlédl jeho cihlové domy a hliněné chatrče, které mu dodávaly naprosto zoufalý vzhled bez jakéhokoli místního zbarvení.

Zde musel vystoupit sir Francis Cromarty. Jednotky, k nimž se vracel, byly utábořeny několik mil na sever od města. Brigádní generál se tedy rozloučil s Phileasem Foggem, popřál mu co nejvíc úspěchu a přál mu také, aby mohl svou cestu opakovat způsobem méně originálním, zato však prospěšnějším. Mr. Fogg lehce stiskl svému společníku konečky prstů. Paní Auda mu poděkovala vroucněji. Řekla, že nikdy nezapomene, zač siru Francis Cromarty mu vděčí. Co se týká Proklouze, cítil se poctěn generálovým opravdovým stiskem ruky. Celý dojat kladl si v duchu otázku, kdy a jak by mu mohl projevit svou oddanost. Poté je brigádní generál opustil.

Od Banárasu sledovala železnice část údolí řeky Gangy. Za okny vagónu se v dosti jasném počasí ukazovala proměnlivá krajina Beharu, potom hory pokryté zelení, ječná, kukuřičná a pšeničná pole, říčky a jezírka, oživená zelenavými krokodýly, pěkně upravené vesnice a dosud zelené lesy. Několik slonů a krav zebu s tučným hrbem se přišlo vykoupat ve vodách posvátného toku a přes pokročilé roční období a chlad se v něm koupaly i skupiny hindů obojího pohlaví, kteří nábožně vykonávali posvátný obřad omývání. Tito věřící, zapřísáhlí nepřátelé buddhismu, jsou zanícenými přívrženci bráhmanského náboženství, ztělesněného ve třech osobách: Višnu je sluneční božstvo, Šiva je božské ztělesnění přírodních sil a Bráhma je nejvyšší vládce kněží a zákonodárců. Jakým okem však měli Bráhma, Šiva a Višnu hledět na tuto Indii, nyní „poangličtěnou“, když kdekterý parník s řevem projížděl posvátnými vodami Gangy, kalil je a plašil racky, létající nad její hladinou, želvy, hemžící se v mělčinách, a zbožné lidi, odpočívající po celé délce jejich břehů?

Celá ta podívaná mījela jako blesk a často bílý oblak páry skryl její podrobnosti. Cestující jen taktak zahlédli pevnost Šunar, dvacet mil na jihovýchod od Banárasu, někdejší opevněné sídlo rádžů z Biháru, Gázpúr a jeho známé továrny na výrobu růžové vody, hrobku lorda Cornwallise, vztyčenou na levém břehu Gangy, opevněné město Buxar, velké průmyslové a obchodní město Patnu, hlavní indické středisko obchodu s opiem, Mongir, město víc než evropské, anglické jako Manchester nebo Birmingham, známé svými slévárnami, dílnami na výrobu nožířského zboží a sečných zbraní, jehož vysoké komíny plivaly do Bráhmova nebe černý kouř – pravá rána pěstí do této země snů!

Pak nadešla noc a uprostřed řevu tygrů i medvědů a vytí vlků, prchajících před lokomotivou, ujížděl vlak plnou rychlostí a z divu Bengálska už nebylo vidět nic, ani Golkondu, ani zříceniny Guru, ani Muršedábád, který kdysi býval hlavním městem, ani Bardhamán, ani Huglí, ani Čandarnagar, francouzský opěrný bod na indickém území, nad nímž by byl Proklouz s hrdostí uviděl vlát prapor své vlasti.

Konečně v sedm hodin ráno dorazili do Kalkaty. Parník do Hongkongu měl zvednout kotvu až v poledne. Phileas Fogg měl před sebou pět hodin času.

Podle svého cestovního plánu měl náš džentlmen dorazit do indického hlavního města 25. října, třiadvacet dní po odjezdu z Londýna, a přijel tam ve stanovený den. Neměl tedy ani zpoždění, ani náskok. Dva dni, získané mezi Londýnem a Bombají, byly bohužel ztraceny – víme jak – na cestě napříč indickým poloostrovem, lze však mít za to, že Phileas Fogg jich nelitoval.

KAPITOLA PATNÁCTÁ,

v níž se vaku s bankovkami ulehčí o dalších pár tisíc liber

Vlak zastavil na nádraží. Proklouz vystoupil z vagónu první a po něm učinil totéž Mr. Fogg, který pomohl své mladé společnosti na nástupiště. Phileas Fogg počítal, že se odebere rovnou na parník, odplouvající do Hongkongu, aby tam zajistil pohodlné místo paní Audě, kterou nechtěl opustit, dokud bude v zemi pro ni tak nebezpečné.

V okamžiku, kdy se Mr. Fogg chystal vyjít z nádraží, přistoupil k němu strážník a zeptal se: „Pan Phileas Fogg?“

„To jsem já.“

„A tento člověk je váš sluha?“ ptal se dále strážník, ukazuje na Proklouze.

„Ano.“

„Račte jít oba se mnou.“

Mr. Fogg neučinil ani jediný pohyb, kterým by mohl dát najevo sebemenší překvapení. Strážník byl představitel zákona a zákon je pro každého Angličana svatý. Proklouz se chtěl podle svého francouzského zvyku dát do rozumování, strážník se ho však dotkl svou hůlkou a Phileas Fogg mu pokynul, aby uposlechl.

„Může tato mladá dáma jít s námi?“ zeptal se Mr. Fogg.

„Může,“ odpověděl strážník.

Strážník zavedl pana Fogg, paní Audu a Proklouze k jedné palkigari, čtyřkolovému vozu se čtyřmi sedátky, taženému párem koní. Vůz se dal do pohybu. Po cestě, která trvala asi dvacet minut, nikdo nepromluvil.

Vůz projížděl zprvu „černým městem“, úzkými uličkami mezi chatrčemi, v nichž se hemžilo pestré, špinavé a otrhané obyvatelstvo, potom jel evropským městem, jemuž dodávaly veselého vzhledu cihlové domy a které bylo zastíněno kokosovými palmami a ježilo se lodními stěžni. Městem projížděli už v této

časné ranní hodině elegantní jezdci na koních a nádherná spřežení.

Palkigari se zastavila před prostě vyhlížejícím obytným domem, který však, jak se zdálo, nebyl určen k bydlení. Strážník poručil svým vězňům – opravdu si tento název zasloužili –, aby vystoupili, pak je zavedl do místnosti se zamřížovanými okny a řekl jim:

„V půl deváté budete předvedeni před soudce Obadiu.“

Pak odešel, zamknuv dveře.

„Tak vida, jsme v pasti!“ zvolal Proklouz a sklesl na židli.

Paní Auda se ihned obrátila k panu Foggovi a řekla mu hlasem, jehož neklid se marně snažila zastřít:

„Pane, musíte mě opustit. To kvůli mně vás pronásledují. Za to, že jste mě zachránil!“

Phileas Fogg odpověděl pouze, že to není možné. Být stíhán za to, co se zběhlo kolem satí! To je nepřípustné! Jak by se mohli žalobci odvážit předstoupit před soud? Jde o nějaký přehmat. Mr. Fogg ještě dodal, že v žádném případě mladou ženu neopustí a že ji doveze až do Hongkongu.

„Ale loď vyjíždí v poledne!“ poznamenal Proklouz.

„Před polednem budeme na palubě,“ odpověděl chladnokrevný džentlmen prostě.

Prohlásil to tak rozhodným tónem, že se Proklouz nemohl ubránit, aby si v duchu neřekl:

U sta hromů, to je pravda! Před polednem budeme na palubě!

Vůbec ho to však neuklidnilo.

V půl deváté se dveře místnosti otevřely. Objevil se opět strážník a zavedl vězně do sousední síně. Byla to soudní síň a dosti početné obecenstvo, složené z Evropanů i domorodců, obsadilo si v ní už místa.

Mr. Fogg, paní Auda a Proklouz usedli na lavici proti křeslům vyhrazeným soudci a písaři.

Takřka vzápětí vešel soudce Obadia, následován písařem. Byl to tlustý, kulatý človíček. Sňal paruku visící na hřebíku a hbitě si ji nasadil na hlavu.

„První případ,“ řekl.

Vtom si však sáhl na hlavu a vykřikl:

„Počkat! To přece není má paruka!“

„Vskutku, pane Obadio, to je moje,“ řekl písař.

„Milý pane Oysterpufe, jakpak má soudce vynášet správné rozsudky, když má na hlavě písařovu paruku!“

A vyměnili si paruky. Za tohoto úvodu v Proklouzovi všechno vřelo netrpělivostí, neboť se mu zdálo, že ručička na hranatém ciferníku obrovských hodin v soudní síni postupuje strašnou rychlostí.

„První případ,“ ozval se znovu soudce Obadia.

„Phileas Fogg?“ řekl písař Oysterpuf.

„Zde,“ odpověděl Mr. Fogg.

„Proklouz?“

„Přítomen,“ ozval se Proklouz.

„Dobrá,“ řekl soudce Obadia. „Obžalovaní, dva dni na vás číhala policie u všech vlaků z Bombaje.“

„A z čeho jsme vlastně obviněni?“ vykřikl netrpělivý Proklouz.

„Hned se to dovíte,“ odpověděl soudce.

„Pane,“ ozval se Mr. Fogg, „jsem anglický občan a mám právo...“

„Nebylo s vámi zacházeno dost ohleduplně?“ zeptal se Mr. Obadia.

„To nemohu říci.“

„Dobrá! Nechť předstoupí žalobci.“

Na soudcův rozkaz se otevřely dveře a zřízenec uvedl do soudní síně tři hindské kněze.

„Tak to je ono,“ zabručel Proklouz, „to jsou ti darebáci, co chtěli upálit naši mladou dámu!“

Kněží stanuli před soudcem a písař začal hlasitě předčítat obžalobu pro svatokrádež, podanou na pana Philease Fogg a na jeho sluhu, kteří byli obviněni ze znesvěcení místa považovaného podle bráhmanského náboženství za posvátné.

„Slyšel jste?“ zeptal se soudce Philease Fogg.

„Ano, pane,“ odpověděl Mr. Fogg, dívaje se na hodinky, „a přiznávám se.“

„A, tak vy se přiznáváte?“

„Přiznávám se a očekávám, že tito tři kněží se zase přiznají k tomu, co chtěli provést u pagody v Piládží.“

Kněží se na sebe podívali. Zdálo se, že vůbec nechápou, o čem obžalovaný mluví.

„To se rozumí,“ vykřikl prudce Proklouz, „u pagody v Piládží, před kterou chtěli upálit svou oběť!“

Nové ohromení kněží a hluboký údiv soudce Obadii.

„Jakou oběť?“ otázal se. „Koho upálit? Uprostřed Bombaje?“

„Bombaje?“ vykřikl Proklouz.

„Ovšem. Nejde o pagodu v Piládží, nýbrž o pagodu na Malabar Hillu v Bombaji.“

„A jako doličný předmět tu máme střevíce hanobitele chrámu,“ dodal písař a položil na svůj psací stůl pár střevíců.

„Moje střevíce!“ zvolal Proklouz, který na vrcholu překvapení nemohl zadržet tento mimovolný výkřik.

Lze si představit, jaký zmatek nastal v pánově i sluhově mysli. Na příhodu v bombajské pagodě už zapomněli, a právě ta je přivedla před kalkatského soudce.

Ve skutečnosti tomu bylo tak, že Fix pochopil, co všechno může z této neblahé příhody vytěžit. Odložil svůj odjezd z Bombaje o dvanáct hodin a stal se na tu dobu poradcem kněží z Malabar Hillu. Slíbil jim vysoké odškodné, neboť dobře věděl, že anglická vláda přečiny takového druhu přísně trestá. Pak je nejbližším vlakem poslal po stopě znesvětila pagody. Avšak v době věnované na záchranu mladé vdovy Fix a hindové přijeli do Kalkaty dříve než Phileas Fogg a jeho sluha, které měly úřady po telegrafickém vyrozumění zatknout ihned, jakmile vystoupí z vlaku. Posuďte, jaké asi bylo Fixovo zklamání, když zjistil, že Phileas Fogg dosud do indického hlavního města nepřijel. Musel se domnívat, že zloděj, kterého pronásleduje, vystoupil v některé stanici Peninsular Railway a uchýlil se někam do severních provincií. Čtyřicet hodin na něho Fix číhal na nádraží ve smrtelném rozčilení. Jak se zaradoval, když ho ráno spatřil, jak vystupuje z vlaku ve společnosti mladé ženy, jejíž přítomnost si

opravdu nedovedl vysvětlit! Ihned na něho poslal strážníka, a tak byli Mr. Fogg, Proklouz a vdova po rádžovi z Bundélkhandu předvedeni před soudce Obadiu.

A kdyby Proklouz nebyl tolik zaměstnán svým případem, byl by mohl zahlédnout v rohu soudní síně detektiva, sledujícího přelíčení s pochopitelným zájmem – neboť v Kalkatě, tak jako v Bombaji a tak jako v Suez, mu zatýkácí rozkaz stále ještě chyběl.

Soudce Obadia dal zatím zapsat přiznání, které uklouzlo Proklouzovi. Ten by byl dal všechno, co měl, kdyby mohl vzít svůj neprozřetelný výrok zpět. „Přiznáváte se tedy k činu?“ zeptal se soudce.

„Přiznáváme,“ odpověděl chladně Mr. Fogg.

„Vzhledem k tomu,“ pokračoval soudce, „vzhledem k tomu, že anglický zákon míní chránit spravedlivě a přísně všechna náboženství obyvatel Indie a že se pan Proklouz přiznal k přečinu spáchanému tím, že svatokrádežnou nohou znesvětil památnou dlažbu pagody na Malabar Hillu v Bombaji dne 20. října, soud odsuzuje řečeného Proklouze k patnácti dnům vězení a k pokutě tří set liber (7 500 franků).“

„Tři sta liber!“ vykřikl Proklouz, kterého se vskutku dotkla jen výše pokuty. „Tiše!“ napomenul ho zřízenec štěkavým hlasem.

„A vzhledem k nedostatku hmotných důkazů o tom, že pán a jeho sluha nebyli spolčeni, a vzhledem k tomu, že pán musí v každém případě nést odpovědnost za činy a skutky jím placeného služebníka, soud nařizuje, aby řečený Phileas Fogg byl zadržen, a odsuzuje ho k osmi dnům vězení a k pokutě sto padesáti liber. Písaři, vyvolejte další případ!“

Fix ve svém koutě zakoušel nevýslovné uspokojení. Phileas Fogg bude zadržen v Kalkatě na osm dní – to bylo víc, než kolik bylo třeba, aby mu došel zatýkácí rozkaz.

Proklouz zůstal jako omráčen. Tento rozsudek přivede pána na mizinu. Sázka o dvacet tisíc liber je prohraná, a to všechno jen proto, že jako pravý zevloun vlezl do té zlořečené pagody!

Phileas Fogg se ovládal tak, jako by se ho odsouzení netýkalo, a nehnul ani brvou. Avšak v okamžiku, kdy písař vyvolával další případ, vstal a řekl:

„Nabízím kauci.“

„Na to máte právo,“ odpověděl soudce.

Fix ucítil, jak mu přejel mráz po zádech, zase se však uklidnil, když uslyšel, jak soudce, „vzhledem k tomu, že Phileas Fogg a jeho sluha jsou cizinci,“ stanoví kauci pro každého z nich na obrovskou částku tisíce liber (25 000 franků).

Kdyby si tedy Mr. Fogg trest neodpykal, přišlo by ho to na dva tisíce liber.

„Zaplatím,“ řekl džentlmen. A z vaku, který držel v ruce Proklouz, vytáhl svazek bankovek a položil jej na písařův psací stůl.

„Tato částka vám bude vrácena při odchodu z vězení,“ řekl soudce.

„Zatím vás na základě kauce propouštíme na svobodu.“

„Pojďme,“ řekl Phileas Fogg sluhovi.

„Ale ať mi aspoň vrátí střevíce!“ vykřikl Proklouz v návalu zlosti.

Vrátili mu střevíce. Ty přišly hezky draho! bručel si Proklouz. Každý na víc než tisíc liber. A ještě k tomu mě tlačí!

Proklouz, na něhož byl žalostný pohled, kráčel za panem Foggem, který nabídl rámě mladé ženě. Fix zatím ještě doufal, že se zloděj nikdy neodhodlá zanechat u soudu dva tisíce liber a že si odsedí svých osm dní vězení. Pověsil se tedy Foggovi na paty.

Mr. Fogg objednal povoz, do něhož paní Auda, Proklouz a on ihned nastoupili. Fix utíkal za vozem, který se za chvíli zastavil na jednom z městských nábřeží.

Na půl míle odtud kotvila v zátocě loď *Rangún* a na vrcholu jejího stěžně se třepetala vlajka, která se vyvěšuje před odplutím. Odbila jedenáctá. Mr. Fogg měl hodinu k dobru. Fix ho viděl, jak vystupuje z vozu a nasedá do člunu s paní Audou a se svým sluhou. Detektiv zadupal zlostí.

„Ten bídák!“ vykřikl. „On odjíždí! Obětoval dva tisíce liber! Rozhazuje peníze jako pravý zloděj! Ech, budu ho pronásledovat“

třeba na konec světa, když to bude nutné, ale povede-li to takhle dál, prasknou na to všechny ukradené peníze!“

Policejní inspektor uvažoval takto právem. Vskutku, od té doby, co Phileas Fogg opustil Londýn, rozházel už po cestě za jízdenky, za odměny, za nákup slona, za kauce a pokuty přes pět tisíc liber (125 000 franků) a procento ze zachráněné částky, které bylo slíbeno detektivům, zmenšovalo se neustále.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ,

v níž se nezdá, že by Fix měl tušení, o čem se s ním mluví

Rangún, jedna z osobních lodí Poloostrovní a východní společnosti, používaných k plavbě v čínských a japonských mořích, byl železný parník s lodním šroubem o výtlaku sedmnácti set sedmdesáti tun a se stroji o síle čtyř set koní. Rovnal se *Mongolii* co do rychlosti, ale ne co do pohodlí. Však také paní Auda na něm nebyla zdaleka ubytována tak, jak by si byl Phileas Fogg přál. Ale šlo konečně jen o plavbu dlouhou tři tisíce pět set mil, která mohla trvat jedenáct až dvanáct dní, a mladá žena dokázala, že není na cestách vybíravá.

Během prvních dní této plavby se paní Auda seznámila s Phileasem Foggem blíž. Při každé příležitosti mu projevovala nejhlubší vděčnost. Netečný džentlmen jí naslouchal, aspoň na pohled, s největším chladem, aniž dal tónem hlasu nebo nějakým pohybem najevo sebemenší vzrušení. Dbal, aby mladé ženě nic nechybělo. V jistou hodinu za ní pravidelně přicházel, ne-li na pohovor, tedy aspoň proto, aby jí naslouchal. Choval se k ní, jak káže nejpřísnější zdvořilost, avšak s půvabem a překvapivostí automatu, jehož činnost byla vypočítána pro tento účel. Paní Auda dobře nevěděla, co si má myslet, ale Proklouz jí poněkud vysvětlil výstřední povahu svého pána. Pověděl jí, jaká sázka žene

džentlmena kolem světa. Paní Auda se usmívala, děkovala mu však konec konců za záchranu života a zachránce u ní rozhodně nemohl ztratit na ceně proto, že se na něho dívala pod zorným úhlem vděčnosti.

Paní Auda potvrdila to, co o jejím dojemném osudu vyprávěl hindský průvodce. Patřila skutečně ke kmeni, který stojí mezi domorodými kmeny na prvním místě. Mnoho párských obchodníků získalo v Indii velké jmění v obchodě s bavlnou. Jeden z nich, sir James Džidžibhaj, byl anglickou vládou povýšen do šlechtického stavu a paní Auda byla spřízněna s tímto boháčem, žijícím v Bombaji. A ctihodný Džidžih, synovec sira Džidžibhaje, byl právě onen člověk, k němuž se chtěla v Hongkongu utéci. Najde u něho útočiště a pomoc? To nemohla tvrdit najisto. Mr. Fogg jí na to odpovídal, že se nemusí znepokojovat a že všechno se urovná s matematickou přesností. To byla jeho slova.

Chápala mladá žena, co znamená to strašné určení způsobu? Nevíme. Jisté však je, že její oči hleděly upřeně do očí pana Fogg, její velké oči, „čiré jako posvátná jezera Himálaje“. Zdálo se však, že nepřístupný Fogg, upjatý jako nikdy předtím, rozhodně není člověk, který by se do těch jezer vrhl.

První část plavby na *Rangúnu* ubíhala za skvělých podmínek. Počasí bylo příjemné. Ukazovalo se, že celá tato část nesmírného zálivu, které námořníci říkají „bengálská náruč“, je plavbě parníku příznivá.

Rangún se brzy setkal s Velkým Andamanem, hlavním ostrovem celé skupiny, jež malebný vrchol Sedlové hory, vysoké dva tisíce čtyři sta stop (*Stopa – přibližně 30,5 cm.*), ohlašuje plavcům již z velké dálky. Pobřeží se táhlo zcela nablízku. Divocí ostrované, Papuánci, se vůbec neukázali. Jsou to tvorové stojící na posledním stupni lidského žebříčku, za lidojedy jsou však považováni neprávem.

Měnicí se panorama ostrovů bylo nádherné. Nesmírné lesy maskarenských a arekových palem, bambusu, muškátovníků, teakových stromů, obrovských mimóz a stromovitých kapradin

pokrývaly zemi v popředí a vzadu se zvedaly ladné obrysy hor. Na pobřeží se hemžily tisíce vzácných salangan, jejichž jedlá hnízda jsou v Říši nebes hledaným pokrmem. Avšak celá ta bohatá podívaná, kterou nabízí Andamanské souostroví, rychle minula a *Rangún* chvatně zamířil k Malackému průlivu, který mu měl otevřít přístup do Čínského moře.

Co dělal za této plavby inspektor Fix, zavlečený tak neblaze na okružní cestu lodí? Při odjezdu z Kalkaty tam zanechal příkaz, aby mu byl zatykač, dojde-li konečně, zaslán do Hongkongu. Podařilo se mu vstoupit na palubu *Rangúnu*, aniž byl zpozorován Proklouzem, a doufal, že se mu podaří zatajit svou přítomnost až do přistání parníku. Vskutku, bylo by se mu těžko vysvětlovalo, proč je na palubě, aniž by vzbudil podezření u Proklouze, který se o něm musil domnívat, že zůstal v Bombaji. Avšak sama logika událostí ho nutila, aby znovu navázal známost s dobrým hochem. Jak? To se uvidí.

Všechny naděje, všechny tužby policejního inspektora se nyní soustředily na jediné místo na světě, na Hongkong, neboť parník měl zastavit v Singapuru příliš krátce, aby Fix mohl v tomto městě něco podnikat. K zatčení zloděje muselo tedy dojít v Hongkongu, jinak by mu zloděj unikl, tak říkajíc nenávratně.

Hongkong byl vlastně anglickým územím, ale posledním, které leželo na cestě. Odtud se panu Foggovi nabízelo takřka bezpečné útočiště v Číně, v Japonsku, v Americe. Dostane-li Fix v Hongkongu konečně zatykácký rozkaz, který zřejmě cestuje za ním, zatkne Fogg a odevzdá ho do rukou místní policie. Na tom není nic těžkého. Avšak dál než v Hongkongu už by prostý zatykácký rozkaz nestačil. Bylo by zapotřebí extradičního výměru (*Extradiční výměr – Extradice znamená vydávání zločince na základě mezistátní dohody se zemí, v níž spáchal zločin nebo v níž má být souzen.*). Jeho vyžádání by znamenalo odklady, průtahy, všelijaké potíže, jichž by dareba využil k tomu, aby unikl nadobro. Selže-li v provedení celé věci v Hongkongu, bude nemožné, nebo aspoň velmi nesnadné, provést ji s nějakou nadějí na úspěch znovu.

A tak tedy, opakoval si Fix za dlouhých hodin, které trávil ve své kajutě, buď bude zatýkácí rozkaz v Hongkongu a já svého muže zatknou, nebo tam nebude, a pak musím stůj co stůj zdržet jeho odjezd. Nepovedlo se mi to v Bombaji, nepovedlo se mi to v Kalkatě. Vyjdu-li naprázdno i v Hongkongu, je veta po mé pověsti! Musí se mi to podařit, ať to stojí cokoliv! Ale jakých prostředků mám použít, abych zdržel odjezd toho zlořečeného Fogga, bude-li toho zapotřebí?

Fix byl pevně rozhodnut, že se v krajním případě se vším svěří Proklouzovi, že mu ukáže, kdo je pán, jemuž slouží a s nímž dojista není spolčen. Proklouz, kterému se po tomto odhalení rozbřeskuje, bude se asi bát o své dobré jméno a přidá se na jeho, Fixovu stranu. Byl to však přece jen hazardní prostředek, kterého by se dalo použít jen tehdy, kdyby už nezbyval žádný jiný. Jediné Proklouzovo slovo pánovi by stačilo, aby byla celá věc neodvratně zmařena.

Policejní inspektor byl na velkých rozpacích, když tu mu přítomnost paní Audy ve společnosti Philease Fogga na palubě *Rangúnu* odkryla nové vyhlídky.

Co je to za ženu? Jaký sběh okolností z ní učinil Foggovu společnici? Zřejmě se setkali cestou z Bombaje do Kalkaty. Ale v kterém místě poloostrova? Svedla Philease Fogga a mladou cestovatelku dohromady jen náhoda? Nebo naopak, nepodnikl tento džentlmen cestu napříč Indií jen proto, aby se sešel s onou půvabnou ženou – neboť půvabná je, jen co je pravda! Fix si ji dobře prohlédl v soudní síni u kalkatského soudu.

Lze si představit, jaké asi bylo agentovo znepokojení. V duchu si klade otázku, zda tu nejde o zločinný únos. Ano, tak tomu podle všeho bude! Tato myšlenka se Fixovi zahnízdila v mozku a začal chápat, co všechno může z této okolnosti vytěžit. Ať je mladá žena vdaná nebo ne, jde o únos a v Hongkongu se dají únosci způsobit takové nesnáze, že žádné peníze mu z nich nepomohou.

Nelze však vyčkávat, až *Rangún* přistane v Hongkongu. Tenhle Fogg má ohavný zvyk skákat z parníku na parník, a než by se celá věc nakousla, mohl by být už daleko.

Bylo tedy důležité upozornit anglické úřady a ohlásit jim příjezd *Rangúnu*, dříve než z něho Fogg vystoupí. Dalo se to provést velmi snadno, protože parník se měl zastavit v Singapuru a Singapur je spojen s pobřežím Číny telegrafním vedením.

Fix se však přece jen rozhodl, že dříve než začne jednat, vyslechne Proklouze, aby mohl postupovat s větší jistotou. Věděl, že přímět tohoto hochy ke sdílnosti není nic těžkého, a odhodlal se zrušit inkognito, které do té doby zachovával. Vždyť už nesměl ztrácet čas. Bylo 31. října a již příštího dne měl *Rangún* zakotvit v Singapuru. A tak onoho dne vyšel Fix ze své kajuty a vystoupil na horní palubu s úmyslem, že osloví Proklouze „jako první“, při čemž se bude tvářit nanejvýš překvapeně. Proklouz se procházel na přídi, když tu se k němu inspektor vrhl s výkřikem: „Vy zde, na *Rangúnu*!“

„Pan Fix je na palubě!“ odpověděl Proklouz, celý překvapený, když poznal svého společníka z plavby na *Mongolii*. „Jakže! Já myslel, že jsme vás nechali v Bombaji, a zatím se s vámi setkávám na cestě do Hongkongu! Nepodnikáte snad sám taky cestu kolem světa?“

„Ne, ne,“ odpověděl Fix, „a počítám, že se zastavím v Hongkongu aspoň na pár dní.“

„Ó,“ řekl Proklouz, který se na okamžik zatvářil udiveně, „ale jak to, že jsem vás nezahlédl na palubě od té doby, co jsme vypluli z Kalkaty?“

„Víte, nevolnost... slabší mořská nemoc... Zůstal jsem ležet v kajutě... Bengálský záliv mi neslouží tak dobře jako Indický oceán. A co váš pán, pan Phileas Fogg?“

„Těší se plnému zdraví a je přesný jako jeho jízdni řád. Ani jediný den zpoždění. Ach pane Fixi, vy to ještě nevíte, ale cestuje s námi i jistá mladá dáma.“

„Mladá dáma?“ otázal se agent, který se tvářil tak, jako by nechápal, co chce Proklouz říci.

Proklouz mu však brzy vyložil celý příběh. Vyprávěl o tom, co ho potkalo v bombajské pagodě, o tom, jak získali slona za cenu dvou tisíc liber, o satí, o únosu paní Audy, o rozsudku kalkatského soudu a o propuštění na kauci. Fix, který znal poslední část tohoto

příběhu, tvářil se, jako by nevěděl o ničem, a Proklouz se dával unášet vyprávěním vlastního dobrodružství posluchači, který jevil tolik zájmu.

„A nemá váš pán nakonec v úmyslu vzít tu mladou ženu s sebou do Evropy?“ zeptal se Fix.

„To ne, pane Fixi, to ne! Odevzdáme ji prostě do péče jednoho jejího příbuzného, bohatého obchodníka v Hongkongu.“

Nedá se tedy nic dělat! řekl si detektiv, neskrývaje své zklamání.

„Skleničku džinu, pane Proklouzi?“

„S radostí, pane Fixi. To je to nejmenší, co bychom mohli vypít na naše shledání na palubě *Rangúnu!*“

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ,

v níž jde o takové a onaké věci za plavby ze Singapuru do Hongkongu

Od toho dne se Proklouz s detektivem setkávali často, ale agent se choval k svému společníku nanejvýš zdržlivě a vůbec se ho nepokoušel přimět k hovoru. Jen jednou nebo dvakrát zahlédl pana Fogga, který rád prodléval ve velkém salónu *Rangúnu*, buď aby dělal společníka paní Audě, nebo aby podle svého neměnného zvyku hrál whist.

Co se týče Proklouze, zabral se příliš vážně do úvah nad zvláštním osudem, který přivedl Fixe znovu jeho pánovi do cesty. A vskutku, každý by se tomu byl přinejmenším podivil. Velice roztomilý a jistě velmi ochotný džentlmen, s kterým se člověk nejprve setká v Suez, který vstoupí na palubu *Mongolie*, vystoupí v Bombaji, kde, jak říká, má zůstat, a se kterým se člověk znovu setká na *Rangúnu*, jímž pluje do Hongkongu, který zkrátka sleduje cestovní plán pana Fogga krok za krokem – to stálo za zamyšlení. Byla to prapodivná shoda. Na koho má vlastně tenhle Fix spadeno? Proklouz byl

ochoten vsadit se o své papuče – které opatroval jako drahocenný poklad –, že Fix odjede z Hongkongu zároveň s nimi, a pravděpodobně týmž parníkem.

Proklouz by byl mohl přemýšlet sto let, a nebyl by uhodl, jakým posláním byl agent pověřen. Nikdy by si nedovedl představit, že Phileas Fogg je na cestě kolem celé zeměkoule špehován jako zloděj. Protože však je už v lidské povaze nacházet si pro všechno nějaké vysvětlení, Proklouz, náhle osvěcen, vyložil si Fixovu neustálou přítomnost po svém, a vskutku, jeho výklad zněl velmi pravděpodobně. Fix podle něho nebyl a nemohl být nikdo jiný než agent puštěný po stopě pana Foggga jeho kolegy z Reformního klubu, aby zjistili, zda cesta byla vykonána opravdu kolem světa podle dohodnutého cestovního plánu.

To je jasné, to je jasné! opakoval si hodný hoch, velice pyšný na svůj důvtip. Je to špión, kterého nám ti pánové pověsili na paty. Jak nedůstojné! Vždyť Mr. Fogg je tak poctivý, tak čestný člověk! Dát ho sledovat agentem! Ech, vy páni z Reformního klubu, tohle vám přijde draho!

Proklouz, nadšený svým objevem, rozhodl se, že pánovi zatím nic neřekne, neboť se obával, že pán by se právem cítil uražen nedůvěrou, kterou vůči němu projeví jeho protivníci. Slíbil si však, že se při nejbližší příležitosti Fixovi vysměje ve skrytých narážkách, aniž se přitom sám prozradí.

Ve středu 30. října odpoledne vplul *Rangún* do Malackého průlivu, který dělí poloostrov stejného jména od Sumatry. Hornaté, velmi srázné a velmi malebné ostrůvky skrývaly veliký ostrov pohledu cestujících.

Nazítří ve čtyři hodiny ráno zakotvil *Rangún* v Singapuru, aby obnovil zásoby uhlí, když předtím získal náskok půl dne proti předepsané době plavby.

Phileas Fogg si jej zapsal do sloupce zisků a tentokrát vystoupil na břeh, doprovázeje paní Audu, která projevila přání věnovat několik hodin procházce.

Fix, jemuž bylo každé Foggovo hnutí podezřelé, sledoval ho, aniž se sám dal spatřit. Proklouz se v duchu zasmál, když viděl Fixův manévř, a šel obstarat obvyklé nákupy.

Singapurský ostrov není veliký ani nijak působivý na pohled. Chybí mu hory, to jest obrysy. Přece však je půvabný i při své skromnosti. Je to park protkaný krásnými cestami. Hezký kočár, tažený elegantním spřežením, dovezeným z Nového Holandska, vozil paní Audu a Philease Foggu mezi hustými palmami s bujným listovým a mezi keři, na nichž roste hřebíček, což jsou vlastně polorozvité poupata květů. Pepřovníkové houštiny zde nahrazovaly trnité křoviny evropských krajů ságovníky a obrovité kapradiny s nádhernými listy zpestřovaly vzhled této tropické krajiny a muškátovníky s lesklými listy plnily vzduch pronikavou vůní. V lesích nechyběla stáda hbitých a rozšklebených opic a v džunglích snad ani tygři. Kdo by se divil, že na poměrně malém ostrově nebyli tito masožravci do posledního vyhubení, tomu můžeme odpovědět, že se sem dostávají z Malackého poloostrova, a to tak, že přeplavou mořskou úžinu.

Paní Audu a její společník – který se díval, aniž toho příliš mnoho viděl – vrátili se po dvouhodinové projížďce krajem do města, rozsáhlého to shluku těžkopádných a hustě směstnaných domů, obklopených půvabnými zahradami, v nichž rostou mangovníky, ananasy a všechno nejchutnější ovoce světa.

V deset hodin se vrátili na parník, sledování, aniž to tušili, inspektorem, který si musel rovněž zaplatit najatý povoz.

Proklouz je očekával na horní palubě *Rangúnu*. Dobrý hoch nakoupil několik tuctů mangových plodů, velkých jako středně veliká jablka, na povrchu temně hnědých a hlouběji uvnitř ohnivě červených, jejichž bílý vnitřek se rozplývá na rtech a poskytuje pravým labužníkům nevyrovnatelný požitek. Proklouz byl nesmírně rád, že je může nabídnout paní Audě, která mu za ně velmi mile poděkovala.

V jedenáct hodin měl *Rangún* skladiště naplněna uhlím, uvolnil kotevní lana a za pár hodin zmizely cestujícím z dohledu vysoké

hory Malackého poloostrova, jejichž lesy jsou domovem nejkrásnějších tygrů na světě.

Přibližně třináct set mil dělí Singapur od ostrova Hongkongu, malé anglické državy, oddělené od čínských břehů. Phileas Fogg měl zájem na tom, aby zdolal tuto vzdálenost nanejvýš za šest dní a mohl tak v Hongkongu přestoupit na parník, který měl vyplout 6. listopadu do Jokohamy, jednoho z hlavních japonských přístavů.

Rangún byl značně zatížen. V Singapuru přistoupilo hodně cestujících, hindů, Cejloňanů, Číňanů, Malajců a Portugalců, kteří většinou obsadili místa druhé třídy.

Počasí, které bylo do té doby dost hezké, změnilo se při poslední měsíční čtvrti. Moře se rozbouřilo. Občas dul vítr podobný vichřici, k velkému štěstí však od jihovýchodu, což bylo pro plavbu parníku příznivé. Když bylo snesitelně, dal kapitán rozvinout plachty. *Rangún*, vyzbrojený dvěma stěžni, plul často s dvěma horními a jednou dolní přední plachtou a pod dvojitým účinkem páry a větru se jeho rychlost zvyšovala. Tak pluli po vysokých a někdy velmi nepříjemných vlnách podél pobřeží Annamu a Kočínčiny.

Vina však byla spíš na *Rangúnu* než na moři a cestující, z nichž většina onemocněla, mohli se hněvat jen na parník za to, že jim působí takové trampoty.

Pravda je taková, že lodi Poloostrovní společnosti, které obstarávají plavbu v čínských mořích, mají vážný konstrukční nedostatek. Poměr jejich ponoru k dutému prostoru při největším zatížení je špatně propočítán a následkem toho kladou moři jen chabý odpor. Jejich uzavřený, vodě nepřístupný objem je nedostatečný. Jsou „utopeny“, máme-li použít námořnického výrazu, a při této jejich vlastnosti stačí hodit jim na palubu o pár obyčejných lodních zásilek víc, aby se chod lodi změnil. Tato plavidla jsou tedy velmi podřadného druhu – ne-li co do strojů a parních kotlů, tedy aspoň co do konstrukce – proti takovým typům lodí společnosti Messageries françaises, jako je *Impératrice* nebo *Kambodža*. Zatímco tyto lodi mohou podle výpočtů inženýrů

naložit náklad vody, rovnající se jejich vlastní váze, aniž se začnou potápět, lodi Poloostrovní společnosti, *Golgonda*, *Korea* a konečně i *Rangún*, nemohou naložit ani šestinu své vlastní váhy, aby neklesly ke dnu.

Za špatného počasí se tedy musela provést rozsáhlá opatření. Několikrát bylo nutno plout bez plachet a na nejmenší množství páry. Byla to ztráta času, která se Philease Fogg nijak nedotýkala, jak se zdálo, ale Proklouze popouzela do krajnosti. Dával vinu kapitánovi, strojníkovi, Společnosti a posílal k čertu všechny, kteří se pletou do lodní dopravy cestujících. Je možné, že na jeho znepokojení měla podíl myšlenka na plynovou lampu, hořící dále na jeho účet v domě na Saville Row.

„Tak vy tedy spospícháte do Hongkongu?“ otázal se ho jednou detektiv.

„Velice spospíchám!“ odpověděl Proklouz.

„Myslíte, že Mr. Fogg má naspěch, aby stihl parník do Jokohamy?“

„Hrozně naspěch.“

„Věříte tedy té podivné cestě kolem světa?“

„Naprosto. A co vy, pane Fixi?“

„Já? Já tomu nevěřím!“

„I vy šibale!“ řekl Proklouz, přimhouřiv oko.

Toto slovo vytrhlo agenta ze zamyšlení. Pocítil jisté znepokojení, aniž dobře věděl proč. Uhodl Francouz všechno? Fix nevěděl, co si má myslet. Ale jak mohl Proklouz poznat detektivovo povolání, které bylo výlučně jeho tajemstvím? A přece, když s ním Proklouz takto mluví, má jistě něco za lubem.

Jednoho dne se stalo, že dobrý hoch zašel dokonce ještě dál, ale tehdy to bylo silnější než on. Nedokázal udržet jazyk na uzdě.

„Poslyšte, pane Fixi,“ zeptal se svého společníka zlomyslným tónem, „až doplujeme do Hongkongu, budeme vás tam muset ke své nejhlubší lítosti zanechat?“

„Ale,“ odpověděl Fix rozpačitě, „já nevím! Možná že...“

„Nu, kdybyste nás doprovázel dál,“ řekl Proklouz, „považoval bych to pro sebe za velké štěstí. Vida, agent Poloostrovní společnosti, který se nesmí cestou nikde zastavit! Jel jste jenom do Bombaje, a

za chvíli budete v Číně! Do Ameriky pak už není daleko a z Ameriky do Evropy zbývá jen skok.“

Fix se pozorně zadíval na Proklouze, který se na něho tvářil co nejroztomileji, a pak se rozhodl, že se zasměje s ním. Avšak Proklouz, který byl v dobré náladě, se ho zeptal, zda mu „tohleto řemeslo hodně vynáší“.

„Vynáší a nevynáší,“ odpověděl Fix, aniž hnul brvou. „Jsou dobré obchody a špatné obchody. Ale chápete přece, že necestuji na svoje útraty!“

Po této rozmluvě odešel Fix do své kajuty a dal se do uvažování. Je zřejmě prozrazen. Francouz v něm tím či oním způsobem poznal detektiva. Varoval však už svého pána? Jakou úlohu hraje v celé té věci? Je spolupachatelem, nebo ne? Je všechno prozrazeno, a tudíž odsouzeno k nezdaru? Agent tak strávil několik trudných hodin, hned přesvědčen, že všechno je ztraceno, hned zase doufaje, že Fogg neví, jaká je situace, a nakonec si nebyl jist, k čemu se má rozhodnout.

Zatím se mu mozek uklidnil a Fix se rozhodl, že bude jednat s Proklouzem otevřeně. Nebude-li mít žádoucí podmínky pro Foggovo zatčení v Hongkongu a bude-li se Fogg chystat, aby tentokrát opustil anglické území nadobro, Fix poví všechno Proklouzovi. Buď je sluha spoluviníkem svého pána, a pak pán ví všechno, a v tomto případě je celá věc ztracena, nebo sluha nemá s krádeží nic společného, a potom je v jeho zájmu, aby se se zlodějem rozešel.

Taková byla tedy situace, pokud šlo o tyto dva lidi, a nad nimi se vznášel Phileas Fogg ve své vznešené lhostejnosti. Vykonával rozumovým způsobem svůj oběh kolem zeměkoule, aniž se staral o drobné úlomky hvězd, kroužící kolem něho.

A přitom byla v jeho sousedství, astronomicky vyjádřeno, rušivá hvězda, která by měla vyvolávat poruchy v džentlmenově srdci. Ale ne! Působení paní Audy – k Proklouzovu velkému překvapení – nijak neúčinkovalo a poruchy, pokud existovaly, daly se vypočítat mnohem obtížněji než výchyly Uranu, které vedly k objevení Neptunu.

Ano, pro Proklouze, který vyčetl z očí mladé ženy tolik vděku k pánovi, bylo to každodenním zdrojem překvapení. Phileas Fogg rozhodně nemá jiné srdce než to, kterého je zapotřebí k hrdinským činům – ale k milostným, to ne! Po nějakých starostech, které by v něm mohly příhody této cesty vzbudit, nebylo ani stopy. Zato Proklouz nevycházel ze snění. Jednoho dne, opřen o zábradlí strojovny, pozoroval mohutný stroj, který se občas rozběhl naplno, když se lodní šroub při mocném zakymácení lodi vynořil z vln. Tu pára vždycky začala unikat ventily, což hodného hochu popouzelo k zlosti.

„Ventily nemají dost závaží!“ vykřikl. „Stojíme na místě! To jsou ti Angličani! Ach, kdyby to byla americká loď, vyletěli bychom možná do vzduchu, ale pluli bychom rychleji!“

KAPITOLA OSMNÁCTÁ,

v níž Phileas Fogg, Proklouz a Fix jdou každý za svou věcí

V posledních dnech plavby bylo dosti špatné počasí. Vítr velice zesílil. Dul vytrvale od severozápadu a zdržoval chod parníku. Příliš vratký *Rangún* se povážlivě kymácel a cestující byli právem rozezleni na táhlé vlny, brzdící plavbu, jež vítr zvedal na širém moři.

Třetího a čtvrtého listopadu zuřila bouře. Vichřice mocně bičovala mořskou hladinu. *Rangún* musel na půl dne svinout plachty a spokojit se s pouhými deseti obrátkami lodního šroubu, aby zdolal vzdouvající se vlny. Všechny plachty byly staženy, a přece zbývalo ještě příliš mnoho lanoví, hvízdajícího v prudkých poryvech větru. Je pochopitelné, že se rychlost parníku značně snížila, a dalo se počítat, že dopluje do Hongkongu s dvacetihodinovým, nebo dokonce ještě větším zpožděním proti stanovené době, jestliže bouře neustane.

Phileas Fogg se účastnil podívané na běsnící moře, útočící, jak se zdálo, přímo proti němu, a zůstával chladný jako obvykle. Jeho čelo se nezachmuřilo ani na okamžik, přestože dvacet hodin zpoždění mohlo ohrozit zdar jeho cesty, neboť by zmeškal odjezd parníku do Jokohamy. Tento člověk bez nervů však nezakoušel ani znepokojení, ani rozmrzelost. Zdálo se vskutku, že bouře patří do jeho programu, že s ní počítal předem. Paní Auda, která hovořila se svým společníkem o této nepříjemné okolnosti, viděla, že je stejně klidný jako dříve.

Fix se nedíval na věci stejně. Právě naopak. Bouře se mu zamlouvala. A dokonce by byl neskonale vděčný za to, kdyby byl *Rangún* nucen utéci se před bouří někam do přístavu. Každé zmeškání by se mu hodilo, protože by pana Foggga donutilo zdržet se několik dní v Hongkongu. Nebe se svými náporů větru a s vichřicí mu konečně začalo hrát do ruky. Bylo mu sice trochu špatně, ale co na tom! Nepočítal své záchvaty nevolnosti, a zatímco se jeho tělo svíjelo mořskou nemocí, jeho mysl jásala nesmírným uspokojením.

Co se týče Proklouze, snadno uhodneme, v jakém neskrývaném hněvu prožíval tento čas těžké zkoušky. Doposud šlo všechno tak hladce! Zdálo se, že země i voda oddaně slouží jeho pánu. Parníky a vlaky ho poslouchaly. Vítr a pára se spojovaly, aby mu pomáhaly v jeho cestě. Nadešla teď konečně hodina zklamání? Proklouz už nežil svým vlastním životem, jako kdyby dvacet tisíc liber, o něž v sázce šlo, měl vyplatit ze své kapsy. Bouře ho uváděla v zoufalství, vichřice v něm budila vztek a nejraději by byl to neposlušné moře zpráskal. Ubohý hoch! Fix před ním pečlivě skrýval své osobní uspokojení, a dobře činil, protože kdyby byl Proklouz vytušil jeho tajné uspokojení, byl by Fix zažil horké chvíle.

Proklouz zůstával za bouře neustále na horní palubě *Rangúnu*. Dole neměl stání, šplhal po ráhnoví, udivoval posádku a pomáhal jí při všem s opičí dovedností. Stokrát se vyptával kapitána, důstojníků i plavčků, kteří se nemohli ubránit smíchu, když viděli, jak je milý hoch přiveden z míry. Proklouz chtěl stůj co stůj

vědět přesně, jak dlouho bouře potrvá. Odkazovali ho tedy na tlakoměr, kterému se nechtělo stoupat. Proklouz tlakoměrem třásl, ale na ten nic nepůsobilo, ani otřesy, ani urážky, jimiž nesvědomitý přístroj zasypával.

Konečně se nepohoda utišila. Během 4. listopadu se stav moře změnil. Vítr poskočil o dvě čtvrtiny k jihu a začal být opět příznivý.

Proklouz se rozjasnil zároveň s počasím. Čtvercová plachta a dolní plachty se daly zase rozvinout a *Rangún* pokračoval v cestě báječnou rychlostí.

Všechen ztracený čas se však už dohonit nedal. Bylo třeba smířit se s tím, a země v dohledu byla ohlášena teprve šestého v pět hodin ráno. Cestovní plán Philease Fogg počítal s tím, že parník přijede pátého. Ale přijížděl teprve šestého. To tedy znamenalo čtyřiaadvacet hodin zpoždění a neodvratné zmeškání parníku do Jokohamy.

V šest hodin vstoupil na palubu *Rangúnu* lodivod a zůstal na můstku, aby vedl loď úžinami až do hongkongského přístavu.

Proklouz umíral touhou podrobit ho výslechu, zeptat se ho, zda parník do Jokohamy už z Hongkongu vyplul. Neodvažoval se však a raději si zachovával špetku naděje až do posledního okamžiku. Svěřil se se svým znepokojením Fixovi a ten, starý lišák, snažil se ho utěšit a říkal mu, že Mr. Fogg rozluští celou věc tak, že použije parníku příštího, což Proklouze uvádělo na pokraj zuřivosti.

Zatímco si Proklouz netroufal vypyptávat se lodivoda, Mr. Fogg se poradil se svým Bradshawem a otázal se klidným tónem řečeného lodivoda, zda ví, kdy odjíždí nejbližší loď z Hongkongu do Jokohamy.

„Zítřka za ranního odlivu,“ odpověděl lodivod.

„Ó,“ řekl Mr. Fogg, aniž dal najevo sebemenší údiv.

Proklouz, který byl rozmluvě přítomen, byl by nejraději políbil lodivoda, kterého měl Fix chuť uškrtit.

„A jak se jmenuje ten parník?“ zeptal se Mr. Fogg.

„*Carnatic*“ odpověděl lodivod.

„Neměl vyplout už včera?“

„Ano, pane, ale museli opravit kotel, a tak odjezd odložili.“

„Děkuji vám,“ řekl na to Mr. Fogg a svým mechanickým krokem sestoupil do salónu *Rangúnu*.

Proklouz se chopil lodivodovy ruky, mocně mu ji stiskl a řekl:

„Lodivode, vy jste hodný člověk!“

Lodivod se nikdy nedověděl, proč mu jeho odpovědi vynesly takový projev přátelství. Na hvizd píšťaly vstoupil zase na můstek a vedl parník mezi celým loďstvem džunek, tanek, rybářských člunů a všech možných plavidel, jimiž byly zataraseny hongkongské úžiny.

V jednu hodinu byl *Rangún* u nábřeží a cestující vystupovali.

Je třeba uznat, že náhoda tentokrát Phileasi Foggovi zvlášť posloužila. Nebýt toho, že *Carnatic* musel opravovat kotel, byl by vyplul 5. listopadu a cestující do Japonska by byli museli čekat na odjezd příštího parníku osm dní. Je pravda, že Mr. Fogg měl čtyřiaadvacet hodin zpoždění, ale toto zpoždění nemohlo nepříznivě ovlivnit zbytek cesty.

Parník plující z Jokohamy přes Tichý oceán do San Franciska navazoval vlastně přímo na parník přijíždějící z Hongkongu a nemohl vyplout před jeho příjezdem. Do Jokohamy zřejmě doplují se čtyřiaadvacetihodinovým zpožděním, ale za dvaadvacet dní, potřebných k přeplutí Tichého oceánu, dá se toto zpoždění snadno nahradit. Phileas Fogg cestoval tedy podle plánu, až na rozdíl dvaceti čtyř hodin, a to třicet pět dní po odjezdu z Londýna. Poněvadž *Carnatic* měl vyplout teprve nazítří v pět hodin ráno, zbývalo panu Foggovi šestnáct hodin, v nichž se mohl zabývat svými záležitostmi, to jest těmi, které se týkaly paní Audy. Při vystupování z parníku nabídl mladé ženě rámě a zavedl ji k nosítkům. Požádal nosiče, aby mu poradili nějaký hotel, načež mu doporučili *Club Hotel*. Nosítka se vydala na cestu, sledována Proklouzem, a za dvacet minut dospěla na místo určení.

Najali pro mladou ženu apartmá a Phileas Fogg bděl nad tím, aby jí nic nechybělo. Pak řekl paní Audě, že se dá ihned do pátrání po příbuzném, v jehož péči ji má v Hongkongu zanechat. Zároveň

nařídil Proklouzovi čekat v hotelu, dokud se nevrátí, aby tam mladá žena nezůstala sama.

Džentlmen se dal zavézt na burzu. Tam budou nepochybně znát takovou osobnost, jako je ctihodný Džidžih, jeden z nejbohatších obchodníků ve městě.

Zprostředkovatel, na něhož se Mr. Fogg obrátil, vskutku párského obchodníka znal. Ten však opustil Čínu už před dvěma lety. Když získal jmění, usadil se v Evropě – mělo se za to, že v Holandsku –, což se dalo vysvětlit četnými styky, které s touto zemí navázal během své obchodní činnosti.

Phileas Fogg se vrátil do *Club Hotelu*. Ihned si vyžádal od paní Audy svolení, aby ji směl navštívit, a bez jakéhokoli úvodu jí sdělil, že ctihodný Džidžih už nesídlí v Hongkongu a že pravděpodobně žije v Holandsku.

Paní Auda na to zprvu neodpověděla. Přejela si rukou po čele a chvíli uvažovala. Pak se zeptala svým mírným hlasem:

„Co mám dělat, pane Foggu?“

„To je velmi jednoduché,“ odpověděl džentlmen. „Jet do Evropy.“

„Ale nemohu přece zneužívat...“

„Nezneužíváte. A vaše přítomnost není nikterak na újmu mému programu. – Proklouzi!“

„Prosím,“ ozval se Proklouz.

„Zajděte na *Carnatic* a zamluvte tři kajuty.“

Proklouz, nadšen, že může pokračovat v cestě ve společnosti mladé ženy, která se k němu chovala velmi laskavě, ihned odešel z *Club Hotelu*.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ,

v níž Proklouz projeví příliš živý zájem o svého pána, a co z toho vzejde

Hongkong je pouhý ostrůvek, jehož vlastnictví má Anglie zajištěno nankingskou smlouvou, podepsanou po válce roku 1842. Kolonizátorský duch Velké Británie tam v několika letech založil město a vybudoval přístav – přístav Victoria. Ostrov leží při ústí řeky Kantonu a pouhých šedesát mil ho dělí od portugalského města Macao, vybudovaného na druhém břehu. V obchodní bitvě musel Hongkong nezbytně zvítězit nad Macaem a nyní prochází většina čínského tranzitního obchodu městem anglickým. Doky, nemocnice, přístavní hráze, skladiště, gotický chrám, Government House (sídlo správních úřadů), makadamové silnice, všechno zde budilo dojem obchodního města někde v hrabství Kent nebo Surrey, které se odstěhovalo na druhý konec zeměkoule a přišlo se rozložit v této části Číny, téměř u protinožců.

Proklouz se tedy vydal s rukama v kapsách k přístavu Victoria a pozoroval krytá nosítka, rikši, která jsou dosud v Říši nebes v oblibě, a celý ten dav Číňanů, Japonců a Evropanů, tísnící se v ulicích. Byla to zase Bombaj, Kalkata nebo Singapur, s kterými se náš hodný hoch setkával na své cestě znovu. Existuje totiž jakýsi řetěz anglických měst kolem celé zeměkoule.

Proklouz došel do přístavu Victoria. Tam, v ústí řeky Kantonu, hemžilo se to plavidly všech národností, anglickými, francouzskými, americkými, holandskými, válečnými i obchodními loďmi, japonskými nebo čínskými bárkami, džunkami, sampány, tankami, a dokonce i čluny v podobě květů, vytvářejícími jakési plovoucí ostrůvky. Proklouz si při procházce všiml, že někteří domorodci nosí žlutý oděv, vesměs muži velmi pokročilého věku. Když zašel k čínskému holiči, aby se dal oholit „po čínsku“, dověděl se od místního Figara, který mluvil obstojně anglicky, že každému z těchto starců je nejméně osmdesát let a že

od tohoto věku mají právo nosit oděv žluté barvy, která je barvou císařskou. Proklouzovi to připadalo velice směšné, aniž sám dobře věděl proč.

Když byl oholen, vydal se k nábřeží, u něhož kotvil *Carnatic*, a tam spatřil Fixe, jak se prochází sem a tam, což Proklouze vůbec nepřekvapilo. Policejní inspektor však projevoval ve tváři hluboké zklamání.

Výborně, řekl si Proklouz, pro pány z Reformního klubu to vyhlíží bledě!

A přistoupil k Fixovi s radostným úsměvem, jako by nepozoroval společníkovu rozmrzelou tvář. Agent měl totiž plné právo proklínat pekelnou smůlu, která se mu lepila na paty. Zatýkácí rozkaz není! Bylo zřejmé, že zatýkácí rozkaz jede za ním a nemůže ho dohonit, ledaže by se Fix v tomto městě zdržel několik dní. Poněvadž Hongkong je poslední anglické území na cestě, unikne mu pan Fogg nadobro, nedokáže-li ho zde zadržet.

„Nu tak, pane Fixi, rozhodl jste se jet s námi až do Ameriky?“ zeptal se Proklouz.

„Ano,“ procedil Fix skrze zuby.

„Tak vida!“ zvolal Proklouz a vybuchl v hlučný smích. „Věděl jsem, že nás nemůžete opustit. Pojdte si zamluvit místo, pojdte!“

A oba vešli do kanceláře námořní dopravy a zajistili si kajuty pro čtyři osoby. Úředník je však upozornil, že oprava *Carnaticu* je skončena a že parník proto vypluje ještě téhož dne v osm hodin večer, a nikoliv až nazítří ráno, jak bylo oznámeno dříve.

„Výborně,“ řekl hned Proklouz, „to přijde mému pánu vhod. Upozorním ho na to.“

V tomto okamžiku dospěl Fix ke krajnímu rozhodnutí. Byl odhodlán povědět Proklouzovi všechno. Byl to možná jediný prostředek, který mu zbyl, aby zdržel Philease Foggů několik dní v Hongkongu.

Při odchodu z kanceláře navrhl Fix svému společníku, aby se šli občerstvit do některé hospůdky. Proklouz měl dost času. Přijal Fixovo pozvání.

Nabízela se jim krčma na nábřeží. Vypadala slibně. Oba vešli dovnitř. Byla to prostorná, pěkně vyzdobená síň a v jejím pozadí stálo polní lůžko, vystlané polštáři. Na tomto lůžku leželo vedle sebe několik spáčů.

Asi třicet hostů sedělo ve velké místnosti u malých stolků z rákosového pletiva. Někteří vyprazdňovali pinty anglického piva, „ale“ nebo „porteru“, jiní konvičky likérů, džinu nebo pálenky. Většinou kouřili dlouhé dýmky z pálené hlíny, nacpané kuličkami opia smíšeného s výtažkem z růží. Potom se čas od času vždy některý kuřák svezl pod stůl, číšníci ho vzali za nohy a za hlavu a uložili na polní lůžko vedle jednoho z kumpánů. Asi dvacet opilců tak leželo bok po boku v posledním stupni otupělosti.

Fix s Proklouzem pochopili, že vešli do jedné z kuřáren, kam chodí otupělí, vyhublí, zhlouplí ubožáci, jimž podnikavá Anglie prodává ročně za dvě stě šedesát miliónů franků oné neblahé drogy, která se nazývá opium. Jsou to žalostné milióny, vyzískané z nejosudnější lidské neřesti.

Čínská vláda se ovšem pokoušela čelit tomuto zlovyku přísnými zákony, avšak marně. Ze zámožné třídy, již bylo užívání opia výslovně vyhrazeno, sestoupil tento zvyk do nižších tříd a pohromě se už nedalo zabránit. V Říši středu (*Říše středu – tj. středu světa, název dávaný někdejší císařské Číně*) se opium kouří všude a vždycky. Muži i ženy se oddávají této vášni, hodné politování, a jakmile si na vdechování opiového kouře zvyknou, nemohou se už bez něho obejít, protože by dostali strašlivé žaludeční křeče. Silný kuřák může vykouřit až osm dýmek za den, do pěti let však umírá.

Fix s Proklouzem tedy vešli za občerstvením do jedné z četných kuřáren, jimiž se to hemží i v Hongkongu. Proklouz neměl peníze, rád však přijal společníkovu „zdvořilost“, ochoten oplatit mu ji, až se naskytne příležitost.

Poručili si dvě láhve portského, jimž Francouz nezůstával nic dlužen, a zdrželivější Fix zatím pozoroval co nejbedlivěji svého společníka. Hovořili o tom a onom a hlavně o Fixově skvělém nápadu podniknout plavbu přes oceán na *Carnaticu*. A kvůli

tomuto parníku, jehož odjezd byl o několik hodin uspíšen, zvedl se Proklouz, jakmile byly láhve prázdné, aby šel podat zprávu pánovi.

Fix ho zadržel.

„Na okamžik,“ řekl.

„Co chcete, pane Fixi?“

„Musím s vámi promluvit o jistých vážných věcech.“

„O vážných věcech!“ zvolal Proklouz a dopil pár kapek vína, které mu zbyly na dně sklenky. „Dobrá, promluvíme si o nich zítra. Dnes nemám čas.“

„Počkejte,“ řekl Fix. „Jde o vašeho pána!“

Při tomto slově se Proklouz pozorně zahleděl na svého společníka.

Výraz Fixova obličejě mu připadal podivný. Sedl si.

„Co mi tedy chcete říci?“ zeptal se.

Fix položil svému společníku ruku na rameno a zeptal se ho tlumeným hlasem: „Uhodl jste, kdo jsem?“

„Toť se rozumí!“ odpověděl Proklouz s úsměvem.

„Tak se vám tedy ke všemu přiznám...“

„Teď, brachu, když už všechno vím? To opravdu není umění! Ostatně, podívejte. Ale nejdřív vám musím říci, že ti pánové si způsobili zhola zbytečné výlohy.“

„Zbytečné!“ řekl Fix. „Vám se to mluví. Je vidět, že nevíte, o jak vysokou částku běží!“

„Ale ano, vím,“ odpověděl Proklouz. „O dvacet tisíc liber.“

„O padesát pět tisíc,“ řekl Fix a stiskl Francouzi ruku.

„Cože?“ vykřikl Proklouz. „Že by se pan Fogg opovážil... Padesát pět tisíc liber...! Nu dobrá, to je o důvod víc, abychom neztráceli ani okamžik,“ dodal, znovu vstávaje.

„Padesát pět tisíc liber!“ pokračoval Fix, který donutil Proklouze, aby si zase sedl, když předtím objednal láhev brandy. „A budu-li mít úspěch, získám odměnu dvou tisíc liber. Chcete z nich pět set (12 500 franků) s podmínkou, že mi pomůžete?“

„Pomoci vám?“ zvolal Proklouz, vytřeštil oči.

„Ano, pomoci mi zdržet pana Fogg několik dní v Hongkongu!“

„Poslyšte,“ řekl Proklouz, „co to mluvíte? Tak ono těm džentlmenům nestačí, že dali mého pána sledovat, že nevěří v jeho poctivost, a ještě mu chtějí klást do cesty nějaké překážky! Stydím se za ně.“

„Ale! Co tím chcete říci?“

„Chci říci, že je to čirá bezohlednost. To je totéž jako oškubat pana Fogga, vytáhnout mu peníze z kapsy.“

„Vidíte, k tomu právě chceme dospět.“

„Ale to je léčka!“ vykřikl Proklouz, začínaje se rozohňovat pod vlivem brandy, kterou mu Fix naléval a kterou on pil, aniž si to uvědomoval. „Opravdová léčka. To jsou džentlmeni! Kolegové!“

Fix už přestával věci rozumět.

„Kolegové!“ vykřikl Proklouz. „Členové Reformního klubu! Pane Fixi, abyste věděl, můj pán je čestný člověk, a když uzavřel sázku, chce ji vyhrát poctivě.“

„Ale za koho mě vlastně máte?“ otázal se Fix a upřeně se na něj zahleděl.

„Hrome! Jste přece agent vyslaný členy Reformního klubu, který má za úkol kontrolovat, zda můj pán cestuje podle plánu. A to je vyslovená urážka! Však také už od jisté doby vím, co jste zač, a dal jsem si dobrý pozor, abych to panu Foggovi neprozradil.“

„Tak on tedy nic neví?“ otázal se Fix se zájmem.

„Nic,“ odpověděl Proklouz a znovu vyprázdnil svou sklenku.

Policejní inspektor si přešel dlaní po čele. Zaváhal, dříve než se znovu ujal slova. Co má dělat? Zdálo se, že Proklouzův omyl je upřímný, ale činil jeho záměr těžším. Bylo zřejmé, že hoch mluví naprosto poctivě a že rozhodně není spoluvíníkem svého pána, čehož by se Fix mohl obávat.

Dobrá, řekl si v duchu, poněvadž není jeho spoluvíníkem, pomůžte mi.

Detektiv se rozhodl podruhé. Ostatně nezbyval mu čas na otálení. Musí zatknout Fogga v Hongkongu stůj co stůj.

„Poslouchejte,“ řekl Fix stroze, „poslouchejte mě dobře. Nejsem ten, za koho mě máte, to znamená agent vyslaný členy Reformního klubu...“

„Ale jděte!“ řekl Proklouz, pozoruje ho výsměšným pohledem.
„Jsem policejní inspektor, vyslaný londýnskou policejní správou...“
„Vy... policejní inspektor!“
„Ano, a dokážu vám to,“ pokračoval Fix. „Zde je mé pověření.“

A agent vytáhl z náprsní tašky list papíru a ukázal svému společníku pověření, podepsané ředitelem ústřední policejní správy. Užaslý Proklouz hleděl na Fixe a nebyl s to vypravit ze sebe jediné slovo.

„Sázka pana Fogga,“ ozval se znovu Fix, „je jen záminka, na kterou jste naletěli, vy i jeho kolegové z Reformního klubu, neboť měl zájem na tom, aby si bez vašeho vědomí zajistil vaši pomoc.“

„Ale proč?“ zvolal Proklouz.

„Poslouchejte. Dne 28. září tohoto roku bylo v Anglické bance odcizeno padesát pět tisíc liber člověkem, jehož popis se podařilo získat. A tento popis je do poslední čárky popisem pana Fogga.“

„Dejte pokoj!“ vykřikl Proklouz a uhodil přitom do stolu svou mohutnou pěstí. „Můj pán je nejpoctivější člověk na světě!“

„Jak to víte?“ řekl Fix. „Vždyť ho vůbec neznáte! Vstoupil jste do jeho služeb v den jeho odjezdu a on odjížděl nakvap, pod nesmyslnou záminkou, bez zavazadel a s velikou částkou peněz v bankovkách. A vy se opovažujete tvrdit, že je to poctivý člověk!“

„Ano, ano!“ opakoval mechanicky ubohý hoch.

„Chcete tedy být zatčen jakožto jeho spoluviník?“

Proklouz se chytil oběma rukama za hlavu. Nebyl k poznání. Netroufal si na policejního inspektora ani pohledět. Phileas Fogg že je zloděj? Ten, který zachránil Audu, ten šlechtný a statečný člověk! A přece, jaké okolnosti proti němu mluví! Proklouz se pokoušel zapudit podezření, které se mu vtíralo na mysl. Nechtělo se mu věřit v pánovu vinu.

„A co ode mne vlastně chcete?“ zeptal se policejního agenta, když se s největším úsilím přiměl ke klidu.

„Chci toto,“ odpověděl Fix. „Sledoval jsem pana Fogga až sem, ale ještě jsem nedostal zatýkáací rozkaz, který jsem si vyžádal z Londýna. Musíte mi tedy pomoci zdržet ho v Hongkongu...“

„Já! Já že bych měl...“

„A já se s vámi rozdělím o odměnu dvou tisíc liber, která byla přislíbena Anglickou bankou.“

„Nikdy!“ odpověděl Proklouz, který se chtěl zvednout a sklesl zpět cítě, jak ho rozum i síly opouštějí zároveň.

„Pane Fixi,“ řekl blábolivě, „i kdyby to všechno, co jste mi povídal, bylo pravda... kdyby můj pán byl zloděj, kterého hledáte... což popírám... byl jsem... jsem v jeho službách... poznal jsem, že je dobrý, šlechetný... zradit ho... nikdy... ne, za všechny poklady světa... Já nejsem z kraje, kde se tohle dělá!“

„Vy odmítáte?“

„Odmítám.“

„Dejme tomu tedy, že jsem nic neřekl,“ odpověděl Fix, „a napijme se raději.“

„Ano, napijme se!“

Proklouz cítil, jak se ho čím dál víc zmocňuje opilost. Fix pochopil, že ho musí stůj co stůj odloučit od jeho pána, a chtěl ho dorazit. Na stole leželo několik dýmek nacpaných opiem. Fix vsunul jednu z nich do ruky Proklouzovi, který ji vzal a zvedl k ústům, zapálil si ji, vdechl několikrát kouř a zvrátil se nazad s hlavou ztěžklou účinkem omamného jedu.

Pan Fogg se aspoň nedoví o odjezdu *Carnaticu* včas, řekl si Fix, vida, že Proklouz je vyřízen, a odjede-li přece, odjede bez toho zlořečeného Francouze!

Pak vyrovnal útratu a odešel.

KAPITOLA DVACÁTÁ,

v níž pan Fix naváže přímý styk s panem Foggem

Zatímco se odehrával tento výjev, který mohl tak těžce ohrozit paně Foggovu budoucnost, doprovázel pan Fogg paní Audu na

procházce ulicemi anglického města. Od té doby, co paní Auda přijala jeho nabídku, že ji doveze do Evropy, musel myslet na všechny podrobnosti spojené s tak dalekou cestou. Že Angličan jako on jede na cestu kolem světa s příručním zavazadlem, to lze ještě připustit, žena by však takovou cestu za podobných podmínek podnikat nemohla. Proto bylo nutno nakoupit šatstvo a věci, které bude na cestě potřebovat. Mr. Fogg se zhostil svého úkolu s klidem, který pro něho byl charakteristický, a na všechny omluvy a námitky mladé vdovy, zmatené takovou ochotou, odpovídal neustále:

„Je to v zájmu mé cesty, patří to k mému programu.“

Když Mr. Fogg s mladou ženou obstarali nákupy, vrátili se do hotelu a povečeřeli v hotelové jídelně, kde se podávala hojnost jídel. Pak se paní Auda, trochu unavená, vrátila do svých pokojů, když předtím „po anglicku“ stiskla ruku svému neochvějně klidnému zachránci.

Ctihodný džentlmen se celý večer důkladně věnoval četbě listu *Times* a týdeníku *Illustrated London News*.

Kdyby se dovedl vůbec něčemu divit, bylo by ho udivilo, že do té doby, než ulehl k spánku, neviděl svého sluhu. Věděl však, že parník do Jokohamy má vyplout z Hongkongu teprve příští den ráno, a víc už se o to nestaral. Příštího dne se Proklouz na páně Foggovo zazvonění neobjevil.

Nikdo nemůže říci, co si ctihodný džentlmen myslel, když se dověděl, že se jeho sluha nevrátil do hotelu. Mr. Fogg se spokojil s tím, že vzal svůj cestovní vak, dal vyrozumět paní Audu a poslal pro nosítka.

Bylo osm hodin a příliv, kterého měl *Carnatic* využít k tomu, aby proplul úžinami, byl ohlášen na půl desátou.

Když nosítka zastavila před vchodem hotelu, Mr. Fogg a paní Auda nasedli do tohoto pohodlného dopravního prostředku a zavazadla se vezla za nimi na trakaři.

Za půl hodiny oba cestující vystoupili na přístavním nábřeží a tam se Mr. Fogg dověděl, že *Carnatic* vyplul už minulého dne večer.

Mr. Fogg počítal s tím, že zastihne parník i svého sluhu, a nyní se musel obejít bez jednoho i bez druhého. Na jeho tváři se však neobjevila jediná známka zklamání, a když se na něho paní Auda znepokojeně podívala, řekl jí jen:

„Je to pouhá nehoda, milostivá paní, nic víc.“

V tom okamžiku k němu přistoupil člověk, který ho pozorně sledoval. Byl to inspektor Fix, který ho pozdravil a řekl mu:

„Nejste, pane, tak jako já, cestující z *Rangúnu*, který sem připlul včera?“

„Jsem, pane,“ odpověděl Mr. Fogg, „ale nemám tu čest...“

„Promiňte, ale myslel jsem, že zde najdu vašeho sluhu.“

„Vy víte, pane, kde je?“ zeptala se živě mladá žena.

„Jakže,“ řekl Fix, předstíraje údiv, „on tu není s vámi?“

„Ne,“ odpověděla paní Auda, „od včerejška se neobjevil. Že by byl nastoupil na *Carnatic* bez nás?“

„Bez vás, milostivá paní?“ řekl agent. „Promiňte mi mou otázku, ale počítali jste, že odjedete oním parníkem?“

„Ano, pane.“

„Já také, milostivá paní, a vidíte, že jsem trpce zklamán. *Carnatic* dokončil opravy a vyplul z Hongkongu o dvanáct hodin dříve, aniž na to byl kdokoli upozorněn, a teď bude třeba čekat na odjezd příštího parníku osm dní!“

Když Fix pronášel slova „osm dní“, cítil, jak mu srdce radostí poskakuje v těle. Osm dní! Fogg je zadržen v Hongkongu na osm dní! Zatýkácí rozkaz bude mít dost času, aby sem mohl do té doby dojít. Konečně se štěstí přiklonilo na stranu strážce zákona.

Můžeme si tedy představit, jaká to pro něho byla rána do hlavy, když uslyšel, jak Phileas Fogg říká svým klidným hlasem:

„Ale zdá se mi, že v hongkongském přístavu jsou ještě jiné lodi než *Carnatic*.“

A Mr. Fogg, nabídnuv rámě paní Audě, zamířil k dokům, aby našel nějakou loď chystající se k vyplutí.

Zaražený Fix šel za nimi. Vypadalo to, jako by byl k panu Foggovi přivázán.

Přece se však zdálo, že štěstí vskutku opouští toho, kterému doposud tolik přálo. Tři hodiny chodil Phileas Fogg po přístavu křížem krážem, odhodlán najmout si v případě nutnosti nějakou loď, která by ho dopravila do Jokohamy, ale viděl jen lodi, které nakládaly nebo vykládaly zboží, a nemohly se tedy připravit k odplutí. Fix začal znovu doufat.

Mr. Fogg se zatím nedal nijak rozladit a hodlal pokračovat ve svém pátrání, i kdyby měl jít až do Macaa, když tu k němu na konci přístavní hráze přistoupil jakýsi námořník.

„Vaše Blahorodí hledá loď?“ zeptal se námořník, smeknuv klobouk.

„Máte loď připravenou k vyplutí?“ otázal se ho Mr. Fogg.

„Mám, Vaše Blahorodí, lodivodský člun číslo 43, nejlepší ze všech zdejších lodí.“

„Pluje dobře?“

„Asi tak osm až devět mil za hodinu. Chcete ho vidět?“

„Ano.“

„Vaše Blahorodí bude spokojeno. Jde o projížďku po moři?“

„Ne. O cestu.“

„O cestu?“

„Jste ochoten dopravit mě do Jokohamy?“

Po těchto slovech sklesly námořníkovi paže a oči mu vylezly z důlků.

„Vaše Blahorodí si ze mne tropí žerty?“ řekl.

„Ne! Zmeškal jsem odjezd *Carnaticu* a nejpozději čtrnáctého musím být v Jokohamě, abych tam zastihl parník do San Franciska.“

„Je mi líto,“ odpověděl lodivod, „ale to je nemožné.“

„Nabízím vám sto liber (2500 franků) denně a kromě toho odměnu dvě stě liber, dorazím-li včas.“

„Myslíte to vážně?“ zeptal se lodivod.

„Velmi vážně,“ odpověděl mu Mr. Fogg.

Lodivod poodešel stranou. Pozoroval moře a touha vyzískat obrovskou částku v něm zřejmě zápasila před tak dalekou dobrodružnou plavbou. Fix prožíval smrtelnou úzkost.

Mr. Fogg se zatím obrátil k paní Audě:

„Nebudete se bát, milostivá paní?“ zeptal se jí.

„S vámi ne, pane Foggu,“ odpověděla mladá žena.

Lodivod znovu přistoupil k našemu džentlmenovi a zatočil kloboukem v ruce.

„Tak co, lodivode?“ zeptal se Mr. Fogg.

„Víte, Vaše Blahorodí,“ odpověděl lodivod, „nemohu dát v sázku ani své lidi, ani sebe, ani vás a vydat se na tak dlouhou plavbu na lodi, která má sotva dvacet tun, a ještě k tomu v této roční době. Ostatně, nedopluli bychom včas, protože z Hongkongu do Jokohamy je šestnáct set padesát mil.“

„Jen šestnáct set,“ řekl Mr. Fogg.

„To je totéž.“

Fix si zhluboka oddychl.

„Ale našel by se možná způsob, jak to zařídit jinak.“

Fix přestal dýchat.

„Jak?“ zeptal se Phileas Fogg.

„Jet do Nagasaki na nejjižnějším cípu Japonska, což je jedenáct set mil, nebo jen do Šanghaje, osm set mil z Hongkongu. Na této druhé trati bychom se nemuseli vzdalovat od čínského břehu, a to by byla velká výhoda, tím spíš, že pobřežní proud míří k severu.“

„Lodivode,“ řekl na to Phileas Fogg, „musím nastoupit na americký poštovní parník v Jokohamě, a ne v Šanghaji nebo v Nagasaki.“

„A proč ne?“ řekl lodivod. „Parník do San Franciska nevyjíždí přece z Jokohamy. Zastavuje sice v Jokohamě a v Nagasaki, ale jeho výchozím přístavem je Šanghaj.“

„Jste si jist tím, co říkáte?“

„Jsem si tím jist.“

„A kdy vyjíždí parník ze Šanghaje?“

„Jedenáctého v sedm hodin večer. Zbývají nám tedy čtyři dni. Čtyři dni, to je devadesát šest hodin, a při průměrné rychlosti osmi mil za hodinu, bude-li nám přát štěstí, udrží-li si vítr jihovýchodní

směr a bude-li moře klidné, můžeme těch osm set mil, které nás dělí od Šanghaje, zdolat.“

„A kdy byste mohl vyplout?“

„Za hodinu. Jen co nakoupím zásoby a připravím loď k vyplutí.“

„Tak tedy ujednáno... Vy jste majitel lodi?“

„Ano, John Bunsby, majitel lodi *Tankadéra*.“

„Chcete nějaký závdavek?“

„Když se Vaše Blahorodí neurazí...“

„Tu máte dvě stě liber jako zálohu. Pane,“ dodal Phileas Fogg, obrací se k Fixovi, „chcete-li použít této příležitosti...“

„Pane,“ odpověděl rozhodným tónem Fix, „chtěl jsem vás požádat o tuto laskavost.“

„Dobrá, za půl hodiny budeme na palubě.“

„Ale ten ubohý hoch...“ řekla paní Auda, kterou Proklouzovo zmizení nadmíru znepokojovalo.

„Učiním pro něho, co se dá,“ odpověděl Phileas Fogg.

A zatímco Fix, nervózní, horečně rozrušený a zuřící, odcházel na lodivodův člun, oba zamířili k hongkongskému policejnímu úřadu. Tam zanechal Phileas Fogg Proklouzův popis a dostatečnou částku peněz na zpáteční cestu pro něho. Tytéž formality splnil na francouzském konzulátě. Nosítka potom krátce zastavila před hotelem, odkud byla vyzvednuta zavazadla, a dopravila naše cestující zpět k přístavišti.

Odbily tři hodiny. Lodivodský člun číslo 43 s posádkou na palubě a s naloženými zásobami byl připraven k vyplutí.

Tankadéra byl hezoučkový malý škuner s pěkně štíhlou přídí, velmi ladných tvarů a velmi protáhlý v místech ponoru. Vypadal jako závodní jachta. Jeho lesklá mosaz, poniklované kování a můstek bílý jako ze slonoviny dokazovaly, že majitel John Bunsby ví, jak jej má udržovat v dobrém stavu. Dva stěžně škuneru byly mírně skloněny vzad. Loď měla lichoběžníkovou plachtu, přední svislou plachtu, trojúhelníkovou stěžňovou plachtu, trojúhelníkové plachty mezi čelním a hlavním stěžněm a kosatky a mohla vztyčit pomocný stožár s lanovím pro využití větru v zádech. Podle všeho

musela plout báječně, a vskutku, vyhrála už v závodech lodivodů několik cen.

Posádka *Tankadéry* se skládala z majitele Johna Bunsbyho a ze čtyř mužů. Byli to otužilí námořníci, kteří se za každého počasí vydávají na moře pátrat po lodích a znají tyto vody obdivuhodně. John Bunsby, muž asi pětáctiřicetiletý, s pletí ztmavlou od slunce, s bystrým pohledem a energickou tváří, velmi jistý sám sebou a rozumějící své věci, byl by vnukl důvěru i největším bázlivcům.

Phileas Fogg a paní Auda vstoupili na palubu. Fix tam už byl. Zadním přístřeškem škuneru se dalo sestoupit do čtvercové místnosti, v níž stropní žebra tvořila vyhloubenou mříž nad kruhovou pohovkou. Uprostřed stál stůl osvětlený lodní visací lampou. Místnost byla malá, ale čistá.

„Je mi líto, že vám nemohu nabídnout nic lepšího,“ řekl Mr. Fogg Fixovi, který se mu jen mlčky uklonil.

Policejní inspektor měl pocit jakéhosi ponížení, že musí takto využívat laskavosti pana Fogg.

Jen co je pravda, pomyslel si, je to darebák velice zdvořilý, ale přece jen darebák!

Ve tři hodiny deset minut byly rozvinuty plachty. Na zádi škuneru se zatřepetala anglická vlajka. Cestující seděli na horní palubě. Mr. Fogg a paní Auda vrhli poslední pohled na nábřeží, aby se přesvědčili, neobjeví-li se tam Proklouz.

Fix nebyl prost obav, neboť náhoda mohla přivést nešťastného hochy, k němuž se tak nedůstojně zachoval, právě do těchto míst, a pak by došlo k vysvětlování, z něhož by detektiv sotva zdárně vyvázl. Francouz se však neukázal – otupující narkotikum ho bezpochyby ještě drželo ve své moci.

Konečně dal majitel lodi John Bunsby rozkaz k vyplutí. *Tankadéra* zachytila vítr do své lichoběžníkové plachty, přední svislé plachty a mezistěžňových plachet a vyrazila, pohupujíc se na vlnách.

KAPITOLA DVACÁTÁ PRVÁ,

***v níž se majitel Tankadéry octne v nebezpečí, že přijde o
odměnu dvou set liber***

Byla to dobrodružná výprava, taková plavba na vzdálenost osmi set mil na dvacetitunové bárce, a zvláště v této roční době. Čínská moře, vystavená strašlivým náporům větru, hlavně v období rovnodennosti, jsou vůbec zlá, a nyní byl teprve začátek listopadu. Pro lodivoda by zřejmě bylo výhodné zavézt cestující až do Jokohamy, protože měl vyjednaný tak vysoký denní plat. Ale byl to od něho velký nerozum, pokusit se o takovou plavbu za těchto podmínek, a už to, že se pustil do Šanghaje, byl od něho odvážný, ne-li dokonce nerozvážný čin. John Bunsby však důvěřoval své *Tankaděře*, která se houpala na vlnách jako racek, a možná že měl pravdu.

V posledních hodinách onoho dne proplouvala *Tankadéra* vrtošivými hongkongskými úžinami a při všech obrazech, při šikmém větru i při větru v zádech, se chovala obdivuhodně.

„Snad vám nemusím, lodivode, doporučovat, abyste plul největší možnou rychlostí,“ řekl Phileas Fogg ve chvíli, kdy škuner vyplul na širé moře.

„Jen se na mne račte spolehnout, Vaše Blahorodí,“ odpověděl John Bunsby. „Co se plachet týče, máme rozvinuty všechny, které nám vítr dovoluje rozvinout. Kosatky by nijak nepomohly, jen by loď soužily a bránily jí v plavbě.“

„Je to vaše povolání, lodivode, a ne moje, a já na vás spoléhám.“

Phileas Fogg pozoroval rozbouřené moře, aniž hnul brvou, vzpřímen a rozkročen s jistotou pravého námořníka. Mladá žena, sedící na zádi, cítila dojetí při pohledu na oceán, za soumraku už ztemnělý, jemuž vzdorovala na křehké kocábce. Nad hlavou se jí vzdouvaly bílé plachty, které jí unášely prostorem jako mohutná křídla. Zdálo se, že škuner je nadnášen větrem a letí ve vzduchu.

Nastala noc. Měsíc vstoupil do první čtvrti a jeho mdlý svit brzy zanikl na zamženém obzoru. Od východu se přihnaly mraky a zaplavily již část oblohy.

Lodivod rozžal svítilny, označující polohu lodi, což je nezbytné opatření v těchto mořích, kde poblíž přístavišť je velmi čilý provoz. Srážky lodí tam nebyly žádnou vzácností a při rychlosti, jakou se škuner pohyboval, byl by se roztrástil při sebemenším nárazu.

Fix se zasní na loďní přídi. Držel se v ústraní, neboť věděl, že Fogg je málo sdílné povahy. Kromě toho mu bylo proti mysli hovořit s tímto člověkem, jehož ochoty využil. Myslel také na to, co bude. Zdálo se mu jisté, že se pan Fogg v Jokohamě nezdrží a že ihned nastoupí na parník jedoucí do San Franciska, aby se dostal do Ameriky, jejíž obrovská rozloha mu dojisty zaručí beztrčnost. Plán Philease Fogg mu připadal nadmíru prostý.

Milý Fogg, místo aby odjel z Anglie lodí do Spojených států, jak to dělají obyčejní zločinci, podnikl dlouhou cestu a objel tři čtvrtiny zeměkoule, aby se tím jistěji dostal na americkou pevninu, kde by mohl klidně utrácet peníze odcizené v bance, když předtím svedl policii ze své stopy. Co však učiní Fix, jakmile se octne na území Spojených států? Opustí svého člověka? Ne, stokrát ne! A dokud si nevymůže extradiční výměr, neopustí ho ani na krok. Je to jeho povinnost a on ji splní až do konce. Buď jak buď, vyskytla se jedna příznivá okolnost: Proklouz není už se svým pánem a po tom, co se mu Fix se vším svěřil, bylo zvláště důležité, aby se pán se sluhou už nikdy nesešli.

Ne že by Phileas Fogg nemyslel na svého sluhu, který tak prapodivně zmizel. Když všechno uvážil, nezdálo se mu nemožné, že ubohý hoch následkem nedorozumění nastoupil v posledním okamžiku na *Carnatic*. Téhož názoru byla i paní Auda; bylo jí ze srdce líto poctivého služebníka, jemuž vděčila za tak mnoho. Mohlo se tedy stát, že se s ním shledají v Jokohamě, jestliže ho tam *Carnatic* dovezl, a pro pana Fogg bude snadné, aby se to dověděl. K desáté hodině začal vítr sílit. Možná že by bylo bývalo rozumné stáhnout plachty na polovic, lodivod však nejdříve pečlivě

prozkoumal stav oblohy a pak nechal plachty rozvinuté tak, jak byly. Ostatně *Tankadéra* plula pod rozvinutými plachtami skvěle, protože měla hluboký ponor, a všechno bylo připraveno k svinutí plachet v případě nebezpečí.

O půlnoci sestoupil Phileas Fogg s paní Audou do kajuty. Fix se tam odebral před nimi a natáhl se na jednu z obdélníkových výplní podlahy. Lodivod a jeho lidé zůstali na horní palubě celou noc.

Příštího dne, 8. listopadu, při východu slunce měl za sebou škuner více než sto mil. Přístroj na měření rychlosti byl často spouštěn do vody a ukazoval střední rychlost osm až devět mil za hodinu. *Tankadéra* měla šikmý vítr v plachtách. Všechny byly vzedmuty a při tomto způsobu plavby dosahovala nejvyšší rychlosti. Kdyby se vítr udržel, měla by naději na úspěch.

Tankadéra se za celé plavby příliš nevzdalovala od pobřeží, protože proudy v jeho blízkosti jí byly příznivé. Měla je nanejvýš na pět mil po svém levém boku a toto nepravidelně zvlněné pobřeží se občas zjevovalo v jasných pruzích na obzoru. Vítr vál od pevniny a už jen proto se moře nevzdouvalo tak silně. To byla pro škuner příznivá okolnost, protože lodi s malou tonáží trpí nejvíc na rozbouřeném moři, které brzdí jejich rychlost, které je „zabíjí“, máme-li se vyjádřit po námořnicku.

K polednímu vítr trochu polevil a vál od jihovýchodu. Lodivod dal rozvinout kosatky, ale za dvě hodiny musely být zase svinuty, protože vítr znovu zesílil.

Mr. Fogg a mladá žena, oba k velkému štěstí odolní vůči mořské nemoci, pojedli s velkou chutí konzervy a lodní suchary. Pozvali Fixe, aby pojedl s nimi, a Fix byl nucen pozvání přijmout, neboť věděl, že žaludek musí být správně zatížen, stejně jako loď, ale jak mu to bylo nepříjemné! Cestovat na útraty toho člověka a živit se z jeho zásob – to se mu zdálo trochu nepoctivé. Přesto jedl, sice jen co by se za nehet vešlo, ale konec konců přece jen jedl.

Po jídle se však cítil povinen vzít pana Fogga stranou a říci mu:

„Pane...“

Slovo „pane“ mu nechtělo z úst a měl se co držet, aby „pána“ nechytil za límec.

„Pane, byl jste velice laskav, když jste mi nabídl, abych se svezl vaší lodí. Ale i když mi mé prostředky nedovolují, abych si počínal tak velkoryse jako vy, hodlám si zaplatit svůj podíl...“

„Nemluvme o tom, pane,“ odpověděl Mr. Fogg.

„Ale ano, trvám na...“

„Ne, pane,“ řekl znovu Fogg tónem nepřipouštějícím žádné námitky. „To se zahrne do celkových výloh.“

Fix se uklonil, ale málem se přitom dusil vzteky; pak si šel lehnout na před škuneru. Toho dne už nepromluvil ani slovo.

Loď zatím plula rychle dál. John Bunsby byl pln naděje. Několikrát řekl panu Foggovi, že dorazí do Šanghaje včas, jak si přáli. Mr. Fogg mu na to odpovídal prostě, že s tím počítá. Celá posádka malého škuneru pracovala se zápalem. Odměna ty dobré lidi lákala. Však také nebylo jediného lana, které by nebylo náležitě utaženo, jedině plachty, která by nebyla řádně napjata, jediného obratu lodi, který by bylo možno muži u kormidla zazlívát. Pečlivěji nebyla řízena žádná loď ani při regatě Královského jachetního klubu.

Večer zjistil lodivod podle přístroje na měření rychlosti, že od vyplutí z Hongkongu urazili dvě stě dvacet mil, a Phileas Fogg mohl doufat, že při příjezdu do Jokohamy nebude muset do svého plánu zapisovat žádné zpoždění. A tak se zdálo, že první vážná nepříjemnost, kterou zažil od svého odjezdu z Londýna, mu nezpůsobí žádnou újmu.

V noci, již k ránu, vplula *Tankadéra* snadno do Futienké úžiny, dělicí velký ostrov Formosu od čínského pobřeží, a překročila obratník Raka. Moře bylo v úžině dost neklidné, plné vírů, tvořených protiproudů. Škuner se značně znavil. Vlny, jdoucí rychle za sebou, brzdily jeho chod. Bylo těžké udržet se na horní palubě zpříma.

S ranním úsvitem vítr zesílil ještě víc. Na obloze se objevily známky blížící se vichřice. Tlakoměr ostatně ohlašoval brzkou změnu v ovzduší, jeho denní výkyvy byly nepravidelné a rtuť v něm rozmarně poskakovala. Bylo také vidět, jak se na jihovýchodě moře zvedá v dlouhých vlnách, které „zaváněly bouří“. Den

předtím zapadalo slunce do rudé mlhy uprostřed světélkujícího jiskření oceánu.

Lodivod dlouho zkoumal zlověstnou oblohu a mumlal si skrze zuby těžko srozumitelná slova. V jednu chvíli, kdy se octl nablízku svému cestujícímu, řekl potichu:

„Mohu Vašemu Blahorodí říci všechno?“

„Všechno,“ odpověděl Phileas Fogg.

„Dobrá, tak tedy: můžeme čekat vichřici.“

„Přijde ze severu, nebo z jihu?“ zeptal se prostě Mr. Fogg.

„Z jihu. Podívejte se. To se chystá na tajfun.“

„Jižní tajfun, ten se mi hodí, protože nás požene správným směrem,“ odvětil Mr. Fogg.

„Díváte-li se na to takhle,“ odpověděl mu lodivod, „nemám už, co bych vám řekl.“

Předtuchy Johna Bunsbyho neklamaly. V méně pokročilé roční době by se byl tajfun přehnal, jak to vyjádřil jistý slavný meteorolog, jako zářivý vodopád elektrických plamenů, ale v období zimní rovnodennosti bylo třeba se obávat, že se rozpoutá se vši prudkostí.

Lodivod učinil předem bezpečnostní opatření. Dal svinout všechny plachty škuneru a snést ráhna na horní palubu. Stožáry kosatek byly skloněny kupředu. Pomocné ráhnoví bylo sneseno a uloženo uvnitř lodi. Všechny otvory byly pečlivě ucpány. Od té chvíle nemohla do lodní skořápky vniknout ani kapka vody. Jediná plachta, bouřková plachta ze silného plátna, byla vytažena na místo trojúhelníkové plachty tak, aby udržovala škuner zády k větru. A nyní se čekalo.

John Bunsby přemlouval cestující, aby sestoupili do kajuty, ale v úzkém prostoru, kde téměř nebyl vzduch, a ještě k tomu při kymácení lodi a vzdouvajícím se moři, nebylo by toto uvěznění nijak příjemné. Ani Mr. Fogg, ani paní Auda, ba ani Fix nebyli ochotni opustit horní palubu.

K osmé hodině se snesl na palubu náraz deště a prudkého větru. *Tankadéra* s pouhým jediným kouskem plachty byla zdvižena jako pírkó vichrem, o němž si nelze učinit správnou představu, když se

rozběsí. Srovnávat jeho rychlost se čtyřnásobnou rychlostí lokomotivy jedoucí plnou parou by znamenalo zůstat – o kus pozadu za pravdou.

Loď tak běžela celý den k severu, zmítána strašidelnými vlnami a udržujíc s nimi našťěstí stejnou rychlost. Dvacetkrát ji málem pohltila hora vody, která se zvedla za zádí, avšak lodivodův obratný pohyb kormidlem pokaždé pohromu odvrátil. Cestující byli čas od času zaplavováni od hlavy k patě vodní tříští, což přijímali s filosofickým klidem. Fix bezpochyby v duchu klel, avšak nebojácná Auda, upínajíc pohled na svého společníka, jehož chladnokrevnost mohla jen obdivovat, ukázala se ho hodna a čelila bouři po jeho boku. Co se týče Philease Fogg, zdálo se, že tajfun je součástí jeho programu.

Až do té doby směřovala *Tankadéra* neustále k severu, avšak navečer, jak bylo možno se obávat, obrátil se vítr o tři čtvrtiny kruhu a dul nyní od severozápadu. Škuner tedy nastavoval vlnám bok a zmítal se strašlivě. Moře do něho bilo s prudkostí, která snadno nažene člověku hrůzu, když se neví, jak pevně jsou jednotlivé části lodi navzájem spojeny.

S příchodem noci nabyla bouře ještě větší prudkosti. Když John Bunsby viděl, jak se stmívá a jak s temnotou sílí i bouře, pocítil obavu. V duchu se ptal sám sebe, zda by nebylo na čase trochu si odpočinout, a šel se poradit se svou posádkou.

Když John Bunsby pohovořil se svými lidmi, přistoupil k panu Foggovi a řekl mu:

„Myslím, Vaše Blahorodí, že bychom udělali dobře, kdybychom dopluli do některého přístavu na pobřeží.“

„Myslím si totéž,“ odpověděl Phileas Fogg.

„Ach,“ řekl lodivod, „ale do kterého?“

„Znám jen jeden,“ odpověděl klidně Mr. Fogg.

„A to je...?“

„Šanghaj.“

Lodivod zprvu několik okamžiků nechápal, co tato odpověď znamená, kolik umíněnosti a houževnatosti je v ní obsaženo. Potom však vykřikl:

„Výborně, to je ono! Vaše Blahorodí má pravdu! Do Šanghaje!“

A *Tankadéra* zůstala udržována neúchylně v severním směru.

Opravdu strašná noc! Byl to zázrak, že se malý škuner nepřevrhł. Dvakrát byl uchvácen vlnobitím, a kdyby povolila záchytná lana, všechno by bylo smeteno z paluby. Paní Auda byla znavena, nepostěžovala si však jediným slůvkem. Mr. Fogg k ní musel nejednou přiskočit, aby ji chránil před prudkostí dorážejících vln.

Znovu nastal den. Bouře ještě zuřila v plné síle. Vítr se však opět změnil v jihovýchodní. Byla to příznivá změna a *Tankadéra* se vydala zase na cestu po rozbouřeném moři, jehož vlny se nyní srážely s vlnami vyvolanými změnou větru. Nastaly otřesy, působené srážkou vln, které by byly méně pevně zbudované plavidlo rozdrtily.

Čas od času bylo možno průrvou v oblacích mlhy zahlédnout pobřeží, žádná loď však nebyla v dohledu. *Tankadéra* vzdorovala moři jediná.

V poledne se objevilo několik příznaků uklidnění, které se projevovaly čím dál určitěji, jak slunce klesalo k obzoru.

Krátkost bouře byla podmíněna její prudkostí. Cestující, vyčerpaní do krajnosti, mohli něco málo pojíst a trochu si odpočinout.

Noc byla poměrně klidná. Lodivod dal znovu rozvinout dolní polovinu plachet. Rychlost lodi byla značná. Nazítří jedenáctého za úsvitu prozkoumal John Bunsby pobřeží a mohl cestující ujistit, že do Šanghaje jim zbývá necelých sto mil.

Sto mil, a k jejich překonání už jim zbýval jen tento den! Téhož dne večer měl Mr. Fogg dorazit do Šanghaje, nechtěl-li zmeškat odjezd parníku do Jokohamy. Nebýt bouře, v níž ztratil několik hodin, byl by v tuto chvíli necelých třicet mil od přístavu.

Vítr citelně slábl, ale naštěstí se moře tišilo zároveň s ním. Škuner rozvinul všechny plachty. Kosatky, podpěrové plachty, protiplachta, všechno hnalo loď a moře se jí pěnilo pod kýlem.

V poledne už byla *Tankadéra* necelých čtyřicet pět mil od Šanghaje. Zbývalo jí ještě šest hodin k tomu, aby dorazila do přístavu před odjezdem parníku do Jokohamy.

Na palubě zavládly silné obavy. Chtěli stůj co stůj doplout včas. Všichni – bezpochyby až na Philease Fogga – cítili, jak jim srdce buší rozčilením. Bylo nutné, aby si škuner udržoval průměrnou rychlost devíti mil za hodinu, a přitom vítr neustále slábl. Byl to vítr nepravidelný, přicházející od pobřeží v rozmarných poryvech. Pokaždé se přehnaly, a sotva pominuly, zbrázděné moře se ihned uklidnilo.

Přitom však loď byla tak lehká a její vysoko vytažené plachty z jemného tkaniva zachycovaly bláznivé závany větru tak účinně a proud jim přispíval ku pomoci do té míry, že v šest hodin John Bunsby počítal pouhých deset mil k ústí řeky Šanghaje. Město samo leží totiž nejméně dvanáct mil nad ústím řeky.

V sedm hodin byli vzdáleni od Šanghaje ještě tři míle. Z lodivodových úst se ozvalo strašlivé zaklení... Odměna dvou set liber byla zřejmě ta tam. Hleděl na pana Fogga. Mr. Fogg nebyl ani dost málo vzrušen, a přece šlo v tom okamžiku o celé jeho jmění...

V tu chvíli se také na mořském obzoru objevilo dlouhé černé vřeteno ověšené chocholem dýmu. Byl to americký parník, vyjíždějící ve stanovenou hodinu.

„Ten prokletec!“ vykřikl John Bunsby a zoufalým pohybem odstrčil kormidlo.

„Dejte mu znamení,“ řekl prostě Phileas Fogg.

Na přídi *Tankadéry* stálo malé bronzové dělo. Sloužilo k signalizování za mlhy.

Dělo bylo nabitě prachem až po ústí hlavně, ale v okamžiku, kdy lodivod chtěl vložit na jeho pánvičku žhavý uhlík, Mr. Fogg řekl:

„Vlajku, která znamená: Jsme v tísni.“

Vlajka byla vytažena do poloviny stožáru. Bylo to znamení nejvyšší tísně a dalo se čekat, že jakmile ji americký parník spatří, změní na chvíli směr, aby škuneru pomohl.

„Palte!“ řekl Mr. Fogg.

A vzduchem zazněla rána z malého bronzového děla.

KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ,

v níž se Proklouz přesvědčí, že i u protinožců je rozumné mít nějaké peníze v kapse

Když *Carnatic* 7. listopadu v půl sedmé večer vyplul z Hongkongu, zamířil plnou parou k japonským ostrovům. Vezl plný náklad zboží i cestujících. Dvě kajuty na zádi zůstaly neobsazeny. Byly to kajuty rezervované na účet pana Philease Fogga.

Nazítří ráno spatřili lidé na přídi, ne bez jistého překvapení, jakéhosi cestujícího se zrakem zpola zakaleným, potácejícího se při chůzi a rozcučaného, jak vyšel z přístřešku druhé třídy a vrávoravým krokem si šel sednout na svazek ráhnoví.

Tento cestující nebyl nikdo jiný než Proklouz. Hle, co se přihodilo: Za několik okamžiků po tom, co Fix opustil kuřárnu, zvedli dva číšníci Proklouze, pohříženého v hluboký spánek, a uložili ho na lůžko vyhrazené kuřákům. Avšak Proklouz, pronásledovaný utkvělou myšlenkou i ve svých strašidelných snech, za tři hodiny se probрал a začal přemáhat otupující účinky omamného jedu. Pomyšlení na nesplněnou povinnost ho vyburcovalo ze stavu strnulosti. Vstal z lůžka opilců, a klopýtaje, opíraje se o zeď, padaje a zase vstávaje, ale neustále a neodbytně hnán jakýmsi pudem, vyšel z kuřárny a volal jako ze sna: „*Carnatic, Carnatic!*“

Parník tu stál a dýmal, připraven k odplutí. Proklouzovi stačilo učinit jen pár kroků. Vrhł se na nástupní můstek, přešel lodní zábradlí a v bezvědomí se skácel kupředu, právě v okamžiku, kdy *Carnatic* uvolnil svá kotevní lana.

Několik plavčků, lidí zvyklých na podobné výjevy, sneslo ubohého hochu do kajuty druhé třídy a Proklouz se probudil až příštího dne ráno, sto padesát mil od břehů Číny.

Proto se tedy Proklouz objevil onoho rána na horní palubě *Carnaticu* a hltal plnými doušky svěží mořský vánek. Čistý vzduch mu pomohl vystřízlivět. Začal sbírat své myšlenky a nedařilo se mu

to bez námahy. Konečně si však vzpomněl na to, co se zběhlo minulého dne a s čím se mu svěřil Fix, na kuřárnu opia atd.

Je jasné, řekl si, že jsem měl ošklivou opici. Co tomu řekne Mr. Fogg? Buď jak buď, parník jsem nezmeškal a to je hlavní věc.

Potom, když si vzpomněl na Fixe, pokračoval v duchu:

Co se toho týká, doufám, že jsme se ho zbavili a že po tom, co mi navrhl, neodvážil se už vkročit na palubu *Carnaticu*. Policejní inspektor, detektiv v patách mému pánu, obviněnému z krádeže spáchané v Anglické bance! To se podívejme! Mr. Fogg je asi stejný zloděj jako já vrah!

Proklouz uvažoval, má-li všechno povědět svému pánu. Sluší se uvědomit ho o tom, jakou úlohu hraje v celé věci Fix? Neučinil by Proklouz lépe, kdyby vyčkal, až se pán vrátí do Londýna, teprve potom mu řekl, že ho po cestě kolem světa sledoval agent londýnské policie, a zasmál se tomu společně s ním? Ano, bezpochyby. Buď jak buď, musí si to rozvážit. Nejnaléhavější teď pro něho bylo připojit se znovu k panu Foggovi a omluvit se mu za svoje nemístné chování.

Proklouz tedy vstal. Moře bylo rozbouřené a parník se silně kymácel. Statečný hoch, dosud na málo pevných nohou, dostal se jakžtakž na zád' lodi.

Na horní palubě nespatriil nikoho, kdo by se podobal jeho pánovi nebo paní Audě.

Dobrá, řekl si, paní Auda v tuto hodinu ještě spí. A co se týče pana Fogg, ten si našel nějaké hráče whistu a podle svého zvyku...

Když si to Proklouz řekl, sešel dolů do salónu. Mr. Fogg tam nebyl. Proklouzovi zbývalo jen jedno – zeptat se pokladníka, v které kajutě je Mr. Fogg ubytován. Pokladník mu odpověděl, že žádného cestujícího tohoto jména nezná.

„Promiňte,“ řekl Proklouz naléhavým tónem, „jde o džentlmena vysoké postavy, chladného, málomluvného, doprovázeného mladou dámou...“

„Žádnou mladou dámou na palubě nemáme,“ odpověděl mu pokladník. „Ostatně tady je seznam cestujících. Můžete si jej prohlédnout.“

Proklouz si prohlédl seznam. Jméno jeho pána se v něm nevyskytovalo.

Zdalo se mu, že se o něho pokoušejí mrákoty. Pak mu bleskla hlavou jistá myšlenka.

„Nu tohle! Jsem přece na *Carnaticu*, nebo ne?“ vykřikl.

„Jste,“ odpověděl pokladník.

„Na cestě do Jokohamy?“

„Tak jest.“

Proklouz pocítil na okamžik obavu, že si spletl loď. Je-li však na *Carnaticu*, je jisté, že jeho pán tu není.

Proklouz sklesl do křesla. Bylo to jako hromová rána. A pojednou se mu rozbřeslo. Vzpomněl si, že odjezd *Carnaticu* byl uspíšen, že o tom měl uvědomit svého pána a že to neučinil. Je to jeho vina, že Mr. Fogg a paní Auda zmeškali loď.

Jeho vina, ano, ale mnohem víc je vinen zrádce, který ho opil, aby ho odloučil od pána, jehož tak chtěl zdržet v Hongkongu. Proklouz totiž konečně pochopil úskok policejního inspektora. A Mr. Fogg je teď dojista na mizině, jeho sázka je prohrána, bude zatčen a snad i uvězněn!... Proklouz si při tomto pomyšlení rval vlasy. Ach, kdyby se mu tak Fix někdy dostal do rukou, jak by se s ním vypořádal!

Konečně se Proklouz po počátečních chvílích zdrcení uklidnil a začal zkoumat situaci. Byla málo záviděníhodná. Francouz byl na cestě do Japonska. Měl jistotu, že se tam dostane, ale jak se odtamtud vrátí? V kapse měl prázdno. Ani šilink, ani penny! Cestu a stravu na lodi však měl zaplacenou předem. Měl tedy před sebou pět nebo šest dní času na rozhodování. Jak za této plavby jedl a pil, to nelze popsat. Jedl za svého pána, za paní Auda a za sebe. Jedl, jako by Japonsko, kde měl přistat, bylo pustinou, v níž není ani kousek něčeho jedlého.

Třináctého, za ranního přílivu, vplul *Carnatic* do jokohamského přístavu.

Tento přístav je v Pacifiku důležitým útočištěm, kde zastavují všechny parníky používané k dopravě pošty a cestujících mezi Severní Amerikou, Čínou, Japonskem a Malajským souostrovím.

Jokohama leží přímo v Jedském zálivu nedaleko obrovského města, druhého hlavního města Japonska, které bylo kdysi sídlem tajkunovým, dokud ještě vládl tento občanský císař, a které soupeřilo s Meakem, velkým městem, v němž žije mikádo, císař církve, odvozující svůj původ od bohů.

Carnatic přirazil k jokohamskému nábřeží nedaleko od přístavních hrází a celních skladišť, uprostřed četných lodí všech možných národností.

Proklouz nebyl nijak nadšen, když vkročil do této tak zajímavé země Syna slunce. Nemohl udělat nic lepšího než dát se vést náhodou a pustit se do ulic města nazdařbůh. Proklouz se zprvu octl v naprosto evropském městě, mezi domy s nízkým průčelím, zdobeným verandami, pod nimiž se zvedalo elegantní sloupoví. Toto město se svými ulicemi, náměstími, doky a skladišti zaujímalo celý prostor od Smluvního mysu až po řeku. Zde, stejně jako v Hongkongu a v Kalkatě, hemžila se směsice lidí všech plemen, Američané, Angličané, Číňané, Holanďané, obchodníci ochotní prodat cokoli a cokoli koupit, uprostřed nichž si náš Francouz připadal stejně cizí, jako kdyby se octl v zemi Hotentotů. Proklouzovi zbýval přece jen ještě jeden prostředek: požádat o pomoc francouzského nebo anglického konzula, sídlícího v Jokohamě. Bylo mu však proti mysli vyprávět svou historii, tak úzce spjatou s historií pánovou, a řekl si, že než se k tomu odhodlá, musí vyčerpat všechny ostatní možnosti.

Když prochodil evropskou část města, aniž mu náhoda jakkoli přispěla ku pomoci, vešel do japonské části, rozhodnut jít až do Jeda, bude-li toho zapotřebí.

Tato domorodá část Jokohamy se nazývá Benten podle bohyně moře uctívané na sousedních ostrovech. Bylo zde vidět nádherná jedlová a cedrová stromořadí, posvátné brány zvláštního slohu, mosty ukryté v bambusu a rákosí, chrámy stíněné krovem obrovských melancholických věkovitých cedrů, kláštery, v jejichž zdech živoří buddhističtí kněží a přívrženci Konfuciova náboženství, nekonečné ulice, v nichž se urodilo množství dětí s růžovou pletí a červenými tvářičkami, lidiček jako by vystřižených

z nějaké japonské zástěny, hrajících si s krátkonohými psíky a žlutavými bezocasými kočkami, velice línými a velice přítulnými.

V ulicích bylo jako v úle, vládl tu neustálý ruch. Bonzové tudy kráčeli v průvodech a tloukli jednotvárně do bubínků, přecházeli tu jakuninové, celní a policejní důstojníci ve špičatých kloboucích, zdobených lakem, s dvěma šavlemi u pasu, vojáci v modrých bavlněných stejnokrojích s bílými proužky, ozbrojení puškami nabíjenými zpředu, mikádovi ozbrojenci v pytlovitých hedvábných kabátcích, s drátěnými košilemi a suknicemi z kovových plíšků a množství jiných vojenských osob různého druhu – neboť v Japonsku je vojenské povolání stejně ctěno, jako je v Číně předmětem opovržení. Dále tam byli žebraví mniši, poutníci v dlouhém šatě, prostí občané s hladkými vlasy, černými jako eben, s velkou hlavou, dlouhým trupem a tenkýma nohama, nepříliš vysoké postavy, s pletí zbarvenou od temných odstínů mědi až po matnou běl, nikdy však žlutou jako pleť Číňanů, od nichž se Japonci podstatně liší. A konečně mezi povozy, nosítky, koňmi, nosiči, plachetními trakaři, „norimony“ s lakovanými příčkami a mezi jemnými „kangy“, nosítky z bambusu, bylo vidět přecházet drobnými krůčky malých nožek, obutých do plátěných střevíců, slaměných sandálů nebo ozdobných dřeváků, několik nepříliš hezkých žen s úzkýma očima, s vpadlou hrudí, se zuby černě zbarvenými podle módy, nosících však s půvabem národní oděv zvaný „kirimon“, jakýsi župan, přepásaný hedvábnou šerpou, jejíž široký pruh se vzadu rozvíjí v nápadný uzel – který si Pařížanky, jak se zdá, vypůjčily od Japonek.

Proklouz se procházel pár hodin ve strakatém davu, prohlížeje si zajímavé a přeplněné krámy, bazary, v nichž jsou nakupeny všechny cetky vyráběné japonskými zlatníky, „restaurace“, ověšené pruhy plátna s nápisy a korouhvemi, kam nesměl vstoupit, čajovny, kde se popíjí z plných šálek vonná horká voda se „saki“, likérem ze zkvašené rýže, a pohodlné kuřárny, v nichž se kouří jemný tabák, a nikoli opium, jehož užívání je v Japonsku takřka neznámé.

Pak se Proklouz octl za městem, uprostřed obrovských rýžových polí. Zde rozkvétaly květem, vydávajícím poslední barvy a poslední vůně, nádherné kamélie, ne už jako pouhé keře, nýbrž jako stromy, a v bambusových ohradách třešně, švestky a jabloně, které domorodci pěstují víc pro květy než pro plody a které brání rozšklebení strašáci a rachotící větrníky proti zobákům vrabců, holubů, havranů a jiných žravých opeřenců. Nebylo jediného vznešeného cedru, aby na něm nehnízdil nějaký statný orel, jediné smuteční vrby, aby pod svým listovým neskryvala nějakou volavku, melancholicky strnulou na jedné noze, a konečně všude bylo plno vran, kachen, krahujců, divokých hus a množství jeřábů, kterým Japonci říkají „šlechtičny“ a kteří jsou pro ně symbolem dlouhého věku a štěstí.

Když tak Proklouz bloudil bez cíle, zahlédl v trávě několik fialek.

Výborně, řekl si, to bude má večere!

Když k nim však přičichl, zjistil, že vůbec nevoní.

Mám to smůlu, pomyslel si.

Pravda, dobrý hoch se ve své prozíravosti nasnídal před odchodem z *Carnaticu* tak vydatně, jak jen mohl, avšak po celodenní procházce mu začalo silně kručet v břiše. Všiml si, že ovčí, kozí a vepřové maso vůbec není na pultech domorodých řezníků, a poněvadž věděl, že zabíjení hovězího dobytka, používaného zde výhradně k tahu, je považováno za svatokrádež, usoudil z toho, že maso je v Japonsku vzácností. Nemýlil se, ale z nedostatku jatečného masa by se byl jeho žaludek brzy smířil s kusem kančího nebo daňčího, s koroptvemi nebo s křepelkami, s drůbeží nebo s rybami, jimiž se Japonci živí takřka výhradně, doplňující je výtěžkem sklizně z rýžových polí. Musel se smířit s osudem a odložit starost o pokrm na zítřek.

Nastala noc. Proklouz se vrátil do domorodé čtvrti, bloudil po ulicích mezi barevnými svítilnami, pozoroval skupiny potulných komediantů, provozujících své náročné cviky, a hvězdopravce pod širým nebem, shromažďující kolem svého dalekohledu zástup lidu. Pak znovu spatřil přístavní zátoku, ozářenou ohni rybářů, kteří vábí ryby září planoucí pryskyřice.

Konečně se ulice vylidnily. Na místo davu nastoupily noční hlídky jakuninů. Tito důstojníci se ve svých honosných úborech a uprostřed svého doprovodu podobali velvyslancům a Proklouz si pokaždé, když potkal nějakou takovou vyšňořenou hlídku, v žertu opakoval:

Tak vida, zase jedno japonské velvyslanectví na cestě do Evropy!

KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ,

v níž se Proklouzův nos nadmíru prodlouží

Příštího dne si Proklouz utrmácen a hladov řekl, že se musí najíst stůj co stůj, a čím dřív, tím líp. Měl ovšem možnost prodat hodinky, ale to by byl raději zemřel hlady. Dobrému hochu se nabízela příležitost, aby teď nebo nikdy zužitkoval zvučný, ne-li dokonce melodický hlas, jímž ho obdařila příroda.

Znal několik písniček z Francie a z Anglie a rozhodl se, že to s nimi zkusí. Japonci jsou jistě milovníci hudby, protože u nich se všechno provádí za zvuku činelů, tamtamů a bubínků a mohou tedy nadání evropského umělce jen obdivovat. Možná však, že je na pořádání koncertu ještě příliš časná ranní hodina a nečekaně probuzení milovníci hudby by možná zpěváku nezaplatili těmi penězi, na nichž je vyobrazen mikádo.

Proklouz se tedy rozhodl, že nějakou hodinku počká, ale jak tak bloudil městem, došel k závěru, že na potulného umělce by se zdál příliš dobře oblečen, a tu mu napadlo vyměnit si šaty za veteš, která se bude k jeho postavení lépe hodit. Tato výměna mu musí nadto vynést doplatek v hotovosti a toho může ihned použít k ukojení hladu.

Když bylo toto rozhodnutí učiněno, zbývalo je už jen provést. Teprve po dlouhém pátrání objevil Proklouz domorodého překupníka, kterému vyložil své přání. Evropský oděv se

vetešníkovu zamlouval a za chvíli vyšel Proklouz na ulici ve starém japonském šatě, na hlavě jakýsi křídlatý turban, který působením času vybledl. Zato však mu v kapse zvonilo několik stříbrných penízků.

Nevadí, říkal si, budu si představovat, že je karneval.

První starostí takto „pojaponštěného“ Proklouze bylo zajít do skromně vyhlížející čajovny. Tam pojedl zbytky drůbeže a několik hrstek rýže, obědvaje jako člověk, pro něhož večeře je hádankou, kterou musí teprve rozluštit.

Jde o to neztrácet hlavu, řekl si, když se vydatně posilnil. Teď už nemohu vyměnit tento hadr za jiný, ještě japonštější. Musím tedy hledět, abych našel způsob, jak se co nejrychleji dostat z této Říše slunce, na kterou mi zbudou jen samé žalostné vzpomínky!

Proklouz hodlal navštívit parníky odjíždějící do Ameriky. Počítal, že jim nabídne své služby jako kuchař nebo sluha, při čemž nebude žádat jinou odměnu než cestu a stravu. Jakmile bude v San Francisku, dovede si pomoci z úzkých. Důležité je překonat těch čtyři tisíce sedm set mil Tichého oceánu, které se prostírají mezi Japonskem a Novým světem.

Proklouz rozhodně nebyl člověk, který by nechal nějaký nápad ležet ladem, a proto zamířil k jokoamskému přístavu. Čím víc se však blížil k dokům, tím se mu jeho plán, tak prostý v okamžiku, kdy naň přišel, zdál nespílnitelnější. Proč by na palubě nějakého amerického parníku měli potřebovat zrovna kuchaře nebo sluhu a jakou vzbudí důvěru, když je takto vyparáděn? Jaká doporučení předloží? Kdo o něm může podat informace?

Zatímco takto uvažoval, padl jeho pohled na obrovský plakát, který jakýsi šašek nosil po jokoamských ulicích. Text plakátu byl sepsán v angličtině tímto způsobem:

„Spojené státy americké!“ vykřikl Proklouz. „To je právě to, co hledám!“

Šel za nosičem plakátu a v jeho stopách se brzy vrátil do japonské čtvrti. Za čtvrt hodiny se zastavil před rozlehlou budovou, na

jejímž vrcholu vlály svazky plátěných pruhů s nápisy a na jejichž vnějších stěnách byla bez perspektivy, ale zato v křiklavých barvách vypočtena celá tlupa žonglérů.

Byl to podnik ctihodného Batulcara, jakéhosi amerického Barnuma, ředitele tlupy kejklířů, šašků, akrobatů, ekvilibristů a gymnastů, která podle plakátu pořádala poslední představení před odjezdem z Říše slunce do Spojených států.

Proklouz vešel pod sloupový přístřešek u vchodu a ptal se po panu Batulcarovi. Mr. Batulcar se objevil osobně.

„Co chcete?“ zeptal se Proklouze, kterého zpočátku považoval za domorodce.

„Nepotřebujete sluhu?“ otázal se ho Proklouz.

„Sluhu!“ zvolal Barnum, hladě si husté šedé vousy, které mu vyrážely pod bradou. „Mám už dva, jsou poslušní, věrní, nikdy mě ještě neopustili a slouží mi zadarmo, jen za stravu... Tady jsou,“ dodal, ukazuje své dvě silné paže, protkané žilami silnými jako basové struny.

„Nemohu vám tedy být nijak užitečný?“

„Nijak.“

„Hrome, tak by se mi hodilo, kdybych mohl odjet s vámi!“

„Ach tak,“ řekl ctihodný Batulcar, „vy jste asi takový Japonec jako já opice! Pročpak jste se takhle oblekl?“

„Každý se obléká, jak může.“

„To je pravda. Vy jste Francouz?“

„Ano, Pařížan z Paříže.“

„To se tedy asi dovedete pěkně šklebit, že?“

„Na mou věru,“ odpověděl Proklouz, zaražen tím, že jeho národnost je spojována s takovým požadavkem, „my Francouzi se dovedeme šklebit, jen co je pravda, ale ne líp než Američané.“

„Máte pravdu. Nu dobrá, nepřijmu-li vás za sluhu, mohu vás přijmout jako klauna. Chápete přece, můj milý, ve Francii ukazují cizí šprýmaře, a v cizině zase šprýmaře francouzské.“

„Ach!“

„Ostatně, jste dost silný?“

„Zvlášť když vstanu od stolu.“

„A umíte zpívat?“

„Umím,“ odpověděl Proklouz, který kdysi účinkoval při pouličních koncertech.

„Ale umíte zpívat, když stojíte na hlavě, s roztočeným vlkem na chodidle levé nohy a se šavlí na špičce v rovnováze na chodidle pravé nohy?“

„Přisámboh, že ano,“ odpověděl Proklouz, který si vzpomněl na svá první cvičení v mladém věku.

„To tedy znamená, že umíte všecko!“ řekl na to ctihodný Batulcar. Proklouzovo přijetí bylo na místě sjednáno.

Proklouz konečně našel místo. Byl přijat, aby ve slavné japonské skupině dělal všechno.

Je to málo lichotivé, ale za osm dní bude na cestě do San Franciska.

Představení, ohlášené ctihodným Batulcarem s velkým halasem, mělo začít ve tři hodiny, a brzy zahřměly u vchodu děsivé nástroje japonského orchestru, bubny a tamtamy. Rozumí se, že Proklouz nemohl nastudovat žádnou roli a že musel nabídnout svá pevná ramena za oporu při velkém čísle, „lidském hroznu“, v němž vystupovali Nosatci boha Tingu. Tato „velká atrakce“ celého představení měla uzavírat sérii jiných cviků.

Před třetí hodinou zaplavili diváci vnitřek rozlehlé budovy. Evropané a domorodci, Číňané a Japonci, muži, ženy a děti se drali na úzké lavičky a do lóží obrácených k jevišti. Hudebníci se vrátili dovnitř a celý orchestr s gongy, tamtamy, klapačkami, flétnami, tamburínami a velkými bubny se zuřivě rozehrál.

Představení bylo takové jako všechny akrobatické produkce. Je však třeba přiznat, že Japonci jsou nejlepší ekvilibristé na světě. Jeden z nich, s vějířem a malými kousky papíru, předvedl půvabnou hru motýlů a květů. Druhý rychle psal vonným kouřem ze své dýmky do vzduchu řadu slov, která dohromady znamenala poklonu adresovanou shromážděnému publiku. Ten si pohazoval ve vzduchu hořícími svíčkami, jednu po druhé sfoukával, když mu létaly kolem úst, a zase jednu od druhé rozsvěcoval, aniž na jediný okamžik přerušil svůj oslňující žongléřský výkon. Onen zase

vytvářel z roztočených vlků nejneuvěřitelnější kombinace, zdálo se, že bručící strojky pod jeho rukama ožívají vlastním životem v nekonečném kroužení, běhaly po troubelích dýmek, po ostří šavlí, po drátech tenkých jako vlas a napjatých od jednoho konce jeviště na druhý, obíhaly po okraji velkých křišťálových váz, lezly po bambusových žebřicích, rozbíhaly se do všech koutů, vydávající zvláštní harmonické zvuky, vznikající spojením jejich tónů, naladěných do různých výšek. Kejkliří si s nimi pohazovali a ony se točily ve vzduchu, vyhazovali je dřevěnými pálkami jako opeřené míče a ony se nepřestávaly točit, strkali si je do kapes, a když je vytáhli, stále ještě se točily – až do chvíle, kdy péro uvnitř povolilo úplně a způsobilo, že se rozvily jako umělé kytice.

Je zbytečné popisovat zde zázračné cviky akrobatů a gymnastů celé skupiny. Cviky na žebříku, na tyči, na kouli, přemety atd., všechno bylo prováděno s pozoruhodnou přesností. Nejpříťažlivějším číslem celého představení však bylo vystoupení Nosatců, úžasných ekvilibristů, které Evropa dosud nezná.

Títo Nosatci tvoří zvláštní sdružení, stojící pod přímou ochranou boha Tingu. Byli oděni jako středověcí rytíři a na ramenou měli připevněn honosný pár křídel. Vyznačovali se však hlavně dlouhým nosem, který zdobil jejich obličej, a zvláště způsobem, jakým ho používali. Tyto nosy nebyly nic jiného než kusy bambusu, dlouhé pět, šest, deset stop, jedny rovné, jiné zakřivené, některé hladké, jiné plné výrůstků. A na těchto nástavcích, řádně připevněných, prováděli všechny své cviky rovnováhy. Tucet takových vyznavačů boha Tingu si lehlo na záda a jejich druhové jim začali dovádět na nosech, vztyčených jako hromosvody, skákali po nich, přeskakovali z jednoho na druhý a prováděli nejneuvěřitelnější kousky.

Obecenstvu bylo oznámeno, že na zakončení bude vytvořena lidská pyramida, jíž padesát Nosatců znázorní „vůz Džagannáthův“. Avšak místo aby si artisté ctihodného Batulcara vytvořili základ své pyramidy z ramenou, museli se opírat jen o nosy. A poněvadž jeden z těch, kteří tvořili základ vozu, opustil

skupinu a poněvadž k tomu stačila jen síla a obratnost, byl Proklouz vybrán, aby ho nahradil.

Pravda, hodný hoch měl pocit ubohosti, když jako smutnou připomínku dob svého mládí oblékal středověký úbor s pestrobarevnými křídly a když mu na tvář připínali nos dlouhý šest stop. Ale tento nos, to bylo konec konců jeho živobytí a Proklouz se proň rozhodl.

Proklouz vyšel na jeviště a zařadil se mezi své druhy, kteří měli tvořit základ Džagannáthova vozu. Všichni si lehli na zem s nosem vztyčeným k nebi. Druhá skupina ekvilibristů ulehla na tyto dlouhé nástavce, třetí zase na ně, potom čtvrtá a na nosech, opírajících se jen svými konci, vztyčil se brzy pomník z lidských těl až po strop divadla.

Potlesk se zdvojnásobil a nástroje orchestru zabouřily jako hromobití, když tu pyramida zakolísala, rovnováha se porušila, jeden nos v základu pojednou zmizel a pomník se sesul jako domek z karet...

Zavinil to Proklouz, který opustil své místo, přeskočil bez pomoci křídel rampu, vyšplhal se na pravou galerii a padl k nohám jednoho z diváků s výkřikem:

„Ach můj pane, můj pane!“

„Vy?“

„Já!“

„Nu, v tom případě na parník, hochu!“

Mr. Fogg, paní Auda, která ho doprovázela, a Proklouz se vyřítili chodbami ven z boudy. Tam se však srazili s rozzuřeným ctihodným Batulcarem, který žádal náhradu škody za „malér“. Phileas Fogg utišil jeho zuřivost tím, že mu hodil hrst bankovek. A v půl sedmé, v okamžiku, kdy měl americký parník vyplout, vstoupili Mr. Fogg a paní Auda na jeho palubu, následováni Proklouzem s křídly na zádech a s nosem šest stop dlouhým, který si ještě nestačil strhnout s obličeje.

KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ,

v níž se uskuteční plavba přes Tichý oceán

Co se událo na dohled od Šanghaje, lze si domyslet. Parník plující do Jokohamy zpozoroval znamení dané mu *Tankadérou*. Když kapitán spatřil vlajku ohlašující, že loď je v nejvyšší tísní, zamířil k malému škuneru. O pár okamžiků později zaplatil Phileas Fogg za cestu ujednanou cenu, vsunuv Johnu Bunsbymu do kapsy pět set padesát liber (14 750 franků). Potom ctihodný džentlmen, paní Auda a Fix vstoupili na palubu parníku, který ihned pokračoval v cestě do Nagasaki a do Jokohamy.

Phileas Fogg tam dorazil toho dne, 14. listopadu, ráno ve stanovenou hodinu, nechal Fixe, aby šel po svých, a odebral se na palubu *Carnaticu*, kde se dověděl – k velké radosti paní Audy a snad i své, kterou však nedal nijak najevo –, že Francouz Proklouz vskutku minulého dne přibyl do Jokohamy.

Phileas Fogg, který měl téhož večera pokračovat v cestě do San Franciska, dal se ihned do pátrání po svém sluhovi. Obrátil se, avšak marně, na francouzského a anglického konzula, zbytečně prochodil jokohamské ulice a vzdal se už naděje, že Proklouze najde, když tu náhoda nebo snad nějaká předtucha ho přiměla, aby vešel do boudy ctihodného Batulcara. Ovšemže svého sluhu v onom výstředním středověkém přestrojení vůbec nepoznal. Sluha však vleže spatřil svého pána na galerii. Nemohl se ubránit, aby nepohnul nosem. Tím způsobil porušení rovnováhy a všechno ostatní, co potom následovalo.

O těchto věcech se Proklouz dověděl z úst paní Audy, která mu vyprávěla, jakou měli cestu z Hongkongu do Jokohamy ve společnosti jistého pana Fixe na škuneru *Tankadéře*.

Proklouz při Fixově jméně ani nemrkl. Myslel si, že ještě nenadešel čas, aby pánovi pověděl, co se mezi ním a policejním inspektorem zběhlo. Však také při vyprávění svých dobrodružství dával

Proklouzl vinu sobě a omlouval se jen za to, že se nenadále omámil opiem v jisté hongkongské kužárně.

Mr. Fogg naslouchal jeho vyprávění chladně, aniž na ně co řekl, a pak otevřel sluhovi dostatečně velký úvěr, aby si mohl na palubě opatřit vhodnější oděv. A vskutku, neuplynula ani hodina a na poctivém hochu, který si uřízl nos a ustříhl křídla, nebylo nic, co by připomínalo vyznavače boha Tingu.

Parník, plující z Jokohamy do San Franciska, patřil společnosti Pacific Mail Steam a jmenoval se *Generál Grant*. Byl to veliký kolový parník o výtlaku dvou tisíc pěti set tun, dobře vybavený a schopný plout velkou rychlostí. Nad horní palubou se střídavě zvedalo a klesalo obrovské táhlo, k jednomu jeho konci byl kloubem připojen dřík pístu, k druhému klika, přímo spojená s osou lopatkových kol a převádějící přímočarý pohyb v pohyb krouživý. *Generál Grant* byl vybaven třemi stěžni a měl plachty o značné ploše, které mocně napomáhaly parnímu stroji. Při dvanácti mílích za hodinu muselo parníku stačit na přeplutí Pacifiku nanejvýš jedenadvacet dní. Phileas Fogg mohl tedy právem předpokládat, že druhého prosince vystoupí v San Francisku, jedenáctého že bude v New Yorku a dvacátého v Londýně – takže získá před osudným datem jedenadvacátého prosince několik hodin k dobru.

Na palubě parníku byl dosti velký počet cestujících, Angličané, hodně Američanů, hotová výprava čínských kuliů do Ameriky a jistý počet důstojníků indické armády, kteří využívali dovolené k cestě kolem světa.

Za této plavby nedošlo k žádné zvláštní příhodě. Parník, podpíraný širokými lopatkovými koly a udržovaný v rovnováze důkladným plachtovím, kymácel se jen slabě. Tichý oceán dokázal dostatečně, že jeho pojmenování je oprávněné. Mr. Fogg byl rovněž klidný, stejně málo sdílný jako jindy. Jeho mladá společnice se cítila čím dál víc poutána k tomuto muži jinými pouty než jen pouty vděčnosti. Jeho zamlklá a veskrze šlechetná povaha na ni působila víc, než si sama myslela, a takřka mimovolně se oddávala citům, jimiž se záhadný Fogg, jak se zdálo, nedával vůbec ovlivňovat.

Mezi jiným se paní Auda úžasně zajímala o džentlmenovy plány. Znepokojovaly ji překážky, které mohly ohrozit zdar jeho cesty. Často hovořovala s Proklouzem, který mezi řádky dovedl dobře číst v srdci paní Audy. Hodný hoch choval nyní k svému pánu největší víru, neustával vychvalovat poctivost, šlechtnost a obětavost Philease Fogg a potom upokojoval paní Audu, pokud šlo o zdar cesty, opakoval jí, že nejhorší už mají za sebou, že už jsou pryč z takových fantastických zemí, jako je Čína a Japonsko, že se vracejí do civilizovaných krajů a konečně že vlak ze San Franciska do New Yorku a zámořský parník z New Yorku do Londýna bezpochyby postačí, aby vykonali tu nemožnou cestu kolem světa ve stanovené lhůtě.

Devět dní po odjezdu z Jokohamy měl Phileas Fogg objetu přesně polovinu zeměkoule.

Opravdu, 23. listopadu překročil *Generál Grant* stý osmdesátý poledník, ten, na kterém na jižní polokouli žijí protinožci Londýňanů. Je pravda, že Mr. Fogg spotřeboval dvaapadesát dní z osmdesáti, které měl k dispozici, a mohl jich vynaložit už jen osmadvacet. Je však třeba poznamenat, že byl-li džentlmen teprve v půli cesty, měreno podle poledníků, ve skutečnosti urazil už víc než dvě třetiny celé své cesty. Jaké jsou to nepřirozené zajížděky z Londýna do Adenu, z Adenu do Bombaje, z Kalkaty do Singapur, ze Singapur do Jokohamy! Kdyby sledoval kružnici padesáté rovnoběžky, na níž leží Londýn, činila by celá vzdálenost zhruba pouhých dvanáct tisíc mil, kdežto rozmary dopravních prostředků donutily Philease Fogg urazit dvacet šest tisíc mil, z nichž k tomuto dni, k 23. listopadu, měl ujeto přibližně sedmnáct tisíc pět set. Nyní však už cesta vedla přímo a nebyl tu už Fix, aby mu do ní stavěl překážky.

Stalo se také, že onoho dne, 23. listopadu, zažil Proklouz nesmírnou radost. Vzpomínáme si, že náš tvrdohlavec si umínil nechat své pověstné rodinné hodinky nařízeny podle londýnského času, protože čas v každé zemi, kterou projížděli, považoval za nesprávný. A toho dne se jeho hodinky octly v souladu s palubními chronometry, přestože je neposunul kupředu ani zpět.

Rozumí se, že Proklouz se tvářil vítězoslavně. Byl by rád věděl, co by tomu mohl říci Fix, kdyby tu byl.

Ten darebák mi toho něco navyprávěl o polednicích, o slunci, o měsíci! opakoval si Proklouz. Ech, tihle lidé! Kdyby je člověk poslouchal, byl by z něho pěkný hodinář! Věděl jsem dojista, že dřív nebo později se slunce rozhodne řídit se podle mých hodinek...

Proklouz nevěděl, že kdyby byl ciferník jeho hodinek rozdělen na čtyřiadvacet hodin, jak je tomu u italských vězních hodin, neměl by vůbec žádný důvod k jáсотu, protože ručičky jeho přístroje by v devět hodin ráno ukazovaly devátou hodinu večerní, to jest jedenadvacátou hodinu po půlnoci, a to je přesně časový rozdíl mezi Londýnem a stým osmdesátým poledníkem.

I kdyby však Fix byl s to vysvětlit mu tento čistě fyzický úkaz, Proklouz by jej bezpochyby nemohl pochopit nebo aspoň připustit. A v každém případě, kdyby se byl policejní inspektor znenadání objevil na palubě, ačkoliv to bylo nemožné, Proklouz, právem rozezlený, byl by s ním jednal o něčem docela jiném a zcela jiným způsobem.

Kde byl Fix v tuto chvíli?...

Fix byl právě na palubě *Generála Granta*.

Je pravda, že po příjezdu do Jokohamy opustil agent pana Fogga, počítaje s tím, že ho během dne zase najde, a odebral se ihned k anglickému konzulovi. Tam konečně našel zatýkáací rozkaz, který za ním běžel už z Bombaje a byl čtyřicet dní starý, zatýkáací rozkaz, který mu byl z Hongkongu zaslán právě *Carnaticem*, na jehož palubě měl podle domněnání úřadů být. Představme si detektivovo zklamání. Zatýkáací rozkaz se stal zbytečným. Mr. Fogg opustil anglické državy. K jeho zatčení bylo nyní třeba extradičního výměru.

Budiž, řekl si Fix, když ho přešel první nával zlosti, můj zatýkáací rozkaz mi zde už není nic platný, ale bude platit v Anglii. Všechno nasvědčuje tomu, že dareba se chce vrátit do vlasti, neboť má za to, že svedl policii ze své stopy. Dobrá. Budu ho sledovat až tam. Co se týče peněz, snad bůh dá, že z nich ještě něco zbude. Ale na

jízdném, na odměnách, v soudním procesu, na pokutách, za slona a na všechny možné výlohy rozházal ten člověk už přes pět tisíc liber. Ostatně, banka je bohatá!

Po tomto rozhodnutí nastoupil ihned na *Generála Granta*. Byl už na palubě, když se tam objevil Mr. Fogg s paní Audou. K svému překvapení poznal v středověkém kostýmu Proklouze. Okamžitě se skryl ve své kajutě, aby si ušetřil vysvětlování, které by mohlo celou věc zmařit, a počítal, že ho díky velkému množství cestujících nepřítel vůbec nezpozoruje, když tu se mu právě onoho dne octl tvář v tvář na lodní přídi.

Proklouz bez dlouhých řečí chytil Fixe pod krkem a k velkému potěšení několika Američanů, kteří na něho hned začali uzavírat sázky, ušetřil nešťastnému inspektorovi báječný výprask, dokazující vysokou převahu francouzského boxu nad anglickým.

Když Proklouz skončil, cítil se klidnější a jaksi se mu ulevilo. Fix se zvedl dosti zle zřízen, podíval se na svého protivníka a chladně se ho zeptal:

„Skončil jste?“

„Ano, prozatím.“

„Nechte mě tedy promluvit.“

„Já vám...“

„V zájmu vašeho pána.“

Proklouz, jako by přemožen touto chladnokrevností, šel za policejním inspektorem a oba se usadili na přídi parníku.

„Dal jste mi co proto,“ řekl Fix. „Nevadí. Teď mě poslouchejte. Až dosud jsem byl protivníkem pana Fogg, ale teď začínám hrát jeho hru.“

„Konečně!“ zvolal Proklouz. „Věříte už, že je to poctivý muž?“

„Ne,“ odpověděl chladně Fix, „věřím, že je to dareba... Tiše! Nevrťte sebou a nechte mě domluvit. Dokud byl pan Fogg na území anglických držav, měl jsem zájem na tom, abych ho tam zdržel, než mi dojde zatýkácí rozkaz. Dělal jsem pro to všechno možné. Poštval jsem na něho bombajské kněze, opil jsem vás v Hongkongu, odloučil jsem vás od pána, způsobil jsem, že zmeškal parník do Jokohamy...“

Proklouz poslouchal se zaťatými pěstmi.

„Nyní se zdá,“ pokračoval Fix, „že se pan Fogg vrací do Anglie, ne? Budiž, pojedu s ním. Ale od této chvíle vynaložím na odstraňování překážek z jeho cesty takovou péči a úsilí, s jakými jsem mu je doposud do cesty kladl. Vidíte tedy, že má hra se změnila, a změnila se proto, že toho vyžaduje můj zájem. Dodávám ještě, že váš zájem se shoduje s mým, protože jen v Anglii se dovíte, jste-li ve službách zločince, nebo poctivého člověka.“

Proklouz naslouchal Fixovi velmi pozorně a byl překvapen, že Fix mluví v naprosto dobrém úmyslu.

„Budeme přátelé?“ zeptal se Fix.

„Přátelé, to ne,“ odpověděl Proklouz. „Spojenci, to ano, a ještě s výhradou, protože při sebemenším náznaku zrady vám zakroutím krk.“

„Platí,“ řekl klidně policejní inspektor.

O jedenáct dní později, 3. prosince, vplul *Generál Grant* do zálivu Zlaté brány a přistal v San Francisku.

Mr. Fogg do té doby nezískal ani neztratil jediný den.

KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ,

v níž se nabízí letmý pohled na San Francisco v den meetingu

Bylo sedm hodin ráno, když Phileas Fogg, paní Auda a Proklouz vkročili na americkou pevninu – dá-li se tak vůbec nazvat plovoucí nástupiště, na které se vylodili. Tato nástupiště, která stoupají a klesají s přílivem a odlivem, usnadňují nakládání a vykládání lodí. Zde zakotvují plachetnice všech tonáží, parníky všech národností a několikaposchodové parní čluny, obstarávající dopravu na řece Sacramento a na jejích přítocích. Zde se také hromadí zboží pro obchod, zasahující až do Mexika, do Peru, do Chile, do Brazílie, do Evropy, do Asie a na všechny ostrovy v Tichém oceáně.

Proklouz, pln radosti nad tím, že konečně vstupuje na americkou půdu, myslel, že na ní musí přistat nebezpečným skokem nejkrásnějšího stylu. Když však dopadl na nástupiště, jehož podlaha byla červotočivá, málem se do něho probořil. Hodný hoch, celý rozladěn tím, jak „vkročil“ na nový světadíl, vydal ze sebe strašlivý výkřik, který vyplašil nespočetné hejno kormoránů a pelikánů, obvyklých to hostí plovoucích nástupišť.

Mr. Fogg si ihned po vystoupení z lodi zjistil, v kolik hodin odjíždí nejbližší vlak do New Yorku. Bylo to v šest hodin večer. Mr. Fogg mohl tedy strávit v kalifornském hlavním městě celý den. Dal přivolat pro paní Audu a pro sebe povoz. Proklouz vylezl na kozlík a drožka, v níž jedna jízda stála tři dolary, zamířila k hotelu *International*.

Proklouz pozoroval zvědavě z vyvýšeného místa, na němž byl usazen, velké americké město: široké ulice, pěkně seřazené nízké domy, kostely a chrámy v anglosaském gotickém slohu, ohromné doky, skladiště jako paláce, některá dřevěná, jiná z cihel, v ulicích četné povozy, omnibusy, vozy pouliční dráhy a na přeplněných chodnicích nejen Američané a Evropané, ale i Číňané a Indové – takže bylo z čeho složit obyvatelstvo čítající přes dvě stě tisíc lidí.

Proklouz byl dosti překvapen tím, co viděl. V jeho představách žilo ještě legendární město z roku 1849, město lupičů, žhářů a vrahů, kteří se sem nahrnuli v honbě za zlatem, obrovská směsice vyděděnců, kde se hraje o zlatý prach s revolverem v jedné ruce a s nožem v druhé. Ty „zlaté časy“ však minuly. San Francisco mělo vzhled velkého obchodního města. Vysoká věž radnice, na níž bdělí hlásní, vévodila nad celým tím souhrnem ulic a tříd, protínajících se v pravém úhlu. Mezi nimi se prostíraly bujně se zelenající parčíky a čínské město, které vypadalo, jako by bylo přivezeno z Říše nebes v nějaké krabici na hračky. Žádná sombrera, žádné rudé košile podle povalečské módy, žádní Indiáni s ozdobami z peří, nýbrž hedvábné cylindry a černé fraky, které nosil velký počet džentlmenů, obdařených nenasytnou činorodostí. Jisté ulice, mezi jinými i Montgomery Street – něco jako londýnská Regent Street, pařížský Italský bulvár nebo

newyorská Broadway – byly vroubeny skvělými obchodními domy, které ve svých výkladních skříních nabízely výrobky celého světa.

Když Proklouz dojel k hotelu *International*, neměl pocit, že by byl opustil Anglii. Přízemí hotelu zaujímal obrovský „bar“, jakýsi bufet, nabízející se každému mimojdoucímu zdarma. Sušené maso, ústřicová polévka, sušenky a chesterský sýr se zde podávaly, aniž host musel sáhnout do peněženky. Zaplatil si jen svůj nápoj, anglické pivo, portské nebo sherry, jestliže měl chuť se občerstvit. Proklouzovi to připadalo „velmi americké“.

Hotelová restaurace se vyznačovala pohodlím. Mr. Fogg a paní Auda zasedli ke stolu a byli štědře obslouženi na trpasličích talířích, které jim přinášeli černoši s nejtěmnější pletí.

Po obědě vyšel Mr. Fogg v doprovodu paní Audy z hotelu, aby se odebral do kanceláře anglického konzula a dal si svůj cestovní pas opatřit vízem. Na chodníku se srazil se svým sluhou, který se ho zeptal, zda by před nástupem do vlaku Pacifické dráhy nebylo rozumné zakoupit několik tuctů karabin značky Enfield nebo revolverů značky Colt. Proklouz slyšel o Siouxech a o Indiánech kmene Pauni, kteří zastavují vlaky jako obyčejní španělští lupiči. Mr. Fogg odpověděl, že by to zde bylo zbytečné opatření, ponechal mu však na vůli, aby jednal, jak uzná za vhodné. Potom zamířil ke konzulově kanceláři.

Phileas Fogg neušel ještě ani dvě stě kroků, když tu „čirou náhodou“ potkal Fixe. Inspektor se tvářil nanejvýš překvapeně. Jakže! Mr. Fogg a on se plavili přes Pacifik společně a nesetkali se spolu na palubě! Fix řekl, že je pro něho jen ctí setkat se s džentlmenem, kterému je tolik zavázán, a že by ho nesmírně těšilo, kdyby mohl pokračovat v cestě v tak příjemné společnosti, neboť se musí odebrat za svými záležitostmi do Evropy.

Mr. Fogg odpověděl, že potěšení je na jeho straně, a Fix, kterému záleželo na tom, aby ho už neztratil z očí, požádal o svolení, aby si směl prohlédnout zajímavé město San Francisco společně s ním. Bylo mu to povoleno.

A tak se tedy paní Auda, Phileas Fogg a Fix toulali ulicemi. Brzy došli na Montgomery Street, kde byla obrovská záplava lidí. Na chodnicích, uprostřed jízdní dráhy, na kolejích tramvaje, přestože tudy neustále projížděly kočáry a omnibusy, na zápraží obchodů, v oknech všech domů, a dokonce i na střeších byl nespočetný dav lidí. Mezi skupinami procházeli nosiči plakátů. Korouhve a dlouhé pruhy plátna s nápisy vlály ve větru. Ze všech stran se ozývaly výkřiky:

„Ať žije Kamerfield!“

„Ať žije Mandiboy!“

Byla to volební schůze. Tak se aspoň domníval Fix, který svou domněnku sdělil panu Foggovi a dodal:

„Snad učiníme lépe, pane, když se do téhle vřavy nebudeme míchat. Mohli bychom tam ještě něco slíznout.“

„Vskutku,“ odpověděl Phileas Fogg, „a rány pěstí, třeba politické, jsou přece jen rány pěstí.“

Fix považoval za slušné usmát se této poznámce a paní Auda, Phileas Fogg i on, aby lépe viděli a nebyli vtaženi do pranice, vyšli na horní plošinu schodiště, které vedlo na terasu ležící vysoko nad Montgomery Street. Před nimi, na protější straně ulice, mezi krámem obchodníka s uhlím a skladištěm obchodníka s petrolejem, byla zřízena velká kancelář pod širým nebem, k níž podle všeho směřovaly různé proudy lidského zástupu.

A k čemu vlastně ta schůze? Při jaké příležitosti se koná? O tom neměl Phileas Fogg ani potuchy. Šlo o jmenování nějakého vysokého vojenského nebo civilního hodnostáře, guvernéra státu nebo člena Kongresu? O tom se bylo možno jen dohadovat podle mimořádného vzrušení, které v městě zavládlo.

V té chvíli se dav prudce zavlnil. Všechny ruce se octly ve vzduchu. Zdálo se, že některé z nich, pevně sevřené v pěst, se rychle zvedají a klesají uprostřed křiku, což je jistě energický způsob hlasování. Zpětné proudy zmítaly ustupujícím davem. Korouhve se kymácely, na okamžik mizely a znovu se objevovaly jako cáry. Příboj davu dosahoval až ke schodišti a všechny hlavy na jeho povrchu se čeřily jako moře rozkolébané závanem větru. Počet cylindrů se

vůčihledě menšil a zdálo se, že většina jich ztrácí svou původní výšku.

„Je to zřejmě meeting,“ řekl Fix, „a musí při něm jít o nějaký palčivý problém. Vůbec bych se nedivil, kdyby šlo ještě o aféru *Alabama*, přestože ta už je vyřízena.“

„Možná,“ odpověděl stručně Mr. Fogg.

„Bud' jak bud',“ pokračoval Fix, „stojí tu proti sobě dva soupeři, ctihodný Kamerfield a ctihodný Mandiboy.“

Paní Auda, zavěšena do Philease Fogg, hleděla překvapeně na tento zmatený výjev a Fix se chtěl jednoho ze svých sousedů otázat na příčinu tohoto obecného vření, když tu se v davu projevil výraznější ruch. Volání hurá, příkrášené nadávkami, se zdvojnásobilo. Žerdi korouhví se proměnily v útočné zbraně. A nikde už žádné ruce, všude jen pěsti. Z výše povozů, donucených zastavit, a z omnibusů, zaražených v jízdě, byla vyměňována spousta ran do hlavy. Všechno sloužilo za střely. Boty a střevíce opisovaly ve vzduchu velmi přesnou dráhu, a dokonce se zdálo, že několik revolverů připojuje ke křiku zástupu své národní výstřely.

Vřava se přiblížila ke schodišti a valila se až na první schody. Jedna strana byla zřejmě vytlačována, aniž prostý divák byl s to poznat, zůstává-li vítězem Mandiboy nebo Kamerfield.

„Myslím, že bude rozumné, když se stáhneme zpět,“ řekl Fix, který nestál o to, aby „jeho člověk“ utržil nějaké zranění nebo aby se do něčeho zapletl. „Jde-li v celé té věci o Anglii a poznají-li nás, budeme v téhle rvačce zle ohroženi.“

„Anglický občan...“ odpověděl Phileas Fogg.

Džentlmen však nemohl větu dokončit. Za ním, z terasy, k níž schodiště vedlo, zazněl strašlivý řev. Byly to výkřiky: „Hurá! Hip! Hip! Mandiboy!“ Byl to oddíl voličů, který přišel na pomoc a vpadl Kamerfieldovým přívržencům do boku.

Mr. Fogg, paní Auda a Fix se octli mezi dvěma ohni. Na únik už bylo pozdě. Proudů mužů s holemi vyplněnými olovem a s obušky nebylo možno se postavit na odpor. Phileas Fogg a Fix, chráníce mladou ženu, octli se v strašlivém sevření. Mr. Fogg, stejně nevzrušen jako obvykle, chtěl se bránit přirozenými zbraněmi, jež

příroda přivěsila každému Angličanovi na konce paží, avšak marně. Obrovité chlapisko s ryšavými vousy a zarudlou pletí, širokoplecí, zřejmě vůdce tlupy, zvedlo svou strašlivou pěst na pana Fogg a bylo by našemu džentlmenu pořádně ublížilo, kdyby Fix nebyl z oddanosti přijal ránu místo něho. Detektivovi naskočila okamžitě ohromná boule pod hedvábným cylindrem, který se změnil v obyčejnou čepici.

„Yankee!“ řekl Mr. Fogg a vrhl na protivníka opovržlivý pohled.

„Angličane!“ odpověděl mu ten druhý.

„Však my se ještě sejdeme!“

„Kdykoli si budete přát. Vaše jméno?“

„Phileas Fogg. A vaše?“

„Plukovník Stamp W. Proctor.“

Poté příliv opadl; Fix, sražený k zemi, zvedl se s roztrhaným oděvem, ale bez vážnějšího zranění. Jeho cestovní plášť se rozdělil na dvě nestejně části a jeho kalhoty se podobaly krátkým kalhotkám, jaké nosí někteří Indiáni coby módní novinku, když z nich předtím odřízli spodní část. Paní Auda však zůstala vcelku ochráněna a jen Fix utržil onu ránu pěstí.

„Děkuji,“ řekl Mr. Fogg inspektorovi, když se octli mimo dav.

„Není zač,“ odpověděl Fix, „ale pojdte raději.“

„Kam?“

„Do obchodu s oděvy.“

Vskutku, taková návštěva byla na místě. Obleky Philease Fogg a Fixův byly na kusy, jako by se oba džentlmeni byli spolu seprali pro ctihodného Kamerfielda a ctihodného Mandiboye.

Za hodinu byli slušně oblečeni a měli na hlavách slušné klobouky. Pak se vrátili do hotelu *International*.

Tam Proklouz očekával svého pána, ozbrojen púltuctem šestiranných revolverů se středovým zapalováním a s dýkou. Když spatřil Fixe ve společnosti pana Fogg, jeho čelo se zachmuřilo. Avšak paní Auda několika slovy vyložila, co se zběhlo, a Proklouz se zase rozzářil. Fix zřejmě už není nepřítel, je to spojenec. Drží slovo.

Po večeři byl objednan kočár, který měl cestující s jejich zavazadly zavézt na nádraží. Když nastupovali, zeptal se Mr. Fogg Fixe:

„Nezahlédli jste ještě jednou toho plukovníka Proctora?“

„Ne,“ odpověděl Fix.

„Vrátím se do Ameriky, abych se s ním ještě jednou sešel,“ řekl chladně Mr. Fogg. „Neslušelo by se, aby si anglický občan dal takové chování líbit.“

Inspektor se usmál a neodpověděl. Jak vidíme, Mr. Fogg patřil k onomu druhu Angličanů, kteří netrpí souboje doma, v cizině se však sami bijí, když jde o ochranu jejich cti.

Ve tři čtvrti na šest dorazili cestující na nádraží a našli tam vlak připravený k odjezdu.

Před nastoupením do vlaku kývl Mr. Fogg na jednoho železničního zřízenec, přistoupil k němu a zeptal se:

„Příteli, nebyly dnes v San Francisku nějaké nepokoje?“

„To byl, prosím, meeting,“ odpověděl zřízenec.

„Ale přece jen se mi zdálo, že vidím v ulicích jakési vření.“

„To byl jen meeting svolaný k volbám.“

„Asi k volbám vrchního velitele armády, ne?“ zeptal se Mr. Fogg.

„Ne, prosím, k volbám smírčího soudce.“

Po této odpovědi nastoupil Phileas Fogg do vagónu a vlak se rozjel plnou parou.

KAPITOLA DVACÁTÁ ŠESTÁ,

v níž se vyjíždí rychlíkem Pacifické dráhy

„Ocean to ocean“ – tak říkají Američané a tato slova „od oceánu k oceánu“ by měla být všeobecným označením pro „Grand trunk“, Pacifickou železnici, protínající Spojené státy americké v nejširším místě. Ve skutečnosti se však „Pacific Rail Road“ dělí ve dvě odlišné části: „Central Pacific“ mezi San Franciskem a Ogdenem a

„Union Pacific“ mezi Ogdenem a Omahou. Tam se na ni připojuje pět různých tratí, které Omahu prostředkují čilé spojení s New Yorkem.

New York a San Francisco jsou tedy v současné době spojeny nepřetržitou kovovou stuhou, měřící neméně než tři tisíce sedm set osmdesát šest mil. Mezi Omahou a Pacifikem vede železnice krajem obývaným dosud Indiány a dravou zvěří, rozsáhlým územím, které začala kolonizovat náboženská sekta mormonů kolem roku 1845, po svém vypuzení z Illinoisu.

Kdysi bylo i za nejpříznivějších podmínek nutno vynaložit na cestu z New Yorku do San Franciska šest měsíců. Nyní stačí sedm dní.

V roce 1862 bylo přes odpor poslanců z Jihu, žádajících, aby trať vedla jižněji, rozhodnuto vést trasu železnice mezi jedenačtyřicátou a dvačtyřicátou rovnoběžkou. Sám president Lincoln, vzpomínaný s takovou lítostí, umístil výchozí bod nové trati do státu Nebraska, do města Omahy. S pracemi se započalo ihned a pokračovalo se v nich s americkou činorodostí, která není ani papírová, ani byrokratická. Rychlost práce neměla být nijak na újmu řádnému zbudování trati. Ve stepi se postupovalo rychlostí půldruhé míle za den. Lokomotiva jedoucí po kolejích položených včera přivázela koleje zítřejší a vjížděla na ně, sotva byly položeny. Pacific Rail Road se na celé své délce rozvětňuje v několik odboček, vedoucích do států Iowa, Kansas, Colorado a Oregon. Z Omahy vede po levém břehu řeky Platte až k vyústění severní odbočky, pak sleduje trať jižní odbočky, projíždí povodím řeky Laramie a Wahsačskými horami, obtáčí Solné jezero, vjíždí do Salt Lake City, mormonského hlavního města, noří se do údolí Tuilly, vede podél americké pouště, kolem Cedrové a Humboldtovy hory, kolem Humboldtovy řeky, přes Sierru Nevadu a klesá přes Sacramento až k Pacifiku, aniž stoupání trati přesahuje sto dvanáct stop na jednu míli, i když zdolává Skalisté hory.

Taková byla dlouhá tepna, jíž vlaky projížděly za sedm dní a jež měla ctihodnému Phileasi Foggovi umožnit – aspoň jak doufal –, aby jedenáctého nasedl v New Yorku na parník plující do Liverpoolu.

Vagón, v němž jel Phileas Fogg, byl jakýsi dlouhý omnibus, spočívající na dvou podvozcích, z nichž každý měl čtyři kola, jejichž pohyblivost umožňuje zdolávat zatačky o malém poloměru. Uvnitř nebyly žádné oddíly, jen dvě řady sedadel, každá po jedné straně, kolmo k ose vozu. Mezi nimi byla ponechána chodbička, vedoucí k toaletním a jiným kabinám, jimiž je každý vagón vybaven. Po celé délce vlaku byly vagóny navzájem spojeny můstky a cestující mohli přecházet z jednoho konce na druhý, přičemž jim byly k dispozici salónní vozy, vyhlídkové vozy, restaurační vozy a kavárenské vozy. Chyběly už jen vozy divadelní. Ale i ty jednou budou.

Po můstcích ustavičně přecházeli prodavači knih a časopisů, roznášející své zboží, a prodavači likérů, potravin a doutníků, kteří rozhodně neměli nouzi o zákazníky.

Cestující vyjeli ze stanice Oakland přesně v šest hodin večer. Byla už noc, chladná, tmavá noc pod zataženou oblohou; hrozilo, že se mraky brzy rozsypou v podobě sněhu.

Vlak nejel příliš rychle. Počítáme-li zastávky, neurazil víc než dvacet mil za hodinu. Tato rychlost by však měla postačit, aby projel Spojenými státy v předepsaném čase.

Ve vagóně se mnoho nehovořilo. Ostatně o cestující se už pokoušel spánek. Proklouz seděl vedle policejního inspektora, ale nepromluvil na něho. Od posledních událostí jejich vzájemný vztah značně ochladl. Bylo po sympatiích, bylo po důvěrnosti. Fix své způsoby nijak nezměnil, ale Proklouz se naopak choval co nejzdrželivěji, hotov uškrtnit svého bývalého přítele při sebemenším podezření.

Hodinu poté, co se vlak vydal na cestu, začal padat sníh, jemný snížek, který naštěstí nemohl chod vlaku zpomalit. Okny už nebylo vidět nic než nesmírný bílý příkrov, proti němuž se pára z lokomotivy zdála ve svých závitech šedivá.

V osm hodin vstoupil do vagónu stevard a oznámil cestujícím, že nadešel čas k spánku. Vagón byl vlastně spací vůz a v několika minutách se proměnil ve společnou ložnici. Opěradla sedadel se sklopila, důmyslným způsobem se roztáhla pečlivě složená

lehátka, za chvíli vznikly improvizované kabiny a brzy měl každý cestující k dispozici pohodlné lůžko, chráněné hustým závěsem před všemi všetečnými pohledy. Prostěradla byla bílá, polštáře příjemně měkké. Zbývalo už jen lehnout si a spát, což každý také učinil, jako by byl v pohodlné kajutě nějakého osobního parníku – zatímco se vlak řítí plnou parou napříč územím státu Kalifornie.

V této části země, která se prostírá od San Franciska k Sacramentu, je zemský povrch jen málo zvlněn. Tento úsek železniční trati, nazývaný Central Pacific Road, vycházel původně ze Sacramenta a vedl k východu, aby se setkal s úsekem, jehož východištěm byla Omaha. Ze San Franciska do kalifornského hlavního města běžela trať přímo k severovýchodu podél velké Americké řeky, která se vlévá do zálivu San Pablo. Sto dvacet mil mezi těmito dvěma důležitými městy bylo zdoáno za šest hodin a k půlnoci projížděli cestující Sacramentem v počátečním tvrdém spánku. Nespatriili tedy nic ze značně velkého města, sídla kalifornského zákonodárného sboru, ani jeho krásná nábřeží, ani široké třídy, ani nádherné hotely, ani parky, ani chrámy.

Za Sacramentem projel vlak stanicemi Junction, Roclin, Auburn a Colfax a začal zdolávat masív pohoří Sierra Nevada. Bylo sedm hodin ráno, když za sebou nechal stanici Cisco. Za hodinu poté se ložnice zase změnila v obyčejný vagón a cestující mohli okny sledovat malebnou vyhlídku na hornatý kraj. Trať železnice byla poslušna rozmarů Sierry, tu se přitiskla k horskému úbočí, tam zase visela nad propastmi, vyhýbala se ostrým zatáčkám odvážnými křivkami a vrhala se do úzkých soutěsek, o nichž by si každý myslel, že z nich není východu. Lokomotiva, jiskřící jako klenotnice, s mohutnou svítilnou, vrhající žlutavou zář, se stříbrným zvoncem a s ochranným rámem vysunutým jako lodní před, mísila svůj hvizd a hukot do sykotu a hukotu bystřin a vodopádů a vplétala závity dýmu do černých jedlových větví. Na trati bylo málo tunelů a mostů, nebo vůbec žádné. Železnice objížděla horské svahy, nehledala v přímce nejkratší cestu od jednoho bodu k druhému a neznásilňovala přírodu.

K deváté hodině pronikl vlak údolím Carsonu do státu Nevada, směřuje neustále k severovýchodu. V poledne vyjel z Rena, kde měli cestující dvacet minut času na oběd. Od tohoto bodu stoupala železniční trať několik mil na sever po břehu Humboldtovy řeky, sledujíc její tok. Potom zabočila k východu a neopustila už říční břeh, dokud nedospěla k Humboldtovým skálám při samé východní hranici státu Nevada; v nichž řeka pramení.

Po obědě zaujali Mr. Fogg, paní Auda a jejich společníci opět místa v železničním voze. Phileas Fogg, mladá žena, Fix a Proklouz, pohodlně usazeni, pozorovali měnící se krajinu, která jim ubíhala před očima – širé stepi, hory rýsující se na obzoru, bystřiny s proudem zpěněných vod.

Občas se v dálce objevilo stádo bizonů, sražené hustě k sobě jako pohyblivá hráz. Tyto nespočetné armády přežvýkavců se často stavějí vlakům v cestu jako nepřekonatelná překážka. Stává se, že tisíce těchto zvířat v těsně semknutých řadách táhnou napříč přes koleje trati celé hodiny. Tu bývá lokomotiva nucena zastavit a počkat, až se cesta zase uvolní.

A to se právě stalo tentokrát. K třetí hodině odpoledne zatarasilo trať stádo čítající deset až dvanáct tisíc kusů. Stroj zmírnil rychlost a snažil se vniknout svou přídílí do boku nekonečného průvodu, musel však před jeho neprostupnou masou zastavit.

Bylo vidět přežvýkavce – buvoly, jak jim nesprávně říkají Američané –, jak táhnou klidným krokem, a co chvíli některý z nich ze sebe vydal děsivý řev. Byli větší než evropský býk, s krátkýma nohama a ohonem, s výstupkem na hřbetě, vytvářejícím svalnatý hrb, s rohy zahnutými dolů a s hlavou, krkem a plecemi pokrytými dlouhosrstou hřívou. Nebylo ani pomyšlení na to, že by se jejich tah dal zastavit. Jakmile se bizoni pustí tím či oním směrem, nic není s to jejich pohyb zbrzdit nebo svést jinam. Je to veletok živého masa, jež nezadrží žádná hráz.

Cestující, roztroušení po můstcích mezi vagóny, hleděli na zajímavé divadlo. Avšak Phileas Fogg, který měl mít ze všech

nejvíc naspěch, zůstal sedět na svém místě a čekal s filosofickým klidem, až se buvolům uráčí uvolnit mu cestu. Proklouz zuřil nad zdržením, které způsobil tento shluk zvířat. Nejraději by do nich byl vystřílel celou svou zásobu revolverů.

„To je mi pěkná země!“ vykřikoval. „Obyčejný hovězí dobytek zastavuje vlaky a táhne si v průvodu, hezky pomaloučku, jako kdyby nebrzdil dopravu! Hrome, to bych rád věděl, počítá-li Mr. Fogg ve svém programu s takovým zdržením! A strojvůdce se neodvážá pustit se s lokomotivou mezi ten dobytek, který nám uzavírá cestu!“

Strojvůdce se vůbec nepokoušel překážku zdolat, a to od něho bylo moudré. Byl by jistě rozdrtil první buvoly, na které by byl narazil přídí lokomotivy, ale i kdyby byl stroj sebesilnější, byl by brzy zastaven, neodvratně by vyjel z kolejí a vlak by se octl v tísnivém postavení.

Bylo tedy lepší trpělivě vyčkat a potom dohánět ztracený čas tím, že se přidá na rychlosti. Průvod bizonů trval tři dlouhé hodiny a cesta se uvolnila teprve za soumraku. V té chvíli přecházely přes koleje poslední řady stáda, zatímco první už zmizely za jižním obzorem.

A tak bylo osm hodin, když vlak zdolal soutěsky Humboldtových skal, a půl desáté, když se dostal na území státu Utah, do kraje Velkého Solného jezera, do zajímavé země mormonů.

KAPITOLA DVACÁTÁ SEDMÁ,

***v níž Proklouz v rychlosti dvaceti mil za hodinu sleduje
přednášku o mormonských dějinách***

V noci z 5. na 6. prosince ujel vlak přibližně padesát mil směrem na jihovýchod, pak pokračoval stejně dlouho k severovýchodu a přiblížil se k Velkému Solnému jezeru.

Okolo deváté hodiny ranní šel se Proklouz nadýchat čerstvého vzduchu na můstek mezi vagóny. Venku bylo chladno, obloha šedě zatažena, ale sněžit už přestalo. Kotouč slunce, mlhou ještě zvětšený, vypadal jako obrovský zlatý peníz a Proklouz se zabýval tím, že vypočítával jeho hodnotu v librách šterlinků, když tu byl vyrušen z této užitečné práce dosti podivně vyhlížejícím člověkem. Tento člověk, který nastoupil ve stanici Elko, byl muž vysoké postavy, silně osmahlý, s černými kníry, měl černé punčochy, černý hedvábný klobouk, černou vestu, černé kalhoty, bílou vázanku a rukavice ze psí kůže. Vypadal na kněze. Procházel vlakem od jednoho konce na druhý a na dveře každého vagónu lepil papírovými pečeti rukou psaná oznámení.

Proklouz přistoupil blíž a přečetl si na jedné takové vývěsce, že ctihodný „starší“ William Hitch, mormonský misionář, využije cesty vlakem číslo 48 k uspořádání besedy o mormonství v 11 hodin dopoledne ve vagóně číslo 117 a že k jejímu poslechu zve všechny džentlmeny, kteří se chtějí dovědět něco z tajemství církve „Svatých posledních dnů“.

To se rozumí, že tam půjdu, řekl si Proklouz, který neznal z mormonské církve nic než mnohoženství, tvořící základ mormonské společnosti.

Zpráva se rychle rozšířila po vlaku, vezoucím asi stovku cestujících. Z tohoto počtu ne více než třicet osob, zlákaných vnadidlem přednášky, obsadilo v jedenáct hodin sedadla ve vagóně číslo 117. Proklouz seděl v první řadě těchto věrných. Ani jeho pánu, ani Fixovi to nestálo za námahu.

V řečenou hodinu starší William Hitch vstal a dosti vzrušeným hlasem, jako by mu byl někdo předem odporoval, vykřikl:

„A já vám pravím, že Joe Smyth je mučedník, že bratr jeho Hiram je mučedník a že pronásledování proroků vládou Unie učiní taktéž mučedníka z Brigham Younga! Kdo by se odvážil tvrdit opak?“

Nikdo neměl odvalu odporovat misionáři, jehož zanícení bylo v rozporu s jeho přirozeně klidnou fyziognomií. Jeho hněv se však dal bezpochyby vysvětlit tím, že mormonství bylo právě podrobováno těžké zkoušce. Vláda Spojených států začala opravdu

omezovat tyto nezávislé fanatiky, což se neobešlo bez potíží. Ovládla stát Utah a podrobila jej zákonům Unie, když předtím uvěznila Brigham Younga, obžalovaného z pobořování a z mnohoženství. Od té doby zdvojnásobili prorokovi žáci své úsilí, a vyčkávající zatím s činy, odporovali požadavkům Kongresu alespoň slovem.

Jak je vidět, William Hitch provozoval kazatelskou činnost i ve vlaku.

Začal nyní vyprávět historii mormonství od biblických dob, oživuje své vyprávění výbuchy hlasu a prudkostí gest. Vykládal, jak „v Izraeli jistý mormonský prorok z rodu Josefova uvedl ve známost kroniku nového náboženství a odkázal ji svému synu Moromovi, jak o mnoho století později byl pořízen překlad této drahocenné knihy, sepsané v egyptských znacích, Josephem Smythem mladším, farmářem z Vermontu, který se v roce 1825 projevil jako mystický prorok, a konečně, jak se mu v ozářeném lese zjevil nebeský posel a odevzdal mu letopisy Páně“.

V té chvíli někteří posluchači, které misionářovo vyprávění o minulosti příliš nezajímalo, opustili vagón. William Hitch však pokračoval, vyprávěje o tom, jak „Smyth mladší shromáždil kolem sebe otce, dva bratry a několik učedníků a založil církve »Svatých posledních dnů«, kterážto církev se ujala nejen v Americe, ale i v Anglii, ve Skandinávii a v Německu a k jejímž věřícím patří řemeslníci, jakož i jistý počet lidí provozujících svobodná povolání, o tom, jak byla založena kolonie v Ohio, jak byl v Kírlandu nákladem dvou set tisíc dolarů zbudován chrám a vystavěno město, jak se Smyth stal odvážným bankéřem a dostal od obyčejného předváděče mumii papyrus, obsahující stať napsanou rukou Abraháma a jiných slavných Egyptanů“.

Vyprávění se poněkud protahovalo, řady posluchačů zřídly ještě víc a obecenstvo se už skládalo jen asi z dvaceti osob.

Starší se však nedal odchodem lidí nijak rušit a vyprávěl dopodrobna o tom, jak „Joe Smyth byl roku 1837 postižen úpadkem, jak ho ožebračení majitelé akcií natřeli dehtem a vyváleli v peři, jak se opět vynořil za pár let, ctihodnější a váženější

než kdykoli předtím, v Independence ve státě Missouri jako hlava kvetoucí obce, čítající neméně než tři tisíce učedníků, a jak potom, pronásledován záštím pohanů, musel prchnout na americký Daleký západ“.

Zbývalo tu ještě deset posluchačů a mezi nimi poctivec Proklouz, který napjatě poslouchal. A tak se dověděl, jak „po dlouhém pronásledování se Smyth objevil znovu v Illinoisu a v roce 1839 založil na březích Mississippi město Nauvoo-la-Belle, jehož obyvatelstvo vzrostlo na pětadvacet tisíc duší, jak se Smyth stal starostou města, nejvyšším soudcem a nejvyšším generálem, jak roku 1843 ohlásil svou kandidaturu na presidentství Spojených států a jak konečně, vlákán do léčky v Kartágu, byl uvržen do žaláře a zavražděn tlupou maskovaných mužů“.

V té chvíli už byl Proklouz ve vagóně docela sám a starší, dívaje se mu do očí a omračuje ho svými slovy, připomněl mu, že dva roky po Smythově smrti jeho nástupce, osvícený prorok Brigham Young, opustil Nauvoo, usadil se na březích Velkého Solného jezera a tam, v těch nádherných končinách, uprostřed úrodného kraje, na cestě, po níž se ubírali vystěhovalci projíždějící Utahem do Kalifornie, rozrostla se kolonie do obrovských rozměrů díky mormonské zásadě mnohoženství. „A proto,“ dodal William Hitch, „proto proti nám rozpoutal Kongres svou nevraživost. Proto vojáci Unie zdupali půdu Utahu! Proto byl náš vůdce, prorok Brigham Young, uvězněn proti všemu právu a spravedlnosti! Ustoupíme násilí? Nikdy! Vyhnání z Vermontu, vyhnání z Illinoisu, vyhnání z Ohia, vyhnání z Missouri, vyhnání z Utahu, zase si někde najdeme kousek svobodné země, kde rozbijeme svůj stan... A vy, milý věřící,“ dodal starší a upřel na svého jediného posluchače hněvivý pohled, „rozbijete i vy svůj stan ve stínu našeho praporu?“

„Ne,“ odpověděl směle Proklouz a prchl rovněž, nechávaje nadšence kázat na poušti.

Za této besedy vlak rychle ujížděl dál a okolo půl jedné dorazil k severovýchodnímu cípu Velkého Solného jezera. Odtud bylo možno obsáhnout pohledem širokou rozlohu tohoto vnitrozemského

moře, které nese též název Mrtvé moře a do něhož se vlévá americký Jordán. Podivuhodné jezero, vroubené divokými skálami, s rozlehlým pobřežím, potaženým vrstvou bílé soli, majestátní vodní plocha, která kdysi zaujímal mnohem větší prostor, jejíž břehy se však časem postupně zvedaly, zmenšovaly tak rozlohu jezera a zvětšovaly jeho hloubku.

Velké Solné jezero, dlouhé zhruba sedmdesát mil a třicet pět mil široké, leží tři tisíce osm set stop nad hladinou moře. Na rozdíl od Asfaltového jezera, které leží víc než dvanáct set stop pod úrovní mořské hladiny, má značný obsah soli a v jeho vodě jsou rozpuštěny tuhé látky, tvořící čtvrtinu její váhy. Její specifická váha je 1170, kdežto specifická váha destilované vody je 1000. Však v ní také nemohou žít ani ryby. Ty, které jsou do jezera strženy proudem Jordánu, Weberu a jiných potoků, brzy v ní hynou, ale není pravda, že hustota vody je taková, že se do ní člověk nemůže ponořit.

Kraj kolem jezera byl výtečně obdělán, protože mormoni se vyznají v zemědělské práci. Ranče a ohrady pro domácí zvířata, obilná, kukuřičná a prosná pole, bujné louky, všude ploty ze šípkových keřů, skupiny akácií a pryšců, takový by byl vzhled této krajiny o šest měsíců později; nyní však půda zmizela pod jemným sněhovým popraškem.

Ve dvě hodiny vystoupili cestující ve stanici Ogden. Vlák se měl vydat na další cestu teprve v šest hodin a Mr. Fogg, paní Auda a jejich dva společníci měli tedy dost času, aby si mohli vyjet do Města svatých krátkou tratí místní dráhy, odbočující z Ogdenu. Dvě hodiny stačily k návštěvě tohoto města, veskrze amerického, a tedy vystavěného podle šablony všech měst Unie, velikých šachovnic s dlouhými chladnými přímkami, s „truchlivým smutkem pravých úhlů“, jak se vyjádřil Victor Hugo. Zakladatel Města svatých se nemohl vyhnout požadavku symetrie, který je pro Anglosasy příznačný. V této podivné zemi, kde lidé určitě

nejsou na výši svého zřízení, všechno se dělá „hranaté“, města, domy i vtipy.

Ve tři hodiny se tedy cestovatelé procházeli ulicemi města, vystavěného mezi břehem Jordánu a prvními pahorky Wahsačského pohoří. Kostelů tam viděli málo nebo vůbec žádné, zato však význačné stavby, jako dům prorokův, soudní budovu a zbrojnici, potom domy z modravých cihel s verandami a ochozy, obklopené zahradami, které byly vroubeny akáciemi, palmami a blahovičníky. Hradební zeď z hlíny a kamení; zbudovaná roku 1853, obepínala město.

Na hlavní ulici, kde se soustřeďoval obchod, stálo několik hotelů, ozdobených vlajkami, a mezi jinými i Salt Lake House.

Panu Foggovi a jeho společníkům se město nezdálo příliš lidnaté. Ulice byly téměř opuštěné, až na Chrámovou čtvrt, kam se dostali, teprve když prošli několika jinými čtvrtěmi, ohrazenými kolovou hradbou. Žen tu bylo hodně, což se vysvětluje zvláštním složením mormonských domácností. Přitom se však nesmíme domnívat, že každý mormon má několik žen. V tomto ohledu mají volnost, je však dobře poznamenat, že hlavně občankám státu Utah záleží na vdavkách, neboť podle učení jejich církve není blaženství mormonského nebe přístupno ženám neprovdaným. Tyto ubohé bytosti nevypadaly ani blahobytně, ani šťastně. Některé, bezpochyby ty nejbohatší, měly na sobě černý hedvábný kabát do pasu otevřený a přes něj skromnou pláštěnku nebo šál. Ostatní chodily jen v šatech z potištěné bavlněné látky.

Proklouz, jakožto rozhodný zastánce mládenectví, hleděl s pocitem jisté hrůzy na mormonky, jichž vždycky několik dohromady musí činit šťastným jednoho mormona. Podle svého prostého zdravého rozumu litoval hlavně manžela. Připadalo mu strašné, když někdo musí převádět nástrahami života takový počet dam a pak je vést pěkně v hloučku až do mormonského ráje s nadějí, že tam s nimi zůstane navěky ve společnosti slavného Smytha, který je podle všeho ozdobou oněch blažených míst. K tomu se Proklouz rozhodně necítil povolán. Zjistil – i když se

možná mýlil –, že obyvatelky Great Lake City sledují jeho osobu poněkud znepokojujícími pohledy.

Naštěstí neměl jeho pobyt v Měště svatých dlouhé trvání. Několik minut před čtvrtou se cestující vrátili na nádraží a usadili se zase ve vagóně.

Ozval se hvizd píšťalky, avšak v okamžiku, kdy hnací kola lokomotivy, sklouzávající po kolejích, začala uvádět vlak do pohybu, ozval se křik: „Zastavte, zastavte!“

Rozjetý vlak se nezastavuje. Džentlmen, vyrážející ony výkřiky, byl jakýsi opozdilec, mormon. Běžel, co mu stačil dech. Nádraží naštěstí nemělo vrata ani ohrady. Vrhł se tedy k trati, vyskočil na stupátko posledního vozu a udýchán sklesl na jedno ze sedadel.

Proklouz, který vzrušeně sledoval podrobnosti tohoto tělocvičného výkonu, začal bedlivě zkoumat opozdilce, který vzbudil jeho zájem, a dověděl se, že obyvatel Utahu se dal na útěk po jistém domácím výstupu.

Když mormon zase popadl dech, Proklouz se mu odvážil položit zdvořilou otázku, kolik žen má sám pro sebe, a podle toho, jak viděl mormona brát do zaječích, počítal, že jich bude nejméně dvacet.

„Jednu, pane!“ odpověděl mormon, zvedaje ruce k nebi. „Jednu, a bylo toho dost!“

KAPITOLA DVACÁTÁ OSMÁ,

v níž Proklouz nedokáže, aby byly vyslechnuty jeho rozumné důvody

Vlak opustil Velké Solné jezero a stanici Ogden a hodinu směřoval na sever až k řece Weber. Ze San Franciska měl ujeto přibližně devět set mil. Odtud se dal znovu východním směrem, napříč rozervaným masívem Wahsačských hor. V části území, sevřené

mezi tímto pohořím a Skalistými horami, museli američtí inženýři zápasit s největšími obtížemi. Však také na tomto úseku byl příspěvek vlády Unie zvýšen na čtyřicet osm tisíc dolarů za jednu míli, zatímco v rovině činil jen šestnáct tisíc. Ale inženýři, jak už bylo řečeno, neznásilňovali přírodu, nýbrž přelstivali ji, vyhýbajíce se nesnázím, a aby trať pronikla do velké nížiny, stačilo jim na celé trati prorazit jen jediný tunel, dlouhý čtrnáct tisíc stop.

Právě u Velkého Solného jezera dosahovala železniční trať svého nejvyššího bodu. Od tohoto místa tvořil její profil velmi táhlou křivku klesaje do údolí Hořké říčky, aby pak vystoupil až na rozvodí Atlantského a Pacifického oceánu. Říček bylo v tomto hornatém kraji hodně. Vlak musel přejíždět po mostech Bahnitou řeku, Zelenou řeku a jiné. Proklouz byl tím netrpělivější, čím víc se blížil k cíli. Ale i Fix by byl rád měl ty neschůdné končiny za sebou. Báł se zpoždění, děsil se nehod a spěchal na anglickou půdu víc než sám Phileas Fogg.

V deset hodin večer zastavil vlak ve stanici Fort Bridger, odkud zase takřka ihned vyjel, a o dvacet mil dále se dostal na území státu Wyoming – což je bývalá Dakota –, sleduje celé údolí Hořké říčky, z něhož vytéká část vod tvořících říční soustavu státu Colorado.

Příštího dne, 7. prosince, zastavil vlak na čtvrt hodiny ve stanici Green River. V noci padal dosti hustě sníh, ale byl smíšen s deštěm, napolo roztálý, a nemohl tedy vlaku překážet v jízdě. Přesto však nepříznivé počasí nepřestávalo znepokojovat Proklouze, neboť sněhové závěje, v nichž by mohla uváznout kola vagónu, byly by dozajista zdar cesty ohrozily.

Co to jen pánovi napadlo, podnikat takovou cestu v zimě! Nemohl počkat na příznivější roční období, kdy by měl větší naději na úspěch?

Ale ve chvíli, kdy se náš hodný hoch zabýval jen stavem oblohy a poklesem teploty, paní Auda prožívala těžší obavy, vyvolané něčím zcela jiným.

Stalo se, že někteří cestující vystoupili z vagónů, procházeli se po nástupišti stanice Green River a čekali na odjezd. A tu mezi nimi

mladá žena zahlédla oknem plukovníka Stampa W. Proctora, Američana, který se k panu Foggovi tak hrubě zachoval na meetingu v San Francisku. Paní Auda rychle stáhla hlavu zpět, aby nebyla spatřena.

Tato okolnost na mladou ženu silně zapůsobila. Cítila náklonnost k muži, který jí denně projevoval známky své naprosté oddanosti, i když to činil sebechladněji. Bezpochyby nechápala všechnu hloubku citu, který v ní probouzel její zachránce, a zatím jej nazývala vděčností; bylo v něm však něco víc, aniž si to uvědomovala. Proto se jí také sevřelo srdce, když poznala hrubce, kterého se chtěl Mr. Fogg dříve nebo později vyptat na důvody jeho chování. Plukovníka Proctora přivedla do vlaku zřejmě pouhá náhoda, ale konec konců byl zde a bylo nutno stůj co stůj zabránit, aby Phileas Fogg svého protivníka nespapal.

Když se vlak dal znovu do pohybu, paní Auda využila chvilky, kdy si Mr. Fogg zdříml, aby Fixovi a Proklouzovi pověděla, jaká je situace.

„Proctor ve vlaku!“ zvolal Fix. „Nuže, upokojte se, milostivá paní, dříve než bude mít co činit s panem... s Mr. Foggem, bude mít co činit se mnou! Zdá se mi, že při tom všem se nejtěžších urážek dostalo přece jen mně!“

„A kromě toho,“ dodal Proklouz, „vezmu si ho na starost já, aťsi je to třeba plukovník.“

„Pane Fixi,“ ozvala se paní Auda, „Mr. Fogg nepřenechá péči o svou pomstu nikomu jinému. On už je takový. Sám řekl, že by se vrátil do Ameriky jen proto, aby vyhledal člověka, který ho urazil. Jestliže tedy spatří plukovníka Proctora, nebudeme s to zabránit jejich střetnutí a to může mít politováníhodné následky. Nesmí ho tedy spatřit.“

„Máte pravdu, milostivá paní,“ odpověděl Fix, „jejich střetnutí by mohlo všechno zmařit. Mr. Fogg, ať už jako vítěz nebo jako poražený, by se zdržel a...“

„A to by se hodilo pánům z Reformního klubu,“ dodal Proklouz. „Za čtyři dni jsme v New Yorku! Nu, a nevyjde-li můj pán čtyři dni z vagónu, můžeme doufat, že ho náhoda nesvede s tím zlořečeným

Američanem, ať ho bůh zatratí! A my přece jistě dovedeme zabránit...“

Rozhovor byl přerušen. Mr. Fogg procitl a pozoroval krajinu oknem, potřísněným sněhovými vločkami. Avšak po chvíli se Proklouz zeptal policejního inspektora, aniž to jeho pán nebo paní Auda mohli zaslechnout: „Vy byste se za něho opravdu bil?“

„Učiním všechno, abych ho přivezl do Evropy živého,“ odpověděl prostě Fix, tónem, z něhož bylo cítit neúprosné odhodlání.

Proklouzovi přejel mráz po celém těle, jeho mínění o pánovi však nebylo nijak zvikláno.

A teď – je nějaký způsob, jak udržet pana Foggga ve vagóně, aby se zabránilo jeho setkání s plukovníkem? Nemohlo to být tak nesnadné, protože džentlmen byl málo pohyblivý a málo zvědavý. Buď jak buď, policejní inspektor se domníval, že našel takový způsob, neboť po chvíli řekl Phileasi Foggovi:

„Pane, hodiny, které člověk tráví ve vlaku, jsou dlouhé a ubíhají pomalu.“

„To je pravda,“ odpověděl džentlmen, „ale ubíhají.“

„Na lodi jste obyčejně hrával whist, že ano?“ ozval se znovu inspektor.

„Ano,“ přisvědčil Phileas Fogg, „ale zde by to bylo těžké. Nemám ani karty, ani spoluhráče.“

„Ó, karty se nám přece někde poštěstí koupit. V amerických vagónech se prodává všechno. A pokud jde o spoluhráče, jestliže milostivá paní náhodou...“

„Ovšem, pane,“ dopověděla živě mladá žena, „že umím hrát whist. To patří k anglickému vychování.“

„A já,“ ozval se Fix, „já jsem do jisté míry přesvědčen, že onu hru dobře ovládám. A tak tedy my tři a jeden »mrtvý« hráč...“

„Jak je vám libo, pane,“ odpověděl Phileas Fogg potěšen, že může pokračovat ve své oblíbené hře i ve vlaku.

Rychle vyslali Proklouze, aby vyhledal stevarda. Brzy se vrátil s dvěma úplnými hrami karet, s lístky, s hracími známkami a se stolkem potaženým sukrem. Nic nechybělo. Hra začala. Paní Auda hrála whist obstojně, a dokonce se jí dostalo od strohého Philease

Fogga několika poklon. Inspektor nabyl už zase svých dřívějších sil a byl hoden toho, aby soupeřil s naším džentlmenem.

Teď jsme ho dostali, říkal si v duchu Proklouz. Teď už se odtud ani nehne!

V jedenáct hodin dopoledne dospěl vlak k rozvodí dvou oceánů. Bylo to v Bridgerském průsmyku, ve výšce sedmi tisíc pěti set dvaceti čtyř anglických stop nad hladinou moře, na jednom z nejvyšších bodů, kterých dosahoval profil trati na cestě napříč Skalistými horami. Asi o dvě stě mil dále se cestující konečně octli v širých pláních, prostírajících se odtud až k Atlantiku, které příroda tak vhodně uzpůsobila pro vybudování železnice.

Na svahu atlantské pánve vznikaly první říčky, hlavní nebo vedlejší přítoky řeky Severní Platte. Celý severní a východní obzor byl zakryt obrovskou půlkruhovitou zástěnou, tvořenou severní částí Skalistých hor a ovládanou vrcholkem Laramie. Mezi jejich ohbím a železniční tratí se prostíraly rozsáhlé, hojně zavlažované pláně. Vpravo od trati se vršily první stupně horského masívu, který se obloukem táhne na jih až k pramenům řeky Arkansas, jednoho z velkých přítoků Missouri.

V půl jedné cestující na chvíli zahlédli pevnost Halleck, ovládající tento kraj. Ještě pár hodin a Skalisté hory budou zdolány. Dalo se tedy doufat, že průjezd vlaku těmito těžko schůdnými končinami nebude poznamenán žádnou nehodou. Přestalo sněžit. Počasí bylo chladné a suché. Velicí ptáci, vyplašení lokomotivou, odlétali do dálky. Na stepi nebylo vidět žádná dravce, medvědy ani vlky. Byla to pustina ve své nesmírné nahotě.

Po dosti chutném obědě, který se podával přímo ve vagóně, chystali se Mr. Fogg a jeho společníci pokračovat v nekonečné partii whistu, když tu se ozvalo prudké hvízdání píšťaly. Vlak se zastavil.

Proklouz vysunul hlavu z okna, neviděl však nic, co by mohlo být příčinou této zastávky. V dohledu nebyla žádná stanice.

Chvíli se paní Auda s Fixem obávali, a to právem, že panu Foggovi možná napadne vystoupit z vagónu. Džentlmen se však spokojil s tím, že řekl svému sluhovi: „Jděte se podívat, co se děje.“

Proklouz se vyřítit z vagónu. Asi čtyřicet cestujících už také opustilo svá místa a mezi nimi byl i plukovník Stamp W. Proctor. Vlak se zastavil u návěští, nastaveného na červenou a uzavírajícího trať před nimi. Strojvůdce i průvodčí vystoupili a vzrušeně hovořili s hlídačem trati, kterého přednosta z nejbližší stanice, z Medicine Bow, vyslal vlaku naproti. Cestující přistoupili k nim a účastnili se rozpravy; mezi jinými tu byl i řečený plukovník Proctor se svým mohutným hlasem a pánovitými gesty.

Když Proklouz přicházel ke skupině, zaslechl, jak hlídač trati říká: „Ne! Rozhodně se přejet nedá! Most u Medicine Bow je poškozen otřesy a nesnesl by váhu vlaku.“

Most, o který šlo, byl visutý most vedoucí přes údolí bystřiny asi míli od místa, kde vlak zastavil. Podle toho, co říkal hlídač trati, hrozilo mostu zřícení, několik drátěných lan se přetrhlo a nebylo možné odvážit se jízdy po mostě. Hlídač vůbec nepřeháněl, když tvrdil, že po mostě se přejet nedá. Ostatně při bezstarostnosti, která je u Američanů obvyklá, lze říci, že když začnou být opatrní, bylo by šílenstvím nebýt opatrný také.

Proklouz se neodvažoval podat zprávu svému pánu a poslouchal se zaťatými zuby, nehybný jako socha.

„No tohle!“ vykřikl plukovník Proctor. „Doufám, že tu nezůstaneme tak dlouho, až zapustíme kořeny do sněhu!“

„Pane plukovníku,“ řekl mu na to průvodčí, „telegrafovalo se do stanice Omaha, aby sem vyslali vlak, není však pravděpodobné, že by přijel do Medicine Bow dříve než za šest hodin.“

„Šest hodin!“ zvolal Proklouz.

„To je jisté,“ řekl průvodčí. „Ostatně právě tolik času budeme potřebovat, abychom došli do stanice pěšky.“

„Pěšky!“ volali všichni cestující.

„A jakpak je to vlastně daleko do stanice?“ zeptal se jeden z nich průvodčího.

„Dvanáct mil. Je to na druhém břehu řeky.“

„Dvanáct mil sněhem!“ vykřikl Stamp W. Proctor.

Plukovník ze sebe vychrlil salvu nadávek, proklínaje společnost, proklínaje průvodčího, a rozzuřený Proklouz by se byl k němu

málem přidal. Vystala tu hmotná překážka, proti níž by tentokrát všechny pánovy bankovky selhaly.

Všeobecné rozladění zavládlo mezi cestujícími, když poznali, že budou muset putovat dvanáct mil zasněženou plání, o ztrátě času nemluvě. Však se také ozval povyk, volání a výkřiky, které by jistě byly upoutaly pozornost Philease Fogg, kdyby nebyl právě zabrán do hry.

Ale Proklouz cítil, že je povinen upozornit ho, a se sklopenou hlavou zamířil k vagónu, když tu strojvůdce, pravý Yankee, jménem Forster, zesíliv hlas, řekl:

„Pánové, možná že by se našel způsob, jak se dostat na druhou stranu.“

„Po mostě?“ zeptal se kdosi z cestujících.

„Po mostě.“

„Naším vlakem?“ otázal se plukovník.

„Naším vlakem.“

Proklouz se zarazil a lupal každé strojvůdcovo slovo.

„Ale vždyť most hrozí zřícením!“ namítl průvodčí.

„To nevádí,“ odpověděl Forster. „Myslím, že kdyby se vlak rozjel největší rychlostí, měli bychom jakousi naději, že přejedeme.“

U všech čertů! řekl si Proklouz.

Avšak jistý počet cestujících se dal návrhem ihned zlákat. Návrh se zalíbil zvláště plukovníku Proctorovi. Jeho horké hlavě se zdála věc snadno proveditelná. Dokonce poznamenal, že inženýři přišli na myšlenku přejíždět řeku „bez mostu“, vlakem s pevně spojenými vagóny, jedoucími plnou rychlostí atd. A nakonec se všichni, které tato otázka zajímala, připojili k strojvůdčovu názoru.

„Máme padesát procent pravděpodobnosti, že se nám podaří po mostě přejet,“ řekl jeden.

„Šedesát,“ řekl druhý.

„Osmdesát! Osmdesát ze sta!“

Proklouze to zarazilo, přestože pro zdolání Medicine Creeku byl ochoten pokusit se o cokoliv, neboť se mu pokus zdál až příliš „americký“.

Ostatně, napadlo mu, dá se přece podniknout ještě něco mnohem jednoduššího – a tihle lidé na to vůbec nepřijdou!

„Pane,“ řekl jednomu z cestujících, „způsob, který navrhuje strojevůdce, připadá mi poněkud odvážný, ale...“

„Osmdesát procent pravděpodobnosti!“ odpověděl cestující a obrátil se k němu zády.

„Já vím,“ odpověděl Proklouz, obrací se k jinému cestujícímu, „ale prostá úvaha...“

„Jaképak úvahy, to je zbytečné,“ řekl na to oslovený Američan, pokrčiv rameny, „protože strojevůdce tvrdí, že přejedeme.“

„O tom není pochyby,“ ozval se znovu Proklouz, „přejedeme, ale snad by bylo moudřejší...“

„Cože? Moudřejší!“ vykřikl plukovník Proctor, který při tomto slově, jež náhodou zaslechl, povyskočil. „Nejvyšší rychlostí, slyšíte? Nejvyšší rychlostí!“

„Já vím... já rozumím...“ opakoval Proklouz, kterého nikdo nenechal dokončit větu. „Ale bylo by, ne-li moudřejší, neboť toto slovo vás rozčiluje, tedy aspoň přirozenější...“

„Kdo? Co? Jak? Co to pořád má s tím svým přirozenějším?“ křičeli ze všech stran.

Ubohý hoch už nevěděl, od koho by se měl dát vyslechnout.

„Máte strach?“ zeptal se ho plukovník Proctor.

„Já a strach?“ vykřikl Proklouz. „Nu dobrá. Ukážu těm lidem, že Francouz dovede být stejný Američan jako oni!“

„Nastupovat, nastupovat!“ volal průvodčí.

„Ano, nastupovat,“ opakoval po něm Proklouz, „nastupovat! A hned! Ale nikdo mi nezakáže myslet si, že by bylo přirozenější, kdybychom my cestující nejdříve přešli po mostě pěšky a kdyby vlak potom přešel za námi!“

Nikdo však tuto moudrou úvahu neposlouchal a nikdo nebyl ochoten uznat její správnost.

Cestující nastoupili zpátky do vagónů. Proklouz usedl opět na své místo, ale neřekl nic o tom, co se právě zběhlo. Hráči byli zcela zabráněni do whistu.

Lokomotiva mocně hvízdl. Strojvůdce dal zpáteční páru a jel s vlakem téměř míli pozpátku, couvaje jako skokan, který si bere rozběh.

Potom po druhém zahvízdnutí začala jízda vpřed, zrychlovala se, za chvíli už se vlak řítíl strašlivou rychlostí a bylo slyšet jen supění lokomotivy. Píсты konaly dvacet pohybů za vteřinu a z náprav kol se kouřilo maznicemi. Bylo téměř cítit, že vlak, jedoucí rychlostí sta mil za hodinu, nespočívá už na kolejnicích. Rychlost pohlcovala jeho váhu.

A přejeli! Bylo to jako blesk. Most nebylo vůbec vidět. Dá se říci, že vlak přeskočil z jednoho břehu na druhý, a strojvůdce dokázal zastavit řítící se stroj teprve pět mil za stanicí.

Sotva však byl vlak na druhém břehu řeky, most, nadobro zničený, zřítíl se s rachotem do bystřiny Medicine Bow.

KAPITOLA DVACÁTÁ DEVÁTÁ,

v níž se bude vyprávět o různých příhodách, k jakým dochází jen na železnicích Unie

Téhož večera pokračoval vlak v cestě bez překážek, minul pevnost Sanders, zdolal Cheyennský průsmyk a dojel k průsmyku Evanskému. V těchto místech dosahovala železnice nejvyššího bodu celé trati, totiž osmi tisíc jedenadevadesáti stop nad hladinou oceánu. Cestujícím už zbývalo jen dostat se až dolů k Atlantiku nekonečnými pláněmi, které zde urovnala příroda.

Tam na „Grand trunku“ ležela křižovatka Denver City, hlavní město státu Colorado. Toto území je bohaté zlatými a stříbrnými doly a už víc než padesát tisíc obyvatel si je zvolilo za své sídlo.

V tuto chvíli měli ujetu ze San Franciska tři sta dvaosmdesát mil za tři dni a tři noci. Podle všech předpokladů měly jim k dosažení

New Yorku stačit čtyři dni a čtyři noci. Phileas Fogg tedy cestoval v mezích stanovených lhůt.

V noci nechali po levé straně tábor Walbah. Lodgepole Creek plynul rovnoběžně s tratí, sleduje přímočarou hranici mezi státy Wyoming a Colorado. V jedenáct hodin vjeli na území Nebrasky, minuli Sedgwick a dojeli do Julesburghu, ležícího na jižním rameni řeky Platte.

Na tomto místě byl dne 23. října 1867 slavnostně zahájen provoz na Pacifické železnici. Jejím hlavním inženýrem byl generál J. M. Dodge. Zde zastavily dvě mohutné lokomotivy, vezoucí devět vagónů s hosty, mezi nimiž byl vicepresident Thomas C. Durant, zde zazněl jásot, zde předvedli Siouxové a Pauniové ukázkou malé indiánské války, zde vybuchovaly ohňostroje a zde konečně bylo vytištěno v pojízdné tiskárně první číslo deníku *Železniční průkopník*. Tak se oslavovalo otevření této veliké železniční trati, nástroje pokroku a civilizace, vržené napříč pevninou a určené, aby spojila města a velkoměsta, která tehdy ještě neexistovala. Hvízdot lokomotivy, mocnější než lyra Amfionova, měl jim zakrátko dát vyrůst z americké půdy.

V osm hodin ráno za sebou nechali pevnost Macpherson. Tři sta padesát sedm mil dělí toto místo od Omahy. Trať sledovala rozmarné zákruty jižního ramene řeky Platte po jejím levém břehu. V devět hodin dojel vlak do důležitého města North Platte, vystavěného mezi oběma rameny mohutného vodního toku, která je obtékají a spojují se, aby vytvořila jedinou tepnu, významný přítok, jehož vody se mísí s vodami Missouri kousek nad Omahou. Stý prvý poledník byl překročen.

Mr. Fogg a jeho partneři se dali zase do hry. Nikdo z nich si nenaříkal na zdlouhavost cesty – dokonce ani „mrtvý čtvrtý“. Fix zpočátku vyhrál několik guinejí, které začínal zase prohrávat, ukazovalo se však, že není o nic méně vášnivý hráč než Mr. Fogg. Toho dopoledne našemu džentlmenu štěstí obzvláště přálo. Trumfy a vysoké karty mu do rukou jen pršely. V jednom okamžiku, když si předtím vymyslel odvážný tah, chystal se právě

vyhodit pikovou kartu, když se za jeho křeslem ozval hlas, který řekl: „Já bych vynesl károvou...“

Mr. Fogg, paní Auda a Fix zvedli hlavu. Před nimi stál plukovník Proctor.

Stamp W. Proctor a Phileas Fogg poznali jeden druhého okamžitě. „Ach, to jste vy, pane Angličane,“ zvolal plukovník. „To vy chcete vyhodit pikovou kartu!“

„A také vyhodím,“ odpověděl klidně Phileas Fogg, přebíjeje pikovou desítku.

„Ale mně by se líbilo, kdyby to byla kárová karta,“ ozval se plukovník Proctor podrážděným hlasem.

Učinil pohyb, jako by chtěl vzít vyhozenou kartu zpět, a dodal:

„Vždyť vy téhle hře vůbec nerozumíte.“

„Snad si budu počínat zručněji při nějaké jiné,“ řekl Phileas Fogg a vstal.

„Záleží jen na vás, abyste to zkusil, vy synu Johna Bulla (*John Bull – vymyšlená postava ztělesňující anglickou sveřepost, jakýsi protějšek amerického „strýčka Sama“*):“ odpověděl mu hrubec.

Paní Auda zbledla. Všechna krev se jí nahrnula k srdci. Uchopila Philease Fogg za paži, on ji však jemně odstrčil. Proklouz se chystal vrhnout se na Američana, který hleděl na svého protivníka s nanejvýš urážlivým výrazem. Avšak Fix se zvedl, přistoupil k plukovníku Proctorovi a řekl: „Zapomínáte, že máte co činit se mnou, protože mě jste nejen urazil, ale i udeřil!“

„Pane Fixi,“ řekl Mr. Fogg, „prosím vás o prominutí, ale toto se týká jen mne samého. Plukovník mě znovu urazil tvrzením, že hraji chybně, když vynáším kartu, a bude se mi za to odpovídat!“

„Kdy chcete a kde chcete,“ odpověděl Američan, „a zbraní, jakou vám bude libo.“

Paní Auda se marně snažila pana Fogg zadržet. Inspektor se zbytečně pokoušel vyvolat sám novou hádku s plukovníkem. Proklouz chtěl vyhodit plukovníka ze dveří, pánův pokyn ho však zadržel. Phileas Fogg vyšel z vagónu a Američan ho následoval na můstek.

„Pane,“ řekl Mr. Fogg svému protivníku, „velice pospíchám zpátky do Evropy a jakékoliv zdržení by těžce ohrozilo mé zájmy.“

„Nu, a co je mi po tom?“ odpověděl mu plukovník Proctor.

„Pane,“ ozval se znovu velmi zdvořilým tónem Mr. Fogg, „po našem setkání v San Francisku jsem si umínil, že vás přijedu vyhledat do Ameriky, jakmile vyřídím záležitosti, které mě nyní volají do starého světadílu.“

„Opravdu?“

„Chcete si se mnou dát schůzku za šest měsíců?“

„Proč ne za šest let?“

„Říkám za šest měsíců,“ odpověděl Mr. Fogg, „a dostavím se na schůzku přesně.“

„To jsou samé vytáčky!“ vykřikl Stamp W. Proctor. „Hned, anebo nikdy.“

„Budiž,“ řekl na to Mr. Fogg. „Jedete do New Yorku?“

„Ne.“

„Do Chicaga?“

„Ne.“

„Do Omahy?“

„Do toho vám nic není! Znáte Plum Creek?“

„Ne,“ odpověděl Mr. Fogg.

„To je příští stanice. Vlak tam bude za hodinu. Zdrží se tam deset minut. Za deset minut je možno vyměnit si několik ran z revolveru.“

„Budiž,“ řekl Mr. Fogg. „V Plum Creeku vystoupím z vlaku.“

„A myslím dokonce, že tam zůstanete!“ dodal Američan s nenapodobitelnou drzostí.

„Kdož ví, pane!“ odpověděl Mr. Fogg a vrátil se do svého vagónu stejně klidný jako obvykle.

Tam začal náš džentlmen uklidňovat paní Audu; řekl jí, že chvastounů se nikdy není třeba obávat. Potom poprosil Fixe, aby mu byl v nastávajícím souboji svědkem. Fix nemohl odmítnout a Phileas Fogg mlčky pokračoval v přerušené hře tím, že s dokonalým klidem vyhodil pikovou kartu.

V jedenáct hodin ohlásil hvizd lokomotivy, že se blíží stanice Plum Creek. Mr. Fogg vstal a vyšel na můstek, následován Fixem. Proklouz vzal dva revoly a šel za nimi. Paní Auda zůstala ve vagóně, bledá jako smrt.

V tom okamžiku se otevřely dveře druhého vagónu a plukovník Proctor se rovněž objevil na můstku, provázen svým svědkem, Yankeem stejného ražení. Avšak v okamžiku, kdy se oba soupeři chystali vystoupit na nástupiště, přiběhl průvodčí a zavolal na ně:

„Pánové, zde se nevystupuje!“

„A proč?“ zeptal se plukovník.

„Máme už dvacet minut zpoždění, a proto se zde vlak nezdrží.“

„Ale já se musím bít s tímto pánem.“

„Je mi líto,“ odpověděl průvodčí, „ale hned zase vyjždíme. Už se zvoní.“

A vskutku zazněl zvonec a vlak se dal opět do pohybu.

„Je mi opravdu nesmírně líto, pánové,“ řekl průvodčí. „Za jiných okolností bych vám mohl vyhovět. Ale konec konců, nemáte-li čas bít se zde, kdo vám brání bít se za jízdy?“

„To možná nebude pánovi vhod!“ řekl plukovník Proctor výsměšně.

„Je mi to naprosto vhod,“ odpověděl Phileas Fogg.

Nu, to jsme tedy opravdu v Americe, pomyslel si Proklouz, a průvodčí vlaku je džentlmen z nejlepší společnosti!

A říká si to, kráčel za svým pánem.

Oba soupeři a jejich svědkové se odebrali pod vedením průvodčího, přecházejíce z jednoho vagónu do druhého, až na konec vlaku. V posledním voze bylo jen asi deset cestujících. Průvodčí se jich zeptal, zda by laskavě na chvíli neuvolnili místo dvěma džentlmenům, kteří si spolu mají vyřídit jakousi věc týkající se cti.

Ovšem! Cestující byli nanejvýš šťastni, že mohou oběma džentlmenům prokázat nějakou službu, a uchýlili se na můstek.

Vagón, dlouhý asi padesát stop, hodil se výtečně k této příležitosti. Protivníci mohli kráčet proti sobě uličkou mezi sedadly a pálit po sobě podle libosti. Žádný souboj se nedal řídit snadněji. Mr. Fogg a

plukovník Proctor, každý vyzbrojen dvěma šestirannými revolvéry, vešli do vagónu. Jejich svědci, kteří zůstali venku, je tam zavřeli. Na první hvizd lokomotivy měli začít střílet... Potom, po uplynutí dvou minut, mělo se z vagónu vytáhnout to, co z obou džentlmenů zbude.

Věru, nic nemohlo být prostšího. Bylo to dokonce tak prosté, že Fix a Proklouz cítili, jak jim buší srdce, div se jim nerozskočí v těle. Čekalo se tedy na smluvené zahvízdnutí, když tu se znenadání ozval divoký křik. Byl provázen výstřely, ale jejich zvuk rozhodně nevycházel z vagónu vyhrazeného oběma sokům. Naopak, výstřely zaznívaly až vpředu a hlavně po celé délce vlaku. Z vagónů bylo slyšet zděšené výkřiky.

Plukovník Proctor a Mr. Fogg s revolvéry v hrsti ihned vyběhli z vagónu a vrhli se kupředu, tam, odkud výstřely a křik zaznívaly nejsilněji.

Pochopili, že vlak byl napaden tlupou Siouxů.

Od drzých Indiánů to nebyl pouhý pokus; už nejednou se jim podařilo vlak zastavit. Byli zvyklí nečekat, až vlak zůstane stát, celá stovka jich naskákala na stupátka a pak vyskakovali na vagóny jako klaun na cválajícího koně.

Siouxové byli vyzbrojeni puškami. Odtud ty výstřely, na něž cestující, téměř všichni ozbrojeni, odpovídali ranami z revolverů. Indiáni se vrhli nejprve na lokomotivu. Strojvůdce a topič byli napolo ubiti ranami obušků. Jeden ze siouxských náčelníků chtěl zastavit vlak, nedovedl však zacházet s pákou regulátoru, otevřel přívod páry naplno, místo aby jej zavřel, a splašená lokomotiva uháněla vpřed děsivou rychlostí.

V té chvíli vtrhli Siouxové do vagónů, skákali po křeslech jako vzteklé opice, vyvraceli dveře a zahájili boj zblízka proti cestujícím. Ze zavazadlového vozu, násilím otevřeného a vyloupeného, byly zásilky vyházeny na trať. Křik a výstřely se ozývaly nepřetržitě.

Zatím se cestující statečně bránili. Některé zabarikádované vagóny se hájily proti obléhatelům jako pravé pojízdné pevnosti, unášeny rychlostí sta mil za hodinu.

Paní Auda si od zahájení útoku počínala odvážně. Bránila se hrdinně s revolverem v ruce, střílejíc rozbitými okny, kdykoli se jí některý z divochů ukázal. Asi dvacet smrtelně zasažených Siouxů zůstalo ležet na trati a kola vagónů drtila jako červy ty, kteří spadli s můstků na koleje.

Několik cestujících, těžce zraněných střelami nebo obušky, leželo na sedadlech.

A přece s tím bylo nutno skoncovat. Boj trval už deset minut a mohl by dopadnout jedině ve prospěch Siouxů, kdyby se vlak nezastavil. Stanice u pevnosti Kearney byla jen necelé dvě míle odtud a tam byla americká posádka. Kdyby však tuto posádku minuli, stali by se Siouxové mezi pevností Kearney a další stanicí pány vlaku.

Průvodčí bojoval po boku pana Fogga, když tu byl pojednou sražen koulí. Padaje vykřikl:

„Nezastaví-li vlak do pěti minut, jsme ztraceni!“

„Zastaví!“ řekl Phileas Fogg a chystal se vyběhnout z vagónu.

„Zůstaňte, pane!“ zavolal na něho Proklouz. „To je moje věc!“

Phileas Fogg nestačil odvážného hocha zadržet. Proklouz otevřel dveře, aniž ho Indiáni spatřili, a podařilo se mu vklouznout pod vagón. A nyní, zatímco boj pokračoval, zatímco se střely křížovaly nad jeho hlavou, našel opět svou obratnost, svou pružnost klauna, začal se plížit pod vagóny, chystal se řetězů, pomáhal si pákami brzd a nosníků podvozků, šplhal z jednoho vagónu na druhý se zázračnou hbitostí a tak se dostával k přední části vlaku. Nebyl a nemohl být zpozorován.

Pak zůstal viset na jedné ruce mezi zavazadlovým vozem a tendrem a druhou rukou začal odpojovat zajišťovací řetězzy, avšak pro tah, vyvíjený lokomotivou, nebylo by se mu nikdy podařilo uvolnit tažnou tyč, kdyby ji náhlý otřes lokomotivy nebyl vyrazil. Odpojený vlak zůstával zvolna pozadu, zatímco lokomotiva se hnala vpřed ještě větší rychlostí.

Vlak, unášen setrvačností, pokračoval v jízdě ještě několik minut, ale brzdy ve vagónech byly utaženy a vlak se konečně zastavil necelých sto kroků od stanice Kearney.

Tam už k němu přispěchali vojáci z pevnosti, přivolaní střelbou. Siouxové je nečekali a celá tlupa vyklidila pole, dřív než se vlak zastavil úplně.

Když se však cestující na nástupišti spočítali, zjistili, že někteří se na vyvolání jména nehlásí, mezi nimi i statečný Francouz, jehož obětavost je právě zachránila.

KAPITOLA TŘICÁTÁ,

v níž Phileas Fogg koná zcela prostě svou povinnost

Tři cestující, včetně Proklouze, zmizeli. Byli zabiti v boji? Upadli do zajetí Siouxů? To se zatím nedalo říci.

Raněných bylo dosti, zjistilo se však, že nikdo není zraněn smrtelně. Jedním z nejhůř postižených byl plukovník Proctor, který se statečně bil a kterého koule zasáhla do slabiny. Byl odnesen do nádražní budovy spolu s ostatními cestujícími, jejichž stav vyžadoval okamžitého ošetření.

Paní Auda vyvázla zdráva. Phileas Fogg, který se nijak nešetřil, neměl na sobě jedině škrábnutí. Fix byl zraněn na rameni, ale bylo to zranění celkem bezvýznamné. Proklouz však chyběl a mladé ženě se řinuly z očí slzy.

Všichni cestující zatím vystoupili z vlaku. Kola vagónů byla potřísněna krví. Z jejich os a paprsků visely neforemné cáry kůže. Na bílé pláni, kam oko dohlédlo, bylo vidět dlouhé rudé stezky krvavých stop. Poslední Indiáni v té chvíli mizeli na jihu, směrem k Republikánské řece.

Mr. Fogg stál nehybně se založenýma rukama. Čekalo ho vážné rozhodování. Paní Auda, stojíc proti němu, pozorovala ho bez jediného slova... Porozuměl jejímu pohledu. Je-li sluha v zajetí, není povinností pana Foggga odvážit se všeho, aby ho vyrval Indiánům z rukou?

„Najdu ho živého nebo mrtvého,“ řekl prostě paní Audě.

„Ach pane... pane Fogggu!“ zvolala mladá žena, uchopila svého společníka za ruce a pokryla je slzami.

„Živého,“ dodal Mr. Fogg, „neztratíme-li ani minutu!“

Tímto rozhodnutím se Mr. Fogg cele obětoval. Vynesl sám nad sebou zničující rozsudek. Jediný den zdržení pro něho znamená, že zmešká parník v New Yorku. Jeho sázka je neodvolatelně prohrána. Neváhal však od chvíle, kdy si řekl: Je to má povinnost!

Kapitán velící pevnosti Kearney byl zde. Jeho vojáci – asi stovka mužů – zaujali obranné postavení pro případ, že by Siouxové zaútočili na nádražní budovu.

„Pane,“ řekl Mr. Fogg kapitánovi, „tři cestující zmizeli.“

„Mrtvi?“ zeptal se kapitán.

„Mrtvi nebo zajati,“ odpověděl Phileas Fogg. „Této nejistoty se musíme zbavit. Máte v úmyslu pronásledovat Siouxy?“

„Pane, to je vážná věc,“ řekl kapitán. „Indiáni mohou prchat až za řeku Arkansas. A já nemohu opustit pevnost, která mi byla svěřena.“

„Pane,“ ozval se znovu Mr. Fogg, „jde o tři lidské životy.“

„Ovšem... ale mohu dát v sázku životy padesáti lidí, abych zachránil tři?“

„Nevím, můžete-li, pane, ale je to vaše povinnost.“

„Pane,“ odpověděl kapitán, „zde mě nikdo nemá co poučovat o mých povinnostech.“

„Budiž,“ řekl klidně Phileas Fogg. „Půjdu sám!“

„Vy, pane!“ zvolal Fix, který se k nim přiblížil. „Vy chcete sám pronásledovat Indiány!“

„A mám snad nechat zahynout nešťastníka, kterému vděčí za život všechno, co je tu živého? Půjdu.“

„Dobrá, ale nepůjdete sám,“ vykřikl kapitán v mimovolném pohnutí. „Ne! Jste statečný muž. Třicet dobrovolníků!“ zvolal, obraceje se k svým vojákům.

Celá rota vojáků vykročila zároveň. Kapitánovi zbývalo už jen vybrat si z těchto statečných mužů. Bylo jich určeno třicet a v čelo se jim postavil starý seržant.

„Děkuji, kapitáne!“ řekl Mr. Fogg.

„Dovolíte, abych šel s vámi?“ zeptal se Fix džentlmena.

„Učiňte, jak je vám libo, pane,“ řekl mu na to Phileas Fogg. „Ale chcete-li mi prokázat nějakou službu, zůstaňte nablízku paní Audě. Kdyby se mi přihodilo nějaké neštěstí...“

Náhlá bledost zalila tvář policejního inspektora. Odloučit se od člověka, kterého doposud sledoval na každém kroku a s takovou vytrvalostí! Nechat ho, aby se vrhl do takového dobrodružství v této pustině! Fix se pozorně zadíval na džentlmena, a ať tomu bylo jakkoliv, přes své zaujetí k němu, přes boj, který se v něm odehrával, sklopil oči před jeho klidným a přímým pohledem.

„Zůstanu,“ řekl.

Za několik okamžiků poté stiskl Mr. Fogg ruku mladé ženě a pak, když jí odevzdal svůj drahocenný cestovní vak, vyrazil se seržantem a s jeho oddílem.

Před odchodem však řekl vojákům:

„Přátelé, zachráníme-li zajatce, znamená to pro vás tisíc liber!“

Bylo několik minut po poledni.

Paní Auda se uchýlila do pokoje v nádražní budově a tam čekala o samotě s myšlenkami na Philease Fogg, na jeho prostou a velkodušnou šlechetnost, na jeho klidnou odvahu. Mr. Fogg obětoval své jmění a nyní dal v sázku i život, a to vše bez váhání, vědom si své povinnosti, bez frází. Phileas Fogg byl v jejích očích hrdina.

Inspektor Fix nebyl téhož mínění a nedovedl utajit svůj neklid. Přecházel horečně po nástupišti. Na okamžik byl přemožen, nyní se však zase stával sebou samým. Po Foggově odchodu pochopil, jakou spáchal hloupost, když ho nechal jít. Vskutku, uvolil se opustit člověka, kterého sleduje na cestě kolem světa! Jeho

přirozenost v něm nabyla vrchu, začal se obviňovat, obžalovávat, jednal sám se sebou jako ředitel londýnské policie, když udílí důtku policejnímu agentu, který se dopustil hrubého přestupku prostoduchosti.

Byl jsem nešika! říkal si. Ten druhý mu podle všeho prozradí, co jsem zač! Odešel a už se nevrátí. Kde ho teď zase dopadnu? Jak jsem se jen mohl dát takhle obloudit, já, Fix, který mám v kapse rozkaz k jeho zatčení. Rozhodně nejsem nic než obyčejný hlupák!

Tak uvažoval policejní inspektor a přitom se mu zdálo, že hodiny se strašně vlekou. Nevěděl, co si počít. Chvillemi měl chuť povědět všechno paní Audě. Tušil však, jak by ho mladá žena přijala. Jak se rozhodnout? Byl v pokušení pustit se napříč širými bílými pláněmi za Foggem. Zdálo se mu, že najít ho není nic nemožného. Stopy vojenského oddílu zůstávaly dosud vytištěny ve sněhu... Všechny otisky však zakrátko zmizely pod novou sněhovou vrstvou.

Tu se Fixe zmocnilo zoufalství. Cítil neodolatelnou chuť vzdát celou hru. A právě se mu naskytlá příležitost opustit stanici Kearney a pokračovat v cestě, tolik oplývající nesnáze.

Ke druhé hodině odpolední totiž, zatímco sníh padal ve velkých vločkách, ozvaly se z východní strany hvizdy parní pišťaly. Obrovitý stín, z něhož vyrážela kupředu žlutavá zář, blížil se zvolna, zvětšován ještě mlhou, která mu dodávala strašidelného vzhledu.

Přitom se však ještě neočekával příjezd vlaku od východu. Telegraficky vyžádaná pomoc se nemohla dostavit ihned a vlak z Omahy do San Franciska tudy měl projíždět teprve příští den. Brzy se zjistilo, oč běží.

Lokomotiva, jedoucí velmi zvolna a hlasitě hvízdající – to byl tentýž stroj, který po odpojení od vlaku pokračoval v jízdě strašlivou rychlostí, odvážeje s sebou topiče a strojvůdce, oba v bezvědomí. Řítla se tak po kolejích několik mil, potom oheň pod kotlem pohasl z nedostatku paliva, tlak páry klesal a za hodinu se stroj, neustále zpomalující svůj chod, konečně zastavil dvacet mil za stanicí Kearney.

Ani strojvůdce, ani topič svým ranám nepodlehli a po delších mrákotách nabyli zase vědomí.

Stroj stál na trati. Když strojvůdce viděl, že uprostřed pustiny stojí lokomotiva sama, bez doprovodu vagónů, pochopil, co se stalo. Nemohl uhodnout, jakým způsobem se lokomotiva odpojila od vagónů, nepochyboval však o tom, že vlak, který zůstal vzadu, je v tísní.

Strojvůdce neváhal, co má učinit. Pokračovat v cestě směrem k Omaze bylo rozumné, vrátit se k vlaku, jež dosud možná plní Indiáni, bylo nebezpečné... Ale co na tom! Do topeniště pod kotlem byly naházeny plné lopaty uhlí a dříví, oheň se rozhořel, tlak páry opět stoupl a ke druhé hodině odpolední se stroj vracel zpátky ke stanici Kearney. A právě on nyní hvízdal v mlze.

Pro cestující bylo velkým ulehčením, když viděli, jak se lokomotiva připíná do čela vlaku. Nyní budou moci pokračovat v cestě, tak nešťastně přerušené.

Po příjezdu lokomotivy vyšla paní Auda z nádražní budovy a obrátila se na průvodčího s otázkou:

„Chystáte se k odjezdu?“

„Vyjedeme okamžitě, paní.“

„Ale co zajatci... naši ubozí přátelé...“

„Nemohu zdržovat dopravu,“ odpověděl průvodčí. „Máme už beztak tři hodiny zpoždění.“

„A kdy tudy projíždí příští vlak ze San Franciska?“

„Zítra večer, prosím.“

„Zítra večer! Ale to už bude příliš pozdě. Musíme počkat...“

„To není možné,“ odpověděl průvodčí. „Chcete-li jet s námi, nastupte.“

„Nepojedu,“ řekla na to mladá žena.

Fix vyslechl jejich rozmluvu. Před chvílí, kdy mu chyběl jakýkoli dopravní prostředek, byl rozhodnut opustit Kearney, nyní však, když tu stál vlak připravený k odjezdu, když mu stačilo jen sednout si na své místo ve vagóně, jakási neodolatelná síla ho přikovala k zemi. Nástupiště ho pálilo pod nohama, a přece se od

něho nemohl odtrhnout. Znovu začal bojovat sám se sebou. Dusil se vzteky nad svým neúspěchem. Chtěl bojovat až do konce.

Zatím cestující s několika raněnými – mezi nimi byl i plukovník Proctor, jehož stav byl vážný – zaujali místa ve vlaku. Bylo slyšet hukot přetopeného kotle a sykot páry unikající ventily. Strojvůdce zahvízdal, vlak se dal do pohybu a brzy zmizel, vmísiv bílé oblaky páry do víru sněhových vloček.

Inspektor Fix zůstal na místě.

Uplynulo několik hodin. Počasí bylo prašpatné a chlad byl velmi citelný. Fix seděl bez hnutí na lavici v nádražní budově. Zdálo se, že spí. Paní Auda vycházela přes prudký vítr co chvíli z pokoje, který jí byl vyhrazen. Chodila na konec nástupiště a snažila se ve vánici něco zahlédnout, chtěla proniknout zrakem hustou mlhu, zužující obzor kolem, a naslouchala, neozve-li se nějaký zvuk. Zatím však nic. Vracela se tedy celá zkřehlá dovnitř, aby za chvíli znovu vyšla ven, a pokaždé to bylo marné.

Blížil se večer. Malý vojenský oddíl se nevracel. Kde je v tuto chvíli? Podařilo se mu dostihnout Indiány? Došlo k boji, anebo vojáci, ztraceni v mlze, bloudí někde nazdařbůh? Kapitán velící pevnosti Kearney byl silně znepokojen, přestože nechtěl dát svůj neklid ani v nejmenším najevo.

Nastala noc, nesněžilo už tak hustě, ale mráz přituhl. Ani sebenebojácnější zrak by nedovedl hledět na tento temný prostor bez děsivého pocitu. Na pláni vládl naprostý klid. Ani přelet ptáka, ani běh dravce nerušily nekonečné ticho.

Tuto noc paní Auda s myslí plnou neblahých předtuch a se srdcem naplněným úzkostí bloudila po okraji prerie. Obraznost ji unášela do dále a předváděla jí tisíce nebezpečností. Co vytrpěla za těchto dlouhých hodin, nelze vylíčit.

Fix zůstával stále nehybně sedět na svém místě, ani on však nespal. V jednu chvíli k němu přistoupil jakýsi člověk a dokonce na něho promluvil, ale agent ho poslal pryč, odpověděv mu na jeho slova odmítavým posuňkem.

Tak plynula noc. Na úsvitě dne se nad zamžený obzor vynořil polovyhaslý kotouč slunce. Přitom se rozhled rozšířil do

vzdálenosti dvou mil. Phileas Fogg s vojenským oddílem odešli na jih... Jih byl zcela pustý. Bylo sedm hodin ráno.

Kapitán, kterého trápily těžké starosti, nevěděl, k čemu se má rozhodnout. Má vyslat druhý oddíl prvnímu na pomoc? Má obětovat další lidi, když je tak málo naděje na záchranu těch, kteří byli obětováni první? Jeho váhání však netrvalo dlouho, a přivolav jednoho ze svých důstojníků, jedinou větou mu nařídil provést průzkum jižním směrem, když tu se ozvaly výstřely. Byl to signál? Vojáci se vyhrnuli z pevnosti a na půl míle odtud spatřili hlouček mužů vracejících se v úplném pořádku. Mr. Fogg krácel v čele a po jeho boku Proklouz s dvěma dalšími cestujícími, vyrvanými z rukou Siouxů.

Boj se strhl deset mil na jih od Kearney. Pár okamžiků před příchodem oddílu se Proklouz a jeho dva společníci pustili do boje se svými strážci a Francouz omráčil tři z nich ranami pěstí, když tu se jeho pán s vojáky přihnali na pomoc.

Všichni, zachránci i zachránění, byli uvítáni radostnými výkřiky, Phileas Fogg rozdělil vojákům slíbenou odměnu a Proklouz stále opakoval, nikoli bez důvodu: „Jen co je pravda, uznávám, že přijdu svému pánovi pěkně draho!“

Fix hleděl na pana Fogg a beze slova a bylo by těžké rozebrat dojmy, které se v něm navzájem svářily. Paní Auda se chopila džentlmenovy ruky a tiskla ji v dlaních, nejsouc schopna slova.

Proklouz od svého příchodu marně hledal vlak ve stanici. Myslel, že jej tu najde připravený na cestu do Omahy, a doufal, že budou ještě moci dohonit ztracený čas.

„Vlak, vlak!“ vykřikl.

„Je pryč,“ odpověděl mu Fix.

„A příští vlak – kdypak jede?“ zeptal se Phileas Fogg.

„Až dnes večer.“

„Ach,“ řekl na to prostě džentlmen, kterého nebylo možno vyrušit z klidu.

KAPITOLA TŘICÁTÁ PRVÁ,

v níž inspektor Fix bere zájmy Philease Foggova velmi vážně

Phileas Fogg měl dvacet hodin zpoždění. Proklouzl, nedobrovolná příčina tohoto zpoždění, byl zoufalý. Přivedl svého pána zcela jistě na mizinu!

Tu inspektor přistoupil k panu Foggovi, a dívaje se mu upřeně do tváře, zeptal se ho: „Pane, máte velmi vážně naspěch?“

„Velmi vážně,“ odpověděl Phileas Fogg.

„Chci to vědět,“ ozval se opět Fix. „Máte přece zájem na tom, abyste byl v New Yorku jedenáctého před devátou hodinou večerní, kdy odjíždí parník do Liverpoolu, že ano?“

„Největší zájem.“

„A kdyby vaše cesta nebyla přerušena tím indiánským přepadem, byl byste dorazil do New Yorku jedenáctého ráno?“

„Ano, dvanáct hodin před odjezdem parníku.“

„Dobrá. Máte tedy dvacet hodin zpoždění. Rozdíl mezi dvaceti a dvanácti je osm. To znamená, že je třeba dohonit osm hodin. Chcete se o to pokusit?“

„Pěšky?“ zeptal se Mr. Fogg.

„Ne, na saních,“ odpověděl Fix, „na plachetních saních. Jistý člověk mi nabídl tento dopravní prostředek.“

Byl to člověk, který v noci oslovil policejního inspektora a jehož nabídku Fix odmítl.

Phileas Fogg Fixovi neodpověděl, Fix mu však ukázal onoho muže, procházejícího se před nádražím, a náš džentlmen zašel za ním. Za chvíli Phileas Fogg a onen Američan, jménem Mudge, vešli do chatrče stojící u pevnosti Kearney.

Tam si Mr. Fogg prohlédl dosti podivné vozidlo, jakýsi podvozek spočívající na dvou dlouhých trámech, jejichž přední konce se mírně zvedaly jako sanice a na nichž bylo místo pro pět nebo šest osob. Asi v přední třetině podvozku se tyčil velmi vysoký stožár, na němž byla upevněna obrovská lichoběžníková plachta. Stožár

byl pevně přidržován kovovými lany a byla k němu připojena železná podpěra, nesoucí rozměrnou trojúhelníkovou plachtu. Vzadu bylo jakési kormidlo, umožňující řízení saní.

Jak je vidět, byly to saně vybavené jako malá plachetnice. V zimě na zledovatělé pláni, když vlaky uváznou v závějích, jezdí takové saně velkou rychlostí od stanice k stanici. Jsou ostatně skvěle vybaveny plachtami, dokonce lépe, než může být vybaven závodní kutr, kterému hrozí převržení, a s větrem v zádech kloužou po zasněžené stepi stejnou, ne-li větší rychlostí než rychlík.

Ve chvíli byl obchod mezi panem Foggem a majitelem tohoto pozemního plavidla uzavřen. Vítr byl příznivý. Dul silně od západu. Sníh byl ztvrdlý a Mudge si troufal dovést pana Foggga za několik hodin na stanici v Omaze. Odtamtud jezdí vlaky často a do Chicaga a New Yorku vede několik tratí. Bylo zcela dobře možné, že zpoždění bude vyrovnáno. Nebylo tedy proč váhat s pokusem o vykonání této dobrodružné cesty.

Mr. Fogg nechtěl vystavovat paní Audu útrapám cestování na otevřených saních v mrazu, jež rychlost činí ještě nesnesitelnějším, a navrhl jí, aby zůstala na stanici Kearney pod Proklouzovou ochranou. Hodný hoch se uvolil, že doveze mladou ženu do Evropy lepší cestou a za přijatelnějších podmínek.

Paní Auda odmítla odloučit se od pana Foggga a Proklouz se nad tímto jejím rozhodnutím velmi zaradoval. Nechtěl za nic na světě opustit svého pána, měl-li ho doprovázet Fix.

Je těžko říci, co si v té chvíli myslel policejní inspektor. Bylo jeho přesvědčení zvikláno návratem Philease Foggga, nebo ho snad považoval za neobyčejně drzého zlosyna, který si podle všeho myslí, že po vykonání cesty kolem světa bude v Anglii v naprostém bezpečí? Možná že se Fixovo mínění o Phileasi Fogggovi opravdu změnilo. Přesto však zůstával stejně odhodlán konat svou povinnost a ze všech nejvíc se snažil urychlit návrat do Anglie všemi prostředky.

V osm hodin byly saně připraveny k odjezdu. Cestující – člověk by byl v pokušení říci cestující na palubě – zaujali svá místa a zahalili se těsně do cestovních příkrývek. Dvě ohromné plachty byly

vytaženy na stožár a saně se pod náporem větru rozběhly po ztvrdlém sněhu rychlostí čtyřiceti mil za hodinu.

Přímá vzdálenost dělicí pevnost Kearney od Omahy – včelím letem, jak říkají Američané – měří nanejvýš dvě stě mil. Kdyby se vítr udržel, dala by se tato vzdálenost zdolat za pět hodin. Nepotká-li je žádná nehoda, měly by saně v jednu hodinu po poledni dorazit do Omahy.

Jaká to byla jízda! Cestující, přitisknutí k sobě, nemohli spolu ani promluvit. Chlad, znásobovaný rychlostí, byl by je zarazil uprostřed slova. Saně klouzaly po povrchu pláně tak lehce jako člun po vodní hladině – až na to, že se nekymácely. Když vítr začal vát těsně při zemi, zdálo se, že plachty zvedají saně od země jako mohutná křídla o nesmírném rozpětí. Mudge u kormidla udržoval přímý směr a jediným pohybem rukojeti opravoval odchytky, k nimž měly saně neustále sklouznout. Obě plachty zachycovaly vítr. Trojúhelníková plachta byla zdvižena a lichoběžníková ji už neskrývala. Byl vztyčen košový stožár a kosatka, vzdušná větrem, přidala svou hnací sílu k síle ostatních plachet. Rychlost saní se nedala odhadnout s matematickou přesností, nebyla však nižší než čtyřicet mil za hodinu.

„Nepraskne-li něco,“ řekl Mudge, „dojedeme!“

A Mudge měl zájem na tom, aby dojel ve smluvené lhůtě, neboť Mr. Fogg, věren svému systému, nalákal ho značně vysokou odměnou.

Prérie, kterou dráha saní protínala v přímé čáře, byla rovná jako moře. Člověk by řekl, že je to nesmírně veliké zamrzlé jezero. Železniční trať, obstarávající spojení v této části země, vedla od jihozápadu k severovýchodu přes Grand Island a Kolumbus, důležité město v Nebrasce, dále přes Schuyler a Fremont do Omahy. Po celé své délce sledovala pravý břeh řeky Platte. Saně si tuto cestu zkracovaly tím, že jely po těživě oblouku opisovaného železnicí. Mudge se nemusel obávat, že se mu postaví v cestu řeka Platte v malém ohbí, které vytváří před Fremontem, protože její vody byly zamrzlé. Cesta byla tedy prosta všech překážek a

Phileasi Foggovi zbývalo obávat se jen dvou možností: ztroskotání saní a změny nebo ochabnutí větru.

Vítr však nepolevoval. Dul, až se prohýbal stožár, pevně udržovaný ocelovými lany. Tyto kovové provazy, podobné strunám na hudebním nástroji, zněly, jako by je rozechvíval nějaký smyčec. Saně se vznášely uprostřed plačtivého souzvuku obzvláštní síly.

„Tyto struny dávají kvintu a oktávu,“ řekl Mr. Fogg.

A to byla jediná slova, která za této jízdy pronesl. Paní Auda, pečlivě zabalená do kožešin a do cestovních příkrývek, byla chráněna před účinky chladu, pokud to bylo možné.

Proklouz s tváří rudou jako sluneční kotouč, když zapadá do mlhy, sál do sebe mrazivý vzduch. Při zásobě nezdolné důvěry, kterou v sobě měl, začal znovu doufat. Místo aby přijeli do New Yorku ráno, dorazí tam až navečer, ale zbývá ještě jakási naděje, že to bude před odjezdem liverpoolského parníku.

Proklouz měl dokonce velkou chuť stisknout ruku svému spojenci Fixovi. Nezapomínal, že to byl právě inspektor, kdo opatřil plachetní saně, a tedy i jediný prostředek, jak se dostat do Omahy včas. Avšak v jakési předtuše si raději uchovával svou obvyklou zdrželivost.

Nač však Proklouz nemohl v žádném případě zapomenout, byla oběť, kterou bez váhání podstoupil Mr. Fogg, aby ho vyrval z rukou Siouxů. Mr. Fogg proto dal v sázku jmění i život... Ne, to mu jeho sluha nikdy nezapomene!

Zatímco se každý z cestujících zabýval různými úvahami, saně letěly po nesmírném sněžném koberci. Nikdo nepozoroval, přejíždějí-li nějaké potoky, hlavní nebo vedlejší přítoky Malé Modré řeky. Pláně a vodní toky příkrývala jednotná běl. Rovina byla zcela liduprázdná. Tvořila jakýsi veliký neobydlený ostrov mezi tratí Union Pacificu a odbočkou, která má spojit Kearney se St. Josephem. Chvillemi se mihl kolem jako blesk nějaký rozšklebený strom, jehož bílá kostra se svíjela ve vichřici. Občas se zvedala naráz celá hejna divokých ptáků. Někdy také závodilo se saněmi několik stepních vlků ve smečkách, hubených, vyhladovělých, hnaných dravou lačností. Tu se Proklouz s

revolverem v ruce vždycky pokoušel střelit po nejbližším z nich. Kdyby v tu chvíli nějaká nehoda zarazila saně v běhu, byli by cestující, napadení těmito divokými masožravci, ve velkém nebezpečí. Saně se však držely dobře, nepolevovaly ve svém běhu a brzy zůstala celá vyjící smečka daleko vzadu.

V poledne Mudge podle jistých známek poznal, že přejíždějí přes zamrzlý tok řeky Platte. Neřekl nic, ale byl si už jist tím, že po dvaceti mílích cesty dojedou na stanici Omaha.

A vskutku, nebyla ještě ani jedna hodina po poledni, když obratný vůdce pustil kormidlo, přiskočil k plachetním provazům a svinul plachty, zatímco saně, unášeny svým nezdolným rozběhem, ujely ještě půl míle bez plachet. Konečně se zastavily, Mudge ukázal na změt' zasněžených střech a řekl:

„Jsme na místě!“

Na místě! Na místě, vskutku, ve stanici, která udržuje četnými vlaky každodenní spojení s východní částí Spojených států.

Proklouz s Fixem seskočili na zem a roztřásali zkřehlé údy. Pomohli panu Foggovi a mladé ženě vystoupit ze saní. Phileas Fogg se velkodušně vyrovnal s Mudgetem, jemuž Proklouz stiskl ruku jako příteli, a všichni se rozběhli k nádraží v Omaze.

V tomto důležitém městě státu Nebraska končí vlastní Pacifická dráha, spojující povodí Mississippi s Velkým oceánem. Z Omahy do Chicaga běží železnice pod jménem „Chicago-Rock Island Road“ přímo na východ padesáti stanicemi.

Přímý vlak byl připraven k odjezdu. Phileas Fogg a jeho společníci měli právě jen tolik času, aby mohli naskočit do vagónu. Z Omahy neviděli nic, ale Proklouz si v duchu přiznal, že není čeho litovat a že teď nejde o žádnou podívanou.

Vlak dojel nejvyšší rychlostí do státu Iowa přes Council Bluffs, Des Moines a Iowa City. V noci překročil Mississippi u Davenportu a přes Rock Island dospěl do státu Illinois. Příštího dne, desátého, ve čtyři hodiny odpoledne přijel do Chicaga, které už povstalo z trosk a bylo usazeno pyšněji než předtím na březích krásného Michiganského jezera.

Devět set mil dělí Chicago od New Yorku. O vlaky není v Chicagu nouze. Mr. Fogg přestoupil ihned z vlaku do vlaku. Čilá lokomotiva trati „Pittsburg-Fort Wayne Rail Road“ se rozjela plnou rychlostí, jako by chápala, že ctihodný džentlmen nemá času nazbyt. Jako blesk projela Indianou, Ohiem, Pensylvánií a městem New Jersey, městy s antickými jmény, z nichž některá měla už ulice a tramvaje, domy však ještě ne.

Konečně se objevila řeka Hudson a 11. prosince ve čtvrt na dvanáct večer zastavil vlak na nádraží na pravém břehu řeky před přístavištěm parníku Cunardovy paroplavební společnosti, jinak nazývané „British and North American Royal Mail Steam Packet Co.“.

Čína, směřující do Liverpoolu, vyplula před pětačtyřiceti minutami!

KAPITOLA TŘICÁTÁ DRUHÁ,

v níž se Phileas Fogg pustí do otevřeného boje s nešťastnou náhodou

Zdálo se, že Čína s sebou odvezla poslední naděje Philease Fogg. Vskutku, žádný jiný parník z těch, které obstarávají dopravu mezi Amerikou a Evropou, ani parníky společnosti Transatlantiques français, ani plavidla White Star Line, ani parolodi Compagnie Imman nebo Hamburské paroplavby, ani žádné jiné nemohly posloužit džentlmenovým záměrům.

Pereira, patřící Francouzské zaoceánské společnosti, jejíž obdivuhodné lodi se vyrovnají co do rychlosti lodím všech ostatních linek a co do pohodlí je všechny bez výjimky předčí, měla vyplout teprve za dva dni, 14. prosince. A kromě toho, stejně jako lodi Hamburské paroplavby, neplula přímo do Liverpoolu ani do Londýna, nýbrž do Le Havru a nadbytečná cesta z Le Havru do

Southamptonu by byla Philease Fogga zdržela a zmařila jeho poslední úsilí.

Co se týče lodí společnosti Imman, z nich jedna, *Město Paříž*, měla vyplout příští den, nebylo na ně ani pomyšlení. Tato plavidla jsou zvláště uzpůsobena pro dopravu vystěhovalců, mají slabé stroje, plují jak pod plachtami, tak na páru a jejich rychlost je prostřední. Potřebovaly k plavbě z New Yorku do Anglie více času, než kolik panu Foggovi zbývalo, měl-li svou sázku vyhrát.

To všechno si náš džentlmen jasně uvědomil, když se poradil se svým Bradshawem, který mu oznamoval každý pohyb zaoceánských lodí den ode dne.

Proklouz byl zničen. Zmeškat parník o pětáctyřicet minut, to pro něho bylo vražedné pomyšlení. Byla to jeho vina, neboť místo aby svému pánu pomáhal, nepřestával mu klást do cesty překážky. A když si v duchu představil všechny příhody na cestě, když si spočítal částky znamenající čistou ztrátu a vynaložené jedině v jeho zájmu, když si pomyslel, že ona obrovská sázka, připočtou-li se k ní ještě značné náklady této cesty, která se stala marnou, přivádí pana Foggga úplně na mizinu, zahrnul se nadávkami.

Přitom Mr. Fogg nepronesl jedině slovo výčitky, a odcházeje od přístaviště zaoceánských parníků, řekl jen:

„Zítřa uvidíme. Pojd'te.“

Mr. Fogg, paní Auda, Fix a Proklouz se přeplavili přes řeku Hudson přívozem Jersey City Ferry Boat a usedli do drožky, která je zavezla do Svatomikulášského hotelu na Broadwayi. Byly jim přiděleny pokoje a nastala noc, krátká pro Philease Foggga, který spal dokonale zdravým spánkem, avšak velmi dlouhá pro paní Audu a její společníky, jimž vzrušení nedoprávalo klidu.

Příští den bylo dvanáctého prosince. Od sedmi hodin ráno dvanáctého do osmi hodin čtyřiceti pěti minut večer dne jedenadvacátého prosince zbývalo devět dní, třináct hodin a čtyřicet pět minut.

Kdyby tedy byl Phileas Fogg vyplul minulého dne na palubě *Číny*, jedné z nejrychlejších lodí Cunardovy společnosti, byl by se dostal do Liverpoolu a pak do Londýna ve lhůtě, v níž si tam přál být.

Mr. Fogg odešel z hotelu sám, když předtím přikázal sluhovi, aby na něho čekal a aby paní Audu upozornil, že má být neustále připravena k odjezdu.

Mr. Fogg se odebral na břeh řeky Hudsonu a z lodí upoutaných u břehu nebo zakotvených v proudu si vybíral pečlivě ty, které byly připraveny k vyplutí. Na několika lodích byla vztyčena vlajka ohlašující přípravy k odjezdu a tyto lodi hodlaly vyrazit na širé moře za ranního přílivu, neboť v rozlehlém a nádherném newyorském přístavu není dne, kdy by nevyplouvalo do všech končin světa alespoň sto lodí. Většinou to však byly plachetnice, které nemohly Phileasi Foggovi vyhovovat.

Zdálo se, že náš džentlmen musí při svém posledním pokusu ztroskotat, když tu uviděl asi na sto sáhů před řadou lodí zakotvený obchodní parník štíhlých tvarů s lodním šroubem. Jeho komín, vypouštějící husté oblaky dýmu, ohlašoval, že se loď chystá k vyplutí.

Phileas Fogg přivolal člun, nastoupil do něho a po několika úderech vesel se octl u schůdků *Henrietty*, parníku se železným lodním trupem, jehož celá horní část byla ze dřeva.

Kapitán *Henrietty* byl na palubě. Phileas Fogg vystoupil na můstek a dal si kapitána zavolat. Kapitán se objevil v mžiku.

Byl to muž asi padesátiletý, jakýsi starý mořský vlk, bručoun, podle všeho nepřítelš přívětivý. Měl velké oči barvy okysličené mědi, ryšavé vlasy a mohutnou šíji – na člověka z lepší společnosti rozhodně nevypadal.

„Kapitán?“ otázal se Mr. Fogg.

„To jsem já.“

„Já jsem Phileas Fogg, z Londýna.“

„A já Andrew Speedy, z Cardiffu.“

„Chystáte se vyplout?“

„Za hodinu.“

„A máte namířeno do...“

„Do Bordeaux.“

„A váš náklad?“

„Kamení v břicho. Nic pronajato. Jedu jen na přítěž.“

„Máte nějaké cestující?“

„Cestující žádné. Cestující nikdy. To je náklad, který všude překáží a rozumuje.“

„A pluje vaše loď dobře?“

„Mezi jedenácti a dvanácti uzly (*Uzel – jednotka k měření rychlosti námořních lodí; rychlost jednoho uzlu odpovídá rychlosti 1 námořní míle (1852 m) za hodinu.*). *Henriettu* každý zná.“

„Chcete mě zavést do Liverpoolu, mne a ještě tři osoby?“

„Do Liverpoolu? Proč ne do Číny?“

„Říkám do Liverpoolu.“

„Ne!“

„Ne?“

„Ne! Chci jet do Bordeaux a pojedu do Bordeaux.“

„Za žádnou cenu?“

„Za žádnou cenu.“

Kapitán hovořil tónem nepřipouštějícím žádné námitky.

„Ale majitelé *Henrietty*...“ začal znovu Phileas Fogg.

„Majitelé, to jsem já,“ odpověděl kapitán. „Loď patří mně.“

„Najmu ji od vás.“

„Ne.“

„Koupím ji od vás.“

„Ne.“

Phileas Fogg nehnul ani brvou. A přece byla situace vážná. V New Yorku tomu nebylo tak jako v Hongkongu, a kapitán *Henrietty* nebyl kapitán *Tankadéry*. Až dosud džentlmenovy peníze vždycky vítězily nad překážkami. Tentokrát peníze selhaly. Přesto bylo nutno najít způsob, jak se přeplavit přes oceán – pokud by se přes něj neletělo balónem, což by bylo značně dobrodružné a což se ostatně ani nedalo uskutečnit. Zdálo se však, že Phileas Fogg přišel na nějaký nápad, neboť řekl kapitánovi:

„Nu, a chcete mě tedy zavést do Bordeaux?“

„Ne, ani kdybyste mi zaplatil dvě stě dolarů!“

„Nabízím vám dva tisíce (10 000 franků).“

„Za osobu?“

„Za osobu.“

„A jste čtyři!“

„Čtyři.“

Kapitán Speedy si začal škrábat čelo, jako by si chtěl vyrvat mozek z hlavy. Vydělat osm tisíc dolarů bez změny kursu plavby, to už opravdu stálo za to, aby nechal stranou svůj vyslovený odpor vůči všem cestujícím. Cestující po dvou tisících dolarů, to už vlastně nejsou cestující, to je drahocenné zboží.

„Vyjíždím v devět hodin,“ řekl prostě kapitán Speedy, „a budete-li se svými lidmi zde...“

„V devět hodin budeme na palubě!“ odpověděl neméně prostě Mr. Fogg.

Bylo půl deváté. Vystoupit z *Henrietty* na břeh, nasednout do drožky, zajet do Svatomikulášského hotelu pro paní Audu, pro Proklouze i pro nerozlučného Fixe, jemuž laskavě nabídl, že ho přepraví přes oceán, to vše náš džentlmen provedl s klidem, který ho neopouštěl za žádných okolností.

V okamžiku, kdy se *Henrietta* chystala k vyplutí, byli všichni čtyři na palubě.

Když se Proklouz dověděl, co bude stát tato poslední plavba, řekl dlouze: „Ó!“, probíhající všemi tóny sestupné chromatické stupnice.

Co se týká inspektora Fixe, říkal si, že Anglická banka rozhodně nevyvázne z této záležitosti beze škody. Vskutku, při návratu do Londýna – za předpokladu, že pan Fogg nenaháže ještě několik hrstí peněz do moře – bude ve vaku s bankovkami chybět něco přes sedm tisíc liber (175 000 franků)!

KAPITOLA TŘICÁTÁ TŘETÍ,

v níž se ukáže, že Phileas Fogg je na výši situace

Za hodinu minula *Henrietta* maják označující ústí Hudsonu, objela výběžek Sandy Hook a vyplula na širé moře. Přes den plula podél Long Islandu, potom okolo ohně na Fire Islandu a běžela rychle k východu.

Příští den, 13. prosince, v poledne vystoupil jistý muž na můstek, aby změřil polohu lodi. Každý by si ovšem myslel, že tento muž byl kapitán Speedy. Ale ani zdaleka ne. Byl to urozený pán Phileas Fogg.

Pokud jde o kapitána Speedyho, byl řádně uzamčen na klíč ve své kajutě a chrlil ze sebe nadávky, vyjadřující zcela pochopitelný vztek, dohánějící ho až k zuřivosti.

To, co se přihodilo, bylo velice prosté. Phileas Fogg se chtěl dostat do Liverpoolu, a kapitán ho tam nechtěl zavézt. Phileas Fogg tedy přistoupil na to, že se přeplaví do Bordeaux, a během třiceti hodin, co byl na palubě lodi, zacházel se svými bankovkami tak obratně, že posádka, plavčíci i topiči – posádka poněkud nespolehlivá, která byla s kapitánem dost na štíru – patřila jemu. A proto Phileas Fogg velel lodi místo kapitána Speedyho, proto byl kapitán uvězněn ve své kajutě, a proto konečně *Henrietta* mířila k Liverpoolu. Jenže při pohledu na pana Foggu bylo zcela jasné, že pan Fogg býval kdysi námořníkem.

Nuže, jak toto dobrodružství dopadlo, dovíme se později. Jisté je, že paní Auda nepřestávala být znepokojena, i když o tom nemluvila. Fixe celá věc omráčila hned zpočátku. A co se týká Proklouze, připadalo mu všechno prostě báječné.

Mezi jedenácti a dvanácti uzly, řekl kapitán Speedy, a vskutku, *Henrietta* si udržovala tuto průměrnou rychlost.

Kdyby se tedy – kolik je to už zase různých „kdyby“ – kdyby se moře příliš nerozbourilo, kdyby vítr nezačal vát od východu, kdyby loď nepotkala žádná nehoda, žádná porucha stroje, mohla by

Henrietta za devět dní, počítáno od dvanáctého do jedenadvacátého prosince, překonat tři tisíce mil, které dělí New York od Liverpoolu. Je pravda, že se po Foggově příjezdu mohl případ s *Henriettou* připojit k případu Anglické banky a že to mohlo našeho džentlmena přivést o kousek dál, než měl v úmyslu. První dni ubíhala plavba za skvělých podmínek, moře nebylo příliš zlé, zdálo se, že vítr si udržuje trvale jihovýchodní směr, plachty byly vytaženy a *Henrietta* pod nimi plula jako pravá zaoceánská loď.

Proklouz byl nadšen. Poslední pánův kousek, jehož následky si však nepřál vidět, uváděl ho do vytržení. Posádka nikdy neviděla veselejšího a čilejšího hochu. Prokazoval plavčíkům tisíceré přátelské služby a udivoval je svými provazolezeckými výkony. Zahrnoval je nejkrásnějšími jmény a nejpřitažlivějšími nápoji. Podle něho si počínali jako džentlmeni a topiči topili jako hrdinové. Jeho dobrá a velmi sdílná nálada se přenesla na všechny. Zapomněl na minulost, na trampoty, na nebezpečí. Myslel jen na cíl; tak blízký dosažení, a chvílemi v něm vřela netrpělivost, jako by ho rozpaloval oheň pod kotly *Henrietty*. Náš hodný hoch se také často točil kolem Fixe, vrhal na něho „výmluvné“ pohledy, ale nehovořil s ním, protože důvěrnost mezi dvěma bývalými přáteli už byla ta tam.

Ostatně, je třeba říci, že Fix už vůbec nic nechápal. Opanování *Henrietty*, podplácení její posádky, Fogg, počínající si jako na slovo vzatý mořeplavec, to všechno dohromady ho omračovalo. Nevěděl už, co si má myslet. Avšak celkem vzato, džentlmen, který se na počátku dovedl zmocnit pětapadesáti tisíc liber, mohl přece skončit tím, že se zmocní lodi. A Fix byl přirozeně veden k domněnce, že *Henrietta*, řízena Foggem, nepluje vůbec do Liverpoolu, nýbrž do nějakého místa na zeměkouli, kam se zloděj, z něhož se stal námořní lupič, uchýlí do bezpečí. Je třeba uznat, že tato domněnka zněla nejvýš pravděpodobně, a detektiv začínal velmi vážně litovat, že se vůbec do celé té věci zapletl.

Co se týká kapitána Speedyho, nadával dál ve své kajutě a Proklouz, pověřený péčí o jeho stravu, podával mu ji i při své síle

jen s největší opatrností. Pokud jde o pana Fogga, vypadal, jako by neměl ani tušení, že je na palubě nějaký kapitán.

Třináctého pluli kolem výběžku Nové země. Jsou to zlé končiny. Zvláště v zimě tam bývají časté mlhy a strašlivé vichřice. Tlakoměr prudce poklesl a ohlašoval už od minulého dne brzkou změnu ovzduší. A vskutku, v noci se změnila teplota, silně se ochladilo a zároveň vítr změnil směr a začal vát od jihovýchodu.

Byly to nepříznivé podmínky. Mr. Fogg byl nucen dát svinout plachty a přidat páry, aby se ani trochu neuchýlil od směru své cesty. Nicméně se chod lodi zpomalil vinou moře, jehož táhlé vlny se tříštily o lodní příď. Trpěla velmi prudkým podélným kymácením, což bylo na újmu její rychlosti. Vítr se pozvolna měnil v uragán a už se počítalo, že *Henrietta* nebude s to udržet se zpříma na vlnách. Kdyby bylo třeba dát se na útěk, byl by to útěk do neznáma se vším nebezpečím.

Proklouzova tvář se zakabonila zároveň s oblohou a dva dni náš hodný hoch prožíval smrtelnou úzkost. Phileas Fogg však byl statečný plavec, a dokonce ani nedal omezit přívod páry. Když *Henrietta* nebyla s to vyhoupnout se na některou vlnu, projela jí a její můstek byl zaplaven množstvím vody, ale přece projela. Občas, když hora vody vyzvedla zád' z vln, vynořil se i lodní šroub a vířil svými zběsilými lopatkami vzduch, loď však plula neustále vpřed. Ale vítr přece jen nezesílil do té míry, jak se bylo možno obávat. Nebyla to jedna z oněch vichřic, které se ženou rychlostí devadesáti mil za hodinu. Uchovával si značnou sílu, avšak naneštěstí vál umíněně od jihovýchodu a nedovoloval rozvinout plachty.

A přece by bývalo velmi užitečné přispět páře na pomoc, jak uvidíme.

16. prosince uplynul sedmdesátý pátý den od odjezdu z Londýna. Vcelku neměla ještě *Henrietta* zpoždění, pro které by bylo třeba se znepokojovat. Bezmála polovinu plavby přes oceán měla za sebou a nejhorské oblasti už zdolala. V létě by se dalo mluvit o úspěchu. V zimě byla loď vydána na milost nepříznivému ročnímu období.

Proklouz neříkal nic. V hloubi duše doufal, a pro případ, že by vítr selhal, spoléhal se na sílu páry.

Toho dne vystoupil strojník na můstek, setkal se tam s panem Foggem a měl s ním dosti vzrušený rozhovor.

Proklouz, aniž věděl proč, bezpochyby v nějaké předtuše, pocítil nejasné znepokojení. Byl by obětoval jedno svoje ucho, kdyby druhým mohl zaslechnout, o čem se tam hovoří. Přece však se mu podařilo zachytit pár slov, mezi jinými i ta, která pronesl jeho pán:

„Jste si jist tím, co tvrdíte?“

„Jsem si tím jist,“ odpověděl strojník. „Nezapomínejte, že od té chvíle, co jsme vypluli, topíme pod všemi kotly, a jestliže jsme měli dost uhlí, abychom mohli dojet na slabou páru z New Yorku do Bordeaux, nemáme ho dost, abychom mohli doplout plnou parou z New Yorku do Liverpoolu!“

„Budu o tom přemýšlet,“ odpověděl Mr. Fogg.

Proklouz pochopil. Zmocnil se ho smrtelný neklid.

Dojde jim uhlí!

Ach, poradí-li si pán s touto věcí, stane se určitě slavným, řekl si.

A když se setkal s Fixem, nemohl se ubránit, aby mu nepověděl, v jakém jsou postavení.

„Tak vy si tedy myslíte,“ procedil agent skrze zuby, „že jedeme do Liverpoolu!“

„To se rozumí!“

„Hlupáku!“ řekl mu na to inspektor, a pokrčiv rameny, šel po svých.

Proklouz měl chuť smýt ze sebe rázným způsobem toto označení, jehož pravý smysl nemohl ostatně pochopit, řekl si však, že smolař Fix je asi trpce zklamán a hluboce uražen ve své samolibosti, když tak nešikovně sledoval falešnou stopu kolem celé zeměkoule, a trest mu prominul.

A nyní, jak se rozhodne Phileas Fogg? Bylo těžké si to představit. A přece se zdálo, že netečný džentlmen dospěl k nějakému rozhodnutí, neboť téhož dne večer si dal zavolat strojníka a řekl mu:

„Přikládejte pod kotly a pokračujte v plavbě až do úplného vyčerpání zásob paliva.“

Za chvíli začal komín *Henrietty* chrlit proudy dýmu.

Lod' tedy plula plnou parou, avšak, jak strojník upozornil už předem, musel o dva dni později, osmnáctého, oznámit, že uhlí dojde během téhož dne.

„Ať nenechávají oheň slábnout,“ řekl mu na to Mr. Fogg. „Naopak, ať ještě zatíží ventily.“

Toho dne k poledni, když Phileas Fogg změřil výšku slunce a vypočítal polohu lodi, zavolal Proklouze a nařídil mu, aby přivedl kapitána Speedyho. Bylo to, jako by tomu hodnému chlapci někdo poručil, aby šel odvázat tygra. Kráčel k lodní zádi a cestou si říkal: Ten bude určitě zuřit!

Vskutku, za pár minut se uprostřed křiku a klení objevila na zádi bomba. Ta bomba, to byl kapitán Speedy. Bylo zřejmé, že se chystá vybuchnout.

„Kde jsme?“ To byla první slova, která pronesl, duse se vzteky, a je jisté, že kdyby ten ctihodný muž byl trpěl srdeční vadou, nikdy by se z toho už nevzpamatoval.

„Kde jsme?“ opakoval, rudý v obličeji.

„Sedm set sedmdesát mil od Liverpoolu (3000 námořních mil),“ odpověděl Mr. Fogg s neotřesitelným klidem.

„Piráte!“ vykřikl Andrew Speedy.

„Pane, dal jsem vás zavolat...“

„Vy mořský lupiči!“

„... pane,“ pokračoval Phileas Fogg, „protože vás chci požádat, abyste mi prodal svou loď.“

„Ne, u všech čertů, ne!“

„Musím ji totiž spálit.“

„Spálit mou loď!“

„Ano, aspoň její horní část, protože nemáme čím topit.“

„Spálit mou loď!“ vykřikl kapitán Speedy, který už nemohl ani pořádně vyslovovat jednotlivé slabiky. „Lod', která má cenu padesát tisíc dolarů (250 000 franků)!“

„Tu máte šedesát tisíc (300 000 franků)!“ řekl na to Phileas Fogg a podal kapitánovi svazek bankovek.

To účinkovalo na Andrewa Speedyho zázračně. Není Američana, který by při pohledu na šedesát tisíc dolarů nepocítil jisté vzrušení. Kapitán na chvíli zapomněl na svůj vztek, na své uvěznění a na všechno příkoří, které na něm jeho cestující napáchal. Loď byla stará dvacet let. To mohl být báječný obchod!... Bomba už nebyla, s to vybuchnout. Mr. Fogg z ní vytrhl doutnák.

„A železný trup mi zůstane,“ řekl podivně umírněným tónem kapitán.

„Železný trup a stroj, pane. Platí?“

„Platí.“

Andrew Speedy uchopil svazek bankovek, přepočítal je a dal jim zmizet ve své kapse.

Proklouz zbledl při tomto výjevu jako stěna. Co se týče Fixe, toho málem ranila mrtvice. Téměř dvacet tisíc liber je utraceno, a ještě k tomu nechává Fogg prodávajícímu lodní trup a stroj, to znamená téměř všechno, co je na lodi cenného. Je však pravda, že částka ukradená bance činila padesát pět tisíc liber!

Když Andrew Speedy strčil peníze do kapsy, řekl mu Mr. Fogg:

„To všechno vás nemusí nijak udivovat, pane. Abyste věděl, nebudu-li 21. prosince v osm hodin čtyřicet pět minut večer zpátky v Londýně, prohrávám dvacet tisíc liber. Nu, a zmeškal jsem parník v New Yorku, a protože jste mě odmítl zavézt do Liverpoolu...“

„A dobře jsem udělal, u padesáti tisíc pekelných čertů,“ zvolal Andrew Speedy. „Vydělávám na tom přinejmenším čtyřicet tisíc dolarů.“

Potom dodal o něco vážněji:

„Něco vám povím, kapitáne...“

„Fogg.“

„Kapitáne Fogg, víte, ve vás je kus Yankeeho.“

A pověděv tak svému cestujícímu něco, co považoval za poklonu, chystal se odejít, když tu se ho Phileas Fogg zeptal:

„Loď tedy patří mně?“

„Ovšem, od kýlu až po špičky stožárů, ale rozumí se, jen to, co je na ní ze dřeva.“

„Dobrá. Dejte rozštípat vnitřní zařízení a topte jím pod kotly.“

Lze si představit, kolik takového vyschlého dříví se muselo spotřebovat, aby se udržel dostatečný tlak páry. Toho dne vzal za své přístřešek na zádi, střechy, kajuty, místnosti pro posádku a podpalubí.

Příštího dne, 19. prosince, bylo spáleno ráhnoví, podpěry, bidla. Porazili stožáry a rozštíпали je sekerami. Posádka to prováděla s neuvěřitelnou horlivostí. Proklouz štípal, sekal, řezal a pracoval při tom za deset. Byla to ničivá vášeň.

Příštího dne, dvacátého, byly pohlceny obrubně, štíty, část lodi nad ponorem a většina horní paluby. Z *Henrietty* zbývala nyní loď holá jako pontonový člun.

Toho dne však už bylo možno rozeznat irské pobřeží a maják ve Fastenetu.

Ale v deset hodin večer byla loď teprve na výši Queenstownu. A Phileasi Foggovi zbývalo na cestu do Londýna už jen necelých čtyřiaadvacet hodin! Ale to byla právě doba, kterou *Henrietta* potřebovala, aby se dostala do Liverpoolu, i kdyby plula plnou parou. A pára začínala odvážnému džentlmenu docházet.

„Pane,“ řekl mu v tu chvíli kapitán Speedy, který se nakonec začal o jeho plán zajímat, „je mi vás opravdu líto. Všechno se spiklo proti vám. Jsme teprve před Queenstownem.“

„Ach,“ řekl Mr. Fogg, „to je Queenstown, to město, jehož světla vidíme?“

„Ano.“

„A můžeme vplout do přístavu?“

„Až za tři hodiny. Jen za plného přílivu.“

„Počkejme tedy!“ řekl na to klidně Phileas Fogg, aniž dal na své tváři znát, že dostal skvělý nápad a že hodlá ještě jednou zvítězit nad nepřízní osudu.

Queenstown je totiž přístav na irském pobřeží, kde zaoceánské parníky, přijíždějící ze Spojených států, odevzdávají při průjezdu poštovní pytle s dopisy. Tyto dopisy se odvázejí do Dublinu rychlíky, které jsou vždycky připraveny k odjezdu. Z Dublinu jsou přiváženy do Liverpoolu rychlými parníky, a tak předběhnou nejrychlejší lodi námořních společností o dvanáct hodin.

A těchto dvanáct hodin, které takto získává pošta z Ameriky, hodlal Phileas Fogg získat také.

Místo aby přijel do Liverpoolu *Henriettou* teprve příštího dne navečer, bude tam už v poledne, a bude tedy mít dost času, aby se dostal do Londýna dříve než v osm hodin čtyřicet pět minut večer.

Okolo jedné hodiny ranní vplula *Henrietta* za přílivu do queenstownského přístavu a Phileas Fogg, jemuž Andrew Speedy mocně stiskl ruku, zanechal kapitána na oholené kostře jeho lodi, která měla stále ještě polovinu ceny, za kterou ji prodal.

Cestující ihned vystoupili na břeh. Fix měl v tu chvíli ukrutnou chuť zatknout pana Fogg. A přece to neučinil. Proč? Jaký se to v něm odehrával boj? Změnil své mínění o panu Foggovi? Pochopil konečně svůj omyl? Fix však přece jen pana Fogg neopustil. S ním, s paní Audou a s Proklouzem, který už neměl ani čas dýchat, vsedl v Queenstownu v půl druhé ráno do vlaku, přijel do Dublinu za svítání a ihned nastoupil na jeden z poštovních parníků, pravých to ocelových vřeten, které jsou samý stroj, které nenávidí houpání na vlnách a projíždějí neochvějně skrze ně.

21. prosince dvacet minut před polednem vystoupil konečně pan Fogg na liverpoolském nástupišti. Byl od Londýna vzdálen pouhých šest hodin cesty.

V tom okamžiku k němu přistoupil Fix, položil mu ruku na rameno, ukázal na zatýkací rozkaz a řekl:

„Jste přece pan Phileas Fogg, že ano?“

„Ano, pane.“

„Ve jménu královny vás zatýkám!“

KAPITOLA TŘICÁTÁ ČTVRTÁ,

*kteřá poskytne Proklouzovi příležitost vymyslet ukrutnou,
ale zřejmě původní slovní hříčku*

Phileas Fogg byl ve vězení. Zavřeli ho na strážnici v Custom House, v liverpoolské celnici, a tam měl počkat přes noc, než bude převezen do Londýna.

V okamžiku jeho zatčení se chtěl Proklouz na detektiva vrhnout. Strážníci ho zadrželi. Paní Auda, zděšena ukrutnosti tohoto činu a nic netušíc, nedovedla nic z toho pochopit. Proklouz jí vysvětlil situaci. Mr. Fogg, počestný a odvážný džentlmen, jemuž vděčí za svůj život, byl zatčen jako zloděj. Mladá žena protestovala proti takovému nařčení, srdce se jí bouřilo v těle a slzy se jí řinuly z očí, když viděla, že nemůže nic podniknout, o nic se pokusit, aby zachránila svého zachránce.

Co se týče Fixe, zatkl džentlmena, protože povinnost mu kázala, aby ho zatkl, ať je vinen nebo ne. O tom rozhodne soud.

Tu však Proklouz přišel na myšlenku, na strašnou myšlenku o nepochybné příčině celého toho neštěstí. Proč vlastně skrýval celou historii před panem Foggem? Když mu Fix prozradil, že je policejním inspektorem, i to, jaké poslání mu bylo svěřeno, proč se Proklouz rozhodl vůbec o tom neříci svému pánu? Kdyby Mr. Fogg byl býval varován, byl by bezpochyby Fixovi podal důkazy o své nevině, byl by mu vysvětlil jeho omyl, a rozhodně by si nebyl vozil na vlastní náklady v patách zlovolného policejního agenta, jehož první starostí bylo zatknout ho v okamžiku, kdy vkročí na půdu Spojeného království. Při pomýšlení na své chyby, na svůj nerozum byl ubohý hoch zachvácen neodbytnými výčitkami svědomí. Plakal, že bylo líto na něho pohledět. Chtěl si rozbít hlavu.

Paní Auda a Proklouz, nedbajíce zimy, zůstali pod sloupovím celnice. Ani jeden, ani druhý se nechtěli hnout z místa. Chtěli ještě jednou spatřit pana Foggga.

Pokud jde o našeho džentlmena, ztroskotal nadobro, a to v okamžiku, kdy měl svůj cíl na dosah. Zatčení ho zničilo nenávratně. Když 21. prosince dvacet minut před polednem přijel do Liverpoolu, měl do osmi hodin čtyřiceti pěti minut čas, to jest devět hodin a patnáct minut, aby se dostal do Reformního klubu – a na cestu do Londýna stačilo pouhých šest hodin.

Kdo by byl v té chvíli vnikl na strážnici v celní budově, byl by našel pana Fogg sedícího nehybně na dřevěné lavici, bez hněvu a nevyrušitelného z klidu. Odevzdaného do vůle osudu – to se právě nedalo říci, ale tento poslední kousek ho nemohl vzrušit, aspoň na pohled. Probudil se v něm skrytý vztek, tím strašnější, že byl zadržován, a propukající teprve v posledním okamžiku s nezdolnou prudkostí? To se neví. Ale Phileas Fogg tu byl klidný, čekaje – na co? Uchoval si ještě nějakou naději? Věřil ještě v úspěch, když za ním zapadly dveře tohoto vězení? Ať tomu bylo jakkoliv, Mr. Fogg položil pečlivě hodinky na stůl a pozoroval, jak se jejich ručičky sunou vpřed. Ze rtů mu neuniklo jediné slovo, ale v jeho pohledu byla jakási zvláštní strnulost.

Buď jak buď, jeho postavení bylo strašné a ten, kdo by nedovedl číst v jeho myšlenkách, byl by mohl jeho situaci shrnout takto:

Je-li Phileas Fogg čestný muž, byl zničen.

Je-li nepoctivý, byl dopaden.

Pomýšlel na svou záchranu? Napadlo mu zjistit, nemá-li možnost uniknout ze strážnice? Pomýšlel na útěk? Byli bychom téměř v pokušení uvěřit tomu, protože v jednu chvíli obešel celou místnost kolem dokola. Dveře však byly pevně uzamčeny a okno opatřeno železnou mříží. Sedl si tedy opět a vytáhl z náprsní tašky svůj cestovní plán. K řádce, na níž stálo:

21. prosince, sobota, Liverpool,

připsal:

80. den, 11 hodin 40 minut dopoledne

a čekal dále.

Na věžních hodinách celnice odbila jedna. Mr. Fogg zjistil, že mu hodinky jdou ve srovnání s těmito hodinami o dvě minuty napřed.

Dvě hodiny! Za předpokladu, že by v tomto okamžiku mohl nasednout na rychlík, mohl by ještě dorazit do Londýna a do Reformního klubu dříve než v osm hodin čtyřicet pět minut večer. Mírně svažtil čelo...

Ve dvě hodiny a třiatřicet minut se venku ozval jakýsi hřmot a potom hluk otvíraných dveří. Bylo slyšet Proklouzův hlas, bylo slyšet hlas Fixův.

Phileasi Foggovi na okamžik zazářily oči.

Dveře strážnice se otevřely a Mr. Fogg spatřil paní Audu, Proklouze a Fixe, kteří se vrhli k němu. Fix sotva dechu popadal, vlasy měl rozcuchané... Nebyl s to promluvit.

„Pane...“ koktal, „pane... promiňte... nešťastná podobnost... zloděj zatčen už tři dny... vy... svobodný!“

Phileas Fogg svoboden! Přistoupil k detektivovi. Zadíval se mu přímo do očí, pak učinil jediný pohyb, první a jediný ve svém životě, napřáhl paže a s přesností automatu udeřil nešťastného inspektora oběma pěsti zároveň.

„Pěkná rána!“ vykřikl Proklouz, který si dovilil spáchat ukrutnou slovní hříčku, hodnou Francouze, neboť dodal: „Hrome! Tomu se říká pěstít po anglicku!“

Fix ležel na zemi a neřekl ani slova. Dostal, co si zasloužil. Mr. Fogg, paní Auda a Proklouz však ihned opustili celnici. Vskočili do drožky a za pár minut byli na liverpoolském nádraží.

Phileas Fogg se zeptal, je-li připraven k odjezdu nějaký rychlík do Londýna.

Byly dvě hodiny čtyřicet minut... Rychlík odjel před pětatřiceti minutami.

Phileas Fogg si tedy objednal zvláštní vlak.

Několik rychlíkových lokomotiv stálo pod párou, ale podle služebních předpisů nemohl zvláštní vlak vyjet z nádraží dříve než ve tři hodiny.

Ve tři hodiny řekl Phileas Fogg strojvůdci několik slov o jisté odměně, kterou může získat, a ujížděl k Londýnu ve společnosti mladé ženy a věrného sluhu.

Za pět a půl hodiny bylo nutno překonat vzdálenost mezi Liverpoolem a Londýnem, což se dá provést, když je trať po celé délce volná. Byli však nuceni zastavovat, a když džentlmen vystoupil na nádraží, všechny věžní hodiny v Londýně ukazovaly deset minut před devátou.

Phileas Fogg, vykonav cestu kolem světa, přijel s pětiminutovým zpožděním!

Prohrál.

KAPITOLA TŘICÁTÁ PÁTÁ,

v níž si Proklouz nedává dvakrát opakovat pánův rozkaz

Příštího dne by obyvatelé Saville Row byli bývali velmi překvapeni, kdyby jim někdo tvrdil, že se Mr. Fogg vrátil do svého bydliště. Dveře, okna, všechno bylo zavřeno. Zvenčí nebylo možno pozorovat žádnou změnu.

Když totiž Phileas Fogg vyšel z nádraží, přikázal Proklouzovi, aby nakoupil nějaké zásoby, a pak se odebral do svého domu.

Náš džentlmen utřžil i přes svou netečnost ránu, která ho zdrtila. Je zničen! A to vinou toho nešiky policejního inspektora! Když ušel pevným krokem celou tu dlouhou cestu, když zdolal tisíce překážek a čelil tisícícerému nebezpečí, když dokonce našel čas i k tomu, aby cestou vykonal jistý dobrý skutek, ztroskotá před cílem na surovém činu, s nímž nemohl počítat a proti němuž byl bezbranný – to bylo strašné! Ze značné částky peněz, které si vzal s sebou na cestu, zůstal mu jen bezvýznamný zbytek. Celé jeho jmění se skládalo už jen z dvaceti tisíc liber, uložených u bratří Baringů, a těchto dvacet tisíc liber dlužil svým kolegům z Reformního klubu. Po tolika vydáních by z vyhrané sázky patrně nezbohatl, a pravděpodobně se ani nechtěl obohatit – neboť patřil k lidem, kteří uzavírají sázky jen pro čest –, ale prohraná sázka ho

přiváděla úplně na mizinu. Ostatně, džentlmen už byl rozhodnut. Věděl, co mu zbývá učinit.

Jeden pokoj v domě na Saville Row byl vyhrazen paní Audě. Mladá žena byla zoufalá. Z jistých slov, pronesených Foggem, pochopila, že džentlmen pojal jakýsi neblahý záměr.

Je totiž známo, k jakým politováníhodným krajnostem se dávají někdy unášet takoví stihomamem posedlí Angličané pod tlakem své utkvělé myšlenky. Proto také Proklouz, aniž to na sobě dal znát, neustále svého pána střežil.

Nejprve však náš poctivec vyběhl do svého pokoje a zhasl plynovou lampu, která hořela už osmdesát dní. Ve schránce na dopisy našel účet od plynárenské společnosti, a usoudil, že je víc než na čase, aby učinil konec výlohám, které zavínil.

Noc ubíhala. Mr. Fogg uleh – spal však? Co se týká paní Audy, nemohla si odpočinout ani na okamžik. Proklouz bděl jako pes u pánových dveří.

Příštího dne ho Mr. Fogg zavolal a velmi stručně mu přikázal, aby se postaral o snídani pro paní Audu. Řekl, že pokud jde o něho samého, spokojil by se šálkem čaje a kouskem pečeně. Paní Auda ať prý ho laskavě omluví u oběda i u večeře, protože musí všechen čas věnovat uspořádání svých záležitostí. Dolů vůbec nesejde. Teprve kvečeru požádá paní Audu o dovolení, aby s ní směl na chvilku promluvit.

Proklouz byl seznámen s denním programem a zbývalo mu už jen zařídit se podle něho. Hleděl na svého pána, který zůstával stále nevzrušen, a nemohl se odhodlat, aby opustil jeho pokoj. Bylo mu těžko u srdce a trápily ho výčitky svědomí, protože si dával větší vinu za tuto pohromu než kdykoli předtím. Ano, kdyby byl pana Foggova varoval, kdyby mu byl odhalil záměry agenta Fixe, Mr. Fogg by dozajista nebyl vláčel Fixe s sebou až do Liverpoolu, a tudíž...

Proklouz to už nemohl déle snášet.

„Můj pane! Pane Fogg!“ vykřikl. „Proklejte mě! To já jsem zavínil, že...“

„Já nikoho neobviňuji,“ odpověděl mu Phileas Fogg nejklidnějším tónem. „Jděte.“

Proklouz odešel z pokoje, vyhledal mladou ženu a naznačil jí, jaké jsou pánovy záměry.

„Paní,“ dodal, „já sám nic nezmohu, vůbec nic! Nemám na pánovo myšlení žádný vliv. Vy snad...“

„Jaký vliv bych mohla mít já?“ řekla na to paní Auda. „Na pana Foggu nepůsobí nic. Pochopil někdy, že mi srdce překypuje vděčností? Četl někdy v mém srdci?... Příteli, nesmíte ho nechávat o samotě ani na okamžik. Říkáte, že má v úmyslu promluvit si se mnou dnes večer?“

„Ano, paní. Bezpochyby půjde o to, jak zabezpečit vaše postavení v Anglii.“

„Počkejme tedy,“ řekla mladá žena, zůstávajíc hluboce zamyšlena. A tak oné neděle vypadal dům na Saville Row, jako by vůbec nebyl obydlen, a Phileas Fogg poprvé za celou dobu, co v tomto domě žil, neodešel do svého klubu, když na věži parlamentu odbilo půl dvanácté.

A proč by se měl náš džentlmen ukazovat v Reformním klubu? Kolegové tam na něho už nečekají. Poněvadž minulého večera, oné osudné soboty 21. prosince, v osm hodin čtyřicet pět se Phileas Fogg v salónu Reformního klubu neobjevil, prohrál sázku. Dokonce nebylo ani nutné, aby zašel do banky vyzvednout částku dvaceti tisíc liber. Jeho protivníci mají v rukou šek, jím podepsaný, a stačí napsat Baringům pár řádek, aby jim bylo dvacet tisíc liber připsáno k dobru.

Mr. Fogg tedy nemusel vyjít z domu, a také nevyšel. Zůstal ve svém pokoji a dával si do pořádku své věci. Proklouz chodil v jednom kuse nahoru a dolů po schodišti domu na Saville Row. Ubohému hochu připadaly tyto hodiny nekonečné. Naslouchal u pánových dveří a přitom mu vůbec nenapadlo, že by se dopouštěl sebemenší nediskrétnosti. Díval se klíčovou dírkou a domníval se, že je k tomu oprávněn. Proklouz se obával každým okamžikem nějaké pohromy. Občas si vzpomněl na Fixe, ale v jeho mysli nastal obrat. Už se nehněval na policejního inspektora. Fix se

mýlil, pokud šlo o Philease Fogg, tak jako všichni, a když ho pronásledoval a zatkl, konal jen svou povinnost, kdežto on, Proklouz... Tato myšlenka ho tížila a považoval se za nejbídnějšího z lidí.

Když se konečně Proklouz začal cítit příliš nešťasten ve své samotě, zaklepal na dveře paní Audy, vešel k ní do pokoje, beze slova usedl v koutě a hleděl na mladou ženu, která zůstávala stále zamýšlena.

K půl osmé večer se dal Mr. Fogg otázat paní Audy, zda by ho mohla přijmout, a za chvíli byli s mladou ženou v pokoji sami.

Phileas Fogg si vzal křeslo a sedl si ke krbu naproti paní Audě. Jeho tvář neprozrazovala žádné vzrušení. Fogg, který se vrátil, byl přesně týž jako Fogg, který se vydal na cesty. Týž klid, táž netečnost.

Pět minut seděl beze slova. Pak se podíval na paní Audu a zeptal se jí:

„Paní, odpustíte mi, že jsem vás zavezl do Anglie?“

„Já, pane Foggu!“ odpověděla paní Auda, snažíc se potlačit silné bušení svého srdce.

„Dovolte mi laskavě, abych dopověděl,“ ozval se Mr. Fogg. „Když jsem přišel na myšlenku, že vás odvezu daleko pryč z oné země, která se vám stala tak nebezpečnou, byl jsem bohat a zamýšlel jsem dát vám k dispozici část svého jmění. Byla byste mohla žít šťastně a svobodně. Nyní jsem ožebračen.“

„Vím o tom, pane Foggu,“ odpověděla mu mladá žena, „a nyní se zeptám já vás: Odpustíte mi, že jsem vás následovala a že jsem vás možná zdržela, a tím jsem – kdož ví – snad přispěla k vaší zkáze?“

„Paní, v Indii jste nemohla zůstat a mohla jste si být jista životem, jen když odjedete tak daleko, aby se vás ti zaslepení nemohli znovu zmocnit.“

„A tak jste se, pane Foggu, nespokojil s tím, že jste mě vyrval z náruče strašné smrti, a považoval jste nadto za svou povinnost zajistit mi existenci v cizině?“ zeptala se paní Auda.

„Ano, paní,“ odpověděl Fogg, „ale okolnosti se spikly proti mně. Přesto však vás žádám o svolení, abych toho mála, které mi zbývá, směl použít ve váš prospěch.“

„Ale co vy, pane Fogg, co vy si počnete?“ otázala se paní Auda.

„Já, paní,“ odpověděl jí chladně džentlmen, „už nepotřebuji nic.“

„Jakže, pane, vy tedy hledíte klidně vstříc osudu, který vás čeká?“

„Tak, jak se sluší,“ odpověděl Mr. Fogg.

„Ale buď jak buď,“ ozvala se paní Auda, „bída nedokáže zkrušit takového člověka, jako jste vy. Vaši přátelé...“

„Nemám žádných přátel, paní.“

„Vaši příbuzní...“

„Nemám už příbuzných.“

„Pak vás lituji, pane Fogg, protože samota je smutná věc. Jakže? Což není jediné srdce, které by s vámi sdílelo vaši trýzeň? Říká se přece, že ve dvou se dá i bída snášet!“

„Říká se to, paní.“

„Pane Fogg,“ řekla paní Auda a vstala, podávajíc džentlmenovi ruku, „chcete mít příbuznou a přítelkyni zároveň? Chcete, abych se stala vaší ženou?“

Po těchto slovech povstal i pan Fogg. Oči mu zazářily jakýmsi nezvyklým leskem a rty jako by se mu zachvěly. Paní Auda hleděla na něho. Srdečnost, upřímnost, odhodlanost a něha v pohledu šlechtné ženy, která se chce odvážit všeho pro záchranu člověka, jemuž sama za všechno vděčí, ho zprvu ohromily a poté dojaly. Na okamžik zavřel oči, jako by chtěl svému pohledu zabránit v dalším pronikání do jejího nitra... Když je znovu otevřel, řekl prostě:

„Miluji vás! Ano, opravdu, při všem, co je na světě nejsvětější, miluji vás a jsem celý váš!“

„Ach!“ zvolala paní Auda a položila si ruku na srdce.

Zazvonili na Proklouze. Přišel ihned. Mr. Fogg držel dosud ruku paní Audy ve své ruce. Proklouz pochopil a jeho široký obličej se rozzářil jako slunce v nadhlavníku tropických krajů.

Mr. Fogg se ho zeptal, není-li příliš pozdě na to, aby šel vyrozumět důstojného pána Samuela Wilsona na farním úřadě Mary Le Bone. Proklouz se usmál svým nejradostnějším úsměvem.

„Nikdy není pozdě,“ řekl.

Bylo teprve osm hodin a pět minut.

„Bude to zítra, v pondělí,“ řekl Proklouz.

„Zítra v pondělí?“ zeptal se Mr. Fogg a pohlédl na mladou ženu.

„Zítra v pondělí!“ odpověděla paní Auda.

Proklouz vyšel z pokoje a dal se do běhu.

KAPITOLA TŘICÁTÁ ŠESTÁ,

v níž Phileas Fogg znovu stoupne na trhu v ceně

Je na čase, abychom zde pověděli, jaký obrat nastal ve veřejném mínění Spojeného království, když vešla ve známost zpráva o zatčení pravého zloděje z Anglické banky – jistého Jamese Stranda –, k němuž došlo 17. prosince v Edinburghu. Ještě před třemi dny byl Phileas Fogg zločinec, kterého policie pronásledovala do krajnosti, a nyní to byl nejpočestnější džentlmen, který s matematickou přesností uskutečňuje svou výstřední cestu kolem světa.

Jaký účinek, jaký hluk to vyvolalo v tisku! Všichni, kteří sázeli pro nebo proti a kteří už na celou věc pozapomněli, probouzeli se jako kouzlem. Všechny uzavřené obchody nabyly opět platnosti. Všechny závazky ožily a je třeba říci, že sázky se začaly uzavírat nanovo s novou energií. Jméno Philease Fogg a opět stouplo na trhu v ceně.

Pět džentlmenových kolegů z Reformního klubu žilo ty tři dni v jistém neklidu. Phileas Fogg, na něhož už zapomněli, vyvstal jim znovu před očima. Kde je v tuto chvíli? 17. prosince – v den, kdy byl zatčen James Strand – uplynulo od odjezdu Philease Fogg a sedmdesát šest dní a nebylo o něm žádných zpráv! Podlehł snad? Vzdal boj, nebo pokračuje v cestě podle stanoveného plánu? A

objeví se v sobotu 21. prosince v osm hodin čtyřicet pět minut večer jako bůh přesnosti na prahu salónu Reformního klubu?

Musíme se vzdát vyličení úzkosti, kterou tři dni prožíval svět anglické společnosti. Posílaly se depeše do Ameriky, do Asie, aby se o Phileasi Foggovi získaly nějaké zprávy. Ráno i večer býval někdo vyslán, aby prohlédl dům na Saville Row... Nic. Ani sama policie nevěděla, co se stalo s detektivem Fixem, který se tak nejspíše pustil po falešné stopě. To však nebránilo uzavírání sázek v nejšířším měřítku. Phileas Fogg, jako dostihový kuň, vjížděl do posledního kola. Už se zaň nenabízelo sto ku jedné, nýbrž dvacet, deset, pět a starý paralytik lord Albermale ho bral za jednu k jedné.

Však se také v sobotu večer na Pall Mallu a v přilehlých ulicích shromáždil nějaký dav lidu! Dalo se říci, že je to obrovské shromáždění burzovních zprostředkovatelů, kteří se natrvalo usídlili u vchodu Reformního klubu. Doprava byla ochromena. Dohadovali se, přeli se mezi sebou, vyvolávali kursy „Philease Fogg“ jako kursy anglických půjček. Strážníci měli co dělat s uklidňováním zástupu, a jak se blížila hodina očekávaného příjezdu Philease Fogg, vzrušení nabývalo neočekávaných rozměrů.

Ten večer bylo pět džentlmenových kolegů shromážděno už devět hodin v salóně Reformního klubu.

Oba bankéři, John Sullivan a Samuel Fallentin, inženýr Andrew Stuart, Gauthier Ralph, člen správní rady Anglické banky, podnikatel Thomas Flanagan, všichni dychtivě čekali.

Ve chvíli, kdy hodiny ve velkém salóně ukazovaly osm hodin dvacet pět minut, Andrew Stuart vstal a řekl:

„Pánové, za dvacet minut uplyne lhůta, na níž jsme se s Mr. Phileasem Foggem dohodli.“

„V kolik hodin přijel poslední vlak z Liverpoolu?“ zeptal se Thomas Flanagan.

„V sedm hodin dvacet tři minuty,“ odpověděl mu Gauthier Ralph, „a příští vlak přijede teprve deset minut po půlnoci.“

„Nuže, pánové,“ pokračoval Andrew Stuart, „kdyby byl Phileas Fogg přijel vlakem v sedm hodin dvacet tři, byl by už zde. Můžeme tedy považovat sázku za vyhranou.“

„Počkejme, nevyslovujme se o tom ještě,“ řekl na to Samuel Fallentin. „Víte, že náš kolega je výstředník prvního řádu. Jeho přesnost ve všem je přece známa. Nikdy nepřichází ani pozdě, ani předčasně a nebyl bych nijak zvlášť překvapen, kdyby se tu objevil v poslední minutě.“

„A já,“ řekl Andrew Stuart, velmi nervózní jako vždycky, „i kdybych ho viděl, neuvěřil bych tomu.“

„Vskutku,“ ozval se znovu Thomas Flanagan, „plán Philease Foggga byl nesmyslný. I kdyby byl sebestřednější, nemůže se ubránit nevyhnutelnému zdržení a pouhé zpoždění dvou nebo tří dnů by stačilo ohrozit zdar jeho cesty.“

„A ostatně, uvědomte si,“ dodal John Sullivan, „že jsme o svém kolegovi nedostali vůbec žádnou zprávu, a přece na cestě, kterou měl jet, nechyběly telegrafní linky.“

„Prohrál, pánové,“ začal znovu Andrew Stuart, „stokrát prohrál! Víte ostatně, že Čína, jediný parník, kterého mohl použít, aby se dostal do Liverpoolu včas, připlula včera. A zde je seznam cestujících, otištěný v *Shipping Gazette*, ale jméno Philease Foggga se v něm nevyskytuje. Připustíme-li všechny nejpříznivější možnosti, je náš kolega sotva v Americe. Podle mého odhadu se opozdí proti stanovenému datu nejméně o dvacet dní a starý lord Albermale přitom přijde také o svých pět tisíc liber!“

„To je zřejmé,“ přisvědčil Gauthier Ralph, „a stačí, abychom zítra předložili šek pana Foggga bratřím Baringovým.“

V tom okamžiku ukazovaly hodiny v salónech osm hodin čtyřicet minut.

„Ještě pět minut,“ řekl Andrew Stuart.

Pět kolegů se na sebe podívalo. Mohlo se mít za to, že se tep jejich srdcí mírně zrychlil, neboť to byla přece jen napínavá partie i pro zkušené hráče. Nechtěli to však na sobě dát znát, a proto na návrh Samuela Fallentina zasedli k hracímu stolu.

„Neodstoupil bych svůj podíl čtyř tisíc liber na této sázce,“ řekl Andrew Stuart sedaje si, „ani kdyby mi za něj někdo nabízel tři tisíce devět set devadesát devět!“

Ručička v tu chvíli ukazovala osm hodin čtyřicet dvě minuty.

Hráči se chopili karet, ale jejich pohledy se co chvíli upíraly k hodinám. Lze tvrdit, že jakkoliv se cítili jisti, nikdy jim minuty nepřipadaly tak dlouhé.

„Osm hodin čtyřicet tři,“ řekl Thomas Flanagan, snímaje karty, které před něho položil Gauthier Ralph.

Pak nastala chvilka mlčení. Prostorný salón klubu ztichl. Zvenčí však bylo slyšet povyk davu, občas přehlušený ostrým výkřikem. Kyvadlo hodin odklepávalo vteřiny s matematickou přesností. Každý z hráčů mohl počítat šedesátiny minuty, které mu zněly v uších.

„Osm hodin čtyřicet čtyři minuty!“ řekl John Sullivan hlasem, v němž bylo cítit mimovolné vzrušení.

Už jen minutu a sázka je vyhrána. Andrew Stuart a jeho kolegové ustali ve hře. Položili karty na stůl. Počítali vteřiny!

Při čtyřicáté vteřině – nic. Při padesáté vteřině – zase nic!

Při padesáté páté se zvenčí ozvalo něco jako dunění bouře, potlesk, volání hurá, a dokonce i kletby, postupující v neustálých vlnách.

Hráči vstali.

V padesáté sedmé vteřině se dveře salónu otevřely a kyvadlo ještě neohlásilo šedesátou vteřinu, když se objevil Phileas Fogg, následován třešticím davem, který si vynutil vstup do klubu, a svým klidným hlasem řekl:

„Zde jsem, pánové.“

KAPITOLA TŘICÁTÁ SEDMÁ,

*v níž se ukáže, že Phileas Fogg svou cestou kolem světa
nezískal nic – kromě štěstí*

Ano! Phileas Fogg sám.

Pamatujeme se ještě, že v osm hodin pět minut večer – přibližně pětadvacet hodin po příjezdu cestovatelů do Londýna – byl Proklouz svým pánem pověřen, aby vyrozuměl důstojného pána Samuela Wilsona o jistém sňatku, který má být uzavřen hned příštího dne.

Proklouz tedy vyšel z domu pln nadšení. Rychlým krokem se vydal k domu důstojného pána Samuela Wilsona, ten se však dosud nevrátil.

Samozřejmě, Proklouz na něho počkal, ale čekal přinejmenším dobrých dvacet minut.

Zkrátka, bylo osm hodin třicet pět minut, když opustil dům důstojného pána. A v jakém stavu!

Vlasy rozčuchané, bez klobouku, běžel, běžel, jak nikdo nikoho neviděl běžet za lidské paměti, porážel chodce a řtil se po chodníku jako smršť!

Za tři minuty byl zpátky v domě na Saville Row a bez dechu vpadl do pokoje pana Fogga.

Nebyl s to vyrazit ze sebe slovo.

„Co je?“ zeptal se Mr. Fogg.

„Pane...“ vykřikl ze sebe Proklouz, „svatbu... nemožno...“

„Nemožno?“

„Nemožno... zítra.“

„Proč?“

„Protože zítra... je neděle!“

„Pondělí,“ odpověděl Mr. Fogg.

„Ne... dnes... sobota.“

„Sobota? To není možné!“

„Ano, ano, ano, ano!“ křičel Proklouz. „Zmýlil jste se o jeden den! Přijeli jsme o čtyřiaadvacet hodin dřív... ale už zbývá jen deset minut!“

Proklouz rychle uchopil pána za límec a vlekl ho odtud silou, jíž se nedalo vzdorovat.

Phileas Fogg, stav se takto obětí únosu, aniž měl čas uvažovat, octl se před domem, skočil do drožky, slíbil kočímu sto liber, a když přešel dva psy a srazil se s pěti povozy, dostal se do Reformního klubu.

Hodiny ukazovaly osm hodin čtyřicet pět minut, když se objevil ve velkém salóň.

Phileas Fogg vykonal cestu kolem světa za osmdesát dní!

Phileas Fogg vyhrál sázku o dvacet tisíc liber!

A nyní – jak se mohl člověk tak přesný, tak svědomitý zmýlit v datu? Jak se mohl domnívat, že je sobota, 21. prosince večer, když v Londýně vystupoval z vlaku, zatímco byl teprve pátek, 20. prosince, pouhých sedmdesát devět dní od jeho odjezdu?

Hle, jaká byla příčina tohoto omylu. Je velmi prostá.

Phileas Fogg, „aniž to tušil“, získal proti svému cestovnímu plánu jeden den k dobru – a to jedině proto, že podnikal cestu kolem světa východním směrem, a naopak by byl tento den ztratil, kdyby byl jel opačným směrem, totiž na západ.

Při cestě na východ jel vlastně Phileas Fogg slunci naproti, a tudíž se mu dny zkracovaly o tolikrát čtyři minuty, kolik poledníků tímto směrem překročil. Obvod zeměkoule je rozdělen na tři sta šedesát stupňů a těchto tři sta šedesát stupňů, násobeno čtyřmi minutami, dává právě čtyřiaadvacet hodin – to jest onen nevědomky získaný den. Jinými slovy, zatímco Phileas Fogg při cestě na východ viděl slunce přecházet přes poledník osmdesátkrát, jeho kolegové, kteří zůstali v Londýně, viděli je přejít jen devětasedmdesátkrát. Proto onoho dne byla sobota, a nikoli neděle, jak se domníval Mr. Fogg, a proto ho jeho kolegové očekávali v salóň Reformního klubu.

A toto by se bylo zjistilo na pověstných Proklouzových hodinkách – které si stále uchovávaly londýnský čas –, kdyby byly zároveň s minutami a hodinami ukazovaly i dny!

Phileas Fogg tedy vyhrál dvacet tisíc liber. Protože z nich však po cestě utratil něco kolem devatenácti tisíc, nebyl peněžní zisk velký. Bylo však již řečeno, že výstřední džentlmen hledal v této sázce jen boj, nikoli zisk. A dokonce i těch tisíc liber, které mu zbyly, rozdělil mezi poctivce Proklouze a nešťastníka Fixe, na kterého se nemohl hněvat. Jen kvůli pořádku strhl svému sluhovi cenu plynu za devatenáct set dvacet hodin, promrhaného jeho vinou.

Téhož večera Mr. Fogg, stejně chladný, stejně lhostejný, řekl paní Audě:

„Vyhovuje vám stále ještě onen sňatek, paní?“

„Pane Foggu,“ odpověděla paní Auda, „tuto otázku bych měla položit já vám. Byl jste na mizině, teď jste bohatý...“

„Promiňte, paní, ale toto jmění patří vám. Kdybyste nebyla pomyslela na onen sňatek, můj sluha by nebyl šel k důstojnému pánu Samuelu Wilsonovi, já bych nebyl upozorněn na svůj omyl a...“

„Milý pane Foggu,“ řekla mladá žena.

„Milá Audo...“ řekl Phileas Fogg.

Domyslíte si, že svatba se konala o osmačtyřicet hodin později a že Proklouz, pyšný, zářící, oslňující, vystupoval při ní jako svědek mladé ženy. Což ji nezachránil a nenáležela mu tedy právem tato čest?

Avšak příštího dne za úsvitu Proklouz hlučně zabušil na pánovy dveře.

Dveře se otevřely a v nich se objevil chladný džentlmen.

„Co je, Proklouzi?“

„Co je, pane? Je to, že jsem se právě dověděl...“

„Copak?“

„Že jsme mohli vykonat cestu kolem světa za pouhých sedmdesát osm dní.“

„Ovšem,“ odpověděl Mr. Fogg, „kdybychom nebyli jeli napříč Indií. Kdybych však nebyl jel napříč Indií, nebyl bych zachránil pani Audu, ona by se nestala mou ženou a...“

A Mr. Fogg klidně zavřel dveře.

Tak tedy Phileas Fogg vyhrál svou sázku. Vykonal cestu kolem světa za osmdesát dní. Použil k tomu všech dopravních prostředků, parníků, železnic, povozů, jachty, nákladní lodi, saní, slona. Výstřední džentlmen přitom projevil své nejskvělejší vlastnosti, chladnokrevnost a přesnost. Ale co dál? Co tím putováním získal? Co si ze své cesty přivezl?

Nic, říkáte? Nic, budiž, až na půvabnou ženu, která – ať to zní jakkoli nepravděpodobně – učinila ho nejšťastnějším z lidí.

A po pravdě řečeno – nevykonali bychom cestu kolem světa i pro něco menšího?